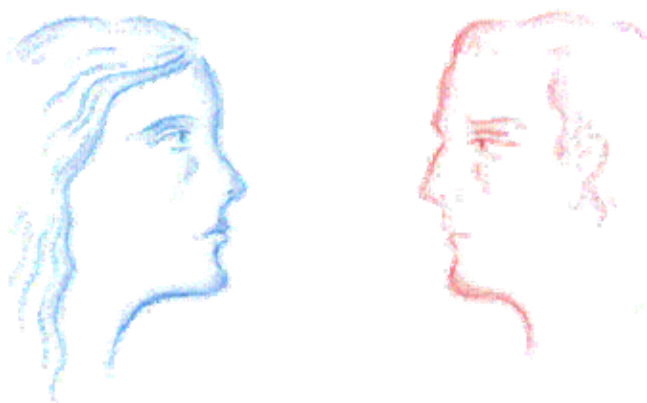

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ:

**«Ο ρόλος του άντρα σε σύγκριση με τη γυναίκα στη σύγχρονη ελληνική
οικογένεια, για την ευρύτερη περιοχή της Λάρισας»**

Φοιτήτρια: Ακριβούση Χριστίνα

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Θεοδωροπούλου Ελένη
Επίκουρη Καθηγήτρια

Μέλη Επιβλέπουσας Επιτροπής: Κουτρούμπα Κωνσταντίνα
Λέκτορας

Σδράλη Δέσποινα
Λέκτορας

ΑΘΗΝΑ, 2009

Αφιερώνεται
στην οικογένειά μου
και στους φίλους μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής πολλοί και με πολλούς τρόπους συνέβαλαν. Σε όλους αυτούς εκφράζω τις ευχαριστίες μου.

Κατ' αρχάς, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, Ακριβούση Δημήτρη και Παπανικολάου Σταυρούλα και την αδερφή μου, Ακριβούση Κωνσταντίνα, που με βοήθησαν και με ενθάρρυναν σε όλες τις φάσεις της εργασίας αυτής.

Θα ήθελα να εκφράσω επίσης τις ευχαριστίες μου: στην επιβλέπουσα καθηγήτρια μου Θεοδοροπούλου Ελένη τόσο για τις εποικοδομητικές υποδείξεις της όσο και για την ενθάρρυνση της σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου · στην καθηγήτριά μου, Σδράλη Δέσποινα για τις χρήσιμες συμβουλές της στη μηχανογραφική επεξεργασία των στοιχείων και τις παρατηρήσεις της, που συνέβαλαν σημαντικά στη διαμόρφωση του τελικού κειμένου.

Ακόμα θα ήθελα να ευχαριστήσω και όλους τους καθηγητές της σχολής μου, που με τη διδασκαλία τους βοήθησαν ώστε οι ορίζοντες της γνώσης μου να διευρυνθούν.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω ευχαριστίες και σε όλους όσους συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια και βοήθησαν έτσι στο να υλοποιηθεί η εργασία μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ.....	15

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	20
1.1 Ορισμός της οικογένειας	20
1.2 Ιστορική αναδρομή του θεσμού της οικογένειας	20
1.2.1 Προϊστορική εποχή	21
1.2.2 Αρχαία Αθήνα	21
1.2.3 Αρχαία Σπάρτη	22
1.2.4 Αρχαία Ρώμη	22
1.2.5 Μεσαίωνα	23
1.2.6 Αναγέννηση.....	23
1.2.7 Τουρκοκρατία.....	24
1.2.8 Σημερινή Εποχή	24
1.3 Μορφές οικογένειας.....	25
α) η μητριαρχική οικογένεια	26
β) η πατριαρχική οικογένεια	26
γ) η πολυγυνία	26
δ) η πολυανδρία.....	26
ε) η μονογαμία.....	27
στ) παραδοσιακή ή εκτεταμένη οικογένεια.....	27
ζ) η πυρηνική οικογένεια.....	28
ζ1) η συζυγική οικογένεια	28

ζ2) οικογένεια προσανατολισμού & αναπαραγωγής.....	28
η) η μονογονεϊκή οικογένεια.....	28
θ) η αναδοχή οικογένεια.....	28
ι) οι χωλές οικογένειες.....	29
ια) η οικογένεια με δεύτερο γάμο.....	30
ιβ) η οικογένεια χωρίς γάμο.....	30
ιγ) η οικογένεια με υιοθετημένα μέλη.....	30
ιδ) η ομοφυλόφιλη οικογένεια.....	30
ιε) αγροτική & αστική οικογένεια.....	30
1.4 Οι λειτουργίες της οικογένειας.....	30
1.5 Χαρακτηριστικά της ελληνικής οικογένειας.....	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ (μετασχηματισμοί και σύγχρονες εξελίξεις).....

2.1 Οι ρόλοι των συζύγων χθες και σήμερα.....	35
2.1.1 Στην προβιομηχανική περίοδο.....	35
2.1.2 Στην περίοδο της εκβιομηχάνισης.....	36
2.1.3 Στη σύγχρονη περίοδο.....	37
2.2 Ο ρόλος της ελληνίδας γυναίκας από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας....	39
2.2.1 Αρχαία Ελλάδα.....	39
2.2.2 Βυζάντιο.....	42
2.2.3 Επαναστατικοί χρόνοι (1821-1828).....	43
2.2.4 Στο ελεύθερο κράτος (1830-1936).....	43
2.2.5 Η γυναικεία εργασία στη σύγχρονη εποχή.....	44
2.2.6 Ταξική διαφοροποίηση της σύγχρονης γυναικείας εργασίας.....	44
2.2.7 Η γυναικεία οικιακή εργασία υποκατάστατο του «κράτους πρόνοιας»	45
2.3 Ο ρόλος των συζύγων μέσα στην οικογένεια σύμφωνα με την ορθόδοξη εκκλησία.....	46
2.3.1 Η θέση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια.....	47

2.3.2 Η θέση του άντρα μέσα στην οικογένεια	49
2.3.3 Συνεργασία για κοινή πορεία	50
2.4 Ψυχολογία συντρόφων	51
2.4.1 Στοιχεία της γυναικείας ψυχολογίας	51
2.4.2 Στοιχεία της ανδρικής ψυχολογίας	53
2.5 Διαφορά ηλικίας μεταξύ των συζύγων	56
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΓΟΝΕΙΣ	57
3.1 Ζευγάρι και παιδί	57
3.2 Τύποι Γονέων	61
3.2.1 Αυστηροί γονείς	62
3.2.2 Επιεικείς γονείς	62
3.2.3 Απόντες γονείς	63
3.2.4 Πατρικός τύπος	64
3.2.5 Πατριαρχικός τύπος	64
3.2.6 Δημοκρατικοί γονείς	65
3.2.7 Ιδανικοί γονείς	65
3.3 Οι γονείς σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού	66
3.3.1 Ο πατέρας σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού	66
3.3.1.i Ο μέλλον πατέρας	66
3.3.1.ii Ο μέλλον Ο πατέρας την στιγμή του τοκετού	67
3.3.1.iii Βρεφική ηλικία	67
3.3.1.iv Νηπιακή ηλικία	68
3.3.1.v Παιδική ηλικία	69
3.3.1.vi Εφηβική ηλικία	70
3.3.2 Η μητέρα σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού	71
3.3.2.i Η μέλλουσα μητέρα	71
3.3.2.ii Βρεφική ηλικία	73

3.3.2.iii Νηπιακή ηλικία	74
3.3.2.iv Παιδική ηλικία	76
3.3.2.v Εφηβική ηλικία	78
3.4 Λειτουργικά χαρακτηριστικά του πατέρα	80
3.4.1 Τροφείας	80
3.4.2 Παραγωγός	81
3.4.3 Παιδαγωγός	81
3.4.4 Προστάτης	82
3.4.5 Πρότυπο ταύτισης	82
3.5 Οι σχέσεις του νέου ζευγαριού με τους μεγάλους γονείς	83

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	86
--------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ 87

4.1 Ερευνητική μεθοδολογία	87
4.2 Μέθοδος επεξεργασίας των στοιχείων	88
4.3 Συμμετέχοντες	88
4.4 Περιγραφή ερωτηματολογίου	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ.....126

6.1 Θεωρητικό μοντέλο	126
6.2 Ανάλυση συσχετίσεων κυριότερων μεταβλητών	128
6.2.α Συσχετίσεις για τον άντρα	128
6.2.β Συσχετίσεις για τη γυναίκα	145

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	162
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	172
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Λάρισα	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Ερωτηματολόγιο	181
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Πίνακες ηλικίας	188

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικογένεια αποτελεί μια από τις σημαντικότερες όψεις της ανθρώπινης κοινωνίας και παίζει κεντρικό ρόλο στην κοινωνική οργάνωση των λαών σε όλο τον κόσμο. Η οργάνωση της οικογενειακής ομάδας όμως, ποικίλει ανάλογα με την κοινωνία και την εποχή.

Ο θεσμός της οικογένειας δέχτηκε πολλές μεταβολές τους τελευταίους τρεις αιώνες, οι κυριότεροι συντελεστές των μεταβολών αυτών ήταν η άνοδος της αστικής τάξης και οι κοινωνικές συνθήκες που αναπτύχθηκαν στις βιομηχανικές πόλεις και τη σύγχρονη κοινωνία.

Κάνοντας σύγκριση μεταξύ της οικογένειας στη σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία και σε άλλες ιστορικές ή σύγχρονες παραδοσιακές κοινωνίες, παρατηρούμε ότι όσο πιο απλή είναι η κοινωνική οργάνωση, τόσο πιο έντονο χαρακτήρα αποκτά ο θεσμός της οικογένειας, αφού καλύπτει περισσότερες και ποικίλες ανάγκες.

Αξιοσημείωτο, είναι το γεγονός ότι πλέον οι κυριότερες λειτουργίες της σύγχρονης οικογένειας στρέφονται γύρω από την κάλυψη συναισθηματικών, κυρίως, αναγκών των μελών της, κάνοντας τις σχέσεις τους αμεσότερες, πιο ευαίσθητες, εντονότερες, αλλά και πιο εύθραυστες.

Καθοριστική εξέλιξη για το θεσμό της οικογένειας είναι η μεγάλη διάδοση της ατομικής επιλογής των συζύγων από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, έτσι ώστε σήμερα να θεωρείται ο επικρατέστερος τρόπος σχηματισμού νέων οικογενειών. Έτσι η οικογένεια θεμελιώνεται σε ένα συναισθηματικό δεσμό και διαρκεί όσο αυτός ο δεσμός παραμένει ενεργός.

Σήμερα, σε αντίθεση με το παρελθόν, ο ρόλος της γυναίκας ως σύζυγο διατηρείται ενεργός όσα χρόνια διαρκεί ο γάμος και εντείνεται από τη στιγμή που τα παιδιά θα εγκαταλείψουν την οικογενειακή εστία. Ακόμα η διάδοση της ισότητας των δύο φύλων, καθώς και αυξανόμενη συχνότητα εξωοικιακής απασχόλησης της συζύγου έχουν ως αποτέλεσμα τη συχνότερη συμμετοχή του άντρα στις καθημερινές απασχολήσεις του σπιτιού. Έτσι λοιπόν στη σύγχρονη οικογένεια οι ρόλοι και η ψυχαγωγία γίνονται ολοένα και πιο κοινοί και για του δύο συζύγους.

Σήμερα γίνονται όλο και μεγαλύτερες κατακτήσεις της γυναίκας για ισότητα κοινωνική, εκπαιδευτική, επαγγελματική και ισότητα ως προς τη συμπεριφορά. Συντελούνται αλλαγές ως προς τον κοινωνικό ρόλο των γυναικών.

Οι γυναίκες σήμερα αποκτούν όλο και περισσότερη δύναμη και μόρφωση. Στην παραγωγή, σε δυναμικά επαγγέλματα και κυρίως σε επαγγέλματα υπηρεσιών, η παρουσία τους αυξάνεται. Έτσι μειώθηκε το ποσοστό των γυναικών που δηλώνουν οικιακά.

Με την έξοδο της γυναίκας στην αγορά εργασίας συνεισφέρει οικονομικά στην οικογένειά της. Επίσης κατοχυρώνει την αξιοπρέπειά της και εξασφαλίζει την κοινωνική και οικονομική της ελευθερία. Όμως ο χρόνος της γυναίκας για να ασχοληθεί με το σπίτι και την οικογένειά της μειώνεται. Τώρα με την εργασία της είναι πιο δύσκολο να είναι καλή σύζυγος, καλή μητέρα, καλή εργαζόμενη και καλή νοικοκυρά ταυτοχρόνως.

Έτσι αφού έχει αλλάξει το μοντέλο της γυναίκας σε εργαζόμενη, πρέπει να τροποποιηθεί και αυτό του άντρα. Ο άντρας σε αυτή την αλλαγή δεν μπορεί να μείνει αμέτοχος αλλά εφόσον η γυναίκα ενισχύει τα οικονομικά της οικογένειας, έτσι και αυτός πρέπει να βοηθήσει στις οικιακές υποχρεώσεις.

Στην ελληνική οικογένεια οι ρόλοι των συζύγων και των παιδιών είναι γνωστοί. Οι δυσκολίες που παρουσιάζονται στην αντιμετώπιση ορισμένων καταστάσεων, αναγκάζουν τα άτομα να προεκτείνουν τις δραστηριότητες τους. Αυτό σημαίνει ότι ένας ρόλος που έχει ένα άτομο μέσα στην οικογένεια, δεν είναι περιορισμένος, ούτε προκαθορισμένος ως προς το φύλο του. Με την έξοδο της γυναίκας από το σπίτι και την είσοδο της στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή, άρχισε να διαφοροποιείται ο παραδοσιακός της ρόλος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να επέλθουν ορισμένες αλλαγές και στο ρόλο του συζύγου - πατέρα.

Οι γυναίκες πλέον εργάζονται περισσότερο, για να ανταπεξέλθουν στο διπλό τους ρόλο και παραμένουν το κατεξοχήν συνεκτικό στοιχείο μίας λεπτής ισορροπίας στην σχέση οικογένειας - εργασίας. Η οικιακή εργασία που υπήρξε αρχικά εμπόδιο για την επαγγελματοποίηση των γυναικών, παύει να είναι, ενώ παρατηρείται σταδιακή μετάβαση από το συζυγικό τύπο οικογένειας στο συντροφικό, όπου όλες οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις θα επιβαρύνουν εξίσου και τους συζύγους.

Η εξειδίκευση των ανδρικών και γυναικείων ρόλων αποσκοπεί να συντηρήσει το οικογενειακό υποσύστημα και να εξασφαλίσει μία βάση για την κοινωνικοποίηση του παιδιού. Απαιτεί την διαφοροποίηση των ρόλων του και της γυναίκας. Ο πατέρας έχει τον εκτελεστικό ρόλο, ρόλο συνδέσμου με την κοινωνία, ενώ η μητέρα έχει τον εκφραστικό ρόλο μέσω στην οικογένεια.

Ουσιαστικά, υπάρχουν δύο επίπεδα παραγόντων που προσδιορίζουν το βαθμό της αντρικής συμμετοχής: η σταδιοδρομία, η επαγγελματική επιβάρυνση των συζύγων και οι αντιλήψεις τους για τους ρόλους. Ακόμα, η επαγγελματική κατάσταση των γυναικών επηρεάζει το βαθμό συμμετοχής του άντρα, όπως επίσης και ο βαθμός εξειδίκευσης τους.

Η εργασία για τον άντρα αποτελεί την μεγάλη προτεραιότητα. Από τα μικρά του χρόνια ανατρέφεται έτσι, ώστε να αποκτήσει την ετοιμότητα για πάλι, ανταγωνιστικότητα και κατακτήσεις.

Η εργασία της γυναίκας έξω από το σπίτι φέρνει αλλαγές στη στάση του άντρα και στη θέση της γυναίκας. Από τη μονομερή εξάρτηση του ενός ατόμου από το άλλο, βαδίζουμε στην αλληλεξάρτηση και την ανάγκη συνεργασίας. Η γυναίκα αφού κατάκτησε το δικαίωμα να εργαστεί και διαρκώς να απλώνεται και σε επαγγέλματα που θεωρούνταν καθαρά αντρικά, τώρα πια δεν ζητά μόνο να εργάζεται, αλλά και διεκδικεί το δικαίωμα της σταδιοδρομίας, της φιλοδοξίας να διακριθεί, να δημιουργήσει.

Όσον αφορά στο ρόλο του γονιού είναι πολυδιάστατος, είτε αναφέρονται στη σημερινή εποχή είτε σε παλαιότερη εποχή. Έχει να φέρει εις πέρας μία πολύ σημαντική αποστολή, η οποία κρύβει επιτυχίες και χαρές, αλλά και λύπες και στραβοπατήματα, γι' αυτό θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος. Ο ρόλος στον οποίο καλείται να ανταπεξέλθει ο γονιός και να υπερπηδήσει όλα τα εμπόδια είναι να αναθρέψει τα παιδιά του, ώστε να βγουν σωστοί και αυτόνομοι άνθρωποι στην κοινωνία.

Η συμβολή του πατέρα αρχίζει πριν γεννηθεί το παιδί. Χρειάζεται οπωσδήποτε κατάλληλη διαπαιδαγώγηση, ο αυριανός σύζυγος και πατέρας για να μπορεί να παίξει σωστά το ρόλο του. Δεν αρκεί ποτέ το γεγονός να παντρευτείς μια γυναίκα και να κάνεις μαζί της παιδιά.

Δεν φτάνει μόνο να γίνεις πατέρας. Το να γίνεις πατέρας είναι εύκολο, το να είσαι πατέρας είναι δύσκολο.

Τελικά η ένταξη της γυναίκας στο χώρο της εργασίας, εκτός από την αξιοποίηση του άλλου μισού του ανθρώπινου δυναμικού και την κοινωνική ένταξη της γυναίκας, έχει πολλές επιπτώσεις στο σύγχρονο ζευγάρι. Οι γυναίκες πλέον συμβάλλουν οικονομικά στην οικογένεια, άρα οι άντρες μπορούν να ανακαλύψουν την ποιότητα της ζωής. Το διπλό εισόδημα ανεβάζει το βιοτικό επίπεδο και αφήνει χρονικά και οικονομικά περιθώρια και στους δύο συντρόφους για ψυχαγωγία, ξεκούραση, ενασχόληση με τα κοινά ή ιδιαίτερα ενδιαφέροντα. Με τη συμμετοχή στις καθημερινές εργασίες οι πατέρες έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν στο μέγαλωμα και εξέλιξη των παιδιών τους και στην ανάπτυξη μεγαλύτερων συναισθηματικών δεσμών με τις συντρόφους και τα παιδιά τους. Με την παράλληλη εργασία οι γονείς μπορούν να προσφέρουν μεγαλύτερες ευκαιρίες για μόρφωση στα παιδιά τους. Το ζευγάρι μπορεί να αποφύγει την καθημερινή τριβή, που δημιουργούν τα κατάλοιπα των παραδοσιακών προτύπων (απαιτητικός άντρας και σχολαστική νοικοκυρά γυναίκα) με αμοιβαία στοργή και διάθεση για συνεργασία.

Όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, αλλά και πολλοί ακόμα παράγοντες, βρίσκουν θέση στην πτυχιακή εργασία που κρατάτε στα χέρια σας. Κίνητρο για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας είναι το γεγονός ότι με την κοινωνική αλλαγή της γυναίκας, ο ρόλος του άντρα – συζύγου – πατέρα εκτείνεται μέσα στην οικογένεια και η παρουσία του γίνεται πολύ σημαντική. Επιπροσθέτως, οι αλλαγές που προκαλεί στη δομή της οικογένειας ωθούν σε γενικότερες διαφοροποιήσεις, μέσα στην κοινωνία.

Σκοπός της εν λόγω πτυχιακής μελέτης ήταν η διερεύνηση του κατά πόσο οι καταστάσεις της σημερινής κοινωνίας έχουν επηρεάσει και πόσο το ρόλο του άντρα μέσα στην οικογένεια αλλά και γενικότερα. Επίσης, η παρούσα πτυχιακή μελέτη επιδίωξε τη διερεύνηση της σχέσης του άντρα σε σύγκριση με τη γυναίκα για την περιοχή της Λάρισας.

Για την εκπλήρωση του σκοπού της εργασίας πραγματοποιήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση της υπάρχουσας ελληνικής και ξενόγλωσσας βιβλιογραφίας, σχετικά με το υπό έρευνα θέμα. Σε τελικό στάδιο χρησιμοποιήθηκαν οι πιο έγκυρες και επιστημονικά αποδεδειγμένες εξ αυτών.

Αρχικά, παρατίθενται ορισμένα βασικά στοιχεία που συνθέτουν μια ολική εικόνα για την οικογένεια. Δίνεται ο ορισμός της οικογένειας, η ιστορική αναδρομή του θεσμού της οικογένειας και οι αλλαγές που έγιναν. Τα αίτια που δημιουργούν οι άνθρωποι οικογένεια, αλλά και τι μορφές μπορεί να πάρουν αυτές. Επίσης παρουσιάζονται οι λειτουργίες της οικογένειας και παράλληλα, αναφέρονται και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικογένειας.

Στη συνέχεια, επιχειρείται η μελέτη των αντρικών και γυναικείων ρόλων χθες και σήμερα. Αναλύεται η θέση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια, κατά το πέρασμα των χρόνων. Μελετάται ακόμα για το πια πρέπει να είναι η θέση του άντρα και πια η θέση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια, σύμφωνα με τα πιστεύω της ορθόδοξης εκκλησίας.

Ακολουθεί μια ανάλυση της ψυχολογίας του άντρα και της γυναίκας, έτσι ώστε να γίνει κατανοητή η συμπεριφορά του κάθε ατόμου. Μελετάται και μια έρευνα σχετικά με τη διαφορά ηλικίας που έχει ο άντρας από τη γυναίκα.

Σειρά έχει η ανάλυση του ρόλου του ζευγαριού, της μητέρας και του πατέρα, ξεχωριστά, ως προς το παιδί. Πιο συγκεκριμένα αναφέρονται οι αλλαγές που φέρνει ένα παιδί στην οικογένεια και πια είναι η αντιμετώπιση των γονιών όταν έρχονται μπροστά σε μια νέα ζωή.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται και αναλύονται διάφοροι τύποι γονέων, όπως επίσης παρουσιάζεται και αυτός ο τύπος του ιδανικού γονέα. Ακολουθεί μια παρουσίαση και ανάλυση του γονέα, του άντρα και της γυναίκας ξεχωριστά, για τη συμπεριφορά του σε κάθε φάση ανάπτυξης του παιδιού.

Παρουσιάζονται επίσης και διάφορα μοντέλα πατέρα, ανάλογα με το τι προσφέρει στην οικογένειά του και κυρίως στα παιδιά του. γίνεται λόγος και για το πια είναι η σχέση του νέου ζευγαριού με τους γονείς τους.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται, η δομή και τα αποτελέσματα της εμπειρικής διερεύνησης. Συγκεκριμενοποιώντας, αρχικά παρουσιάζονται η μεθοδολογία συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων, το δείγμα και το ερωτηματολόγιο της έρευνας, στη συνέχεια πραγματοποιείται η καταγραφή και η παρουσίαση των εμπειρικών αποτελεσμάτων, ενώ στο τέλος εξετάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ μεταβλητών.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν ειδικά αλλά και συνολικά απ' τη θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση του θέματος, παρατίθενται σε ξεχωριστό κεφάλαιο, ενώ διατυπώνονται και κάποιες προτάσεις. Η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση των βιβλιογραφικών πηγών που χρησιμοποιήθηκαν για την πραγματοποίηση της και με την επισήμανση στο παράρτημα της εργασίας, υποδείγματος του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε, καθώς και τους πίνακες που προέκυψαν για την ανάλυση της ηλικίας των ερωτηθέντων.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

Αρχικά θα αναφερθούμε στο γεωγραφικό και γεωφυσικό προσδιορισμό του τόπου. Σήμερα η Λάρισα είναι μία από τις μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις (η 5η κατά σειρά, μετά την

Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και το Ηράκλειο). Είναι η έδρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας και συνορεύει με τους νομούς Πιερίας, Μαγνησίας, Κοζάνης, Γρεβενών, Τρικάλων, Καρδίτσας και Φθιώτιδας. Από το 1971 έως το 2001 υπερδιπλασίασε τον πληθυσμό της.

Μια πόλη η όποια βρίσκεται στην καρδιά της Ελλάδας και είναι πρωτεύουσα του ομώνυμου Δήμου και Νομού, με πληθυσμό που ανέρχεται στους 300.000 κατοίκους και έκταση 19.000 στρ. με έντονη πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή, και έχει αυτοδίκαια κατακτήσει τον τίτλο του κυρίαρχου οικονομικού, εμπορικού, πολιτιστικού, αγροτικού, συγκοινωνιακού και βιομηχανικού κέντρου της θεσσαλικής ενδοχώρας.

Η Λάρισα βρίσκεται στη δεξιά όχθη του ποταμού Πηνειού και βορειοανατολικά του εύφορου Θεσσαλικού κάμπου. Η πόλη καταλαμβάνει έκταση 19.000 στρεμμάτων και διαρρέεται από μεγάλο ποταμό, τον Πηνειό. Γενικά η πόλη της Λάρισας δεν έχει πολύ πράσινο αν και προσπάθειες γίνονται από τις τοπικές αρχές. Τμήματα πρασίνου και ποικιλία λουλουδιών εκτείνονται στο Αισθητικό Άλσος, στο πάρκο του Αλκαζάρ καθώς και στις 20 μεγάλες πλατείες που έχει η πόλη. Η μορφολογία του εδάφους του δήμου χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πεδινού τμήματος. Λόγω της ρύπανσης του Πηνειού ποταμού η Λάρισα υδρεύεται με το νερό των 17 συνολικά γεωτρήσεων.

Αν και ο δήμος Λαρισαίων είναι πεδινός, ωστόσο στο νομό Λάρισας βρίσκονται τα βουνά Όλυμπος και Κίσσαβος προσφέροντας εξαίρετο φυσικό κάλλος στους Λαρισαίους πολίτες μιας και είναι σχετικά κοντά στην πόλη της Λάρισας. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι στο φυσικό περιβάλλον του νομού Λάρισας συγκαταλέγεται και το μικρό σε έκταση (60 km) παραθαλάσσιο μέτωπο που συμβάλλει στην τουριστική ανάπτυξη του νομού.

Όσον αφορά την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου (μνημεία, έθιμα, γιορτές...) η Λάρισα είναι πανάρχαια πόλη και κατοικείται σχεδόν 4.000 χρόνια. Κατά τη μυθολογία κτίστηκε από τους Πελασγούς και έλαβε το όνομά της από την Λάρισα, μητέρα ή θυγατέρα του Πελασγού. Οι αρχαιολογικές έρευνες μαρτυρούν ότι η περιοχή της Λάρισας κατοικείτο κατά την Παλαιολιθική περίοδο. Την εξουσία της πόλης μέχρι το τέλος της κυριαρχίας των Μακεδόνων κατείχαν οι Θεσσαλοί Αλευάδες. Κατά τους χρόνους των Περσικών πολέμων οι κάτοικοί της emήδισαν και πολέμησαν εναντίον των άλλων Ελλήνων στο πλευρό των ξένων επιδρομέων. Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου μάχονταν στο πλευρό των Αθηναίων.

Την πόλη κατέλαβαν οι Μακεδόνες υπό τον Φίλιππο Β΄ (344-196 π.Χ.) και στη συνέχεια οι Ρωμαίοι (197 π.Χ.). Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης περιήλθε στην εξουσία των Τούρκων μέχρι το 1881, οπότε ελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό. Το 1941 η πόλη υπέστη μεγάλες καταστροφές από τους βομβαρδισμούς των ιταλικών αεροπλάνων.

Στη Λάρισα έζησε και πέθανε, περίπου στην ηλικία των ενενήντα χρόνων, ο Πατέρας της Ιατρικής, ο Ιπποκράτης, ο οποίος τάφηκε κάπου μεταξύ Γυρτώνης, Τυρνάβου και Λαρίσης.

Ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Λαρισαίων, αποτελεί τον υπεύθυνο φορέα της πόλης, που αναλαμβάνει, κατευθύνει και οργανώνει όλες τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Σκοπός του Οργανισμού είναι η ανάπτυξη πνευματικών και πολιτιστικών γενικά εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων. Θεσμοί του πολιτιστικού οργανισμού δήμου Λαρισαίων είναι οι εξής: Μεσογειακό Φεστιβάλ (για 13 συνεχή χρόνια - Χατζηγιάννειο), Έκθεση Βιβλίου (Μάιος 2005, Κεντρική Πλατεία), Αχίλλεια (Μάιος, Εκδηλώσεις προς τιμήν του Πολιούχου της πόλης - Χατζηγιάννειο, ΔΩΛ) , Γιορτή Πηνειού (Ιούνιος), Διάφορες εκδηλώσεις στην Κοίτη του ποταμού Παρουσιάσεις βιβλίων-Διαλέξεις-Ημερίδες . Πέρα από τις ανωτέρω πολιτιστικές εκδηλώσεις στα πλαίσια των πολιτιστικών εκδηλώσεων ο Δημοτικός Κουκλοθίασος «Τιριτόμπα», δίνει παραστάσεις όλο το χρόνο στη μόνιμη στέγη του στο Μύλο του Παπά καθώς και η δημοτική αρχή προσφέρει στους κινηματογραφόφιλους Λαρισαίους στην αίθουσα του «Χατζηγιάννειου» με χαμηλή τιμή εισόδου την δυνατότητα προβολής ταινιών.

Αξίζει να αναφερθεί ότι για τη βιωσιμότητα του πολιτισμού στο δήμο Λαρισαίων λειτουργούν το Δημοτικό Ωδείο Λάρισας, το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ., Δημοτική Πινακοθήκη- Μουσείο Γ.Ι. Κατσίγρα και Λαογραφικό Μουσείο. Επιπλέον, από το ιστορικό παρελθόν της Λάρισας ελάχιστα κτιριακά λείψανα έχουν διασωθεί μέχρι τις μέρες μας. Μόνο τα δύο αρχαία θέατρά της σώζονται και είναι σήμερα ορατά, απτές μαρτυρίες του λαμπρού παρελθόντος της. Το πρώτο αρχαίο θέατρο της Λάρισας οικοδομήθηκε στη νότια πλαγιά του λόφου «Φρούριο». Η κατασκευή του συνδέεται με τη λατρεία του θεού Διονύσου για την τέλεση θεατρικών παραστάσεων. Σχετικά με το δεύτερο αρχαίο θέατρο της Λάρισας αυτό χρησιμοποιήθηκε κατά τη ρωμαϊκή περίοδο (Παπανδρέου , Σαρτζετάκης).

Τα έθιμα και οι παραδόσεις της Λάρισας δεν διαφέρουν από τα έθιμα και τις παραδόσεις που χαρακτηρίζουν άλλες ελληνικές περιοχές. Τα συναντάμε κυρίως στις γιορτές, τους γάμους και τις χαρές του κόσμου. Κάθε χρόνο όμως, στις 25 Σεπτεμβρίου, γίνεται στο Αλκαζάρ το Πανηγύρι της Λάρισας. Παλιά ήταν μια μεγάλη ζωοπανήγυρης. Σήμερα είναι μια εμποροπανήγυρις. Επίσης άλλο ένα έθιμο που ξεχωρίζει στην Λάρισα είναι οι λεγόμενοι "βουλγαροπρόσφυγες" -έλληνες που ήλθαν από την Βουλγαρία- διατηρούν ζωντανό το έθιμο της λεγόμενης "γουρουνοχαράς" που έχει να κάνει με το σφάξιμο του γουρουνιού το οποίο αποτελεί ένα από τα παραδοσιακά εδέσματα του Χριστουγεννιάτικου τραπέζιού.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι στις 15 Μαΐου η πόλη γιορτάζει τον Πολιούχο της τον Άγιο Αχίλλειο όπου η εκκλησία δεσπόζει στον λόφο του Φρουρίου.

Από τα στοιχεία των Πινάκων 1 & 2 (Παράρτημα 1) είναι προφανής ο κεντρικός ρόλος της πόλης της Λάρισας στο σύστημα αστικών κέντρων της χώρας, αλλά και ο κεντρικός της ρόλος ως αστικός σχηματισμός στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Από τα στοιχεία του Πίνακα 1 είναι προφανές ότι η Λάρισα έχει σημαντικό πληθυσμιακό μέγεθος για τα δεδομένα του Ελληνικού συστήματος αστικών κέντρων, μιας και είναι η 5^η σε μέγεθος πόλη μετά την Αθήνα, την Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και το Ηράκλειο. Επίσης, από τα ίδια στοιχεία φαίνεται ότι η Λάρισα χαρακτηρίζεται από μία έντονη δυναμική, μιας και μέχρι και την απογραφή του 1991 τα στοιχεία παρουσίαζαν ως 5^η ελληνική πόλη αυτή του Βόλου (ως Πολεοδομικό συγκρότημα στο σύνολο του), που την ίδια στιγμή κατείχε και εξέχουσα θέση στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και στην κεντρική Ελλάδα γενικότερα.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εικόνα που παρουσιάζουν οι λόγοι του Πίνακα 1(Παράρτημα 1). Σε όλες τις περιπτώσεις η δυναμική ανάπτυξης της πόλης που εκφράστηκε παραπάνω αντικατοπτρίζεται και στις ποσοστιαίες σχέσεις του πληθυσμού της πόλης με τα υπόλοιπα ΠΣ της χώρας. Οι τάσεις είναι αυξητικές ειδικότερα από το 1971 και ύστερα, την ίδια στιγμή μάλιστα που η συγκέντρωση πληθυσμού στην Περιφέρεια Θεσσαλίας σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού της χώρας βαίνει διαρκώς μειούμενη. Την ίδια τάση μείωσης παρουσιάζει και ο πληθυσμός του ν. Λάρισας σε σχέση με τον πληθυσμό της Ελλάδας, ενώ ο πληθυσμός της πόλης της Λάρισας βαίνει αυξητικός σε σχέση με τον πληθυσμό της Θεσσαλίας (Παράρτημα 1 (Πίνακας 2, διάγραμμα 1)). Με βάση τα δεδομένα αυτά, η πόλη της Λάρισας αναπτύσσει μια

δυναμική παρουσία σε σχέση με τη φθίνουσα πορεία της Περιφέρειας Θεσσαλίας, αλλά και του ν. Λάρισας. Επίσης γίνεται σαφής και έκδηλη η αυτονόμηση της πόλης από το στενό περιβάλλον του νομού/ περιφέρειας (μικροοικονομικό επίπεδο) και η ενίσχυση της παρουσίας και του ρόλου της σε εθνική κλίμακα (μακροοικονομικό επίπεδο).

Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο συνολικός πληθυσμός του ν. Λάρισας ανέρχεται στους 277.973 κατοίκους. Ο συνολικός πληθυσμός του Νομού Λάρισας σύμφωνα με την απογραφή του 1991 ανέρχεται στους 270.612 κατοίκους έναντι τους 254.295 το 1981, παρουσιάζοντας συνεχή αύξηση, γεγονός που φανερώνει τη δυναμική εξέλιξη του Νομού (Παράρτημα 1 (Πίνακας 2)).

Όμως ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Νομός είναι αυτό της αυξανόμενης γήρανσης η οποία προβλέπεται να έχει δυσμενείς κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις πολλές από τις οποίες αρχίζουν να γίνονται ορατές στην καθημερινή οικονομική ζωή. Η σημαντικότερη από αυτές είναι η ολοένα και μεγαλύτερη συρρίκνωση του πληθυσμού της εργάσιμης ηλικίας.

Είναι δε αισθητή η μείωση του πληθυσμού των ορεινών και κατά δεύτερο λόγο των ημιορεινών περιοχών κατά την δεκαετία '71-'81, ενώ στην επόμενη δεκαετία παρατηρείται τάση ανάσχεσης της φθίνουσας πορείας των περιοχών αυτών. Από την απογραφή του 1991 βρέθηκε ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι οι 102.000 κάτοικοι που κατανέμονται :

- στον πρωτογενή (γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία και αλιεία) 30,7%
- στον δευτερογενή 21,1%
- στον τριτογενή 43,3%
- δεν δήλωσαν οικονομική δραστηριότητα 5,1%

Με βάση την απογραφή του 1991:

- Ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί το 37% του συνολικού πληθυσμού
- Ο ημιαστικός το 17% του συνολικού πληθυσμού
- Ο αστικός το 46% του συνολικού πληθυσμού

Το σύνολο του γυναικείου πληθυσμού του Νομού είναι ελαφρά μεγαλύτερο από το σύνολο του ανδρικού σύμφωνα με τη απογραφή του 1991 όμως το 2001 ο ανδρικός υπερτερεί

(Παράρτημα 1 (Πίνακας 3)). Αξίζει να σημειωθεί ότι στον παιδικό αλλά και στον πληθυσμό παραγωγικής ηλικίας το ποσοστό των ανδρών είναι μεγαλύτερο. Από την ηλικία των 65 ετών κι άνω υπερτερεί ο γυναικείος πληθυσμός.

Συμπερασματικά φαίνεται ότι η τάση συγκέντρωσης πληθυσμού στην πόλη της Λάρισας εκφράζεται δυναμικά με αποτέλεσμα να κατοικούν σε αυτή το 44,8% των κατοίκων του νομού Λάρισας, ενώ την ίδια στιγμή συγκεντρώνει και το 16,5% του συνολικού πληθυσμού της περιφέρειας (Παράρτημα 1(Πίνακας 2)). Η τάση αστικοποίησης είναι έντονη και σε σχέση με το 1961 όπου η Λάρισα κατείχε το 1,53% του αστικού πληθυσμού της Ελλάδας, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 1,93% το 2001. Η πόλη αναγνωρίζεται ως παραγωγικό κέντρο και αποτελεί πόλο έλξης για την συγκέντρωση πληθυσμών και παραγωγικών δραστηριοτήτων.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1.1 Ορισμός της οικογένειας

Για πολλά χρόνια ο πρωτόγονος άνθρωπος δε γνώριζε την έννοια της οικογένειας, με τη συγκεκριμένη μορφή μιας συγκεκριμένης ομάδας. Τότε, που μεταφερόταν από τόπο σε τόπο ψάχνοντας την τροφή του και παλεύοντας για την επιβίωσή του, ζούσε ομαδική ζωή, χωρίς να δημιουργεί ιδιαίτερους δεσμούς κι υποχρεώσεις. Το μόνο που τον έδενε με τους άλλους συνανθρώπους του ήταν ο φόβος να ζήσει μόνος του κι η ανάγκη της συλλογικής αντιμετώπισης του κινδύνου.

Μόνο τότε που άρχισε να μονιμοποιείται, κατά κάποιο τρόπο, σ' ένα μέρος, όταν δηλαδή κατέβηκε στην πεδιάδα κι ασχολήθηκε με την καλλιέργεια της γης, τότε άρχισαν να διαμορφώνονται οι πρώτες οργανωμένες μορφές κοινωνικής ζωής με τη δημιουργία των φυλών και κατόπιν της οικογένειας, (Αποστολόπουλος, κ.ά., 2007).

«Σήμερα ως οικογένεια ονομάζουμε ένα σύνολο ατόμων που συνδέονται μεταξύ τους με φυσικούς και νομικούς δεσμούς, εξ αίματος ή εξαγχιστείας, το οποίο αποτελείται συνήθως από το ζεύγος, τα παιδιά ή και άλλους ανιόντες ή κατιόντες συγγενείς που διαμένουν κάτω από την ίδια στέγη, συγκροτούν ενιαίο νοικοκυριό και αλληλεπιδρούν στις μεταξύ τους σχέσεις. Τέλος οικογένεια θεωρείται ένα σύνολο ατόμων τα οποία έχουν μεν συγγενικές σχέσεις αλλά δεν συγκατοικούν γνωστό με τη λέξη «σού» ή ακόμα ένα σύνολο διαδοχικών γενεών που έχουν κοινή καταγωγή, «γενιά», (Πάπυρους Λαρούς Μπριτάννικα, 1996).

1.2 Ιστορική αναδρομή του θεσμού της οικογένειας

Είναι αρκετά ενδιαφέρον να γίνει μια πορεία στο παρελθόν, για να φανεί η διαχρονική εξέλιξη στο θέμα της οικογένειας. Αρχικά αναφέρεται ιστορική αναδρομή του ρόλου του άντρα και του ρόλου της γυναίκας μέσα στην οικογένεια, το ρόλο των γονιών στην αγωγή των παιδιών από την προϊστορική εποχή ως σήμερα και θα διαπιστωθεί ότι ο ρόλος των αντρών-γυναικών και των γονιών, αντίστοιχα, αλλάζει από εποχή σε εποχή και διαμορφώνεται από τις αντίστοιχες κοινωνικές συνθήκες.

1.2.1 Προϊστορική εποχή

Πριν την εμφάνιση του αρότρου, ηγετική θέση μέσα στην οικογένεια είχε η γυναίκα (παλαιολιθική εποχή). Ήταν η εποχή που άκμασε ο θεσμός της μητριαρχίας. Η γυναίκα λατρεύτηκε ως θεά-Μητέρα, ως θεά της γονιμότητας, μιας και αυτή ήταν που έφερνε στον κόσμο τα παιδιά. Την σέβονταν και την εκτιμούσαν γιατί είχε κυρίαρχη θέση στην οικογένεια αλλά και στην αγωγή και στην ανατροφή των παιδιών είχε την αποκλειστική μέριμνα.

Η θέση της ενισχυόταν και από το γεγονός ότι ήταν σίγουρη ως μάνα των παιδιών που γεννούσε, ενώ ο πατέρας ήταν αμφισβητούμενος. Στην μητριαρχική οικογένεια τα παιδιά έπαιρναν το όνομα της μητέρας και την περιουσία την έπαιρναν οι κόρες (Αμαζόνες), (Πυργιωτάκη, 1984).

Την εποχή λοιπόν της μητριαρχίας τα παιδιά μεγάλωναν κοντά και στους δύο γονείς, τους συνόδευαν στο κυνήγι και στην αναζήτηση ριζών και τύχαιναν μεγάλου σεβασμού από την ομάδα. Ο πατέρας φρόντιζε τα παιδιά και τα μάθαινε οτιδήποτε χρήσιμο για την επιβίωσή τους καθώς και τεχνικές κυνηγιού.

Με την εμφάνιση όμως του αρότρου τα πάντα ανατρέπονται. Η γυναίκα δεν έχει τη σωματική δύναμη να οργώνει και έτσι η ισχύς και η εξουσία περνάνε στον άντρα (πατριαρχία). Η επικράτηση του πατέρα - συζύγου, επιδεινώνει τη θέση της μητέρας-θεάς και την κάνει σκλάβα και υποταγμένη στις απαιτήσεις του συζύγου-εξουσιαστή. Έτσι την ανατροφή των παιδιών την έχει τώρα αποκλειστικά η μητέρα χωρίς να υπάρχει η παλιότερη μυθοποίηση για το όνομά της, κάτι που της επιβάλλεται από τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν και από το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, (Borneman, 1988).

1.2.2 Αρχαία Αθήνα

Στην Αρχαία Αθήνα, η θέση της γυναίκας-μητέρας ήταν πολύ υποβιβασμένη. Όλη τη μέρα ήταν κλεισμένη στο σπίτι κι ασχολούνταν με τις οικιακές δουλειές. Ανάλογη ήταν και η αγωγή των κοριτσιών, τα οποία τα μάθαιναν να ράβουν και να γνέθουν ενώ μάθαιναν ελάχιστα να γράφουν και να διαβάζουν. Δεν έβγαιναν έξω από το σπίτι χωρίς συνοδεία δούλων, (Ένγκελς, 1884).

Από την άλλη, τα αγόρια είχαν περισσότερα πλεονεκτήματα όσον αφορά την διαπαιδαγώγησή τους. Ως τα δώδεκα χρόνια τους έμεναν στο σπίτι αγράμματα και μετά τα πήγαιναν να μορφωθούν σε ιερατεία (έξαρση παιδευαστίας) ή αν είχαν τη οικονομική ευχέρεια ανάθεταν την διαπαιδαγώγησή τους σε δασκάλους. Πολλοί πλούσιοι ανάθεταν την ανατροφή των βρεφών σε δούλες ή σε παιδαγωγούς δούλους.

Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι τα παιδιά είχαν ελάχιστη επικοινωνία με τον πατέρα, ο οποίος ή θα εργαζόταν όλη μέρα (χαμηλή - μεσαία τάξη) ή θα ασχολούνταν με τα ζητήματα του δήμου. Αυτονόητο, λοιπόν, είναι ότι την ανατροφή των παιδιών -όσο της επέτρεπαν οι δυνατότητές της- την είχε η μάνα, η οποία όντας φυλακισμένη στο σπίτι και μη μπορώντας να αντιδράσει στον υποβαθμισμένο ρόλο που της είχε δοθεί, δεν μπορούσε να προσφέρει τις κατάλληλες γνώσεις και τη σωστή αγωγή στα παιδιά της, (Borneman, 1988).

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι τα παιδιά στην κλασσική Αθήνα που γεννιόταν με ελαττώματα γενετικής φύσεως, τα πουλούσαν ως δούλους ή τα εξέθεταν· κάτι που σημαίνει ότι η τύχη τους ήταν αμφίβολη και αβέβαιη.

1.2.3 Αρχαία Σπάρτη

Στην αρχαία Σπάρτη, η κατάσταση ήταν πολύ πιο διαφορετική από εκείνη της Αθήνας. Η θέση της γυναίκας-μητέρας δεν ήταν υποβαθμισμένη και τύγγανε του ιδίου σεβασμού με τον άντρα-πατέρα. Η ίδια μορφωνόταν, όχι βέβαια όπως ο άντρας και προσπαθούσε να έχει γνώμη για όλα τα θέματα, ακόμα και για τα πολιτικά, (Αποστολόπουλος, κ.α. 2007).

Η καλύτερη θέση της γυναίκας, σε σύγκριση με την Αθήνα, στην αρχαία Σπάρτη, είχε ως αποτέλεσμα την αγωγή των παιδιών να την αναλαμβάνουν οι γονείς ως τα έξι χρόνια τους. Κατόπιν τα αγόρια πήγαιναν σε στρατόπεδα για να διαμορφωθούν ως ικανοί πολεμιστές (ηρωικό ιδεώδες της αγωγής) και την αγωγή τους την αναλάμβαναν παιδοκόμοι. Τα κορίτσια λάβαιναν αισθητική αγωγή μετά τα δέκα τους χρόνια, (Τσακτσίρα, Τιβέριου, 1998).

1.2.4 Αρχαία Ρώμη

Η θέση του παιδιού στην αρχαία Ρώμη έμοιαζε πολύ μ' αυτή του δούλου. Η Δωδεκάδελτος, όριζε την πλήρη εξουσία του πατέρα πάνω στα παιδιά του, τα οποία μπορούσε ακόμα και να σκοτώνει αν μειονεκτούσαν σωματικά. Ο πατέρας, αρχηγός και ηγεμόνας στην

οικογένειά του, είχε απόλυτη εξουσία στα παιδιά, εξουσία θανάτου και αγοραπωλησίας τους, μιας και τα θεωρούσε ως κτήμα του.

Ο ίδιος, δεν είχε καμιά ανάμιξη στην ανατροφή τους, κάτι που αναλάμβανε αποκλειστικά η μητέρα. Ο πατέρας εφάρμοζε απλώς τη σημασία του ονόματός του: "pater" σημαίνει παραγωγός και κάτοχος, η δικαιοδοσία του οποίου είχε πολλές φορές άσχημες επιπτώσεις πάνω στα παιδιά του, όπως ξυλοδαρμούς μέχρι θανάτου ή και πώλησή τους ως δούλους.

Μόνο τα παιδιά των πλουσίων είχαν καλύτερη αγωγή από παιδαγωγούς, αλλά η επαφή και η επικοινωνία με τον πατέρα τους ήταν ελάχιστη και διαποτισμένη από φόβο, (Borneman, 1988).

1.2.5 Μεσαίωνα

Στην σκοτεινή περίοδο των μεσαιωνικών χρόνων, η αγωγή που παρείχαν οι γονείς και οι δάσκαλοι στα παιδιά, είχε ως βασικό στοιχείο την χριστιανική ιδέα, σε σημείο όμως που τρομοκρατούσε τα παιδιά και γινόταν έμμονη ιδέα στα μυαλά μεγάλων και μικρών, με όλες τις προκαταλήψεις που υπήρχαν και τις βαριές τιμωρίες που έπρεπε να υπομείνει κάποιος που είχε διαφορετικές αντιλήψεις ή έστω κάποια ερωτήματα για το Χριστιανισμό.

Στην περίοδο αυτή που οι κοινωνικές τάξεις είχαν τεράστιο χάσμα, ο πατέρας των χαμηλών τάξεων προσπαθούσε να βρει δουλειά και αδιαφορούσε παντελώς για την αγωγή των παιδιών, ενώ η μητέρα προσπαθούσε μόνη της να αναθρέψει τα παιδιά. Οι βιοτικές συνθήκες όμως όχι μόνο δεν επέτρεπαν την σωστή διαπαιδαγώγησή τους, αλλά ούτε καν την επιβίωσή τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αμάθεια του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού και τους μεγάλους κοινωνικούς διαχωρισμούς της εποχής αυτής, (Δαμάσκου, Ροδάκης, 1987).

1.2.6 Αναγέννηση

Την εποχή αυτή, βελτιώνονται οι βιοτικές και κοινωνικοπολιτιστικές συνθήκες, ανοίγονται μεγαλύτερες ευκαιρίες μόρφωσης για τα παιδιά, κυριαρχεί το λογοτεχνικό ιδεώδες της αγωγής και οι παιδαγωγοί είναι επηρεασμένοι από τον δυτικό τρόπο σκέψης και από τα φιλοσοφικά ρεύματα της εποχής.

Στις ευκατάστατες οικογένειες οι γονείς δεν έχουν ανάμειξη στην αγωγή του παιδιού, τα οποία μεγάλωναν με παραμάνες, καθηγήτριες ξένων γλωσσών και πιάνου κτλ. Στις χαμηλές τάξεις την ανατροφή των παιδιών την είχε η μητέρα, ενώ ο ρόλος του πατέρα είναι έμμεσος αφού κύριο μέλημά του είναι η συνεχής προσπάθεια να έχει μόνιμη εργασία, (Δαμάσκου, Ροδάκης, 1987).

1.2.7 Τουρκοκρατία

Την εποχή αυτή, λόγω των άσχημων συνθηκών και του πολέμου, κανείς από τους γονείς δεν είχε τη δυνατότητα, αλλά και τη διάθεση, να αναθρέψει σωστά τα παιδιά του. Ο πατέρας βρισκόταν συνεχώς μακριά από το σπίτι και τα παιδιά του, αλλά ακόμα και να ήταν σπίτι, τα προβλήματα και οι έγνοιες που απασχολούσαν κάθε Έλληνα πατριώτη δεν τον άφηναν να εφαρμόσει το ρόλο του.

Αλλά και η μητέρα λόγω της κρίσιμης κατάστασης του πολέμου, δεν ήταν σε θέση να διαπαιδαγωγήσει σωστά τα παιδιά της, μιας και κυρίαρχος φόβος και ιδέα ήταν να αποτρέψει ενδεχόμενη αρπαγή τους από τους Τούρκους. Τα κρυφά σχολεία είχαν αντικαταστήσει κάπως την αγωγή των γονιών, όσο αφορούσε την επιμόρφωση των παιδιών, (Ακτύπης, 1998).

1.2.8 Σημερινή Εποχή

Οι ιδεολογικές και κοινωνικές αλλαγές της σημερινής κοινωνίας, έχουν επιφέρει αλλαγές και στην αγωγή των παιδιών. Σήμερα και οι δύο γονείς προσπαθούν να προσφέρουν την καλύτερη διαπαιδαγώγηση στα παιδιά, χωρίς να χωρίζονται οι ρόλοι σύμφωνα με παρωχημένες αντιλήψεις ότι π.χ. μόνο η μητέρα είναι υπεύθυνη.

Η βιομηχανική επανάσταση και το φεμινιστικό κίνημα συνέβαλλαν στο να "βγει" από την οικογένεια η μητέρα και να περάσει στον παραγωγικό χώρο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να καταρριφθεί ο παραδοσιακός ρόλος του πατέρα και ο ίδιος να συμμετάσχει ενεργά στην ανατροφή των παιδιών.

Υπάρχει όμως και η περίπτωση, κατά την οποία συγκεκριμένες συνθήκες εργασίας απομακρύνουν τον πατέρα από τα παιδιά, που δεν καταλαβαίνουν την έννοια της λέξης "πατέρας", πιστεύοντας ότι είναι αυτός ο οικείος ξένος που τροφοδοτεί το σπίτι και είναι συνεχώς κουρασμένος, (Borneman, 1988).

Η σημερινή αγωγή που προσφέρουν οι γονείς, εμπνέεται από το σεβασμό στην προσωπικότητα του παιδιού και προσπαθούν να διαμορφώσουν μια προσωπικότητα με εσωτερική και εξωτερική ελευθερία και αυτονομία και κυρίως μια προσωπικότητα με αγάπη για τον συνάνθρωπο.

Οι Έλληνες γονείς προσπαθούν να δώσουν στα παιδιά τους μέσω της αγωγής τα αγαθά του πολιτισμού μας, τους δίνουν πνευματικά, ηθικά και υλικά εφόδια για την αντιμετώπιση της ζωής και προσπαθούν να αναπτύξουν τις ατομικές δυνατότητες και ικανότητες, για να ανταπεξέλθουν τα ίδια στις μελλοντικές δυσκολίες και τα προβλήματα που θα τους παρουσιαστούν, (Μουδατσάκη, 1995).

Πρέπει όμως να σημειωθεί το εξής: Οι γονείς στην Ελλάδα μεγάλωσαν κάτω από αυστηρή αγωγή και διαπαιδαγώγηση και πολύ συχνά εφαρμόζουν αυτήν την αυστηρή αγωγή στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα να γίνονται αυταρχικοί, να μη δίνουν αυτονομία και ελευθερίες, να πιστεύουν ότι τα παιδιά είναι ανώριμα για να πάρουν κάποια απόφαση, κάνοντας στο τέλος πιο μεγάλη τη διαφορά των φύλων, (Τσαρδάκη, 1984).

Το πιο σημαντικό όμως με τους νέους γονείς είναι ότι προσπαθούν να πλησιάσουν τα παιδιά τους, να επικοινωνήσουν μαζί τους, χωρίς να υπάρχουν οι τεράστιες προκαταλήψεις των παλαιότερων ετών για το ποιός είναι υπεύθυνος από τους γονείς για την αγωγή των παιδιών και την ανατροφή τους.

1.3 Μορφές οικογένειας

Καθώς η κοινωνία μεταβαίνει από τη μια μορφή οργάνωσης στην άλλη, υιοθετεί συνεχώς διαφορετικά χαρακτηριστικά και χρειάζεται να καλύψει καινούριες ανάγκες, έτσι και η οικογένεια δε μένει ανεπηρέαστη.

Η οικογένεια αρχίζει να παίρνει μορφή από τότε που ο άνθρωπος άρχισε να μονιμοποιείται, κατά κάποιο τρόπο, σ' ένα μέρος, όταν δηλαδή κατέβηκε στην πεδιάδα κι ασχολήθηκε με την καλλιέργεια της γης, τότε άρχισαν να διαμορφώνονται οι πρώτες

οργανωμένες μορφές κοινωνικής ζωής με τη δημιουργία των φυλών και κατόπιν της οικογένειας.

Η πρώτη αυτή οικογένεια ήταν πολύ πλατιά ομάδα που αποτελούνταν απ' όσους κατάγονταν λίγο - πολύ απ' τον ίδιο γενάρχη. Το γενικό χαρακτηριστικό είναι ότι τον κύριο λόγο στην οικογένεια τον είχε ο αρχηγός της, το γεροντότερο δηλαδή μέλος της που αυτό μπορούσε να είναι ή γυναίκα ή άνδρας. Παρακάτω αναφέρονται διάφορες μορφές οικογένειας:

α) η *μητριαρχική οικογένεια*: Στην περίπτωση της γυναίκας έχουμε τη γνωστή *μητριαρχία*, την οικογένεια εκείνη στην οποία κυριαρχικός είναι ο ρόλος της γυναίκας, ο οποίος κι επεκτείνεται σ' ολόκληρη την κοινωνία. Εδώ η γυναίκα αναλαμβάνει όλες τις υποθέσεις κοινωνικές και πολιτικές κι αποφασίζει για το ένα ή το άλλο.

β) η *πατριαρχική οικογένεια*: Τη μητριαρχία έρχεται να διαδεχτεί η *πατριαρχία*. Οι ρόλοι αντιστρέφονται. Ο άνδρας, λόγω του καθοριστικού ρόλου του στην εξασφάλιση των υλικών αγαθών, αποκτά σιγά - σιγά περισσότερα δικαιώματα κι εξουσίες απ' τη γυναίκα.

γ) η *πολυγυνία*: Η *πολυγυνία* είναι μία μορφή οικογένειας, κατά την οποία ο άνδρας έχει δύο ή περισσότερες συζύγους. Το νοικοκυριό αποτελείται από δύο ή περισσότερες πυρηνικές οικογένειες, των οποίων οικογενειών ο άνδρας - σύζυγος είναι ο ίδιος.

δ) η *πολυανδρία*: Στην *πολυανδρία* παρατηρείται το φαινόμενο μία γυναίκα να έχει δύο ή περισσότερους συζύγους.

Η *πολυγυνία* και η *πολυανδρία* δεν είναι διαδεδομένες μορφές οικογένειας στη σύγχρονη εποχή αλλά τις μορφές αυτές τις συναντάμε σε κάποιες αφρικανικές ή ασιατικές χώρες. (Μισέλ, 1987)

ε) η *μονογαμία*: Στην *μονογαμία* ένας άνδρας μπορεί να έχει μόνο μια γυναίκα και αντίθετα. Η μονογαμία επικρατεί στην εποχή μας σ' όλους τους λαούς (με λίγες εξαιρέσεις στους μουσουλμάνους και μερικές πρωτόγονες φυλές) κι είναι η ανώτερη μορφή της οικογένειας, πάνω στην οποία στηρίζεται η κοινωνία. Είναι από ποσοτική άποψη μικρότερη, γιατί

περιλαμβάνει τους γονείς και τα παιδιά και από ποιοτική άποψη πιο γνήσια, γιατί αποτελείται μόνο από συγγενείς πρώτου βαθμού. Η μονογαμία είναι η τελευταία κι ανώτερη μορφή της οικογένειας και στηρίζεται στην εξωγαμία, δηλαδή στη συνένωση ανθρώπων με όχι συγγενικό αίμα. (Μισέλ, 1987)

Όμως οι μορφές οικογενειών δε σταματούν εδώ. Τελευταία έχει παρατηρηθεί ένα έντονο ενδιαφέρον για τα σχετικά με την οικογένεια θέματα. Από τον 19ο αιώνα γίνεται λόγος για την παραδοσιακή εκτεταμένη οικογένεια, τον 20ο αιώνα για την πυρηνική οικογένεια και βέβαια από τις αρχές του 21^{ου}, την μεταμοντέρνα εποχή, μιλάμε για καινούρια μοντέλα οικογένειας στην σύγχρονη πραγματικότητα.

στ) *παραδοσιακή ή εκτεταμένη οικογένεια*: Πιο συγκεκριμένα όπως αναφέραμε μια μορφή οικογένειας είναι η *παραδοσιακή ή αλλιώς εκτεταμένη οικογένεια*. Η οικογένεια αυτή αποτελείται όχι μόνο από τους δύο συζύγους και τα παιδιά τους, αλλά περιλαμβάνει και άλλα συγγενικά πρόσωπα, όπως είναι οι παππούδες, οι γιαγιάδες, οι θείοι ή η θείες και τα ξαδέρφια. Επομένως αυτή η οικογένεια περιλαμβάνει δύο ή περισσότερες οικογένειες που συνδέονται με δεσμούς συγγενείας και συνήθως ζουν αν όχι κάτω από την ίδια στέγη, πάντως στον ίδιο δρόμο, στην ίδια γειτονιά, κ.ο.κ. Ακόμα ο καθένας έχει το δικό του ρόλο σύμφωνα με το φύλο του και την ηλικία του, (Θεοδωροπούλου, Αποστολόπουλος, 2005).

Ο σύζυγος - πατέρας ήταν αδιαμφισβήτητα ο αρχηγός της οικογένειας, καθώς ήτανε αυτός που έπαιρνε τις αποφάσεις για λογαριασμό ολόκληρης της οικογένειας, αυτός που είχε την καθολική ευθύνη για όλα τα θέματα της οικογένειας. Η θέση της γυναίκας και το κύρος της στην παραδοσιακή οικογένεια βελτιωνότανε σημαντικά με τη γέννηση των παιδιών και την αύξηση της ηλικίας της. Στην Ελλάδα το κυρίαρχο μοντέλο οικογένειας βασίζεται επάνω στην παραδοσιακή οικογένεια. Ωστόσο με το πέρασμα των ετών αλλά και με τις αλλαγές που έχουν επέλθει στην δομή της κοινωνίας έχουν δημιουργηθεί και άλλες, (Ψυχογιός, 1987).

ζ) η *πυρηνική οικογένεια*: Σειρά έχει η *πυρηνική οικογένεια* στην οποία δύο ή περισσότερα άτομα συνδέονται με δεσμούς συγγενείας (δεσμούς εξ αίματος, εξ αγχιστείας, ή εξ υιοθεσίας) και που ζουν μαζί κάτω από την ίδια στέγη. Αυτός ο τύπος οικογένειας συχνά ονομάζεται και *οικογένεια των δύο γενεών* (των γονέων και των παιδιών), (Ψυχογιός, 1987).

ζ1) η *συζυγική* οικογένεια: Ένα είδος πυρηνικής οικογένειας είναι και η *συζυγική* οικογένεια, που αποτελείται από τους δύο συζύγους και που μπορεί να περιλαμβάνει και τα παιδιά τους (αλλά όχι απαραίτητα και αυτά που είναι ανύπαντρα). Επομένως, μια διαζευγμένη γυναίκα και το παιδί της αποτελούν πυρηνική οικογένεια αλλά όχι συζυγική οικογένεια. Οποσδήποτε, το “κλασσικό” είδος οικογένειας (μπαμπάς + μαμά + παιδί ή παιδιά) είναι ταυτόχρονα και πυρηνική και συζυγική οικογένεια, (Goldthorpe, 1987).

ζ2) *οικογένεια προσανατολισμού & αναπαραγωγής*: Μια άλλη διάκριση γίνεται ανάμεσα στην οικογένεια *προσανατολισμού* (η οικογένεια μέσα στην οποία γεννιέται κανείς και αποτελείται από τον εαυτό του, τα αδέρφια του και τους γονείς του) και στην οικογένεια *αναπαραγωγής* (όταν ένας άνθρωπος παντρεύεται, σχηματίζεται μια καινούρια πυρηνική οικογένεια, η οικογένεια αναπαραγωγής), (Ψυχογιός, 1987).

η) η *μονογονεϊκή* οικογένεια: Μια μορφή που μας απασχολεί πλέον είναι και η *μονογονεϊκή* οικογένεια και αυτό γιατί σύμφωνα με τα δεδομένα της ΕΣΥΕ το 2001, καταγράφηκαν 22% ως μονογονεϊκές οικογένειες στην Ελλάδα, (Ε.Σ.Υ.Ε., 2001). Ως μονογονεϊκή χαρακτηρίζεται η οικογένεια που αποτελείται από ένα γονέα, ο οποίος δεν ζει ως ζευγάρι με κάποιον άλλο σύντροφο, (Μισέλ, 1987).

Η *μονογονεϊκή* οικογένεια δημιουργείται με διάφορους τρόπους: με το θάνατο ενός εκ των δυο γονιών, με την τυπική λύση του γάμου (διαζύγιο), με άτυπη λύση του γάμου (εγκατάλειψη από τον ένα σύζυγο) και τέλος με την εκούσια ή ακούσια απόκτηση παιδιών χωρίς να έχει προηγηθεί γάμος. Βασικό χαρακτηριστικό όλων των μονογονεϊκών οικογενειών είναι ότι τα μέλη της οικογένειας περιορίζονται στον έναν γονέα και στο παιδί ή στα παιδιά, (Δημητριάδη, κ.α., 2006).

θ) η *αναδοχή* οικογένεια: Μια νέα μορφή που συναντάμε είναι η *αναδοχή* οικογένεια. Η αναδοχή οικογένεια αναλαμβάνει τη φροντίδα ενός ανήλικου τέκνου έως 16 ετών. Εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπου το ανήλικο τέκνο στερείται τη φροντίδα και τη στήριξη της φυσικής οικογένειας λόγω έκτακτων είτε χρόνιων αναγκών όπως ασθένεια γονέων, ατύχημα, διαπίστωση ακαταλληλότητας τους κ.ά., (David, 1989).

Η *ανάδοχη* οικογένεια δεν αποκαθιστά αλλά αναπληρώνει την αδύναμη φυσική οικογένεια, προσφέροντας στο ανήλικο τέκνο ικανοποίηση των βιολογικών αναγκών του, ασφάλεια, αγάπη και τη δυνατότητα να μεγαλώσει, να αναπτύξει την ταυτότητα του και να αποκτήσει εμπειρίες και ερεθίσματα μέσα σε ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον. Επίσης η ανάδοχη οικογένεια βοηθά στην ομαλή αποκατάσταση και επιστροφή του παιδιού στη φυσική οικογένεια μακριά από το στίγμα του Ιδρύματος, (Κουσίδου, 1989).

Σε αντίθεση με την υιοθεσία, στην περίπτωση αναδοχής τέκνου, οι έννομες σχέσεις μεταξύ ανηλίκου και φυσικής οικογένειας παραμένουν αμετάκλητες, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά. Είναι υποχρέωση των ανάδοχων γονέων να διευκολύνουν την επικοινωνία και τη διατήρηση των προσωπικών σχέσεων μεταξύ ανηλίκου και φυσικών γονέων από τη στιγμή που δεν υπάρχει δικαστική απόφαση και δε βλάπτει τα συμφέροντα του ανηλίκου, (Triseliotis, 1998).

ι) *οι χωλές οικογένειες*: Η σημερινή πραγματικότητα έχει δημιουργήσει και μια άλλη μορφή οικογένειας, τις *χωλές* οικογένειες. Πρόκειται για συζυγικές οικογένειες που έχουν διασπαστεί σε δυο τμήματα, όχι γιατί οι σύζυγοι δεν επιθυμούν να ζουν μαζί αλλά γιατί μη οικογενειακοί λόγοι τους οδήγησαν σ' αυτό. Η κατάσταση αυτή οφείλεται κυρίως σε κοινωνικοοικονομικούς λόγους, (Μουσούρου, 1984).

Το πρόβλημα της ανεργίας που μαστίζει τις σημερινές οικογένειες, τα έντονα: οικονομικά προβλήματα και οι μεγάλες κοινωνικές απαιτήσεις οδηγούν στη διάσπαση του ζευγαριού προκειμένου να διασφαλίσουν μια ικανοποιητική ζωή. Τέτοια παραδείγματα *χωλών* οικογενειών έχουμε όταν υπάρχουν λόγοι όπου η εργασία των συζύγων τους υποχρεώνει να είναι μακριά όπως ναυτικοί, μετανάστες, υπάλληλοι αποσπασμένοι σε άλλη περιοχή από εκείνη την οποία η οικογένεια κατοικεί μονίμως, καλλιτέχνες, επαγγελματίες - αθλητές κλπ. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις όπου οι λόγοι δεν είναι επαγγελματικοί αλλά συνέπεια κάποιων καταστάσεων όπως όταν ο ένας σύντροφος είναι ασθενής, φαντάρος ή βρίσκεται στη φυλακή, (Bronfenbrenner, 1974).

ια) *η οικογένεια με δεύτερο γάμο*: Τα διαζύγια έχουν αυξηθεί σημαντικά και επομένως έχουν αυξηθεί και τα ποσοστά των οικογενειών με *δεύτερο γάμο*. Ως δεύτερος γάμος νοείται ο γάμος όπου ο γαμπρός ή και η νύφη έχει ξαναπαντρευτεί. Από αυτό προκύπτουν άπειροι

συνδυασμοί οικογενειακών δεσμών έχουμε νέους όρους συγγένειας. Αναπτύσσονται συγγενικοί δεσμοί και νέες προσφωνήσεις (πατριός, μητριά, ετεροθαλή αδέρφια). Συνήθως σ' αυτό το μοντέλο παρουσιάζονται πολλά και ποικίλα προβλήματα, για τα οποία χρειάζεται : μεγάλη προσπάθεια για να ξεπεραστούν, (Μισέλ, 1987).

ιβ) *η οικογένεια χωρίς γάμο*: Μια άλλη παράξενη μορφή του αιώνα μας είναι η οικογένεια *χωρίς γάμο* όπου εδώ υπάρχει ελεύθερη ένωση όπου δηλαδή το ζευγάρι παραμένει άγαμο και συγκατοικεί ως συζυγική δυάδα ή ως συζυγική οικογένεια, (Τσαούση, 2000).

ιγ) *η οικογένεια με υιοθετημένα μέλη*: Η *οικογένεια με υιοθετημένα μέλη* μοιάζει με την πυρηνική, με τη διαφορά ότι τα παιδιά δεν είναι φυσικά, αλλά προέρχονται από υιοθεσία, δηλαδή με νομοθετικές διαδικασίες το συζυγικό ζευγάρι κατοχυρώνει την αναγνώριση ξένου παιδιού ως δικού του και οι γονείς έχουν τις ίδιες υπευθυνότητες για αυτά σα να είναι φυσικά τους παιδιά, (Θεοδωροπούλου, Αποστολόπουλος, 2005).

ιδ) *η ομοφυλόφιλη οικογένεια*: Μια μορφή που στις μέρες προβάλλεται όλο και περισσότερο, είναι η *ομοφυλόφιλη (και λεσβιακή)* οικογένεια, όπου άτομα του ίδιου φύλου εξασφαλίζουν ισοτιμία νομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, (Μουσούρου, 1989).

ιε) *αγροτική & αστική οικογένεια*: Τέλος δύο άλλες ευρείες μορφές οικογένειας είναι αυτή της *αγροτικής*, όπου η οικογένεια ζει στην ύπαιθρο και ασχολείται κυρίως με τις αγροτικές εργασίες όπως γεωργία και κτηνοτροφία. Η άλλη είναι η *αστική* οικογένεια όπου ζει στις πόλεις και ασχολείται με διάφορα επαγγέλματα που δεν ανήκουν στον αγροτικό τομέα. Βέβαια με το πέρασμα των χρόνων η αγροτική οικογένεια έχασε τον παραδοσιακό χαρακτήρα της και έτσι πλέον δε διαφέρει πολύ με την αστική, (Αποστολόπουλος, 2007).

1.4 Οι λειτουργίες της οικογένειας

Η οικογένεια είναι ένα σύστημα ικανοποίησης ταυτοχρόνως πολλών αναγκών του ανθρώπου, ενώ η αδυναμία να καλυφθούν οι ανάγκες αυτές, δημιουργεί διάφορα ψυχοσωματικά και κοινωνικά προβλήματα. Ο πολιτισμός ολόκληρος δημιουργήθηκε και εξακολουθεί να υπάρχει για να καλύψει τις διάφορες ανάγκες των ατόμων και η οικογένεια ως υποσύστημα του πολιτισμού και θεσμός εξυπηρετεί με τις λειτουργίες της διάφορες ανθρώπινες ανάγκες.

Οι λειτουργίες της οικογένειας μπορούν να συνοψισθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- A. *Αναπαραγωγική Λειτουργία*: Πρόκειται για την απαραίτητη λειτουργία εξασφάλισης της βιολογικής αναπαραγωγής της κοινωνίας. Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό είναι πως το γεγονός των βιολογικά διαφορετικών ρόλων των φύλων στην αναπαραγωγική λειτουργία, είναι καθοριστικό στον κοινωνικό προσδιορισμό των ρόλων τους στις άλλες λειτουργίες. Συγκεκριμένα, όσο περισσότερο παραδοσιακή είναι μία κοινωνία τόσο πιο καθοριστικός είναι ο βιολογικός ρόλος στον προσδιορισμό των κοινωνικών ρόλων, (Τσαούσης, 1983).
- B. *Οικονομικές Λειτουργίες*: Οι οικονομικές λειτουργίες είναι αυτές που διαφοροποιούνται περισσότερο από όλες τις άλλες, ως αποτέλεσμα του κοινωνικό - οικονομικού εκσυγχρονισμού. Σε μια παραδοσιακή κοινωνία οι λειτουργίες αυτές συνίστανται σε μια ποικιλία δραστηριοτήτων όπου η κατανομή της εργασίας εξαρτάται από το φύλο και καθιστούν την οικογένεια συνολικά μια πλήρη οικονομική μονάδα, μια μονάδα δηλαδή παραγωγής και κατανάλωσης. Στις σύγχρονες όμως οικογένειες, η οικογένεια ως ομάδα είναι κατά κύριο λόγο μονάδα κατανάλωσης και όχι μια μονάδα παραγωγής και κατανάλωσης, όπως στις παραδοσιακές κοινωνίες, με συνέπεια την έντονη διαφοροποίηση των ρόλων των φύλων, (Stephenson, 1973).
- C. *Εκπαιδευτικές Λειτουργίες*: Πρόκειται για τις λειτουργίες εκείνες που είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της πολιτισμικής παραγωγής της κοινωνίας, για την αναπαραγωγή δηλαδή της ίδιας της κοινωνίας. Στις παραδοσιακές κοινωνίες, οι λειτουργίες της εκπαίδευσης και της κοινωνικοποίησης δεν διαχωρίζονται, σε αντίθεση με τις σύγχρονες κοινωνίες, όπου η εκπαίδευση αποτελεί ευθύνη εξειδικευμένων θεσμών, (Μουσούρου, 1989).
- D. *Ψυχολογικές Λειτουργίες*: Οι λειτουργίες αυτές συνίστανται κυρίως στην ικανοποίηση της ανάγκης των ατόμων να αισθάνονται ασφαλή και να απολαμβάνουν τη στοργή των άλλων. Είναι θετικό από κάθε άποψη να αισθάνεται το κάθε μέλος ότι κάθε πράξη του τελικά αναφέρεται στην οικογένεια του και να ενισχύεται από την αίσθηση ότι ανήκει σε μια οικογένεια στην οποία προσφέρει τις δυνάμεις του, και από την οποία

μπορεί να αναμένει ηθική και υλική συμπαράσταση.-Στις σύγχρονες κοινωνίες, όπου η ταχύτητα των κοινωνικών μετασχηματισμών δημιουργεί ρευστότητα στις κοινωνικές σχέσεις και ανασφάλεια στα άτομα, οι σχετικές λειτουργίες έχουν αποκτήσει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία, (Τσαούσης, 1984).

1.5 Χαρακτηριστικά της ελληνικής οικογένειας

Η ελληνική κοινωνία αναπτύχθηκε μέσα από ιδιόρρυθμες ιστορικοπολιτιστικές και οικονομικές συνθήκες, που κυριάρχησαν καθ' όλο το διάστημα μετά τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους, το 1831, χαρακτηρίζοντας την πρόσφατη ιστορία της χώρας, και οι οποίες επέδρασαν και στις οικογενειακές δομές.

Ένα πρώτο σημείο που θα πρέπει να τονιστεί εδώ είναι ότι η χώρα μας, καθ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου}, κυριαρχείται από αγροτικές δομές, ενώ στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες η βιομηχανική επανάσταση μεταβάλλει ταχύτατα την φυσιογνωμία τους και συμβάλει στο μετασχηματισμό των κοινωνικών σχέσεων των δύο φύλων. Η Ελλάδα όμως, ακολουθεί με κάποια καθυστέρηση αυτές τις εξελίξεις τόσο στον τομέα της οικονομίας όσο και στις κοινωνικές δομές, (Λαμπίρη, 1999).

Ένα δεύτερο σημείο αφορά τη διαδικασία αστικοποίησης και την αγροτική έξοδο. Πράγματι η ταχύτατη αστικοποίηση που παρατηρείται στη χώρα μας μετά το 1960 δεν υπήρξε αποτέλεσμα μιας διαδικασίας εκβιομηχάνισης. Το γεγονός λοιπόν, ότι η ελληνική οικονομία πέρασε από τον αγροτικό χώρο, σε έναν άλλο όπου ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει τεράστια αύξηση χωρίς την ενδιάμεση φάση της αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο σχηματισμό της νεοελληνικής κοινωνίας.

Εξάλλου η αστικοποίηση και η εξωτερική μετανάστευση έπαιξαν, που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για τη διαμόρφωση της σημερινής μορφής της ελληνικής κοινωνίας διασυνδέονται με το θεσμό της οικογένειας. Όπως αναφέραμε άλλωστε η οικογένεια δεν αποτελεί ανεξάρτητη κοινωνική ομάδα αλλά θεωρείται υποσύστημα που επηρεάζεται από τον κοινωνικό περίγυρο.

Ποια είναι όμως τα χαρακτηριστικά της σημερινής οικογένειας; Κατ' αρχήν ως προς τη δομή της, μπορούμε να πούμε ότι είναι πυρηνική, ενώ η μορφή της εκτεταμένης οικογένειας έχει σχεδόν περιοριστεί(αυτό φαίνεται πολύ έντονα και στα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου), (Αποστολόπουλος κ.α., 2007).

Όσον αφορά τις ατομικές αντιλήψεις για τους ρόλους των δυο φύλων και τα πρότυπα οικογένειας, είναι δύσκολη η επισημάνσή των σημερινών τάσεων και εξελίξεων. Πάντως, όπως φαίνεται πλέον οι συμπληρωματικοί συζυγικοί ρόλοι είναι αυτοί που προτιμούνται. Ακόμη η απασχόληση των γυναικών χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις είναι πλέον αποδεκτή.

Η γαμηλιότητα δεν παρουσιάζει πτωτικές τάσεις, σε αντίθεση με το εξωτερικό που οι μονογονεϊκότητα αυξάνεται, ενώ οι γεννήσεις χωρίς γάμο εξακολουθούν να αποτελούν περιθωριακές πρακτικές στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας. Τέλος ο αριθμός των διαζυγίων, αν και έχει σημαντικά αυξηθεί κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες, (Festy, Prioux, 1975).

Ένα άλλο θέμα που συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη των νοοτροπιών είναι οι διαπροσωπικές σχέσεις των συζύγων, και ιδιαίτερα οι συζυγικές ανταλλαγές στον τομέα της οικιακής εργασίας στην καθημερινή ζωή. Διάφορες μελέτες έχουν δείξει ότι εξακολουθεί να επικρατεί το διπολικό σύστημα κατανομής των ρόλων. Οι άντρες, δηλαδή, διατηρούν το ρόλο του κουβαλητή και συμμετέχουν ελάχιστα στις οικιακές εργασίες.

Όσον αφορά τις ενδοοικογενειακές σχέσεις η θέση του πατέρα, ως αρχηγού εξασθενεί. Οι αποφάσεις για κάποια θέματα της οικογένειας παίρνονται από τους γονείς και τα παιδιά αλλά για κάποια πιο σημαντικά μόνο από τους γονείς, (Αποστολόπουλος κ.α., 2007).

Τέλος οι δεσμοί και οι σχέσεις ανάμεσα στα μέλη του συγγενικού δικτύου παραμένουν αρκετά ισχυροί , και αυτό έρχεται σε αντίθεση με απόψεις που θέλουν το αντίθετο. Βέβαια στις σύγχρονες κοινωνίες λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης αυτές οι σχέσεις μπορεί να μην είναι πάντα τόσο εύκολο να αναπτυχθούν. Οι σχέσεις τόσο των στενών συγγενών όσο και αυτές σε ευρύτερο επίπεδο δεν περιορίζονται μόνο σε συχνές επισκέψεις αλλά και σε σχέσεις αλληλοβοήθειας, (Θεοδωροπούλου, Αποστολόπουλος, 2005).

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι η ελληνική οικογένεια είναι πυρηνική. Ωστόσο, αν και οι αντιλήψεις και οι στάσεις των ατόμων έχουν αμβλυνθεί, εξακολουθεί να επικρατεί η παλιά νοοτροπία δηλαδή αποχή του άντρα από της οικιακές εργασίες. Ακόμα η συχνότητα των επαφών με τα συγγενικά πρόσωπα παραμένει σε υψηλά επίπεδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ (μετασχηματισμοί και σύγχρονες εξελίξεις)

2.1 Οι ρόλοι των συζύγων χθες και σήμερα

2.1.1 Στην προβιομηχανική περίοδο

Την περίοδο αυτή ο χώρος εργασίας συνέπιπτε με το χώρο κατοικίας, έτσι οι γυναίκοι και ανδρικοί ρόλοι που διαμορφώνονταν στο πλαίσιο της οικογένειας, αν και ήταν διαφορετικοί, ήταν περισσότερο ισότιμοι, και η θέση που κατείχε κάθε σύζυγος δεν ήταν υποδεέστερη από τη θέση του άλλου, (Laslett, 1978).

Συγκεκριμένα, οι γυναίκες που είχαν ως πρωταρχική τους απασχόληση την ανατροφή των παιδιών και τις καθημερινές οικιακές εργασίες, συγχρόνως είχαν και άλλες ενασχολήσεις: ύφαιναν, έραβαν και μπάλωναν τα ρούχα, ενώ συχνά εργάζονταν και στα χωράφια. Εξάλλου παρά το γεγονός ότι υπήρχε σαφής διαχωρισμός ανάμεσα στις ανδρικές και τις γυναικείες εργασίες, οι άνδρες από μόνοι τους δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν τη γεωργική εκμετάλλευση που, αναμφίβολα, στηριζόταν στη συμβολή δύο ξεχωριστών εργατικών χεριών, (Μαράτου, 1995).

Οι γυναίκες την περίοδο αυτή αποτελούν, λοιπόν, τους συνεργάτες των ανδρών στην οικογενειακή επιχείρηση, ενώ η συμβολή τους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα της οικογενειακής μονάδας (Sagalen, 1980).

Όπως βλέπουμε υπάρχει μια σχετική εναρμόνιση και συνταύτιση οικιακών και παραγωγικών εργασιών στο πλαίσιο της βιομηχανικής οικογένειας, ενώ η εργασία των γυναικών, είτε στο σπίτι είτε στην αγροτική επιχείρηση είτε στην οικοτεχνία είτε στο εμπόριο, δε διαφοροποιείται από αυτή των ανδρών, αντίθετα, θεωρείται και αυτή εξίσου παραγωγική, και αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του ρόλου της γυναίκας, (Flandrin, 1976).

Οικογένεια και οικιακή οικονομία αποτελούν, λοιπόν, τους ρυθμιστικούς παράγοντες των κοινωνικών ρόλων κατά την περίοδο αυτή, ενώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι η εργασία των γυναικών, που συνδυάζεται με την οικιακή εργασία, εξαρτάται από τις εκάστοτε ανάγκες της οικογένειας και δε θα θεωρείται ως μη παραγωγική.

2.1.2 Στην περίοδο της εκβιομηχάνισης

Με τη συνεχή εκβιομηχάνιση όλων των δυτικών κοινωνιών, από το 19^ο αιώνα, η οικογένεια παύει να είναι μονάδα παραγωγής και κατανάλωσης και γίνεται, μονάδα

κατανάλωσης, ενώ παρατηρείται αναδίπλωση και σταθεροποίηση της οικογενειακής ομάδας με την επικράτηση πυρηνικών οικογενειών που λειτουργούν αυτόνομα. Η ισορροπία που υπήρχε, λοιπόν, στην παραδοσιακή οικογένεια διαταράσσεται με το φυσικό και χωρικό διαχωρισμό της κατοικίας και των μέσων επιβίωσης του νοικοκυριού, (Shorter, 1977).

Στο νέο αυτό οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο η παραγωγική εργασία των μελών της οικογένειας μετατίθεται έξω από το σπίτι, ενώ ο αριθμός των γυναικών με αποικιακή, αμειβόμενη εργασία περιορίζεται, μια και «ιδανική σύζυγος είναι αυτή που κάθεται σπίτι της». Η *νοικοκυρά* δεν είναι λοιπόν, παρά μια *γυναίκα που δε δουλεύει*, ενώ η προσωπική της εργασία μέσα στο σπίτι δε μετράει, είναι σα να μην υπάρχει.

Κατ' αυτό τον τρόπο, ο ρόλος των γυναικών που κατοικούν στις πόλεις σταδιακά περιορίζεται, εφόσον αποσύρονται από κάθε είδους παραγωγική εργασία κι αρχίζουν να αγοράζουν ότι προηγούμενος κατασκεύαζαν. Οι γυναίκες από παραγωγικές μεταβάλλονται σε καταναλώτριες, ενώ όπως πολλοί ανθρωπολόγοι και ιστορικοί επισημαίνουν, εξ αρχής, μόλις ένας τεχνολογικός νεωτερισμός εισάγεται, υπάρχει η τάση να οικειοποιείται από τους άνδρες, (Sullerot, 1968, Perrot, 1988).

Εξάλλου, η οικιακή εργασία αποτελεί κατά κάποιο τρόπο *αυτό που απομένει στην οικογένεια, όταν αυτή παύει να είναι παραγωγική μονάδα*. Αν και δεν είναι αναγκαία για την επιβίωση των μελών της και είναι δυνατό να αντικατασταθεί από την αγορά υπηρεσιών και καταναλωτικών αγαθών, αποτελεί, ωστόσο, απαραίτητη προϋπόθεση για την ανατροφή και την εκπαίδευση των παιδιών, καθώς και για την εκπλήρωση των συναισθηματικών αναγκών της οικογένειας, όπως διαμορφώνονται την περίοδο αυτή, (Pouchol and Severs, 1983).

Πέρα όμως από τις αρνητικές πλευρές υπάρχουν και οι θετικές πλευρές όσον αφορά τη γυναικεία θέση την περίοδο αυτή. Η θέση των γυναικών βελτιώνεται σημαντικά εξαιτίας των τεχνολογικών αλλαγών (ηλεκτρισμός, τρεχούμενο νερό στο σπίτι) που συντελούνται την περίοδο αυτή, και που τη διευκολύνουν στην πραγματοποίηση των εργασιών του νοικοκυριού. Εξάλλου, συνεχίζοντας, η C. Davidson παρατηρεί ότι διάκριση ανάμεσα σε γυναικείες και ανδρικές εργασίες πάντα υπήρχε και η μόνη αλλαγή που παρατηρείται είναι αυτή της οικονομικής της θέσης. Δηλαδή παλιά εργαζόταν στην επιχείρηση ή στη γη του άντρα της ή του πατέρα της, ενώ τώρα εξαρτάται οικονομικά πάντα από τον άντρα της, (Davidson, 1986).

Όπως διαπιστώνουμε, η εμφάνιση του ρόλου της νοικοκυράς και της οικιακής μη παραγωγικής εργασίας είναι αποτέλεσμα του χωρικού διαχωρισμού της κατοικίας και των μέσων επιβίωσης της οικογένειας. Οι ρόλοι των γυναικών μέσα στην οικογένεια αναδιαρθρώνονται, λοιπόν με άξονα την εξάρτησή τους από τον αρχηγό της οικογένειας, ενώ η τεχνική και η βιομηχανική επανάσταση, καθώς και η αστικοποίηση συντελούν, όπως υποστηρίχτηκε, στη μεγαλύτερη εξειδίκευση των ανδρικών και γυναικείων ρόλων, αλλά και στη σταδιακή *επιδείνωση* της θέσης των γυναικών, (Dakley, 1974).

2.1.3 Στη σύγχρονη περίοδο

Μέχρι το πρώτο μισό του 20ου αιώνα το μοντέλο οικογένειας με συμπληρωματικούς ρόλους υπερτερεί και η πλειοψηφία των παντρεμένων γυναικών που δεν εργάζεται, αφού η άσκηση επαγγέλματος και η ανατροφή των παιδιών ήταν δύο δρόμοι που θεωρούνταν αντίθετοι. Έτσι το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται εμφανίζει πτωτικές τάσεις από τις αρχές του αιώνα μέχρι το 1960, (Segelen, 1981).

Την περίοδο αυτή η κοινωνία είναι επηρεασμένη από τον Parson, ο οποίος θεωρεί την οικογένεια ως ένα υποσύστημα που διατηρεί σχέσεις με την κοινωνία στο σύνολό της. Η παρσονική θεωρία, για τη σωστή δομή και τη λειτουργία της οικογένειας, θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχει αυστηρός διαχωρισμός των συζυγικών ρόλων: ο πατέρας πρέπει να ασκεί το «μηχανιστικό» ρόλο και είναι υπεύθυνος για την επιβίωση των μελών της οικογένειας, ενώ η γυναίκα πρέπει να ασκεί τους εκφραστικούς ρόλους και είναι υπεύθυνη για την ανατροφή των παιδιών, εξασφαλίζοντας έτσι τη συνοχή της οικογενειακής ομάδας, (Parson & Bales, 1955).

Ωστόσο, η μορφή οικογένειας παρσονικού τύπου, αν και αποτελεί το πιο διαδεδομένο μοντέλο στις βιομηχανικά αναπτυγμένες κοινωνίες την περίοδο αυτή, σταδιακά απορρίπτεται. Η απόρριψη αυτή έγινε γιατί μετά το 1960 η ταχύτατη οικονομική ανάπτυξη στις δυτικές χώρες συντελεί στη διερεύνηση των δυνατοτήτων συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Ακόμη και, η επικράτηση των νέων καταναλωτικών προτύπων, που στοχεύουν στην αύξηση των δαπανών, σε συνδυασμό με την τάση μεγιστοποίησης της ευημερίας του νοικοκυριού είχαν θετική επίδραση στη γυναικεία απασχόληση. Οι νέες καταναλωτικές αντιλήψεις θεωρούνται, λοιπόν, η κινητήρια δύναμη των μεταβολών στην αγορά εργασίας και στη σημαντική αύξηση του αριθμού των γυναικών με επαγγελματική εξωοικιακή απασχόληση την περίοδο αυτή.

Η σημαντική αυτή εξέλιξη οδηγεί σταδιακά στον επαναπροσδιορισμό των κοινωνικών ρόλων των συζύγων και οι οικογένειες διπλής απασχόλησης με αδιαφοροποίητους συζυγικούς ρόλους, ολοένα και αυξάνοντα, ενώ ο ρόλος του άντρα στις οικιακές ασχολίες ολοένα και γίνεται πιο ουσιαστικός. Παράλληλα, η εργαζόμενη σύζυγος και μητέρα αποτελεί πλέον το νέο μοντέλο γυναίκας με κύρος, σε αντίθεση με αυτή της γυναίκας-νοικοκυράς που θεωρείτε υποδεέστερη, (Μαράτου, 1995).

Εκτός όμως από τους παραπάνω παράγοντες, που έχουν σχέση με την οικονομική ανάπτυξη, συνέβαλαν και άλλοι παράγοντες. Κάποιοι από τους πιο σημαντικούς που συνετέλεσαν σε αυτή την εξέλιξη θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι ακόλουθοι :

Α) η *τεχνολογική εξέλιξη* διευκόλυνε και απλοποίησε την πραγματοποίηση των οικιακών εργασιών. Ταυτόχρονα ο χρόνος που χρειαζόταν για τις δουλειές του σπιτιού ήταν λιγότερος. Έτσι με την μηχανοποίηση της οικιακής εργασίας εξοικονομήθηκε σημαντικός χρόνος για τις γυναίκες και διευκολύνθηκε η συμμετοχή των ανδρών στον τομέα αυτό, (Boulding, 1978).

Β) Οι *αυξανόμενες κοινωνικές παροχές* από το κράτος. Πιο συγκεκριμένα η σταδιακή αύξηση του αριθμού των παιδικών σταθμών και των νηπιαγωγείων στις ανεπτυγμένες χώρες διευκόλυνε πάρα πολύ τις παντρεμένες μητέρες να εργαστούν εκτός σπιτιού.

Γ) Οι *αλλαγές στον κύκλο ζωής των γυναικών*. Πλέον οι γυναίκες μπορούν να περιορίσουν τον αριθμό γεννήσεων των παιδιών και ακόμα να επιλέξουν πότε θα γεννήσουν. Αυτό τους δίνει τη δυνατότητα να ελιχθούν διαφορετικά επαγγελματικά και να έχουν μεγαλύτερη άνεση, σε αντίθεση με παλιά που οι οικογενειακές υποχρεώσεις καθόριζαν τον κύκλο της καθημερινότητάς της.

Δ) Η σταδιακή *μεταβολή των αντιλήψεων* των ατόμων για τους ρόλους των δύο φύλων μέσα στην οικογένεια. Πλέον η εξωοικιακή απασχόληση των γυναικών αντιμετωπίζεται πιο θετικά και δεν κατακρίνεται η συμμετοχή των ανδρών στις οικιακές ασχολίες, (Roussel, 1971).

Όπως παρατηρήσαμε, από τη δεκαετία του 60' και έπειτα, υπάρχει μια μικρή επανάσταση. Οι γυναίκες πλέον εργάζονται περισσότερο για να ανταπεξέλθουν στο διπλό τους ρόλο *εργαζόμενη γυναίκα-νοικοκυρά* και η οικιακή εργασία δεν είναι πλέον εμπόδιο για την επαγγελματική τους απασχόληση. Οι άντρες με τη σειρά τους αναλαμβάνουν και αυτοί ενδοοικιακές εργασίες. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η συντροφικότητα και η ταύτιση των συζυγικών ρόλων δε σημαίνει και ισότητα των δυο φύλων.

2.2 Ο ρόλος της ελληνίδας γυναίκας από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας

2.2.1 Αρχαία Ελλάδα

Η θέση και ο ρόλος της γυναίκας στο κοινωνικό σύνολο πέρασε από διάφορα επίπεδα και είναι πρόσφατοι οι αγώνες που έδωσε το γυναικείο φύλο για την εξίσωσή του με τους άνδρες. Κάνοντας μια αναδρομή στο παρελθόν θα μελετήσουμε τη ζωή και το ρόλο της γυναίκας στην Αρχαία Ελλάδα. Στην κλασική Αθήνα λοιπόν, οι πολίτες χωρίζονταν σε διάφορες κοινωνικές τάξεις μέσα από τις οποίες καθορίζονταν και η θέση της γυναίκας στην αθηναϊκή κοινωνία. Είναι άλλωστε γνωστό, ότι ο πληθυσμός της Αττικής δεν αποτελούνταν εξολοκλήρου από Αθηναίους πολίτες αλλά και από δούλους (αιχμάλωτοι πολέμου) και από μετοίκους (κάτοικοι άλλων πόλεων που δεν ήταν Αθηναίοι πολίτες). Έτσι κατ' επέκταση και ο γυναικείος πληθυσμός ήταν ανομοιογενής και δεν αποτελούνταν αποκλειστικά από Αθηναίες αλλά υπήρχαν και δούλες και γυναίκες μετοίκων.

Η Αθηναία, δηλαδή η γυναίκα που ήταν σύζυγος ή κόρη Αθηναίου πολίτη, ήταν αρκετά δύσκολο να αποκτήσει την ανεξαρτησία της και παρέμενε πάντοτε υπό την κηδεμονία του πατέρα της. Ακόμα και μετά το γάμο, που πρέπει να επισημανθεί ότι δεν ήταν επιλογή της νέας γυναίκας, αλλά ένα είδος διακανονισμού, δηλαδή μια προφορική υπόσχεση ανάμεσα στο νόμιμο κηδεμόνα και το μελλοντικό της σύζυγο, η κηδεμονία της μετατοπιζόταν στο σύζυγο της και αν αυτός αργότερα πέθαινε, κηδεμόνας της καθοριζόταν ο γιος της ή ο πιο κοντινός της συγγενής (π.χ. αδερφός). Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η Αθηναία ήταν συνεχώς κάτω από την εποπτεία κάποιου άνδρα ο οποίος μεταξύ άλλων διαχειριζόταν και την περιουσία της. Όσο καιρό ήταν ανύπανδρη, το ρόλο αυτό τον είχε ο πατέρας της και αργότερα μετά τον γάμο, η εκμετάλλευση της περιουσίας της περνούσε στον άνδρα της, (Μαστράπα, 2002).

Η συνεισφορά της Αθηναίας γυναίκας στην οικογενειακή περιουσία γινόταν είτε με οικιακά σκεύη, χρυσά κοσμήματα, αρώματα είτε με ακίνητη περιουσία, όπως κτήματα που απλά παραχωρούνταν στο γαμπρό να τα εκμεταλλεύεται, αλλά χωρίς να του ανήκουν. Συγκεκριμένα, αν ο σύζυγος χωρίσει τη γυναίκα του, αυτή μπορεί να κρατήσει την περιουσία που έφερε μαζί της πριν από το γάμο, τη μισή αγροτική παραγωγή (αν υπάρχει) και τα μισά από ότι έχει υφάνει η ίδια μέσα στο σπίτι. Επιπλέον δικαιούταν να πάρει και κάποια χρήματα από το σύζυγο της. Σε περίπτωση θανάτου του συζύγου η προίκα της θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για ένα δεύτερο γάμο, ενώ, αν είχε παιδιά, θα μπορούσε να μένει στο σπίτι του άνδρα της και η προίκα της παραχωρούνταν στα παιδιά της.

Η Αθηναία λοιπόν δεν είχε την δυνατότητα να ενεργήσει ως ενήλικη και να πάρει αποφάσεις για τον τρόπο ζωής της, αφού, όπως όριζε ο νόμος, είχε σε όλη τη διάρκεια της ζωής έναν κηδεμόνα. Στη μόνη περίπτωση που μπορούσε να επέμβει ήταν στην ακύρωση του γάμου της. Αν και είχε τη δυνατότητα να παρουσιάσει μόνη της την αίτηση διαζυγίου της (αφού και ο νόμος το επέτρεπε) στον ανώτερο άρχοντα, τις περισσότερες φορές ενεργούσε για αυτήν κάποιος από τους συγγενείς της. Αυτή η δυνατότητα, ήταν η μόνη μορφή ανεξαρτησίας που κατείχε η Αθηναία, μιας και δεν μπορούσε να έχει καμιά άλλη συμμετοχή σε πολιτικές δραστηριότητες. Άλλωστε, όπως είναι γνωστό, ο ρόλος της ως νόμιμη σύζυγος Αθηναίου πολίτη περιοριζόταν στη γέννηση και σωστή ανατροφή των παιδιών για την συνέχιση της οικογένειας και στη διαχείριση (αλλά όχι οικονομική) του οίκου της. Είχε την επίβλεψη των υπηρετριών, κατεύθυνε όλες τις δραστηριότητες μέσα στο σπίτι, αναλάμβανε να εκπαιδεύσει τις δούλες που δεν γνώριζαν να υφαίνουν και είχε την εποπτεία της τροφού που θα μεγάλωνε τα παιδιά της.

Η Αθηναία, λοιπόν, μιας επιφανούς οικογένειας έμενε συνέχεια στο σπίτι με τις υπηρέτριες, δεν μπορούσε να έχει τίποτα στην πλήρη ιδιοκτησία της και ο μόνος λόγος για τον οποίο έβγαινε από το σπίτι ήταν για να εκτελέσει τα θρησκευτικά της καθήκοντα προς τους θεούς. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειώσουμε το σημαντικό ρόλο που έπαιζαν οι γυναίκες στην κηδεία και στην ταφή ενός συγγενικού προσώπου. Αυτές αναλάμβαναν όλες τις ιεροτελεστίες, απέδιδαν τιμές, μοιρολογούσαν και ντύνονταν με μαύρα ρούχα.

Εκτός όμως από την Αθηναία νόμιμη σύζυγο ενός πολίτη υπήρχαν και οι “παλλακίδες” που ήταν φτωχές ελεύθερες Αθηναίες ή δούλες που συνδέονταν ερωτικά με το σύζυγο της Αθηναίας αλλά δεν είχαν καμιά νομική κατοχύρωση από την πλευρά του. Τις περισσότερες φορές η Αθηναία ήταν υποχρεωμένη να ανέχεται την παρουσία της παλλακίδας ακόμα και μέσα

στο σπίτι της. Αυτό όμως δεν αποτελούσε μοιχεία για τον Αθηναίο πολίτη, αφού η μόνη μορφή μοιχείας που ήταν κατακριτέα ήταν η σύναψη ερωτικής σχέσης με τη σύζυγο ενός άλλου Αθηναίου πολίτη. Αντίθετα, αν η σύζυγος απατούσε το σύζυγο της, τότε τιμωρούνταν αυστηρά. Η τιμωρία που της επέβαλε το κοινωνικό σύνολο επικεντρώνονταν στην απώλεια του μοναδικού δικαιώματος, της συμμετοχής της σε θρησκευτικές τελετές, που ήταν και η μόνη πολιτική δραστηριότητα. Επιπλέον πολλές φορές ο σύζυγος της την τιμωρούσε διώχνοντας την από το σπίτι, (Καραμπάγια, 2000).

Εκτός από τις Αθηναίες και τις παλλακίδες στην κλασική Αθήνα, υπήρχαν και πολυάριθμες δούλες (κυρίως αιχμάλωτες πολέμου) που είχαν μόνο οικιακές δραστηριότητες και χρησιμοποιούνταν ως υπηρέτριες ή ως εργάτριες, παράγοντας κάποια προϊόντα που θα μπορούσαν να πουληθούν στην αγορά. Δεν μπορούσαν να παντρευτούν χωρίς την άδεια του αφέντη τους, που τις είχε αγοράσει και στον οποίο ανήκαν εξολοκλήρου. Αυτός είχε τη δυνατότητα να τις πάρει για ένα βράδυ στο κρεβάτι του ή να τις παραχωρήσει στους φίλους του μιας και δεν είχαν καμιά μορφή ελευθερίας, αφού νοικιάζονταν, πουλιόνταν, αγοράζονταν σύμφωνα με τις καταστάσεις. Αλλά μπορούσαν όμως να ελευθερωθούν μόνο με την εύνοια του ιδιοκτήτη τους.

Ακόμα υπήρχαν και γυναίκες μέτοικοι που εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα, χωρίς δική τους οικογένεια. Για να επιβιώσουν έπρεπε να αποκτήσουν χρήματα και ο μόνος τρόπος ήταν να χρησιμοποιήσουν το μόνο πράγμα που διέθεταν, το σώμα τους. Μερικές από αυτές αγοράστηκαν για δούλες και άλλες τις χρησιμοποιούσαν για την απόκτηση ηδονής. Ορισμένες από αυτές απέκτησαν αρκετά χρήματα και αυτό τους έδωσε το προνόμιο να συμμετέχουν στα συμπόσια κρατώντας συντροφιά στους ισχυρούς άνδρες της εποχής και αυτές ουσιαστικά ήταν οι μόνες ελεύθερες γυναίκες της κλασικής Αθήνας. Οι γυναίκες αυτές, οι εταίρες όπως ονομάζονταν, ζούσαν εξολοκλήρου από τη γενναιοδωρία των εραστών τους και είχαν την δυνατότητα να διαχειρίζονται μόνες τους τα εισοδήματά τους, κινητά ή ακίνητα. Ήταν ελεύθερες να δεχτούν όποιον ήθελαν στο σπίτι τους, του οποίου είχαν και την πλήρη κατοχή, έβγαιναν έξω ελεύθερα και μπορούσαν να παρευρίσκονται σε μέρη προορισμένα μόνο για άνδρες. Η απόκτηση χρημάτων έδωσε δύναμη, ανεξαρτησία και ελευθερία στην εταίρα που μπορούσε να μιλήσει στους άνδρες χωρίς δισταγμούς. Την ανεξαρτησία αυτή της εταίρας είναι σίγουρο ότι δεν μπορούσε να την έχει καμιά από τις άλλες κατηγορίες γυναικών (Αθηναία, παλλακίδα, δούλα) αφού όλες τους ήταν υπό κηδεμονία ακόμα και στα γεράματά τους. Είναι βέβαιο όμως ότι η εταίρα δεν είχε κοινωνική αποδοχή, όπως η νόμιμη σύζυγος, και η οικονομική

συντήρηση του οίκου της εξαρτιόταν από τις "δωρεές" των φίλων της που τις περισσότερες φορές όμως δεν ήταν ευκαταφρόνητες. Ένα πράγμα όμως είναι σίγουρο, πως παρόλα τα προνόμια ή τις υποχρεώσεις που είχε κάθε μια από τις κατηγορίες των γυναικών, καμιά τους δεν μπορούσε να αποκτήσει την πολυπόθητη συμμετοχή στις πολιτικές δραστηριότητες, δικαίωμα αποκλειστικά των ανδρών της εποχής και κατάκτηση της σημερινής γυναίκας, (Μαστράπα, 2002).

2.2.2 Βυζάντιο

Η γυναίκα του Βυζαντίου έσερνε μια βαριά κληρονομιά. Κουβαλούσε μέσα της τη γυναίκα της αρχαιότητας, που είχε ως μοναδικό προορισμό της την τεκνογονία για την εξασφάλιση της διαδοχής στην πατρική κυριαρχία. Τότε η γυναίκα ζούσε κάτω από την εξουσία του άντρα, χωρίς κανένα ατομικό ή κοινωνικό δικαίωμα. Κι ήρθε η χριστιανική θρησκεία η οποία επιβαλλόταν εύκολα στα υπεξούσια άτομα, όπως ήταν οι γυναίκες έθετε ως πρώτο δίδαγμα την ισότητα, για να καταλήξει με τα κηρύγματα των αγίων πατέρων και των επιφανών ανδρών στην πλήρη αλλοτρίωση της γυναίκας.

Στο Βυζάντιο την πάντρευαν σε νεαρή ηλικία των 12 και 13 ετών. Αγράμματη, θρησκόληπτη, δεισιδαίμων, με πλήρη άγνοια της ζωής, του γύρω κόσμου και του είναι της ακόμα.

Ωστόσο η ζωή της βυζαντινής γυναίκας είχε μεγάλη διαφορά ανάμεσα στις πλούσιες και τις φτωχές. Η πλούσια γυναίκα έκανε έντονη κοσμική ζωή και ντυνόταν πολυτελώς. Μια φτωχή γυναίκα, χήρα, δούλευε έξω από το σπίτι, έκανε τη δούλα και την παραδουλεύτρα στα πλουσιόσπιτα, στα καπηλειά και στα πανδοχεία. Η εκκλησία επέβαλλε σε αυτές τις γυναίκες να ακολουθήσουν τον ασκητικό βίο και να γίνουν μοναχές. Σε μια κοινωνία θρησκόληπτη, δεισιδαιμονική και μυστικοπαθή όπως ήταν η βυζαντινή, ήταν εύκολη και συχνή η καταφυγή στο μοναστήρι, (Ασυμούτης, 1993).

2.2.3 Επαναστατικοί χρόνοι (1821-1828)

Στην επανάσταση του 1821 οι Ελληνίδες πήραν μέρος ως αγωνίστριες και Καπετάνισσες, (π.χ. Μπουμπουλίνα). Η κάθε γυναίκα κουβαλούσε στους πολεμιστές τρόφιμα,

νερό, ρούχα και πολεμοφόδια. Οι καπετάνισσες από την πλευρά τους παραχωρούσαν ή μίσθωναν καράβια και τα έθεταν στην υπηρεσία του αγωνιζόμενου λαού, (Ακτύπης, 1998).

2.2.4 Στο ελεύθερο κράτος (1830-1936)

Με την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους η γυναίκα βρέθηκε πιο ώριμη, αλλά διόλου ισότιμη με τον άνδρα. Η συμμετοχή της στον απελευθερωτικό αγώνα δεν εκτιμήθηκε δεόντως. Μα ούτε και η ίδια τη συνειδητοποίησε. Ποτέ δεν ήταν αυτεξούσια. Στο μεταξύ έκαναν και την εμφάνιση τους οι πρώτοι προοδευτικοί άνθρωποι που για λόγους ουμανιστικούς ή ορθολογιστικούς προπαγάνδισαν τη μόρφωση των γυναικών και την ισότητα των δύο φύλων. Καθ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα έχουμε και την παρουσία των γυναικών στα γράμματα. Εκδίδονται βιβλία, μεταφράσεις, σχολικά βιβλία, θεατρικά έργα, δημοσιεύονται σε περιοδικά ποιήματα, άρθρα, διηγήματα, (Σκουλάτου, 2004).

Το 1920 ιδρύθηκε ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας. Οι πρώτες φεμινίστριες μαχητικές αγωνίζονταν και κατακτούσαν ένα-ένα τα μετερίζια που ήσαν ως πριν από λίγο απόρθητα για τις γυναίκες.

Πιο συγκεκριμένα οι γυναίκες απομονώνονται στα σπίτια τους, σε μια κοινωνία όπου κυρίαρχη αξία αποτελεί η ζωή τους στους υπαίθριους χώρους της πόλης. Από πολιτιστική και συμβολική άποψη γίνονται, ακόμα, μέτρο του «καθωσπρεπισμού» μιας οικογένειας ανάλογα με τη νεότητα, την ομορφιά τους, το στολισμό και την αμφίεση τους. Οι υπηρέτριες έχουν μεγάλη ζήτηση στα σπίτια των αστών. Στις λαϊκές οικογένειες η γυναικεία απασχόληση αυξάνεται.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα εμφανίζονται σιγά-σιγά οι πρώτες δασκάλες, μεταφράστριες, ποιήτριες, συγγραφείς. Η παρουσία τους γίνεται αισθητή ιδίως μετά το 1887.

Το 1922, η μικρασιατική καταστροφή και η είσοδος 1,5 εκατομμυρίου προσφύγων στην Ελλάδα προκαλεί τεράστιες και μακροχρόνιες αλλαγές στην κοινωνία των ελληνικών πόλεων. Ανάμεσα στους πρόσφυγες κυριαρχούσε το γυναικείο στοιχείο. Η γυναικεία απομόνωση έσπασε σε όλα τα επίπεδα, από τις οικιστικές συνθήκες μέχρι την παραγωγή. Η μαζική είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας άρχισε σε μια περίοδο στυγνής εκμετάλλευσης του εργατικού δυναμικού, και ιδιαίτερα των γυναικών και των κοριτσιών. Η εκμετάλλευση αυτή επιδεινωνόταν

από το γεγονός ότι οι γυναίκες δεν γίνονταν δεκτές στα εργατικά συνδικάτα και δεν είχαν τη δυνατότητα αυτόνομων συλλογικών κινητοποιήσεων, (Σφυρόερα, 2000).

2.2.5 Η γυναικεία εργασία στη σύγχρονη εποχή

Τα σύνθετα προβλήματα που εγείρει η διευκρίνιση της έννοιας της εργασίας, της απασχόλησης, της δραστηριότητας, της αεργίας και της ανεργίας περιπλέκονται ακόμα περισσότερο στην περίπτωση του γυναικείου πληθυσμού. Οι τρόποι καταμερισμού της οικιακής εργασίας διαφοροποιούνται ταξικά, κοινωνικά, δημογραφικά και γεωγραφικά.

Η αστή νοικοκυρά είναι συχνά άεργη και περιτριγυρισμένη από οικιακές συσκευές και υπηρέτες. Στο αντίθετο άκρο, η εργάτρια υφίσταται ένα δεύτερο οκτάωρο οικιακής εργασίας μετά το εργοστάσιο, τις ώρες της καθ' όλα σεβαστής ανάπαυσης των ανδρών.

Η οικιακή εργασία των γυναικών υποκαθιστά το κράτος προνοίας για μια πολύ μακριά ιστορική περίοδο, παρ' όλο που όλες οι άλλες διαστάσεις της γυναικείας ενασχόλησης μεταβάλλονται καθώς αναπτύσσεται ο καπιταλισμός. Για μεγάλο αριθμό του γυναικείου πληθυσμού η πρόσθετη αμειβόμενη εργασία εκτός σπιτιού είναι ανέφικτη. Όσο για την γυναίκα στις ελληνικές πόλεις, σε γενικές γραμμές φαίνεται πως μετατράπηκε από άεργη το 19^ο αιώνα σε εργαζόμενη. Οι σημερινές εργαζόμενες στις ελληνικές πόλεις είναι έντονα διαστρωματωμένες κοινωνικά και διαχωρίζονται από ένα χάσμα πολύ βαθύτερο απ' αυτό που διαχωρίζει τις διάφορες ομάδες των αντρών απασχολούμενων.

2.2.6 Ταξική διαφοροποίηση της σύγχρονης γυναικείας εργασίας

Τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες η αθρόα μετανάστευση από την ύπαιθρο έφερνε περισσότερες γυναίκες παρά άντρες στις ελληνικές πόλεις και ιδιαίτερα στην Αθήνα και τον Πειραιά. Πριν από τη δεκαετία του 1980 οι εργαζόμενες γυναίκες παρουσίαζαν κάποια ταξική ομοιογένεια. Σήμερα όμως ο γυναικείος πληθυσμός δεν αποτελεί πια ένα συνεχές στο κατώτατο τμήμα της κοινωνικής ιεραρχίας ή του περιθωρίου, αλλά είναι ακόμα πιο ομοιογενής και οξύτερα πολωμένος απ' ότι ο ανδρικός. Στην πρωτεύουσα ο ενεργός πληθυσμός αποτελείται όλο

και περισσότερο από μορφωμένες γυναίκες, ιδιαίτερα όσο οι νεότερες γενιές γυναικών καταλαμβάνουν ανώτερα επαγγέλματα και μισθωτές θέσεις του δημοσίου.

Για ένα μεγάλο λοιπόν τμήμα του νέου γυναικείου εργατικού δυναμικού η κοινωνική κινητικότητα είναι ταχύτερη από την αντρική. Αυτό αποτελεί επιλογή οικογενειακή κι όχι στενά γυναικεία, αν και δεν παύει να αποτελεί γυναικείο επίτευγμα.

Στα μεταπολεμικά χρόνια έχουμε τις περισσότερες ενδείξεις για το μέγεθος της γυναικείας απασχόλησης που δεν καταγράφεται και για το μέγεθος της άτυπης οικονομίας και δημιουργείται έτσι στην Ελλάδα ένα τρίτης τάξης δυναμικό, το οποίο αποτελείται από εποχιακές εργάτριες που όμως δε δικαιούνται υπερωρίες, επιδόματα, διακοπές, κανονισμούς ασφαλείας. Οι επιπτώσεις των συνθηκών εργασίας στην υγεία θεωρούνται ιδιωτικό πρόβλημα των εργατριών. Οι γυναίκες απομακρύνονται έτσι και πάλι από τους χώρους που αναπτύσσεται η συλλογικότητα κι απομονώνονται κοινωνικά, (Λεοντίδου, 1992).

2.2.7 Η γυναικεία οικιακή εργασία υποκατάστατο του «κράτους πρόνοιας»

Η *νοικοκυρά* στην Ελλάδα επιτελεί εργασία απαιτητικότερη, ένα είδος λειτουργήματος, υποκαθιστώντας στην ουσία το κράτος πρόνοιας. Πέρα από ρόλους καθαρίστριας, μαγείρισσας, οικονόμου, οι γυναίκες οφείλουν να προσθέσουν τις δουλειές που τους επιβάλλει ο ρόλος της μη αμειβόμενης παιδαγωγού, νοσοκόμας, δασκάλας και διάφορων άλλων αξιολογότερων επαγγελμάτων, που σε άλλες χώρες αμείβονται. Οι εργαζόμενες γυναίκες επωμιζόμενες τόσες ευθύνες, κλείνονται αναγκαστικά σε κατακερματισμένους ιδιωτικούς χώρους, απομονώνονται και ζουν αλλοτριωμένα και βιαστικά.

Οι εργασίες της *νοικοκυράς* στην Ελλάδα έχουν μια ιδιομορφία: δε την δεσμεύουν μόνο πρακτικά, αλλά και συναισθηματικά, ηθικά, σε τελευταία ανάλυση είναι εργασίες που αφορούν ανθρώπους κι όχι μόνο αντικείμενα. Η Ελληνίδα γυναίκα δεσμεύεται ν' αγαπά και όχι απλώς να υπηρετεί.

Στην μεταμοντέρνα καπιταλιστική κοινωνία της αποδιάρθρωσης και του κατακερματισμού θα βρούμε την κατευθυνόμενη επιστροφή των γυναικών στα σπίτια τους σε περιόδους οικονομικής κρίσης, (Λεοντίδου, 1992).

2.3 Ο ρόλος των συζύγων μέσα στην οικογένεια σύμφωνα με την ορθόδοξη εκκλησία

Δεν είναι δύσκολο να συνδεθούν δύο άτομα συναισθηματικά, είναι όμως πολύ δύσκολο να διατηρηθεί αυτό για πολύ καιρό χωρίς να δημιουργηθούν σοβαρές προστριβές και συγκρούσεις μεταξύ τους.

Η ζωή ενός ζευγαριού μοιάζει με την πορεία δύο ανθρώπων στον ίδιο δρόμο, με τον ίδιο βασικό σκοπό, αλλά με σύγχρονη αλληλοϊκανοποίηση δικαιολογημένων ατομικών απαιτήσεων και εκπλήρωση δευτερεύουσας σημασία σκοπών και προσωπικών επιδιώξεων του καθενός απ αυτούς. Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει να υπάρχει συνεχώς αρμονική συνεργασία μεταξύ τους.

Συνεργασία για ένα ζευγάρι σημαίνει ότι ο άντρας και η γυναίκα προσφέρουν τα ταλέντα και τις ικανότητές τους για την επιδίωξη ενός κοινού σκοπού. Χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, τα φυσικά χαρίσματά τους και όλες τις δυνάμεις τους για να πετύχουν κάτι που μόνος του ο καθένας τους δε θα μπορούσε εύκολα να το πετύχει. Συνεργασία στην ανατροφή των παιδιών, συνεργασία στη ρύθμιση των υποθέσεων και στη λύση των προβλημάτων της οικογένειας, συνεργασία στην οικονομική διαχείριση και στήριξη του σπιτιού, συνεργασία στον προγραμματισμό, συνεργασία στις κοινωνικές τους σχέσεις κι επαφές, συνεργασία εξωτερικής απειλής και τόσα άλλα.

Ένας πετυχημένος γάμος απαιτεί να ερωτεύεσαι συχνά, αλλά πάντοτε με το ίδιο πρόσωπο! Για να μπορέσει όμως να γίνει κατορθωτή η καλή συνεργασία, θα πρέπει να είναι ξεκαθαρισμένος ο ρόλος του καθενός μέσα στην οικογένεια. Άλλος ο ρόλος του άντρα και άλλος ο ρόλος της γυναίκας, (Βενεδίκτου, 2007).

Αν αντιστραφούν οι όροι, τα πράγματα δεν θα πάνε καλά. Αν η κοπέλα σκέφτεται, κάποτε μάλιστα πριν ακόμα παντρευτεί, το πώς θα βάλει σε εφαρμογή το σχέδιό της ν απομακρύνει τον άντρα της απ τους δικούς του, στηρίζει σε λανθασμένη βάση την οικογένειά της. Όταν, σ' άλλες

περιπτώσεις, η γυναίκα προσπαθεί και τελικά κατορθώνει να πάρει το χαλινάρι του σπιτιού στο χέρι της, όσο κι αν καμαρώνει ότι ο άντρας της κάνει ότι εκείνη του προτείνει, κάνει μεγάλο λάθος, (Ζωγράφου, 2002).

Όταν από την άλλη πλευρά, ο άντρας, επειδή έτσι τον βολεύει καλύτερα, παραμελεί να σταθεί εκεί που πρέπει, αδιαφορεί για τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες του στη δουλειά και στο σπίτι, ας μην αυταπατάται. Οι συνέπειες δε θα αργήσουν να εμφανιστούν. Ο καθένας μέσα στην οικογένεια θα πρέπει να ξέρει ποια είναι η θέση του μέσα σε αυτήν. Η Αγία Γραφή έχει πολύ καλά καθορίσει το ρόλο του άντρα και της γυναίκας μέσα στην οικογένεια.

2.3.1 Η θέση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια

Σύμφωνα με την Ορθόδοξη Εκκλησία ο ρόλος της γυναίκας μέσα στην οικογένεια είναι ρόλος υποταγής στον άντρα της που με την αγάπη του την καλύπτει, την προστατεύει, την φροντίζει και αγωνίζεται καθημερινά για να τροφοδοτεί το σπίτι με τα απαραίτητα αγαθά για μια άνετη υλική ζωή σε ένα ευχάριστο περιβάλλον. Συγκεκριμένα η Αγία Γραφή αναφέρει "Οι γυναίκες να υποτάσσεσθε στους άνδρες σας όπως εις τον Κύριο" (Εφεσίους ε:22), (Κολιτσαρά, 2000).

Ο άντρας της, είναι γι' αυτήν ότι το κεφάλι για το σώμα. Εκείνο κατευθύνει ενώ το σώμα υπακούοντας στην κατευθυντήρια γραμμή και στις εντολές που φτάνουν από το κεφάλι, εκπληρεί το ρόλο του. Με τη στενή και αρμονική συνεργασία του όλα τα προβλήματα λύνονται και όλες οι υποθέσεις φτάνουν σε αίσιο τέλος. Αν οι όροι αυτοί αλλάξουν και διαταραχτεί τα πράγματα δε θα πάνε καλά, (Βενεδίκτου, 2007).

Αν στην περίπτωση του ανθρώπινου οργανισμού η καρδιά αρχίσει να λειτουργεί πιο γρήγορα από τον κανονικό ρυθμό, επεμβαίνει το κεντρικό νευρικό σύστημα και με έναν αυτόνομο μηχανισμό του ξαναφέρνει την καρδιά στο φυσιολογικό ρυθμό λειτουργίας της. Κι αυτό γίνεται για το καλό όχι μόνο του εγκεφάλου αλλά και της ίδιας της καρδιάς. Γιατί αν η καρδιά αρνηθεί να υπακούσει και αυτοματοποιηθεί, θα κάνει ζημιά όχι μόνο στον εγκέφαλο που θα διαταραχτεί η κυκλοφορία του αίματος μέσα του και φυσικά και ο μεταβολισμός του, αλλά και στον ίδιο τον εαυτό του, (Γιαννακούρης, 2008).

Η θέση λοιπόν της γυναίκας είναι θέση υποταγής στον άντρα της. Υποταγής όμως όχι αναγκαστικής, αλλά εκούσιας. Υποταγή όχι με βαριά καρδιά αλλά με προθυμία. Υποταγή από αγάπη στον άντρα της. Υποταγή με ευχαρίστηση.

Όπως ο κάθε χριστιανός καλείται με χαρά να υποταχτεί και να εκτελέσει το θέλημα του Θεού στη ζωή του, έτσι και η γυναίκα οφείλει με χαρά να υπακούει και να εκτελεί το θέλημα του άντρα της. Όπως εκείνος από αγάπη αγωνίζεται γι αυτήν, έτσι κι εκείνη οφείλει να υποταχτεί με αγάπη και αφοσίωση σε αυτόν.

Ο ρόλος, ακόμα, της γυναίκας είναι "βοηθός όμοιος" με τον άντρα της. Ο Θεός τη δημιούργησε σαν ένα απαραίτητο συμπλήρωμα του άντρα. Βοηθός σημαίνει στενός συνεργάτης. Ο άντρας της είναι αρχηγός της που έχει και την ευθύνη να παίρνει, με τη βοήθειά της, τις αποφάσεις. Εκείνη δίπλα του συμπαραστέκεται πιστά και με την πολύτιμη προσφορά της οι αποφάσεις παίρνουν σάρκα και οστά. Ο ρόλος της είναι το ίδιο αξιόλογος όσο και του άντρα της, μόνο που είναι διαφορετικός. Εκείνος έχει την ευθύνη να αποφασίζει και να κατευθύνει, όχι εκείνη, (Βενεδίκτου, 2007).

Ο Θεός, όπως είπαμε, δημιούργησε τη γυναίκα βοηθό όμοια με τον άντρα. Εκείνη, η πρώτη γυναίκα, ξεχνώντας το ρόλο της, προχώρησε σε κάτι που δεν ήταν δική της αρμοδιότητα. Εκείνη ήταν βοηθός, ο άντρας της έπρεπε να αποφασίζει. Εκείνη, όμως, χωρίς να σκεφτεί να τον συμβουλευτεί, μια που στο κάτω ήταν και μεγαλύτερός της, πήρε την απόφαση να δοκιμάσει από τον απαγορευμένο καρπό. Σαν αποτέλεσμα, ήρθε η πτώση. Για να μην επαναληφθεί αυτό στο μέλλον, ο Θεός περιόρισε τις εξουσίες της. Ενώ πριν από την πτώση είχε πει ότι η γυναίκα θα είναι "βοηθός όμοιος" με τον άντρα, μετά είπε: "Προς τον άντρα σου θέλει είσθαι η επιθυμία σου και αυτός θέλει σε εξουσιάζει" (Γένεση 3:15).

Το τελευταίο δεν ακούγεται συχνά σήμερα. Για να το λέει όμως ο αδιάψευστος Λόγος του Θεού, έτσι πρέπει να είναι. Θα είσαι, όχι μόνο σαν βοηθός στον άντρα σου, αλλά θα αποβλέπεις σε αυτόν κι αυτός θα σε εξουσιάζει, (Κολιτσαρά, 1997).

Όσο κι αν αυτό δεν ακούγεται ευχάριστα από ορισμένες γυναίκες σήμερα, είναι μια πραγματικότητα. Όλη η προσοχή της, όλο της το είναι, και όλες της οι προσπάθειες, θα πρέπει να αποβλέπουν στον άντρα της, εφόσον, φυσικά, αυτός ακολουθεί το δρόμο του Θεού. Η θέση

της είναι θέση υποταγής και προσκόλλησης στον άντρα της που με αγάπη τη φροντίζει και την καθοδηγεί !!!

Όταν η γυναίκα συνειδητοποιήσει το ρόλο της και αποφασίσει να τον ακολουθήσει, οι κίνδυνοι να παρακούσει, να μην υπακούσει στη φωνή του Θεού ή να παρασυρθεί, εκμηδενίζονται. Η γυναίκα, τέλος, που πλησιάζει στο γάμο με ξεκαθαρισμένο μέσα της ρόλο υποταγής και βοηθού, θα μπορέσει αργότερα να προσφέρει υποστηρικτική καθοδήγηση στον άντρα της, όταν αυτός τη χρειαστεί.

2.3.2 Η θέση του άντρα μέσα στην οικογένεια

Στην Αγία γραφή διαβάζουμε: "Οι άντρες να αγαπάτε τις γυναίκες σας καθώς και ο Χριστός αγάπησε την Εκκλησία" (Εφεσίους ε:25). Ο Χριστός για την εκκλησία Του παραιτήθηκε από δικαιώματα και εξουσίες που είχε, καθώς και από τη δόξα που Τον περιέβαλε, ταπείνωσε τον εαυτό του και πήρε μορφή δούλου, υπηρέτησε με αυτοθυσία και τέλος, θυσιάστηκε για την εκκλησία Του. Κι ακόμα και τώρα φροντίζει για τους δικούς Του, τους προστατεύει και τους αγιάζει για να τους φέρει τέλειους στη δόξα Του, (Κολιτσαρά, 2000).

Τέτοια αγάπη θα πρέπει να δείχνουν οι άντρες στις γυναίκες τους. Αγάπη με ταπεινή καρδιά και όχι εγωκεντρική γιατί τότε δεν είναι αγάπη. Είναι συμφέρον του άντρα. Αγάπη που υπηρετεί, που κοπιάζει, που μοχθεί, που φτάνει στο σημείο να θυσιαστεί για το καλό της γυναίκας του. Που αγωνίζεται για να δημιουργήσει μια άνετη ζωή για την οικογένειά του και μια ευλογημένη πνευματική ατμόσφαιρα στο σπίτι του. Αγάπη που εκδηλώνεται με στοργή, φροντίδα και προστασία της γυναίκας του. Όταν αγαπάς κάποιον, φροντίζεις να μην τον στεναχωρείς και να μη τον πικραίνεις. Όταν αληθινά αγαπάς κάποιον, δεν μπορείς συγχρόνως να τον τυραννάς. Οι άντρες οφείλουν να αγαπούν τόσο πολύ τις γυναίκες τους όσο πολύ αγαπούν τον ίδιο τους το σώμα. Πρέπει με άλλα λόγια, ο άντρας να θεωρεί τη γυναίκα του σαν ένα κομμάτι του εαυτού του και να φροντίζει γι αυτήν όπως φροντίζει για τον ίδιο του τον εαυτό, (Βενεδίκτου, 2007).

Η θέση ακόμα του άντρα σαν *κεφαλή* της γυναίκας του, είναι θέση ευθύνης για την προστασία και ευημερία της. Δεν σημαίνει κυριαρχία, αλλά ηγεσία. Δεν είναι θέση εξουσίας, όπως την αντιλαμβάνονται μερικοί, αλλά καθοδήγησης της γυναίκας και των παιδιών του. Ο

άντρας έχει την ευθύνη να σκεφτεί και με τη βοήθεια της γυναίκας του να προγραμματίσει και να αποφασίσει αναλαμβάνοντας τις ευθύνες για τις συνέπειες. Είναι υποχρεωμένος ακόμα, να αξιολογεί σωστά τα δεδομένα και να προσπαθεί να προβλέψει τις μελλοντικές εξελίξεις. Σαν τον πλοίαρχο που κατευθύνει το καράβι του, ο άντρας έχει την ευθύνη να καθοδηγεί σωστή τη γυναίκα του και τα παιδιά του, (Ζωγράφου, 2002).

Από την πτώση και μετά, ο άντρας είναι υποχρεωμένος να εργάζεται σκληρά για να μπορεί να αποκομίζει από την καταραμένη γη τα αγαθά που χρειάζεται η οικογένειά του. Σε όλη αυτή την προσπάθεια, η γυναίκα του πρέπει να σταθεί βοηθός του σε στενή και αρμονική συνεργασία μαζί του. Ο ρόλος λοιπόν του άντρα είναι να περιβάλλει με αληθινή αγάπη τη γυναίκα του και να φροντίζει για την όσο το δυνατόν καλύτερη διαβίωσή της. Ο απ. Παύλος γράφει: "Κι αν κάποιος δε φροντίζει για τους δικούς του, και μάλιστα για τα μέλη της οικογένειάς του, σημαίνει πως αυτός απαρνήθηκε την πίστη και είναι χειρότερος κι από έναν άπιστο"(Α΄ Τιμόθεο ε:8), (Κολιτσαρά, 2000).

2.3.3 Συνεργασία για κοινή πορεία

Από τη στιγμή που στο μυαλό του άντρα και της γυναίκας έχει ξεκαθαριστεί ο ρόλος του καθενός μέσα στην οικογένεια, χρειάζεται συνεχώς μια καλή συνεργασία για να μπορέσουν να τον εκπληρώσουν. Γιατί η οικογένεια εκπληρεί το σκοπό της και βαδίζει με ασφάλεια μόνο όταν τηρούνται οι όροι. Έτσι μόνο θα μπορέσουν να πορευτούν στον ίδιο δρόμο και να πετύχουν το σκοπό που έχουν βάλει για την οικογένειά τους.

Για να μπορέσουν, λοιπόν, δύο άτομα να ζήσουν σαν οικογένεια αρμονικά, θα πρέπει να μη ξεχνούν το ρόλο που οφείλουν να διαδραματίσουν. Θα πρέπει, ακόμα, να είναι έτοιμοι να εγκαταλείψουν κάποια προσωπική ο καθένας τους φιλοδοξία ή επιθυμία, και να αφιερώσουν όλες τους τις δυνάμεις για ένα κοινό σκοπό. Οι δύο, με την ένωση τους παύουν να είναι δύο. Αυτό πρέπει να το χωνέψουν καλά όλοι οι άντρες και οι γυναίκες. Από τη στιγμή του γάμου τους αποτελούν μια ενότητα σκοπών και επιδιώξεων. Όχι το δικό μου και το δικό σου, όχι τι θέλω εγώ ή τι αρέσει σε μένα, αλλά τι πρέπει να γίνει για την οικογένειά μας. Στενή και αρμονική συνεργασία δεν μπορεί να νοηθεί αν δεν υπάρχει αμοιβαία διάθεση για θυσία. Εξάλλου πως μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι αγαπάει κάποιον άλλο όταν δεν είναι πρόθυμος να θυσιάσει κάτι γι αυτόν; Πάντως όσο περισσότερο αγαπάει ο άντρας και όσο περισσότερο

υποτάσσεται η γυναίκα του σε αυτόν, τόσο περισσότερο δένονται μεταξύ τους και μπορούν να προχωρούν σε στενή συνεργασία και αρμονική συμβίωση, (Ζωγράφου, 2002).

2.4 Ψυχολογία συντρόφων

Κανείς δεν μπορεί να ζήσει μαζί με τις γυναίκες αλλά ούτε και χωρίς αυτές, βέβαια το ίδιο μπορούν να πουν και οι γυναίκες για τους άντρες. Αυτό εξηγείται από τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα δύο φύλα. Αυτές οι διαφορές ασκούν μια ακατανίκητη γοητεία τόσο στον άντρα αλλά όσο και στη γυναίκα, όμως ταυτόχρονα είναι και αυτές που γίνονται αιτία των παρεξηγήσεων που δημιουργούνται μεταξύ τους. Η ασυμφωνία χαρακτήρων είναι ένας συχνός λόγος διάλυσης γάμου και αιτία διαζυγίου και αυτό ίσως αποφεύγονταν αν καταλάβαινε ο ένας σύντροφος την ψυχολογία του άλλου.

2.4.1 Στοιχεία της γυναικείας ψυχολογίας

Εδώ θα αναλυθούν τα τρία βασικά γνωρίσματα του γυναικείου χαρακτήρα: η ευαισθησία, η φαντασία με τη διαίσθηση και το δόσιμο του εαυτού της με την ανάγκη να αγαπιέται.

i. Πρώτον η *ευαισθησία* είναι αυτό που χαρακτηρίζει μια γυναίκα. Συγκινείτε πολύ πιο εύκολα από τον άντρα. Λίγη προσοχή από το σύντροφό της, λίγα λουλούδια, λίγα καλά λόγια είναι αυτά που θα την κάνουν να συγκινηθεί βαθιά.

Αυτή η φυσική ευαισθησία συνδυασμένη με έναν χαρακτήρα αρκετά νευρώδη εκ φύσεως, ιδιαίτερα μερικές μέρες, την κάνουν να μεταπειστεί από την αθυμία και την κατάπτωση σε έξαρση και ενθουσιασμό. Έτσι η παραμικρή ενέργεια ή λόγος των άλλων μπορεί από αυτήν να παραποιηθεί, να παρερμηνευθεί και να βάλει τα κλάματα, (Horney, 1978).

Λόγω αυτής της ευαισθησίας υποβάλλεται εύκολα. Δίνει μεγάλη αξία σε αυτό που μπορεί να τη συγκινήσει, αισθάνεται την ανάγκη να εξωτερικεύσει τα αισθήματά της, να μεταδώσει τις σκέψεις της και αντιστρόφως να γνωρίσει τα συναισθήματα και τις γνώμες των άλλων.

ii. Η *φαντασία* και η *διαίσθηση* κατέχουν μια σημαντική θέση στο γυναικείο χαρακτήρα. Εύκολα δραματοποιεί τα γεγονότα όπως σε μια καθυστέρηση του συζύγου, του παιδιού της το μυαλό της θα πάει στο κακό, στο ατύχημα (Ζωγράφου, 2002).

Δίπλα στη φαντασία, που μερικές φορές είναι υπερβολική γυναίκα σε μερικές περιστάσεις έχει ένα ιδιαίτερο χάρισμα να μαντεύει, γνωστό ως γυναικεία διαίσθηση. Έτσι εκφράζει με πεποίθηση το φόβο της για κάποιο συγκεκριμένο σημείο, άλλοτε συγκρατώντας το σύντροφό της από μια ενέργεια και άλλοτε ωθώντας τον να ενεργήσει. Τόσο είναι βέβαιη για την εξέλιξη των γεγονότων.

iii. Η γυναικεία *εξυπνάδα*, που εκδηλώνεται τόσο καλά στη διανοητική εργασία, προέρχεται κυρίως από την ευχέρεια που έχει η γυναίκα, καθώς βοηθείται και από τη διαίσθηση, να αφομοιώσει εύκολα. Πράγματι στις σπουδές πετυχαίνει καλύτερα από τον άντρα, ιδίως όταν πρόκειται να μάθει και να συγκρατήσει, γιατί τη βοηθάει η μνήμη, (Μαλικιώση κ.α., 2006).

Αντίθετα έχει μικρότερη ευχέρεια όταν πρόκειται για καθαρή λογική εργασία, όπως τα μαθηματικά. Γι' αυτό συνήθως σε εργασίες όπως επιχειρήσεις ο άντρας τα καταφέρνει καλύτερα. Η αλήθεια είναι ότι η γυναικεία *εξυπνάδα* είναι διαφορετική από την αντρική και δε μπορούν να συγκριθούν μεταξύ τους, παρά μόνο να εναρμονισθούν συνεργαζόμενες με επιτυχία.

iv. Τέλος η γυναικεία ψυχολογία χαρακτηρίζεται από το *δόσιμο του εαυτού της* και την *ανάγκη να αγαπιέται*. Από την ιδιοσυγκρασία της και την κλίση έχει ως αποστολή να μεταδίδει τη ζωή. Για να φτάσει ως εκεί αποσκοπεί κομμάτι από των εαυτό της, όχι μόνο από τη σάρκα της αλλά και τα αισθήματά της, τις σκέψεις της και από τον εσωτερικό της ψυχικό κόσμο, (Δραγώνα, 1987).

Αλλά καθώς η γυναίκα ως σύζυγος και μητέρα προσφέρετε ολοκληρωτικά στους δικούς της αισθάνεται την ανάγκη να αγαπιέται για να ανακτήσει, κατά κάποιο τρόπο νέο απόθεμα αγάπης, το οποίο με τη σειρά ρου θα το ξανά ανταποδώσει. Είναι μια αγάπη γενναιοψυχίας και αλτρουισμού.

Από την άλλη η γυναίκα αισθάνεται την ανάγκη να προσκολληθεί σε κάποιον. Όπως είδαμε με την συναισθηματικότητα της, τη διαίσθησή της και την ιδιάζουσα φυσική της

κατασκευή που μπορεί να της προκαλέσει μεταβολές στη συμπεριφορά της, δεν έχει σταθερότητα ψυχικής ισορροπίας και αισθάνεται την ανάγκη να στηριχθεί σε κάποιον, που θα τη συμπληρώσει και θα τη συγκρατήσει.

2.4.2 Στοιχεία της ανδρικής ψυχολογίας

Όπως ο γυναικείος έτσι και ο ανδρικός χαρακτήρας αποτελείται από πολλά στοιχεία τα οποία συνθέτουν ένα σύμπλεγμα. Όμως εδώ φαίνεται πως τα πράγματα είναι πιο απλά και πιο ευκολονόητα. Κυρίως τρία πράγματα είναι αυτά που τον χαρακτηρίζουν: η ανδρικότητα, η κυριαρχία του λόγου και ο εγωισμός. Αντίθετα λοιπόν από τη γυναίκα εδώ δεν κυριαρχεί η ευαισθησία. Και όμως δεν μπορούμε να πούμε να πούμε ότι ο άνδρας είναι αναίσθητος. Έχει ευαίσθητη καρδιά μόνο που δεν είναι συναισθηματικός, δηλαδή δεν εκδηλώνει τα βαθιά του συναισθήματα όπως η γυναίκα. Δεν καταλαβαίνει γιατί πρέπει να τα εκφράσει στη σύζυγό του. Επί πλέον κάποιος σεβασμός προς τον άλλον και ένας φόβος μήπως δεν τα καταφέρει καλά συχνά τον συγκρατούν από τις εκδηλώσεις. Άλλοτε πάλι επίτηδες δε θέλει να παρουσιαστεί ευαίσθητος για να δείξει έτσι την:

i. *Ανδρικότητα του.* Από τη σωματική του διαμόρφωση που είναι εύρωστη και δυνατή, από το ρόλο που έχει να είναι τροφοδότης της οικογένειας, αισθάνεται ισχυρός και κυρίαρχος, (Κομίλη, 1980).

Ενστικτωδώς λοιπόν γίνεται προστάτης της συντρόφου του και των παιδιών του. Αισθάνεται ότι είναι ο αρχηγός της οικογένειας. Η γυναίκα του είναι η πρώτη που τον αισθάνεται να συμπεριφέρεται σαν άντρας. Προτιμά άλλωστε αυτή να έχει ένα σύζυγο λίγο δύσκολο και δυνατό παρά μαλακό και αδύνατο χαρακτήρα. Είναι αρκετές οι γυναίκες που υποφέρουν επειδή έχουν έναν άντρα χωρίς σταθερότητα χωρίς πυγμή, χωρίς πρωτοβουλία.

Υπάρχουν όμως και μερικοί άνδρες που κάνουν κατάχρηση των δικαιωμάτων τους και ξεφεύγουν και ξεφεύγουν από τα όρια της ανδρικότητας. Έτσι η σχέση με αυτούς μεταβάλλεται σε τυραννία. Αισθάνεται τότε μια ευχαρίστηση να βλέπει τους άλλους να ζαρώνουν μπροστά του, να κυριαρχεί στις ενέργειές του, να έχει την τελευταία λέξη για όλα. Θα φθάσει ακόμα να αναμιχθεί με διδακτορικό τρόπο και σε ζητήματα στα οποία τον κύριο λόγο έχει η γυναίκα. Όλα αυτά, όχι γιατί έχει κακή πρόθεση, αλλά γιατί έχει πιστή ότι έχει δίκιο. Πιστεύει ότι η γνώμη του

είναι σωστότερη από εκείνη της γυναίκας του. Έτσι δεν υπολογίζει τις σπουδαίες υπηρεσίες που του προσφέρει η γυναίκα του, πράγμα που την πληγώνει ηθικά, (Ξυροτήρης, 1979).

Δε συμπεριφέρονται όλοι οι άνδρες έτσι, αλλά σε όλους υπάρχει μια τάση που πρέπει να προσέξουν και να πολεμήσουν, κυρίως στην αρχή της συζυγίας τους έτσι ώστε να μην καταστραφεί η συζυγική ευτυχία.

ii. Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό του άνδρα είναι ότι *λειτουργεί με τη λογική* σε αντίθεση με τη γυναίκα που, όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, *λειτουργεί με το συναίσθημα*, (Horney, 1978).

Γι' αυτόν η αλήθεια είναι αλήθεια και δεν καταπιάνεται με λεπτομέρειες. Μιλάει και ενεργεί χωρίς να νοιασθεί μήπως δεν είναι τόσο ευγενείς και πληγώσει τη σύζυγό του, του αρκεί ότι λέει την αλήθεια. Δεν ξέρει να την παραποιεί και να την λέει στον άλλον πιο μαλακά.

Συχνά και σε σχέση με τη γυναίκα του δε νοιάζεται για την εξωτερική του εμφάνιση. Αν κοιτάξει τον καθρέφτη θα δει το πρόσωπό του και θα δει ότι είναι καλό, χωρίς να διορθώσει κάτι, ενώ η σύζυγος θα κοιτάξει και τις λεπτομέρειες. Δηλαδή ο σύζυγος δε δίνει σημασία στο τι φοράει, του αρκεί να φοράει κάτι.

Αν το παιδί μιας γειτόνισσας φύγει μακριά από το σπίτι, είτε για να σπουδάσει, είτε για άλλο λόγο, η γυναίκα θα πάει να την παρηγορήσει για το χωρισμό αυτό, ενώ ο σύζυγος θα αντιμετωπίσει το πράγμα με ψυχρότητα. Θα το δει ότι ήταν μια συνετή απόφαση. Συχνά ακούμε τις γυναίκες να λένε στους άντρες τους «μα δεν έχεις καρδιά εσύ;», (Ζωγράφου, 2002).

Ο άνδρας βλέπει τα πράγματα με θετικό τρόπο, γι' αυτό παρουσιάζει συνήθως σταθερή κρίση. Επειδή του λείπει η γυναικεία φοβία θα κάνει κάποια πράγματα και θα αποφύγει τις λάθος κινήσεις. Αν και μερικές φορές η γυναικεία διαίσθηση δίνει ορθότερες λύσεις.

Όμως γι' αυτό ταιριάζουν άνδρας και γυναίκα, αφού στο σπίτι είναι χρήσιμη και η γυναικεία διαίσθηση αλλά και η ανδρική λογική. Έτσι η πορεία και η αντιμετώπιση των δυσκολιών είναι ευκολότερη.

iii. Τέλος μια από τις παραμορφώσεις της ανδρικότητας είναι η *τάση να ανάγει τα πάντα στον εαυτό του*, η *τάση προς τον εγωισμό*. Αρκετοί άνδρες είναι εγωιστές, όχι όλοι όμως, οι άλλοι είναι απλώς εγωκεντρικοί. Αυτό το συμπεραίνουμε γιατί όταν γυρίζει από τη δουλειά του σκέφτεται ακόμα την εργασία του και τον εαυτό του. Ρυθμίζει τη ζωή του και το πρόγραμμά του σύμφωνα με τα δικά του γούστα και το δικό του κουράγιο, ξεχνώντας ότι και η σύζυγος του έχει εργαστεί, (Γεωργιάς, 1986).

Είναι πολύ εύκολο για τον άνδρα να γίνει εγωιστής αφού είναι ο αρχηγός της οικογένειας και κάποιες φορές η γυναίκα τον κακομαθαίνει. Έτσι εκείνος γίνεται το κέντρο του ενδιαφέροντος των άλλων, επομένως υπερήφανος και απαιτητικός.

Σιγά-σιγά, ειδικά αν η γυναίκα δεν εργάζεται, του δημιουργείται και το φρόνιμα ότι όλα στο σπίτι ανήκουν σε αυτόν και ότι η γυναίκα είναι εκεί για να τον υπηρετεί και να του ικανοποιεί όλα τα γούστα του. όλα αυτά μάλιστα τα βρίσκει ότι έτσι πρέπει να γίνονται και ότι αυτό είναι το σωστό. Μάλιστα όσο πιο ισχυρή προσωπικότητα έχει τόσο περισσότερο αρκείται στον εαυτό του, στις σκέψεις του και δεν ακούει άλλους.

Πάντως πρέπει να ομολογήσουμε ότι σήμερα βρισκόμαστε μακριά από τα χρόνια εκείνα που η γυναίκα ήταν στην πραγματικότητα σκλάβα του άντρα, ο οποίος είχε εξουσία τυραννίας επάνω της και μόνο η ευχαρίστησή του έπρεπε να ληφθεί υπ' όψιν, (Χουρδάκη, 1982).

Σήμερα στη γυναίκα έχουν αναγνωρισθεί τα δικαιώματα της και η αποστολή της στην οικογένεια. Όχι μόνο δεν είναι υπηρέτρια, αλλά διευθύνει τα του οίκου, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, προλαμβάνει λάθη του ανδρός. Παρ' όλα αυτά δεσ λείπουν και σήμερα οι άνδρες τύραννοι, που βλέπουν τους άλλους σαν δούλους.

2.5 Διαφορά ηλικίας μεταξύ των συζύγων

Λόγω της διαφορετικής κατά φύλο βιολογικής ωρίμανσης αλλά και λόγω των διαφορετικών κοινωνικό-οικονομικών ρόλων ανδρών και γυναικών, επεκράτησε και ισχύει στις περισσότερες κοινωνίες και εποχές μια μεγάλη ή μικρότερη διαφορά ηλικίας μεταξύ των

συζύγων. Έτσι, σύμφωνα με παλαιότερα ή και πρόσφατα στοιχεία (όπως αυτά του ερωτηματολογίου) ο σύζυγος είναι συνήθως μεγαλύτερης ηλικίας από τη σύζυγο. Εξαίρεση βέβαια αποτελούν περίοδοι οικονομικής κρίσης στις αγροτικές και προ-βιομηχανικές ευρωπαϊκές κοινωνίες κατά τις οποίες η μέση ηλικία των γυναικών ανεβαίνει και τείνει να υπερβεί μάλιστα αυτή των ανδρών, (Stone, 1979).

Στις κοινωνίες της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής παρατηρείτε μια γενική τάση προς μείωση της διαφοράς ηλικίας των συζύγων σε σχέση με παλαιότερες εποχές, αλλά η διαφορά αυτή παραμένει αξιόλογη.

Πιθανόν η διαφορά ηλικίας μεταξύ των συζύγων συνδέεται με το επίπεδο κοινωνικό-εκσυγχρονισμού της συγκεκριμένης κοινωνίας και οφείλεται κυρίως στις κοινωνικές αντιλήψεις που επιμένουν στην ανάγκη μεγαλύτερης ωριμότητας του συζύγου και που θεωρούν απόκλιση και εκτροπή την έλλειψη διαφοράς και πολύ περισσότερο την αντίστροφη διαφορά.

Όμως ο κοινωνικός εκσυγχρονισμός μεταφράζεται με απελευθέρωση από αντιλήψεις σαν αυτές που αναφέρθηκαν και η ανάπτυξη της βιομηχανικής οικονομίας σε συνδυασμέ με την οικονομική ανεξαρτητοποίηση του ατόμου σε νεαρή ηλικία συνέβαλαν στην επιλογή συντρόφου μεταξύ ατόμων της ίδιας ηλικίας. Έτσι, όπως είπαμε δηλαδή, η γενική τάση είναι η μείωση της διαφοράς ηλικίας και ο περιορισμός της σε χαμηλά επίπεδα. Μερικά παραδείγματα είναι: στις Ηνωμένες πολιτείες και στη Γαλλία η διαφορά ηλικίας μεταξύ των συζύγων είναι δυο χρόνια (Ηνωμένες Πολιτείες: 23 ετών ο σύζυγος, 21 η σύζυγος. Γαλλία: 24.4 ο σύζυγος, 22.4 η σύζυγος). Και στις δυο χώρες ακολουθούσε την ίδια προοδευτικά πτωτική τάση. Κατά το 1958, στη Γαλλία για παράδειγμα, η διαφορά ήταν 2.8 χρόνια και έφτασε τα 2 χρόνια στους γάμους που έγιναν κατά το 1973, (Μισέλ, 1987).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΓΟΝΕΙΣ

3.1 Ζευγάρι και παιδί

Η απόκτηση παιδιών φέρνει ένα καινούργιο στοιχείο στη ζωή του ατόμου και του ζευγαριού. Από τη στιγμή, που κάποιος γίνεται γονιός, υπερβαίνει τα προσωπικά του όρια και

επεκτείνει τον εαυτό του, για να ενωθεί με την πλατύτερη ανθρώπινη κοινότητα. Η γέννηση ενός παιδιού, θεληματικά και μετά από σκέψη, αποτελεί μια ολοκληρωμένη έκφραση του κοινωνικού συναισθήματος, της υποχρέωσης για συμβολή στην ανθρώπινη προσπάθεια για τη συνέχιση της ζωής.

Η απόκτηση παιδιών δημιουργεί στο ζευγάρι μια μοναδική εμπειρία, που δυναμώνει το συναίσθημα ότι ο ένας ανήκει στον άλλον. Οι δύο μαζί αναλαμβάνουν το χρέος και την ιερή φροντίδα να δημιουργήσουν και να περιφρουρήσουν τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για τη σωματική και ψυχική υγεία του παιδιού τους, (Μουδατσάκη, 1995).

Το παιδί χρειάζεται το μοίρασμα του εαυτού του ζευγαριού, της ατομικής και συντροφικής ζωής τους μαζί του. Χρειάζεται το μοίρασμα της αγάπης, της στοργής, του χρόνου και του μόχθου, της σωματικής και ψυχικής αντοχής. Παιδί όμως σημαίνει και πρακτικά προβλήματα, με άμεσες επιπτώσεις στον τρόπο ζωής, τις σχέσεις του ζευγαριού και τις σχέσεις με τις πατρικές οικογένειες. Η ουσιαστική αύξηση δαπανών και η δημιουργία ενός χώρου του παιδιού, μπορεί να σημαίνουν παραίτηση από προσωπικά ή κοινά έξοδα ψυχαγωγίας, καλλιέργειας, υπερεργασία του ενός ή και των δύο γονιών, παραίτηση ίσως από φιλοδοξίες υψηλής σταδιοδρομίας, οικονομική ή άλλη υποστήριξη και πιθανή εξάρτηση από τους μεγάλους γονείς και στη συνέχεια αναπόφευκτη παρέμβαση τους στη ζωή της οικογένειας.

Ένα παιδί λοιπόν φέρνει μεγάλες αλλαγές και τα παιδιά που θα ακολουθήσουν, θα επηρεάσουν και αυτά με τη σειρά τους την οικογενειακή ατμόσφαιρα και την προηγούμενη αποκαταστημένη ισορροπία σχέσεων, όποια και να είναι αυτή, (Χριστοδουλίδη, 1980).

Είναι πλατιά διαδεδομένη η αντίληψη ότι τα παιδιά στεριώνουν το γάμο και ότι οι νέες υποχρεώσεις απέναντί τους δένουν περισσότερο τους δύο συντρόφους. Η πραγματικότητα της σύγχρονης ζωής όμως, με την αύξηση του ποσοστού των διαζυγίων και οι κοινωνικοί επιστήμονες (κοινωνιολόγοι, νομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχίατροι) μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι το παιδί δεν απαλείφει τις δυσλειτουργίες ενός γάμου ή δεσμού. Το παιδί ανοίγει νέους ορίζοντες, νέους κοινούς στόχους, πλουτίζει μια ανιδιοτελή σχέση, μια σχέση που και οι δύο σύντροφοι θεωρούν μοναδική και καθημερινά φροντίζουν να τη διατηρούν και να τη δυναμώνουν. Όταν και οι δύο σύντροφοι νιώθουν, ότι ο ένας χρειάζεται τον άλλον, για να μοιράζονται τα συναισθήματά τους, τις σκέψεις τους, τα όνειρα τους, τις δυσκολίες τους.

Οι κλωνισμένες ή παραπαίουσες σχέσεις του ζευγαριού είναι πολύ εύθραυστες, για να αντέξουν τις μεγάλες ευθύνες και υποχρεώσεις του παιδιού. Το παιδί χρειάζεται συνετούς γονείς, που έχουν τη διάθεση να «μεγαλώνουν», συνεχώς, να ωριμάζουν και αυτοί καθώς ανατρέφουν το παιδί τους. Τότε το παιδί γίνεται πηγή χαράς και αίσθησης ολοκλήρωσης, δύναμης, ενότητας, δημιουργικής συμβολής, (Ζωγράφου, 2002).

Μεγάλο ρόλο παίζουν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες έρχεται ένα παιδί να πάρει θέση στη ζωή του ζευγαριού. Το θέλουν και οι δύο μελλοντικοί γονείς; Το θέλει ο ένας από τους δύο έντονα και ο άλλος το δέχεται χωρίς ενθουσιασμό ίσως, αλλά και χωρίς σοβαρές αντιρρήσεις; Ο ένας αντιδρά και ο άλλος επιμένει; Πίσω από την επιθυμία για παιδί, μήπως κρύβονται ιδιοτελείς κίνητρα για απόκτηση περισσότερων δικαιωμάτων; για οικονομική και συναισθηματική εκμετάλλευση, για δημιουργία υποχρεωτικών δεσμών από το ένα προς το άλλο μέλος του ζευγαριού;

Ακόμα και το σωστό ξεκίνημα για απόκτηση παιδιών μπορεί, στην πορεία, να αντιμετωπίσει προβλήματα: κόπωση από τις συνεχείς φροντίδες και δυσκολίες, αισθήματα ανεπάρκειας και αδυναμίας, συναισθηματική μονοπώληση με θεμιτά και αθέμιτα μέσα της αγάπης του παιδιού. Μπορεί να φέρει συναισθηματική απομάκρυνση των συντρόφων, αν ο ένας απασχοληθεί ολοκληρωτικά ή θεωρεί δική του υπόθεση τη φροντίδα του παιδιού και ο άλλος μένει έξω από αυτή την καταπληχτική ανθρώπινη διεργασία. Τότε νιώθει μόνος, εγκαταλειμμένος, με το αίσθημα ότι έπαψε να είναι σημαντικός για το σύντροφό του, ενώ παραμένει μακριά από το νεοφερμένο, (Χουρδάκη, 1982).

Με την απόκτηση του παιδιού το ζευγάρι πρέπει κανονικά να περνάει από τη δυαδική σχέση στην τριαδική. Όταν ο ένας γονιός από τους δύο νιώθει έξω από ότι αφορά το παιδί, οι σχέσεις της οικογένειας παραμένουν δυαδικές, θετικά ή αρνητικά φορτισμένες, π.χ. σχέση μάνας-παιδιού ή και σχέση πατέρα-παιδιού, σχέση ζευγαριού και όχι σχέση ζευγαριού με παιδί. Αν στη συνέχεια το παιδί γίνει πεδίο ανταγωνισμού ανάμεσα στο ζευγάρι, η αντιμετώπιση του ξεστρατίζει από τον κύριο στόχο της, που πρέπει να είναι η συνεργασία για την εξασφάλιση των απαιτούμενων συνθηκών για τη σωματική και ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού. Σ' αυτές τις περιπτώσεις το παιδί γίνεται ένα μέσο πολέμου ανάμεσα σε δύο αντίπαλες δυνάμεις.

Ένα ζευγάρι, που αισθάνεται ώριμο να αποκτήσει παιδί, βλέπει το παιδί σαν κοινό δώρο της ζωής, σαν πηγή χαράς και παραπέρα προσωπικής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης.

Πολλά έχει να μας προσφέρει το σωστό ξεκίνημα για απόκτηση παιδιού ο Οικογενειακός Προγραμματισμός, που έχουμε ήδη αναφερθεί σε αυτόν.

Όσα αναφέραμε για τις σχέσεις του ζευγαριού, όσο βραχύβιες και αν είναι αυτές, πριν από την απόκτηση παιδιού, ισχύουν για όλες τις περιπτώσεις όπως: χωρισμός-διαζύγιο, παιδί χωρίς γάμο, θάνατο του ενός γονιού, υιοθεσία, ζευγάρι με παιδιά από προηγούμενο γάμο. Η απόκτηση παιδιού είναι αυτοσκοπός, που δεν πρέπει να υπηρετεί κανέναν άλλο σκοπό.

Στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια το παιδί παρουσιάζεται φορτισμένο με όλες τις φιλοδοξίες, όνειρα και προσδοκίες των γονιών του. Η κοινωνική και οικονομική άνοδος της οικογένειας εξαρτάται συχνά από τις σχολικές επιδόσεις, τις σπουδές, την επαγγελματική σταδιοδρομία του παιδιού. Ο γονιός της σημερινής πυρηνικής οικογένειας εισπράττει ικανοποίηση από την εκπλήρωση του ρόλου του και νιώθει πληρότητα μέσα από τις επιτυχίες του παιδιού του. Έτσι συχνά οι γονείς εδραιώνουν την επικοινωνία και συνεργασία τους μέσω του παιδιού, με αποτέλεσμα η συζυγική-συντροφική σχέση να έρχεται δεύτερη σε συναισθηματική προτεραιότητα στην ελληνική οικογενειακή ομάδα, (Χουρδάκη, 1982).

Η συναισθηματικά φορτισμένη σχέση, μάνας-γιου, μάνας-κόρης και πατέρα-κόρης, πατέρα-γιου αποκτά τέτοια προτεραιότητα, ώστε να επηρεάζει την πορεία του ζευγαριού με ορισμένες συνέπειες, όπως:

α) Αυξημένα διαζύγια, όταν τα παιδιά βρίσκονται στην εφηβεία, καθώς οι γονείς αισθάνονται τότε, ότι έχουν εκπληρώσει τον προορισμό τους.

β) Δυσκολία ψυχικής επαφής και συμβίωσης, που έχουν τα μεγάλα ζευγάρια, όταν τα παιδιά φύγουν από το σπίτι για το ξεκίνημα της προσωπικής τους ζωής. Οι γονείς τότε, οι ίδιοι συχνά αναφέρουν, «νιώθουν σαν δύο ξένοι». Δεν έχουν τίποτα να πουν και να κάνουν. Είναι το γνωστό «σύνδρομο της άδειας φωλιάς», που βιώνετε έντονα, όταν η μόνη δικαίωση της συζυγικής συμβίωσης υπήρξε η παρουσία των παιδιών, (Κομίλη, 1980).

Παρ' όλες αυτές τις διαπιστώσεις η παιδοκεντρική αυτή αντίληψη για το γάμο και την οικογένεια, που διασφαλίζει την ενότητα της οικογενειακής ομάδας, σε μία μεταβατική εποχή σαν τη δική μας, έχει αρχίσει να αλλάζει.

Οι νέοι σήμερα φαίνεται να αποδίδουν μεγαλύτερη σπουδαιότητα και να τονίζουν σαν βασική αξία τη σωστή επικοινωνία και την ανθρώπινη επαφή ανάμεσα στο ζευγάρι. Η συζυγική σχέση παρουσιάζεται σαν αυτοσκοπός. Για τους νέους η λειτουργικότητα του ζευγαριού αποτελεί τη βάση της προσωπικής τους ευτυχίας και όχι η δημιουργία και το μέγαλωμα των παιδιών. Ακόμη πιστεύουν οι νέοι, πως ο διάλογος και η συναισθηματική επικοινωνία των δύο συντρόφων πρέπει να εδραιωθεί μακριά από συγγενικές επιδράσεις, αφού προηγούμενα θα έχει εξασφαλισθεί η αποκόλληση από τις πατρικές οικογένειες. Το παιδί θα έρθει αργότερα και θα πρέπει να είναι επιθυμητό και από τους δύο συντρόφους.

Οι αλλαγές, που θα δημιουργηθούν στον τρόπο ζωής του ζευγαριού με τη γέννηση του παιδιού, πρέπει να προέλθουν μετά από κοινές αποφάσεις και συμφωνίες σε ότι αφορά τον προγραμματισμό και τον τρόπο ζωής, που θα ακολουθήσουν.

Αναμφίβολα, ο ερχομός του παιδιού φέρνει πολλές ανακατατάξεις στους ρόλους και στις προτεραιότητες της συζυγικής σχέσης. Η λειτουργικότητα της δοκιμάζεται και αν από νωρίς οι δύο σύντροφοι δεν πάρουν τα μέτρα τους, η ισορροπία του ζευγαριού κινδυνεύει να κλονιστεί ουσιαστικά, παροδικά ή ίσως και για πάντα.

Ένας από τους πιο συνηθισμένους κινδύνους είναι η υπεραπασχόληση της μητέρας με το βρέφος. Αποτέλεσμα αυτής της τακτικής είναι ο νεαρός πατέρας να αισθάνεται παραγκωνισμένος, παραμελημένος και να βιώνει πιθανότατα συναισθήματα ζήλιας και ανταγωνισμού από το νεογέννητο, αφού του έχει αφαιρέσει, με την παρουσία του, την αποκλειστικότητα της αφοσίωσης και της φροντίδας της γυναίκας του. Η νεαρή μητέρα από την πλευρά της, από υπερβολικό ζήλο για το μητρικό της ρόλο, αδυνατεί να δείξει κατανόηση, πράγμα που συχνά οδηγεί τα ζευγάρια σε συναισθηματική απόσταση και συγκρούσεις.

Η παρουσία του πατέρα είναι απαραίτητη. Ο περισσότερος χρόνος που διαθέτει για τα παιδιά του δεν ελαττώνει, αλλά αυξάνει τη σημασία της. Τα παιδιά λαχταρούν τις λίγες στιγμές που περνούν μαζί του και θα πάρουν σοβαρά υπόψη τους τις συμβουλές, υποδείξεις και

προτάσεις, αν δεν έχουν πάρει ανταγωνιστική στάση απέναντί του, υποκινημένα από τη μητέρα τους, (Ackerman, 1958).

Ένας άλλος κίνδυνος κλονισμού της συζυγικής σχέσης δημιουργείται, αν κάθε γονιός πιστεύει πως το παιδί είναι προέκταση του δικού του «Εγώ». Τότε το θέλει για τον εαυτό του, θέλει να του ανήκει, να το διαμορφώσει σύμφωνα με τις δικές του αρχές και θεωρίες. Η κατάληξη εδώ είναι το παιδί να γίνει αντικείμενο διαμάχης και διεκδίκησης. Και οι δύο γονείς το χρησιμοποιούν σα μέσο επιβολής του ενός στον άλλον, προβάλλοντας έτσι τις κτητικές και ναρκισσιστικές του διαθέσεις. Μια τέτοια οικογένεια θυμίζει συχνά πεδίο μάχης με δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα.

Τέλος υπάρχει η παγίδα της πλάνης, ότι ένα παιδί μπορεί να βελτιώσει μια κακή συζυγική σχέση ή να δώσει νόημα στη ζωή ενός ατόμου. Το πιθανότερο όμως είναι πως η εξέλιξη, σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι συνήθως αρνητική. Η παρουσία του παιδιού περισσότερο εμπλέκει και επιδεινώνει, παρά βελτιώνει μια ήδη κλονισμένη σχέση. Είναι εύκολο τότε να δημιουργηθεί εχθρότητα στο ζευγάρι, ιδίως όταν δεν έχει υπάρξει αρχική περίοδος αγάπης και συνεννόησης. Προτιμότερο λοιπόν είναι το νέο ζευγάρι, να μη βιαστεί να αποκτήσει παιδί, αλλά αντίθετα, να έχει πρώτα δημιουργήσει ένα θετικό δυαδικό πυρήνα και μετά να προχωρήσει με πίστη και αισιοδοξία στη δημιουργία, ενός νέου πλάσματος, μιας νέας ζωής.

3.2 Τύποι Γονέων

Όπως είναι φυσικό όλοι οι γονείς δεν έχουν την ίδια στάση προς τα παιδιά τους ούτε έχουν την ίδια αντιμετώπιση στα προβλήματα της αγωγής τους, και αυτή η συμπεριφορά, εξαρτάται από τον τρόπο που έχουν μεγαλώσει οι ίδιοι, τι είδους αγωγή έχουν πάρει από τους δικούς τους γονείς, από το περιβάλλον που έχουν ζήσει και μεγαλώσει και από την προσωπικότητα και τον χαρακτήρα τους.

Όσοι κανόνες κι αν υπάρξουν ή γραφούν σε βιβλία για τον τρόπο που πρέπει να διαπαιδαγωγούν οι γονείς τα παιδιά τους, η κάθε μητέρα και ο κάθε πατέρας θα σταθεί με μοναδικό και ανεπανάληπτο τρόπο στις διάφορες στιγμές της ανάπτυξης του παιδιού.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν κάποια εσωτερικά χαρακτηριστικά στην προσωπικότητα του κάθε ατόμου που καθορίζουν τη συμπεριφορά των γονιών και διαμορφώνουν τον τύπο τους.

Παρακάτω θα εξετάσουμε κάποιους συγκεκριμένους τύπους γονιών, οι οποίοι διαπαιδαγωγούν τα παιδιά τους ανάλογα με το χαρακτήρα τους.

3.2.1 Αυστηροί γονείς

Αυστηροί είναι οι γονείς οι οποίοι δεν είναι ήπιοι στις κρίσεις τους για την συμπεριφορά των άλλων και ιδιαίτερα των παιδιών τους. Χαρακτηρίζονται από υπερβολικό συναίσθημα αγάπης και φροντίδας για τα παιδιά, αλλά και από άγχος για την εικόνα που θέλουν να δείχνει η οικογένειά τους στην κοινωνία. Όλα αυτά τα αισθήματα προσπαθούν να τα κρύψουν επιμελώς πίσω από την αυστηρότητά τους, (Κρασανάκης, 1991).

Αναμένουν πάντα την τέλεια συμπεριφορά και την πρωτιά σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής στους οποίους επιδίδονται τα παιδιά.

Για να πετύχουν τους παραπάνω στόχους, είναι πολλές φορές αμείλικτοι στις τιμωρίες, περιορίζοντας τις ελευθερίες των παιδιών, θέλουν να χαράζουν και να διαμορφώνουν την πορεία στις οποιεσδήποτε επιλογές των παιδιών και γενικά, γίνονται απαιτητικοί, υπερβολικοί και ανυποχώρητοι.

Παλιότερα, η αυστηρότητα των γονιών, ήταν συνυφασμένη κυρίως με τη σωματική βία. Τα τελευταία χρόνια, στη νεότερη δηλαδή γενιά, έχει περιοριστεί η σωματική βία αλλά ασκείται κυρίως η ψυχολογική πίεση, (Τσαρδάκη, 1984).

3.2.2 Επιεικείς γονείς

Είναι οι γονείς που είναι ήπιοι και συγκρατημένοι στις κρίσεις τους. Είναι αντίθετοι των αυστηρών γονιών. Συγχωρούν εύκολα τα παιδιά τους, όταν σφάλουν και προσπαθούν να τα καταλαβαίνουν και να έχουν καλή επαφή μαζί τους.

Και αυτοί οι γονείς, όπως οι αυστηροί παρακινούνται από την υπερβολική τους αγάπη για τα παιδιά. Η διαφορά έγκειται στο ότι οι αυστηροί γονείς προσπαθούν να την κρύψουν όσο πιο

καλά μπορούν, ενώ οι επιεικείς γονείς τη διαλαλούν με τις πράξεις τους και την προσφέρουν απλόχερα στα παιδιά τους, χωρίς να τα τιμωρούν και να τα πικραίνουν καθόλου. Αυτού του είδους οι γονείς έχουν δώσει την εντύπωση στα παιδιά τους ότι ζουν σε ένα τέλειο και ονειρικό κόσμο, όπου όλα μπορούν να συγχωρεθούν. Γι' αυτό κι έχουν χαρακτηριστεί αρνητικά από τους ψυχολόγους, γιατί παραχαϊδεύοντας τα παιδιά, τα βλάπτουν αντί να τα ωφελούν, (Ντράικωρς, 1976).

Ένας λόγος που θα μπορούσαμε να σκεφτούμε για να δικαιολογήσουμε αυτούς τους γονείς, είναι ότι προσπαθούν να τηρήσουν μια διαφορετική στάση, από αυτή που τηρούσαν οι δικοί τους γονείς. Έτσι όμως δε γίνονται παιδαγωγοί, γιατί καταλήγουν στο αντίθετο άκρο, κάτι που είναι υπερβολικό και ανώφελο, (Κρασανάκης, 1991).

3.2.3 Απόντες γονείς

Απόντες, χαρακτηρίζονται οι γονείς που είναι αμέτοχοι στις υποχρεώσεις τους προς την οικογένεια και τα παιδιά. Είναι οι γονείς που δε μπορούν να ανταποκριθούν σωστά στα καθήκοντά τους, φύσει ή θέσει. Όταν μιλάμε για απουσία κυρίως αναφερόμαστε στη απουσία του πατέρα. Η απουσία αυτή χωρίζεται σε δύο μορφές: στην φυσική και στην ψυχολογική απουσία.

α) Φυσική απουσία έχουμε μικρής και μεγάλης διάρκειας. Μικρής διάρκειας είναι η απουσία κατά την οποία ο πατέρας λείπει καθημερινά από το σπίτι για πολλές ώρες εξαιτίας της εργασίας του.

Μεγάλης διάρκειας είναι η απουσία κατά την οποία ο πατέρας λείπει από το σπίτι για εβδομάδες ή μήνες εξ αιτίας της δουλειάς του ή λόγω θανάτου ή χωρισμού. Η μητέρα σ' αυτές τις περιπτώσεις αναγκάζεται να παίξει διπλό ρόλο, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που είναι συνυφασμένες με αυτή την κατάσταση, γιατί επηρεάζεται άμεσα η νοητική, συναισθηματική και ηθική ανάπτυξη του παιδιού.

β) Ψυχολογική απουσία έχουμε όταν οι γονείς είναι σωματικά στο χώρο του σπιτιού, όμως πνευματικά και ψυχικά δεν ενδιαφέρονται για τα παιδιά τους. Είναι τόσο απορροφημένοι από τα δικά τους προβλήματα ή δεν έχουν διάθεση να ασχοληθούν με τίποτα ούτε και με την αγωγή των παιδιών τους. Η βοήθειά τους, αρκείται στην παροχή υλικών αγαθών. Τα παιδιά παίρνουν

αρνητικά μηνύματα για τη στάση που θα κρατήσουν στα δικά τους παιδιά. Συγκρούσεις, αντιθέσεις και κυρίως απομόνωση είναι τα κύρια χαρακτηριστικά που βιώνουν τα συγκεκριμένα παιδιά, (Κρασανάκης, 1991).

3.2.4 Πατρικός τύπος

Αναφέρεται αποκλειστικά στον πατέρα. Αγαπάει και σέβεται τα παιδιά, προσπαθεί να τα καταλάβει, τα βοηθά όποτε έχουν ανάγκη και τους δίνει την ευκαιρία και την ελευθερία να εκφραστούν.

Έχει ιδιαίτερα ανεπτυγμένο το πατρικό αίσθημα, κρατώντας πάντα μια σχετική απόσταση, ώστε τα παιδιά να μη ξεχνούν ότι πάνω απ' όλα είναι ο πατέρας τους.

Είναι ο τύπος που τα παιδιά μπορούν να βασιστούν, να συζητούν τα προβλήματά τους, αλλά του είναι δύσκολο να παίξει μαζί τους, ή να διασκεδάσει γιατί το θεωρεί ως καθήκον της μητέρας, (Μισέλ, 1981).

3.2.5 Πατριαρχικός τύπος

Κι αυτό το χαρακτηριστικό αναφέρεται κυρίως στον πατέρα. Θεωρεί τον εαυτό του ως αρχηγό και εξουσιαστή, έχει δύναμη και εξουσιάζει τα παιδιά να εφαρμόζουν ότι διατάζει αυτός. Πιέζει τα παιδιά, ακόμα και με σωματική βία, να δεχθούν τις απόψεις του, χωρίς συζητήσεις αλλά γιατί έτσι θέλει και έτσι είναι το σωστό (για τον ίδιο).

Η στάση αυτή έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά να φοβούνται τον πατέρα, να μην υπάρχει ουσιαστική επαφή και διάλογος, να μη μπορούν να πάρουν πρωτοβουλίες, να γίνονται υποτελή, εξαρτημένα και να καταπιέζονται. Επίσης δε μπορούν να αναπτύξουν συζήτηση με ολοκληρωμένα επιχειρήματα, μιας και δεν έχουν το σωστό πρότυπο, (Canitz, 1980).

3.2.6 Δημοκρατικοί γονείς

Είναι αντίθετοι των αυταρχικών γονιών. Προσπαθούν πάντα να αποδίδουν δικαιοσύνη και ισομερή αγάπη προς όλα τα παιδιά τους. Είναι δημοκρατικοί και στην μεταξύ τους σχέση ως ανδρόγυνο και έχουν μοιράσει ισότιμα τους ρόλους τους στην οικογένεια. Όταν βλέπουν κάποιο λάθος ή παράπτωμα των παιδιών το συζητάνε μαζί τους και τους δίνουν την ευκαιρία να το επανορθώσουν. Πιστεύουν στην θετική επίδραση του διαλόγου και της συζήτησης, γιατί

βοηθάει στην διαμόρφωση ισορροπημένων και ολοκληρωμένων χαρακτήρων. Είναι φιλελεύθεροι στις απόψεις τους και με τον ίδιο τρόπο ανατρέφουν τα παιδιά τους, (Canitz, 1980).

3.2.7 Ιδανικοί γονείς

Είναι αρκετά δύσκολο και σχετικό να χαρακτηρίσουμε έναν γονιό ως ιδανικό, μιας και οι γονείς είναι και αυτοί άνθρωποι και είναι φυσικό να κάνουν λάθη στην αγωγή των παιδιών. Εξ άλλου η έννοια του ιδανικού δεν είναι σταθερή και απόλυτη, αλλά είναι σχετική και διαφοροποιείται από άνθρωπο σε άνθρωπο. Παρά ταύτα, υπάρχουν κάποια στοιχεία που ενδεχομένως κάνουν ένα γονιό, "ιδανικό".

Οι γονείς αυτοί πιστεύουν ότι η μητρότητα και η πατρότητα δεν είναι ένα απλό βιολογικό γεγονός αλλά είναι κυρίως κοινωνικό και ψυχολογικό. Δε θεωρούν τα παιδιά ως κτήμα τους, αλλά σα ξεχωριστές προσωπικότητες και πιστεύουν ότι μπορούν να διδαχθούν από αυτά.

Ο ιδανικός γονιός είναι ο φίλος για τα παιδιά, το πρότυπο, ο παιδαγωγός, ο προστάτης, ο τροφέας, αλλά κυρίως είναι αυτός που τα παιδιά μπορούν να στηριχτούν πάνω του και να υπολογίζουν στη βοήθειά του.

Αγαπά και καταλαβαίνει, γνωρίζει τις ικανότητες και τις ανάγκες των παιδιών, τα οποία δε θέλει να τελειοποιήσει αλλά να τα βοηθήσει να μην επαναλάβουν τα ίδια λάθη, (Parke, 1987).

Οι γονείς αυτοί, έχουν ως αρχή τους το εξής γνωμικό : " Τα παιδιά σας δεν είναι παιδιά σας. Έρχονται στη ζωή με τη βοήθειά σας, αλλά όχι από εσάς. Δεν ανήκουν σε σας. Μη γυρεύετε να σας μοιάσουν."

3.3 Οι γονείς σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού

Για να χαρακτηρίσουμε ένα γονιό ως *ιδανικό* πρέπει να είναι παρών σ' όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού. Αυτό σημαίνει ότι η παρουσία του πρέπει να είναι αισθητή ακόμα και πριν τη σύλληψη του παιδιού. Στη συνέχεια πρέπει να συμβάλλει το μέγιστο στη

διαπαιδαγώγησή του σε συνεργασία με το/τη σύζυγο του. Κατ' αρχήν θα ασχοληθούμε με το ρόλο του πατέρα.

3.3.1 Ο πατέρας παρών σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού

3.3.1.i Ο μέλλον πατέρας

Το ζευγάρι από κοινού αποφασίζει αν θέλει ή όχι παιδί, πώς θα το αποκτήσουν, πώς θα γίνει η γέννα ή αν θα υιοθετήσουν παιδί.

Στη συνέχεια έρχεται η στιγμή της κυοφορίας. Λέγεται ότι το ζευγάρι κυοφορεί και όχι μόνο η γυναίκα. Σύμφωνα με κάποιες μελέτες, έχει παρατηρηθεί ότι κάποιες ιδιαίτερες σωματικές αλλαγές και διαταραχές συμβαίνουν όχι μόνο στην γυναίκα αλλά και στον άντρα, σε ποσοστό περίπου 10-15%. Συνήθως τα συμπτώματα είναι απώλεια όρεξης, πονόδοντος, ναυτία, εμετοί. Επίσης παρατηρούνται εξωτερικές αλλαγές όπως πχ. να αφήσει μούσι, μουστάκι, να παχύνει ή να αδυνατίσει κτλ.

Πολλοί είναι αυτοί που προσπαθούν να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις γι' αυτό που συμβαίνει στη γυναίκα τους και την κατάσταση που πρόκειται να ακολουθήσει. Μπορεί επίσης να αρχίσουν να δουλεύουν περισσότερο ή να βρουν δεύτερη δουλειά για να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες οικονομικές ανάγκες. Τέλος αλλάζει η σεξουαλική ζωή του ζευγαριού. Έρευνες δείχνουν ότι πολλοί άντρες νιώθουν περισσότερη έλξη βλέποντας την έγκυο γυναίκα τους.

Παρατηρούνται επίσης και ψυχολογικές αλλαγές στους άντρες: αρχίζουν να συμπαραστέκονται με κάθε τρόπο στις έγκυες συζύγους τους, ανταποκρίνονται θετικά στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες τους για συναισθηματική στήριξη και ψυχολογική βοήθεια.

Ο άδτρας αρχίζει να είναι πιο συγκαταβατικός, υποχωρεί πιο εύκολα, είναι πιο περιποιητικός πιο ευαίσθητος, συναναστρέφεται φίλους που έχουν παιδιά για να μαθαίνει από τις εμπειρίες τους.

Ταυτόχρονα, τον βλέπουμε να κάνει μια στροφή προς την πατρική οικογένειά του και κυρίως στη μητέρα του. Ίσως και αυτός να χρειάζεται λίγη στοργή και προσοχή, τη στιγμή που όλοι απαιτούν να είναι δυνατός κι έτοιμος να σηκώσει τα βάρη της οικογενείας, (Parke, 1987).

3.3.1.ii Ο πατέρας την στιγμή του τοκετού

Η συμπαράσταση του άνδρα δεν τελειώνει τη στιγμή που η γυναίκα μπαίνει στο νοσοκομείο για να γεννήσει αλλά, σε αντίθεση με παλιότερα, συνεχίζεται και την ώρα του τοκετού.

Παλιότερα ο πατέρας αποκλειόταν από το θάλαμο τοκετών γιατί η παρουσία του δυσχέρανε το έργο των ειδικών, ήταν φορέας μικροβίων και κυρίως υπήρχαν συγκεκριμένες προκαταλήψεις γι' αυτό το θέμα.

Οι συνθήκες όμως των νοσοκομείων και η τεχνολογία έχουν φτάσει σε τέτοια επίπεδα, ώστε ο πατέρας όχι μόνο δεν ενοχλεί με την παρουσία του, αλλά μπορεί να βοηθήσει τους μαιευτήρες.

Αρκετοί, λοιπόν, πατέρες θεωρούν απαραίτητη την παρουσία τους στο μαιευτήριο, για να βοηθήσουν και να στηρίξουν ψυχολογικά την γυναίκα τους, για να νιώσουν την αφή του νεογέννητου, ψυχολογικό δέσιμο, πράγμα που θα τους βοηθήσει μετέπειτα να πραγματώσουν καλύτερα τον ρόλο τους ως πατέρα, (Parke, 1987).

3.3.1.iii Βρεφική ηλικία

Η πρώτη επαφή του πατέρα με το βρέφος γίνεται στο νοσοκομείο πια και όχι στο σπίτι. Ο πατέρας παρατηρεί το βρέφος, το αγγίζει, το θαυμάζει και χαίρεται τη "μοναδικότητά" του, νιώθοντας υπερήφανος για τη "δημιουργία" του. Μέσα στο μαιευτήριο η μητέρα το ταΐζει, το φροντίζει, το καθαρίζει, ενώ ο πατέρας παίζει μαζί του, του χαμογελά, το κουνά στην αγκαλιά του.

Αυτή η περιποίηση, η στοργή και η αγάπη ωφελεί τα βρέφη, γιατί παίρνουν θετικά μηνύματα για το πρόσωπο του πατέρα και αρχίζουν σιγά-σιγά να συνειδητοποιούν ότι εκτός από το κυρίαρχο πρόσωπο της μητέρας, υπάρχει και κάποιος "άλλος" που ασχολείται μαζί τους. Η

ενασχόληση του πατέρα με το βρέφος συντελεί στην ψυχική και σωματική πλήρωσή του ενώ παράλληλα το ίδιο παίρνει στοιχεία από την προσωπικότητα του πατέρα του.

Κάποιες έρευνες έχουν δείξει ότι όταν ο πατέρας ταΐζει το βρέφος, είναι το ίδιο ευαίσθητος στο κλάμα του, στον βήχα και στο φτέρνισμά του όσο είναι και η μητέρα.

Αυτό μας δείχνει ότι ο πατέρας είναι σε θέση να κατανοήσει και να εκπληρώσει τις ανάγκες του βρέφους, κάτι που από την μια βοηθάει να αντιληφθεί από νωρίς τον πατρικό ρόλο του κι από την άλλη με την συχνή επαφή του με το βρέφος, βελτιώνεται η ψυχική επικοινωνία τους. Τέλος προσφέρει και ηθική συμπαράσταση στη μητέρα-σύζυγο, (Κρασανάκης, 1991).

3.3.1.iv Νηπιακή ηλικία

Αρχίζει από τα τρία και φτάνει μέχρι τα έξι χρόνια. Η επίδραση του πατέρα στην αγωγή του παιδιού τώρα γίνεται πιο άμεση. Το παιδί συνειδητοποιεί ότι εκτός από τη μητέρα υπάρχει και το πρόσωπο του πατέρα στη ζωή του. Για το παιδί της ηλικίας αυτής, ο πατέρας είναι ο σύνδεσμος με τον έξω κόσμο, ο φορέας δύναμης και εξουσίας.

Στην ηλικία αυτή, το παιδί ερευνά το σώμα του κι αρχίζει να ενδιαφέρεται για τη σεξουαλικότητά του. Οι γονείς δε θα πρέπει να αποθαρρύνουν αυτό το ενδιαφέρον ούτε να απωθήσουν τη σεξουαλικότητα των παιδιών, κάνοντάς τα να νομίζουν ότι είναι κακό κι άσεμνο. Επίσης με ειλικρίνεια και με απλά λόγια θα πρέπει να απαντούν στις όποιες ερωτήσεις των παιδιών τους αφορούν το συγκεκριμένο θέμα.

Ο πατέρας γίνεται σεξουαλικό πρότυπο για τ' αγόρια και βοηθάει στην ανεύρεση του φύλου για τα κορίτσια. Έχει παρατηρηθεί ότι σε παιδιά που ο πατέρας τους ήταν απών (φυσική ή ψυχολογική απουσία), τα αγόρια αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην ανεύρεση του ανδρισμού τους, ενώ τα κορίτσια δεν είχαν αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στο άλλο φύλο.

Έτσι, ένας πατέρας δεν μπορεί να διαπαιδαγωγήσει σωστά τα παιδιά του, αν και ο ίδιος δεν έχει ξεκαθαρίσει τη στάση του προς τις γυναίκες, τους άντρες και κυρίως προς τον εαυτό του.

Την περίοδο αυτή, εμφανίζεται το -αμφιλεγόμενο πια, οιδιπόδειο σύμπλεγμα και το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας. Στο πρώτο, το αγόρι της ηλικίας αυτής έχει ως ίνδαλμα τον πατέρα, ταυτόχρονα όμως τον μισεί και τον ζηλεύει και θέλει να πάρει τη θέση του μιας και θεωρεί ότι παίρνει τη μητέρα του από κοντά του. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας: το κορίτσι εκδηλώνει μίσος και θαυμασμό προς την μητέρα του.

Έχει επίσης παρατηρηθεί ότι:

- α) Ο πατέρας παίζει περισσότερο σωματικό παιχνίδι, ενώ η μητέρα λεκτικό.
- β) Ο πατέρας δίνει περισσότερη σημασία στην αγωγή των αγοριών
- γ) και τέλος κυρίως ο πατέρας κάνει διάκριση στα παιχνίδια των παιδιών, κάτι που οδηγεί στη διάκριση των φύλων.

Γενικά, στην ηλικία αυτή, ο ρόλος του πατέρα γίνεται πιο αισθητός και το νήπιο αντιλαμβάνεται ότι παράλληλα με τη μητέρα του κι αυτό το πρόσωπο παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του, (Κρασανάκης, 1991).

3.3.1.v Παιδική ηλικία

Στην ηλικία αυτή στα σεξουαλικά συμπλέγματα των προηγούμενων χρόνων εξαλείφονται. Το παιδί θέλει να 'χει αρμονικές σχέσεις και με τους δύο γονείς. Ο πατέρας συμβάλλει στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη του παιδιού με τη συμπεριφορά του. Το παιδί τον έχει ως πρότυπο και φορέα δύναμης κι εξουσίας, (Κρασανάκης, 1991).

Σωστό θα ήταν ο πατέρας να μην κάνει κατάχρηση αυτού του γεγονότος, γιατί το παιδί θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από αυτόν, χωρίς να έχει αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Η θετική αντιμετώπιση του πατέρα απέναντι στις ανάγκες, στις απαιτήσεις και στα ερωτήματα του παιδιού συμβάλλουν στην αρμονική ανάπτυξή του.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στον τρόπο και στην ειλικρίνεια με την οποία απαντάμε στις ερωτήσεις των παιδιών όπως λέει η Αγία Γραφή, το πιο θανάσιμο αμάρτημα είναι ο ακρωτηριασμός του πνεύματος των παιδιών, κάτι που μπορεί να γίνει με την αδιαφορία του πατέρα, την αρνητική του στάση απέναντι στα προβλήματα του παιδιού και με το να θεωρεί τα παιδιά ως κτήμα του, (Φάρου, Κοφινά, 1993).

Το παιδί της ηλικίας αυτής, που θέλει να είναι αρεστό και αγαπητό σε όλους, έχει ως ίνδαλμά του τον πατέρα του, τον μιμείται στις κινήσεις, στα λόγια και τον θεωρεί ως κρίκο με την κοινωνία, δηλ. φορέα κοινωνικοποίησης.

Τέλος, στην ηλικία αυτή, ο πατέρας πρέπει να δίνει μια ειλικρινή και σωστή σεξουαλική, οικονομική, θρησκευτική και ηθική διαπαιδαγώγηση, (Φάρου, Κοφινά, 1993).

3.3.1.vi Εφηβική ηλικία

Την περίοδο αυτή ο ρόλος του πατέρα -και γενικά των γονιών- κλυδωνίζεται και δοκιμάζεται αρκετά και γίνεται πολύ πιο δύσκολος και ιδιόμορφος από όλες τις προηγούμενες περιόδους. Ο πατέρας προσπαθεί να εμποδίσει το παιδί από τις παγίδες της ζωής ή να το συμβουλέψει για τις σωστές στάσεις και συμπεριφορές που πρέπει να υιοθετήσει στις διάφορες περιστάσεις που θα αντιμετωπίσει.

Τώρα όμως τα παιδιά, και κυρίως τα αγόρια, υιοθετούν μια κριτική - αντιδραστική στάση απέναντι στους γονείς, αρχίζουν να αμφισβητούν τις αντιλήψεις και τις ιδέες του πατέρα τους και αναθεωρούν τις απόψεις που είχαν παλιότερα.

Στην εφηβική ηλικία, εμφανίζεται στα παιδιά μια τάση αυτονομίας, η οποία έρχεται σε σύγκρουση με τον υπερπροστατευτικό πατέρα. Το πρόβλημα αυτής της αντιδραστικής συμπεριφοράς παρατηρείται πιο έντονα στα αγόρια• το αγόρι προσπαθεί να σπάσει τα δεσμά του με την οικογένεια, να ελευθερωθεί από την καταπίεση που μπορεί να νιώθει και να ζήσει κάθε στιγμή που περνάει όσο πιο έντονα μπορεί, ενώ από την άλλη ο πατέρας προσπαθεί να το προστατέψει από τον έξω κόσμο, να το παρεμποδίσει να πέσει στις κακοτοπιές και στις παγίδες του. Αναπόφευκτα λοιπόν, δημιουργείται σύγκρουση.

Στην περίοδο της εφηβείας, τα παιδιά βλέπουν τους γονείς τους ρεαλιστικά και καταρρίπτονται τα πρότυπα μίμησης και τα ινδάλματα που είχαν όταν ήταν μικρότερα.

Το κορίτσι από την άλλη πλευρά, την τάση αυτονομίας που νιώθει, την εκδηλώνει κυρίως μέσα στο σπίτι. Θέλει να εκφράζει τις απόψεις και τα συναισθήματά του ελεύθερα και δημοκρατικά, να το αντιμετωπίζουν ως μεγάλο, κάτι που ο πατέρας δεν μπορεί να αποδεχτεί, γιατί του είναι δύσκολο να κατανοήσει ότι "το κοριτσάκι του μεγάλωσε", (Κακαβούλη, 1990).

Υπάρχει, βέβαια, και η αντίθετη περίπτωση, όπου ο έφηβος θα δει τον πατέρα του ως άξιο πρότυπο μίμησης, ξεπερνώντας τις ασυνείδητες ψυχοσεξουαλικές τάσεις, που τον διέκριναν στις προηγούμενες χρονικές περιόδους, (Κρασανάκη, 1991).

3.3.2 Η μητέρα σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού

Ο ρόλος της μητέρας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού είναι άμεσος και σημαντικός. Η μητέρα είναι το πρώτο πρόσωπο που θα αντικρύσει το νεογέννητο βρέφος και το ίδιο αυτό πρόσωπο θα καταβάλει τα μέγιστα στην αγωγή και κοινωνικοποίησή του. Είναι ο πρωταρχικός φορέας για να αναπτυχθεί, να ολοκληρωθεί και κατά συνέπεια να προσαρμοστεί στην κοινωνία. Δέχεται την επίδρασή της, δημιουργεί την εικόνα κάποιας συμπεριφοράς κι ανάλογα ενεργεί. Έτσι, λοιπόν, η μητέρα έχει υποχρέωση να δώσει στο παιδί τα κατάλληλα ερεθίσματα και τις ευνοϊκές εκείνες συνθήκες που είναι απαραίτητες για να μπορέσει να προσαρμοστεί στο κοινωνικό περιβάλλον.

Ο δεσμός που αναπτύσσεται μεταξύ μητέρας-παιδιού, είναι και οφείλει να είναι, άριστος, γιατί από αυτόν εξαρτάται η ομαλή συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.

Μια μητέρα θεωρείται καλή και ότι έχει επιτύχει στον ρόλο της, όταν δεν περιμένει ανταπόδοση στα μητρικά ένστικτά της, όταν στην άπλετη και αγνή αγάπη προς το παιδί της, δεν υπάρχουν κερδοσκοπικά στοιχεία και η ίδια δεν αποβλέπει σε τίποτα, παρά μόνο στο καλύτερο για τα παιδιά της, (Ζωγράφου, 2002).

3.3.2.i Η μέλλουσα μητέρα

Πολλοί υποστηρίζουν ότι η περίοδος της εγκυμοσύνης είναι η πιο όμορφη αλλά και η πιο αγχωτική περίοδος στη ζωή της γυναίκας.

Η αίσθηση ότι μέσα στο σώμα της η γυναίκα φέρει ένα νέο πλάσμα, τον καρπό της αγάπης και της αρμονικής σχέσης με το σύζυγό της, την κάνει να νιώθει περήφανη, ικανοποιημένη αλλά ταυτόχρονα να ανησυχεί για το αν θα το διαπαιδαγωγήσει σωστά αν θα εκτελέσει σωστά το ρόλο της.

Στην περίοδο της εγκυμοσύνης αναπτύσσεται το μητρικό συναίσθημα, η λεγόμενη μητρότητα κάτι που ενυπάρχει σε όλες τις γυναίκες, αλλά εκείνη την περίοδο αρχίζει και διαφαίνεται έντονα.

Βέβαια η μητρότητα δεν υπάρχει σε όλες τις γυναίκες στον ίδιο βαθμό, γιατί εξαρτάται από αρκετούς παράγοντες. Ο πιο σημαντικός παράγοντας είναι η ωριμότητα, (ψυχολογική και σωματική) της γυναίκας. Η γυναίκα που έχει ωριμάσει πνευματικά, ηθικά και σωματικά, αντιλαμβάνεται πιο βαθιά και ουσιαστικά την έννοια της μητρότητας, από κάποια άλλη που είναι ανώριμη στην ηλικία ή στον τρόπο σκέψης.

Ένας άλλος παράγοντας είναι η στάση που έχει υιοθετήσει η μέλλουσα μητέρα απέναντι στο βρέφος που θα φέρει στον κόσμο. Δηλαδή, αν το παιδί είναι επιθυμητό και από τους δύο γονείς, ή αν η ίδια δεν ήθελε να μείνει έγκυος για διάφορους λόγους.

Σημασία, επίσης, έχει το πώς αντιμετωπίζει την φάση της εγκυμοσύνης, την στιγμή του τοκετού και το θηλασμό. Αναλυτικότερα: Αν πιστεύει ότι η διάρκεια της εγκυμοσύνης είναι μια όμορφη περίοδος της ζωής της, ή αν έχει προκαταλήψεις αισθητικού χαρακτήρα (πάχος, ή ότι δεν είναι αρεστή), αν φοβάται τους πόνους και την ταλαιπωρία του τοκετού και τέλος αν έχει αποφασίσει να θηλάσει το παιδί της ή όχι.

Σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη της μητρότητας, είναι και οι σχέσεις που έχει η γυναίκα με το σύζυγό της, αν δηλ. της συμπαραστέκεται, αν την αγαπά και αν ο ίδιος επιθυμεί το παιδί. Ας μην ξεχνάμε ότι την περίοδο αυτή η γυναίκα έχει αυξημένες απαιτήσεις και ανάγκες• ανάγκες για φροντίδα, ενδιαφέρον, αγάπη, επιβεβαίωση και συνεχή προσοχή κυρίως από το σύζυγό της.

Κάποια επιπλέον στοιχεία τα οποία παίζουν θετικό ρόλο στην ανάπτυξη της μητρότητας είναι τα εξής:

- α) Να αγαπά το σύζυγό της και να έχουν μια αρμονική σχέση συμβίωσης.
- β) Να έχει καλές σχέσεις με τη μητέρα της, γιατί παίρνει η ίδια θετικά μηνύματα και πρότυπα για τη σχέση που θα έχει με το παιδί της και

γ) Το πόσο επιθυμεί η ίδια το παιδί και κατά πόσο το βλέπει ως ευτυχές γεγονός ή ως εμπόδιο στη ζωή της, (Μαρκαντώνη, Ρήγα, 1991).

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι μια γυναίκα γίνεται μητέρα, όταν συνειδητοποιήσει τις ευθύνες που θα έχει για το παιδί της και η κρίση της είναι τόσο αναπτυγμένη ώστε να μπορεί η ίδια να την εμπιστευτεί και να πιστεύει ότι η κάθε της ενέργεια αποβαίνει για το καλό του.

Ας δούμε όμως ποιός είναι ο ρόλος της μέλλουσας μητέρας προς το παιδί της. Κατ' αρχήν, θα πρέπει να κάνει έναν προγεννητικό έλεγχο, μαζί με τον σύζυγο, για να προλάβει δυσάρεστες συνέπειες. Αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της, πρέπει να προσέχει ιδιαίτερα την διατροφή της, να μη καπνίζει, να μην πίνει αλκοόλ και αν μπορεί να γυμνάζεται, κάτι που θα την ωφελήσει για να διατηρήσει τη φόρμα της, αλλά και πιστεύεται ότι η γυμναστική την ευνοεί και τη στιγμή του τοκετού.

Πρέπει να είναι χαρούμενη και ευδιάθετη, να νιώθει περήφανη για το παιδί της, να μην αγχώνεται ή εκνευρίζεται γιατί κάθε συναισθηματική φόρτιση έχει επιβλαβείς επιδράσεις στο έμβρυο.

Τέλος, καλό θα είναι να προσπαθεί να ενημερώνεται για την κατάσταση που βρίσκεται και για την στιγμή του τοκετού από ειδικούς, από βιβλία και από γνωστούς της, για να μπορεί να χειριστεί κατάλληλα οποιαδήποτε περίσταση της τύχει, (Δρόσου, 1972).

3.3.2.ii Βρεφική Ηλικία

Η βρεφική ηλικία του ανθρώπου παίζει σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα εξέλιξή του. Έχει παρατηρηθεί από έρευνες, ότι βρέφη που μεγάλωσαν μακριά από την οικογένειά τους και έζησαν στο απρόσωπο κλίμα ενός ιδρύματος, είχαν καθυστέρηση στην νοητική τους ανάπτυξη και η συμπεριφορά τους ήταν περίεργη και αλλοπρόσαλλη σε σχέση με τα παιδιά που μεγάλωναν κοντά στους γονείς τους, ακόμα και κάτω από άσχημες συνθήκες (πχ. παιδιά που γεννιούνται σε φυλακές).

Τα βρέφη που δεν έχουν κοντά τους τη μητέρα τους -κυρίως- δεν κοινωνικοποιούνται σωστά. Ας μην ξεχνάμε ότι κανένας άνθρωπος δεν γεννιέται κοινωνικός αλλά γίνεται, γιατί δεν υπάρχουν κοινωνικά ένστικτα, με την έννοια της κληρονομικής υποδομής.

Η μητέρα στην περίοδο αυτή είναι ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης του βρέφους κι αν δεν υπάρχει κοντά του, το βρέφος φτάνει στα όρια της ιδιωτείας, (Μπέρτ, 2004).

Κάθε βρέφος είναι ένα ξεχωριστό πρόσωπο, το οποίο δεν το γνωρίζει άλλος κανείς καλύτερα από τη μητέρα του, η οποία προσαρμόζει τον εαυτό της για να το κατανοήσει και να το πλησιάσει.

Η αγάπη της μητέρας είναι αγνή, πρωτόγνωρη, ακατέργαστη, μεγαλόψυχη, διακατέχεται από τρυφερότητα, στοργή και αυθορμητισμό. Όλα αυτά τα επιζητά το βρέφος, ως εκπλήρωση της ανάγκης να νιώθει σιγουριά και ασφάλεια και να νιώθει ότι αγαπιέται.

Ο ρόλος της μητέρας προς το βρέφος είναι σημαντικός για την κοινωνικοποίησή του. Δεν πρέπει να αφήνει την ανατροφή του σε τρίτα πρόσωπα όπως σε παραμάνες, σε παιδικούς σταθμούς κτλ., αλλά η ίδια πρέπει να ασχολείται μαζί του, να του μιλάει συνέχεια και να το παίζει. Το βρέφος από την πλευρά του, ανταποδίδει όλη αυτή την στοργή της μητέρας του με το χαμόγελό του, το οποίο είναι και το πρώτο δείγμα κοινωνικής συμπεριφοράς.

Πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση του βρέφους και την ομαλή εξέλιξη της ανάπτυξής του, παίζει ο θηλασμός. Με το θηλασμό, δημιουργείται ψυχικός δεσμός ανάμεσα στο βρέφος και στη μητέρα και είναι το πρώτο στάδιο της κοινωνικοποίησής του.

Η καλή ψυχολογία του βρέφους, εξαρτάται από τη ψυχολογία της μητέρας, η οποία οφείλει να το έχει καθαρό, ευτυχισμένο και να προσέχει όλες τις αντιδράσεις του, γιατί μέσα σ' αυτές κρύβονται πολλά μηνύματα που δεν μπορεί να τα πει λεκτικά, (Χουρδάκη, 1982).

3.3.2.iii Νηπιακή ηλικία

Η νηπιακή ηλικία ενός παιδιού αρχίζει στα 3 και τελειώνει στα 5,5-6 χρόνια.

Στην περίοδο αυτή το παιδί αρχίζει να εξερευνά τον κόσμο γύρω του, τη φύση και το σώμα του. Τότε θα αρχίσει η διαμόρφωση του χαρακτήρα του, η κατανόηση ηθικών και πολιτιστικών ιδεών και η κοινωνικοποίησή του.

Ο ρόλος της μητέρας στην ηλικία αυτή είναι αποφασιστικός κυρίως για την διάπλαση της προσωπικότητας του παιδιού. Ο γιατρός Spock, θεωρεί ότι ως τα τρία πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού η μητέρα πρέπει να του δείχνει αποκλειστική φροντίδα και αφοσιωμένη αγάπη κι ως τα έξι χρόνια του θα έχει συμπληρωθεί η ηθική αγωγή του, θα έχει πάρει δηλ. τις βασικές ηθικές αρχές που θα εφαρμόσει στη ζωή του.

Η μητέρα λοιπόν, στη διάρκεια των νηπιακών χρόνων του παιδιού της, οφείλει να του μάθει κάποιες βασικές αρχές συμπεριφοράς, τις οποίες θα τις εφαρμόζει σε όλη του τη ζωή. Συγκεκριμένα το παιδί πρέπει να μάθει τις καθημερινές ενέργειες καθαριότητας, να πηγαίνει μόνο του στην τουαλέτα και να τρώει επίσης μόνο του.

Θα προσπαθήσει επίσης να μειώσει την αυθόρμητη επιθετικότητα και το έμμονο πείσμα που κυριαρχεί στα παιδιά της ηλικίας αυτής, με το διάλογο και όχι με τη βία ή με τιμωρίες, (Χελμουτ, 1989).

Στην ηλικία αυτή τα παιδιά αρχίζοντας να ανακαλύπτουν το σώμα τους, και τη διαφορά των φύλων, βλέποντας τα άλλα παιδιά, αρχίζουν να ρωτούν για σεξουαλικά θέματα, για το πώς έρχονται τα παιδιά στον κόσμο, πώς μπαίνουν στην κοιλιά της μητέρας κα. Η μητέρα οφείλει να απαντάει στις ερωτήσεις αυτές με ειλικρίνεια, με απλά και κατανοητά λόγια, χωρίς ενδοιασμούς και ντροπές και χωρίς ποτέ να μαλώσει το παιδί, γιατί έτσι θα το κάνει να πιστέψει ότι οτιδήποτε έχει σχέση με σεξουαλικά θέματα είναι κακό, πονηρό, δεν είναι σωστό να συζητιέται. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση πρέπει να αρχίζει από τη στιγμή που το παιδί αρχίζει τις ερωτήσεις γι' αυτό το θέμα κι ανάλογα με την ωριμότητά του πρέπει η μητέρα να τις απαντάει με ειλικρίνεια, (Ευδόκη, 1968).

Κάποια άλλα ειδικά προβλήματα αγωγής της χρονικής αυτής περιόδου καλείται να επιλύσει η μητέρα, όπως ονυχοφαγία, η οποία προκαλείται κυρίως από ψυχολογικά αίτια ή από αντίδραση σε πιέσεις που δέχεται το παιδί από το περιβάλλον. Η μητέρα πρέπει να του δώσει να καταλάβει ότι δεν είναι σωστό για το ίδιο και κατόπιν με την βοήθεια ειδικού γιατρού να

προσπαθήσει να βρει την αιτία του προβλήματος και να σταματήσει τις πιέσεις προς το παιδί. Ένα σημαντικό επίσης πρόβλημα που υπάρχει σε μερικά παιδιά της περιόδου αυτής, είναι η νυχτερινή ενούρηση, η οποία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με τιμωρίες και ποινές.

Η μητέρα δεν πρέπει να φέρεται αυστηρά και να το μαλώνει και να μην αγχώνει το παιδί με την ανυπομονησία της να ξεπεραστεί το πρόβλημα. Αν όμως η κατάσταση αυτή διαρκεί πάνω από τα τρία χρόνια του παιδιού, θα πρέπει να ζητήσει βοήθεια από ψυχολόγο. Την ίδια αντίδραση πρέπει να έχει η μητέρα και στο πιπίλισμα του δαχτύλου, αν συνεχίζεται πάνω από τα τρία χρόνια του παιδιού, (Χουρδάκη, 1982).

Η μητέρα, επίσης, στην ηλικία αυτή, ανάλογα με τις δυνατότητες και την ωριμότητά του πρέπει να μάθει στο παιδί βασικά στοιχεία γραφής και ανάγνωσης. Το παιδί που ως τα πέντε χρόνια ξέρει κάπως να διαβάζει και να γράφει έχει καλύτερες σχολικές επιδόσεις στο μέλλον. Η γνώση που του παρέχει η μητέρα πρέπει να αποσκοπεί στην πνευματική καλλιέργεια του παιδιού κι όχι σε άλλους ηθικούς ή πολιτιστικούς στόχους (σ' αυτή την ηλικία). Ποτέ όμως η μητέρα δε θα πρέπει να επιμένει στο να μάθει στο παιδί αυτά που θεωρεί αναγκαία, ενώ το ίδιο το παιδί έχει την ανάγκη να παίζει. Το παιχνίδι στην ηλικία αυτή είναι ζωτικής σημασίας, βοηθάει στην ανάπτυξη της φαντασίας και η επαφή με άλλα παιδιά ευνοεί την κοινωνικοποίησή του, (Κόφφα και Μετοχιανάκη, 1997).

3.3.2.iv Παιδική ηλικία

Η παιδική ηλικία αρχίζει με την εισαγωγή του παιδιού στο δημοτικό σχολείο και τελειώνει με την έξοδό του από αυτό. Την περίοδο αυτή, το παιδί έχει ξεπεράσει τον εγωκεντρισμό της προηγούμενης περιόδου κι έχει αναπτυχθεί έντονα η συντροφικότητά του και έχει αρχίσει ήδη η κοινωνικοποίησή του.

Σε αυτό το μεγάλο και σημαντικό κεφάλαιο της ζωής του, συμβάλλει θετικά η ομαλή ένταξή του στο σχολικό περιβάλλον και η μετέπειτα σχολική ζωή του. Έτσι η μητέρα οφείλει πριν το παιδί πάει σχολείο να το προετοιμάσει με τα καλύτερα λόγια γι' αυτό το καινούριο του ξεκίνημα. Ποτέ δεν πρέπει να τρομοκρατήσει το παιδί για το σχολείο ή για τον δάσκαλο, αντιθέτως θα πρέπει να του δώσει να καταλάβει ότι είναι ένα μέρος όπου θα μορφωθεί και θα αναπτυχθεί πνευματικά και θα κάνει φιλίες, θα γνωρίσει παιδιά, ώστε να μην μένει το παιδί προσκολλημένο πάνω της. Η ίδια πρέπει να έχει συχνές επαφές με το δάσκαλο και διάλογο μαζί

του για την προσαρμογή του παιδιού της στο σχολείο και την πρόοδό του στα μαθήματα. Το παιδί πρέπει να έχει σημαντική βοήθεια στο σπίτι για τα μαθήματα ή τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει στην ανάγνωση ή την γραφή, (Κόφφα και Μετοχιανάκη, 1997).

Στην ηλικία αυτή το παιδί έχει διαμορφώσει τις ηθικές αρχές που θα εφαρμόζει στην υπόλοιπη ζωή του. Η μητέρα με τον ουσιαστικό διάλογο βελτιώνει πολλές πτυχές της προσωπικότητάς του που δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως. Μερικές από αυτές είναι :

Η ανάπτυξη και η βελτίωση της γλώσσας και ομιλίας που χρησιμοποιεί το παιδί. Με το να παροτρύνει το παιδί να βγει από το σπίτι και να παίξει με άλλα ομήλικά του παιδιά, βοηθά στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας και στην εξάλειψη του εγωκεντρισμού του. Ανάλογα με το πιστεύω της μητέρας πρέπει να του δώσει θρησκευτική αγωγή και διαπαιδαγώγηση, (Δερβίση, 1988).

Υπάρχουν όμως και προβλήματα στη συμπεριφορά του παιδιού, τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσει η μητέρα. Η χειρότερη αντιμετώπιση στα ελαττώματα των παιδιών, είναι η επίπληξη, οι καυγάδες και οι τιμωρίες. Η μητέρα πρέπει να διατηρεί την ψυχραιμία της, να έχει επιμονή και υπομονή και κυρίως να συζητάει με το παιδί για να καταλάβει για ποιο λόγο συμπεριφέρεται με αυτό τον τρόπο. Ένα σημαντικό λάθος των γονέων είναι ότι απαιτούν από τα παιδιά να φέρονται σαν μεγάλοι, απαιτούν τυφλή υποταγή και τελειότητα από τα παιδιά , ενώ οι ίδιοι δεν προσπαθούν να φέρονται σαν παιδιά.

Η αποφυγή των συγκρούσεων μπορεί να γίνει όταν η μητέρα σκέφτεται και παρατηρεί τις ενέργειες του παιδιού, που την δυσαρεστούν, όταν αντιμετωπίζει την κακή συμπεριφορά με ελαστικότητα και αυτοσυγκράτηση, όταν προσπαθεί με πολλούς τρόπους να κερδίσει την εμπιστοσύνη του παιδιού, κάνοντάς του συστάσεις, παραινήσεις και καθοδηγώντας το προς τη σωστή συμπεριφορά. Γιατί, ας μην ξεχνάμε ότι η εικόνα του παιδιού για τον εαυτό του και η εικόνα που βγάζει προς τα έξω, είναι αυτή που του διοχετεύει ο περίγυρός του, (Ντράικωρς, 1976).

Βέβαια, η μητέρα στην αγωγή του παιδιού της, οφείλει να συμπεριλάβει και την ποινή προς αποφυγήν της επανάληψης της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς. Η ποινή που θα εφαρμόζει η μητέρα πρέπει να επιβάλλεται πάντα, αφού έχει προηγηθεί μια συζήτηση για το λόγο που η

μητέρα θα τιμωρήσει το παιδί. Οι λόγοι εφαρμογής της πρέπει να είναι συγκεκριμένοι κι όχι αόριστοι ή κάποιο παράπτωμα που πριν καιρό είχε κάνει το παιδί. Πρέπει να εμπεριέχει δηλ. το στοιχείο της αμεσότητας και της δικαιοσύνης. Δεν πρέπει να εφαρμόζει πολύ αυστηρές ποινές ή ποινές που προσβάλλουν και ταπεινώνουν το παιδί. Αλλά και από την άλλη όποια ποινή πει η μητέρα ή θα εφαρμόσει πρέπει να την πραγματοποιήσει, γιατί το παιδί θα επαναλάβει την άσχημη συμπεριφορά του μιας και δεν θα έχει εμπιστοσύνη και πίστη στα λόγια της μητέρας του. Τέλος οι ποινές πρέπει να εφαρμόζονται με μέτρο και όχι πολύ συχνά, γιατί τότε δεν θα έχουν αποτέλεσμα. Αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάει η μητέρα είναι ότι εφαρμόζει την ποινή όχι για προσωπικούς λόγους της, αλλά για ωφέλεια του παιδιού και για την καλυτέρευση της ζωής του, (Χουρδάκη, 1982).

Τέλος η μητέρα δεν πρέπει να ξεχνάει ότι εκτός από τις ποινές που εφαρμόζει για το σταμάτημα μιας άσχημης συμπεριφοράς του παιδιού, πρέπει να αμείβει, πάντα με μέτρο, υλικά και ηθικά το παιδί για την ενίσχυση της καλής αγωγής που έδειξε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή με σκοπό την επανάληψή της.

3.3.2.v Εφηβική ηλικία

Τα παιδιά της ηλικίας αυτής, νιώθουν όλο τον εσωτερικό τους κόσμο να συνταράσσεται, οι ηθικές αξίες που μέχρι τώρα πίστευαν και εφάρμοζαν, ανατρέπονται, αναθεωρούνται και γενικά υπάρχει μια εσωτερική αναστάτωση, η οποία εκφράζεται στο περιβάλλον τους με επιθετικότητα, *ανταρσία*, τάση αυτονομίας και ανεξαρτησίας.

Σημαντικό για τους γονείς, είναι να καταλάβουν ότι τα παιδιά επαναστατούν όχι προς αυτούς, αλλά προς την κακή αγωγή των γονέων και τα λάθη που κάνουν. Τα λάθη αυτά μπορούν τώρα πια οι έφηβοι να τα αναγνωρίσουν και να αξιολογήσουν την αγωγή και τη συμπεριφορά των γονιών τους αντικειμενικά μιας και τώρα δεν υπάρχει το στοιχείο της θεοποίησης τους.

Η μητέρα που θα προσπαθήσει με βίαιο τρόπο να καταπνίξει αυτή την "επανάσταση", το μόνο που θα καταφέρει είναι να δημιουργήσει μεγαλύτερο πρόβλημα, γιατί οι αντιδράσεις ενός παιδιού απέναντι στην δύναμη επιβολής που ίσως θελήσει να δείξει η μητέρα είναι θυμός, επιθετικότητα, ψέματα, εκδίκηση, περισσότερη επανάσταση.

Το καλύτερο για να προληφθούν οι συγκρούσεις από το μέρος της μητέρας είναι η αποδοχή των παιδιών ως έχουν και ο συνεχής διάλογος για τα προβλήματα της περιόδου αυτής, (Φάρου και Κοφινά, 1993).

Από την πλευρά του, ο έφηβος, ιδιαίτερα από την μητέρα του, απαιτεί καθοδήγηση, διάλογο δημοκρατικό, κατανόηση και κυρίως εμπιστοσύνη και εκτίμηση. Οι παράγοντες για τους οποίους ο έφηβος επαναστατεί είναι ότι θέλει να αποκολληθεί από τους γονείς, θέλει να νιώθει ανεξάρτητος, να τον βλέπουν οι άλλοι ως μεγάλο και να μην τον απορρίπτουν.

Ο ρόλος της μητέρας στην εφηβεία εξαρτάται κυρίως από τις πράξεις και από την συμπεριφορά της προς το παιδί. Η ίδια πρέπει να μάθει στον έφηβο να αξιολογεί κριτικά και αντικειμενικά, να δώσει να καταλάβει ότι και οι γονείς είναι και αυτοί άνθρωποι και κάνουν και αυτοί λάθη, γεγονός το οποίο πρέπει να συνειδητοποιούν και να το δικαιολογούν τα παιδιά. Σε καμιά περίπτωση δεν θα πρέπει να αδιαφορούν ή να αψηφούν τις απόψεις και τα επιχειρήματα του παιδιού, γιατί έτσι το μειώνουν. Η υπερπροστασία της καμιά φορά καταπιέζει το παιδί, το οποίο νιώθει ότι δεν μπορεί να κάνει πράγματα που το ευχαριστούν. Πρέπει να του δίνει αυτονομία να κάνει τις επιλογές που θέλει και να χειραφετηθεί με τον ανάλογο σεβασμό, που δείχνει στην προσωπικότητά του.

Ένα σημαντικό κεφάλαιο της αγωγής, το οποίο επιτελεί η μητέρα στην εφηβική ηλικία, είναι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Πρέπει να απαντάει σε όλες τις ερωτήσεις ευθέως και ειλικρινά, χωρίς προκαταλήψεις και ενδοιασμούς και να επισημαίνει όλους τους κινδύνους της ερωτικής πράξεως, όπως νοσήματα, ασθένειες, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες καθώς και κανόνες υγιεινής.

Το πιο σωστό, βέβαια, θα ήταν η μητέρα να μίλαγε στην κόρη της και ο πατέρας στο γιο, γιατί έτσι θα ένιωθαν πιο άνετα και οι δύο. Και οι δύο γονείς όμως, πρέπει να τονίζουν τη συναισθηματική άποψη της ερωτικής πράξεως και να μην γελοιοποιούν ή εκχυδαίζουν το όλο θέμα.

Τέλος, η μητέρα οφείλει να βοηθά τον έφηβο να προσαρμοστεί στις εσωτερικές εξελίξεις που του συμβαίνουν και να τις δέχεται πιο ομαλά, γιατί αυτή ακριβώς είναι η ανάγκη του νέου: να κυριαρχήσει και να προσαρμοστεί στις αλλαγές αυτές και να καλύψει το χάσμα των γενεών

που δημιουργείται στην ηλικία αυτή, από την υπερβολική ανησυχία και υπέρμετρη αγάπη των γονιών καθώς και από τις αδικαιολόγητες προσδοκίες και απαιτήσεις που έχουν για τα παιδιά τους. Απαιτήσεις που αφορούν και το επαγγελματικό μέλλον των παιδιών• η μητέρα θα πρέπει να συζητήσει για το τι αρέσει στο παιδί να ασκήσει ως επάγγελμα στο μέλλον και σύμφωνα με τις δυνατότητες και ικανότητές του, να το συμβουλέψει ανάλογα, (Δρόσου, 1972).

3.4 Λειτουργικά χαρακτηριστικά του πατέρα

Ο κάθε πατέρας για το ρόλο που ασκεί χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες λειτουργίες, οι οποίες καθιστούν την παρουσία του υπαρκτή και ζωτικής σημασίας για την οικογένειά του. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι:

3.4.1 Τροφέας

Είναι ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του πατρικού ρόλου. Ο πατέρας είναι αυτός που κυρίως φροντίζει για τα υλικά αγαθά της οικογένειάς του, έχοντας μερικές φορές βοηθό τη σύζυγό του.

Οι υλικές ανάγκες ενός παιδιού από την γέννησή του ως τη στιγμή της ενηλικίωσης του, είναι τεράστιες. Βέβαια, όταν λέμε υλικές ανάγκες, δεν εννοούμε μόνο την παροχή τροφής, σ' αυτές συνυπολογίζεται η ένδυση, η αγορά παιχνιδιών, σπουδές κ.ά.

Όλα αυτά τα υλικά αγαθά πρέπει να παρέχονται με μέτρο κι όχι με ασυδοσία ή περίσσια φειδώ, πρέπει να κυριαρχεί σύνεση, έτσι ώστε το παιδί να μάθει να μην έχει παράλογες απαιτήσεις από τους άλλους. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να αποκτά με πλάγιους τρόπους (πχ. κλεψιά) τα αγαθά που του είναι απαραίτητα και δεν του παρέχονται για να ικανοποιήσει βασικές ανάγκες του.

Τα τελευταία χρόνια, βέβαια, ο πατέρας δεν αποτελεί τον αποκλειστικό τροφέα της οικογενείας του. Σε αυτό το δύσκολο έργο έχει πολλές φορές βοηθό του τη σύζυγό του, η οποία έχει βγει από το σπίτι για να εργαστεί κι έτσι συμβάλλει κι αυτή οικονομικά στην ανατροφή των παιδιών, (Canitz, 1980).

3.4.2 Παραγωγός

Είναι ο καθαρά βιολογικός ρόλος του πατέρα, από τη στιγμή της σύλληψης του παιδιού του. Ο ρόλος αυτός αρχίζει από πολύ νωρίς, δηλ. από τη στιγμή που το ζευγάρι αποφασίζει να κάνει παιδί. Βέβαια όποιος κάνει ένα παιδί, δεν αποκαλείται γονιός, αν η συμπεριφορά του διαγεύδει το ρόλο αυτό.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι στον πατέρα υπάρχει η προδιάθεση του γεννήτορα, όχι όμως και η συνείδηση του πατέρα. Αυτό είναι κάτι που μαθαίνεται με την πείρα και τη συνεχή προσπάθεια, (Κορώση, 1990).

Ως γεννήτορας, λοιπόν, έχει μεγάλη ευθύνη προς το παιδί του, ακόμα και πριν τη γέννησή του. Κατ' αρχήν πρέπει να κάνει τις απαραίτητες εξετάσεις προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες συνέπειες (προγεννητικός έλεγχος).

Επίσης πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι θα φέρει στον κόσμο μια νέα ύπαρξη, για την οποία έχει πολλές και μεγάλες ευθύνες.

Το παιδί δεν πρέπει να μεγαλώνει μόνο με την μητέρα, γιατί και ο ρόλος του πατέρα είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην ανάπτυξή του. Πρέπει να δεχτεί την ιδέα ότι θα προστεθεί ένα νέο μέλος στην οικογένεια, για το οποίο είναι υπεύθυνος, τουλάχιστον ώσπου να ενηλικιωθεί. Ο ρόλος του δεν τελειώνει στην παραγωγή. Οι προσφορές του γεννήτορα-πατέρα είναι και υλικές και πνευματικές, (Canitz, 1980).

3.4.3 Παιδαγωγός

Ο πατέρας ως παιδαγωγός, διαπαιδαγωγεί ικανούς ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τη ζωή και την κοινωνία με θάρρος και με τα αναγκαία εφόδια, για την αντιμετώπιση των δυσκολιών. Είναι ιδιαίτερα δύσκολος και σημαντικός ρόλος, μιας και λίγοι γονείς διαπαιδαγωγούν σωστά τα παιδιά τους. Ένας πατέρας που ασχολείται με τα παιδιά του μόνο το Σαββατοκύριακο, δε θα πρέπει να αισθάνεται ικανοποιημένος από αυτά που προσφέρει. Υπάρχουν πολλά πράγματα που πρέπει να κάνει ένας πατέρας για να διαπαιδαγωγήσει τα παιδιά του.

Ένα από αυτά είναι το παιχνίδι. Για να παίξει με το παιδί του, πρέπει να ξέρει τις ικανότητες και τις επιθυμίες του παιδιού, δίνοντάς του ευκαιρίες να αναπτύξει πρωτοβουλίες

και την δημιουργικότητα του. Πρέπει να απαντά στις ερωτήσεις του με προθυμία και ειλικρίνεια, γιατί αυτό που έχει σημασία είναι η ποιότητα των απαντήσεων. Επίσης, έχει ευθύνη για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα, για την ανάπτυξη σωστής προσωπικότητας, δείχνοντας ευαισθησία, κατανόηση και ανεκτικότητα πρωτοβουλιών, μιας και μόνο έτσι τα παιδιά νιώθουν ασφάλεια, επάρκεια και δημιουργική διάθεση και κυρίως ικανοποίηση και υπερηφάνεια για το πρότυπο του πατέρα τους.

Τέλος, ο συγκεκριμένος αυτός ρόλος του πατέρα, είναι το κλειδί για την κοινωνικοποίηση του παιδιού, (Canitz, 1980).

3.4.4 Προστάτης

Κάποια άλλη εξίσου σημαντική λειτουργία του πατέρα είναι του προστάτη των παιδιών του . Από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, τα παιδιά πρέπει να δέχονται την καθοδήγηση του πατέρα και την προστασία του από τις κακοτοπιές.

Η προστασία αρχίζει από τους κινδύνους του σπιτιού κι επεκτείνεται έξω από αυτό. Στην αρχή ο πατέρας θα προστατέψει το παιδί από τις κακοτοπιές του σπιτιού (δηλ. πρίζες, σπίρτα, ηλ. συσκευές, κ.ά.). Στη συνέχεια θα το προστατέψει από τις κακοτοπιές της κοινωνίας (δηλ. κακές παρέες, ναρκωτικά, αλκοόλ κ.).

Το σημαντικό είναι ο πατέρας να μη χρησιμοποιεί σωματική και ψυχολογική βία, για να προστατέψει τα παιδιά, από ότι νομίζει αυτός λάθος κι επικίνδυνο.

Αρκεί ο σωστός λόγος και διάλογος, καθώς και η δική του σωστή στάση απέναντι στα προβλήματα της ζωής, (Canitz, 1980).

3.4.5 Πρότυπο ταύτισης

Το παιδί επιβάλλεται να έχει ένα πρότυπο ταύτισης για να λειτουργεί με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του φύλου του. Θέλει να έχει ένα καθοδηγητή ή αλλιώς ένα ίνδαλμα για να προχωρεί σωστά. Ο πατέρας πρέπει να προσφέρει το σωστό στήριγμα στο παιδί για να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες της ζωής.

Το σωστό πρότυπο, βοηθάει στη σωστή ανάπτυξη της νοημοσύνης, της ταυτότητας του φόβου και της αυτονομίας του παιδιού. Αυτά όμως συμβαίνουν όταν το πρότυπο ενεργεί με τρόπο που δεν ευνοεί την προσκόλληση στο πρόσωπό του. Ο πατέρας επομένως πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός ως προς την ταυτότητα του φύλου του παιδιού. Δεν πρέπει για παράδειγμα να ξεχωρίζει τα παιδιά ως προς το φύλο τους για τις εργασίες ή το παιχνίδι που θα κάνουν, δηλ. να μην αποτρέπει τα αγόρια από τις λεγόμενες "γυναικείες" δουλειές, και τα κορίτσια από τις "αντρικές".

Αυτή η στάση είναι λανθασμένη γιατί ενισχύει και ενθαρρύνει τα στερεότυπα των φύλων, τα οποία διακονίζονται και είναι ανώφελα και πολλές φορές αποβαίνουν επικίνδυνα για τις διαπροσωπικές σχέσεις των φύλων, (Μισέλ, 1981).

3.5 Οι σχέσεις του νέου ζευγαριού με τους μεγάλους γονείς

Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου, τα μέσα που η σύγχρονη ιατρική διαθέτει για την καταπολέμηση των ασθενειών, την πρόληψη αλλά και της φυσικής φθοράς του οργανισμού αλλά και η πρόληψη, όπως και η βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και των υπηρεσιών υγείας στο σύνολο του πληθυσμού, συνέβαλαν στην αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων αλλά και της διάρκειας ζωής.

Η αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων, σε συνδυασμό με τη μείωση των γεννήσεων αλλά και τη μετανάστευση, συμβάλει στην αύξηση του ποσοστού του συνόλου τους στον πληθυσμό. Μεταξύ 1951 και 1981 το ποσοστό των ελλήνων άνω των 65 ετών σχεδόν διπλασιάστηκε, (Έμκε-Πουλοπούλου, 1987).

Παρά όμως τον αυξανόμενο αριθμό των ηλικιωμένων, το ποσοστό ατόμων που μένουν σε γηροκομείο είναι τουλάχιστον για την Ελλάδα, αξιοπρεπέστατο (1% στην Ελλάδα, 5% στη Γαλλία, 11% στην Ολλανδία). Και όμως στο σύνολο των Ελλήνων άνω των 65, το ποσοστό χήρων, διαζευγμένων, άγαμων ατόμων είναι τις τάξεις του 39%.. αυτή η εικόνα μοναχικότητας και μοναξιάς χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες.

Τη μοναξιά αυτή μετριάζει το γεγονός ότι, στην Ελλάδα τουλάχιστον, αρκετοί ηλικιωμένοι ζουν με τα παιδιά τους. Αλλά στις σύγχρονες κοινωνίες οι ηλικιωμένοι προτιμούν να ζουν μόνοι

τους για να διατηρούν την ελευθερία τους και την ανεξαρτησία τους, αν και το σπίτι τους δεν είναι μακριά από αυτό του παιδιού τους(στην Ελλάδα το 33% ζει στην ίδια γειτονιά με το παιδί τους από το οποίο 11% στην ίδια κοινότητα ενώ το 41% στην ίδια πόλη). Σημαντικό είναι και το ποσοστό επαφής και αλληλεξάρτησης παιδιού και ηλικιωμένου, (Πιτσίου, 1986).

Οι επιπτώσεις της αύξησης των ηλικιωμένων πάνω στην οικογένεια είναι πολλές, άλλες θετικές και άλλες αρνητικές. Μια από αυτές είναι ότι η οικογένεια φορτώνετε και άλλα προβλήματα, που οι ηλικιωμένοι δημιουργούν, και αυτά τα προβλήματα λειτουργούν ως αποφασιστικός παράγοντας διαμόρφωσης της δομής και της δυναμικότητας της οικογένειας. Οι υπερήλικες είναι μέλη οικογένειας και έτσι συμβάλουν στη διαφοροποίηση σχέσεων εξουσίας εξάρτησης που δημιουργεί ο μεταβαλλόμενος παράγοντας της ηλικίας. Η απώλεια εξουσίας επέρχεται με το πέρασμα των χρόνων όπου στο άτομο μειώνονται οι πνευματικές και σωματικές του δυνάμεις, (Fagin, Little, 1984).

Δεύτερον είναι γνωστό ότι οι ηλικιωμένοι, και ιδιαίτερα οι ηλικιωμένες γυναίκες, έχουν σημαντική συμβολή στις δυνατότητες της σύγχρονης συζυγικής οικογένειας να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες μέριμνας των μικρών παιδιών, ιδίως όταν η μητέρα εργάζεται. Βέβαια στις σημερινές κοινωνίες η γιαγιά είναι ακόμα εργαζόμενη, αλλά όταν δεν εργάζεται αποτελεί λύση. Αυτό δίνει και δυνατότητα στο ζευγάρι να εργαστούν και οι δύο και να αυξήσουν το οικογενειακό τους εισόδημα, (Rapoport , 1982).

Τρίτον, η αυξανόμενη συχνότητα διαζυγίων (Νόβα-Καλτσούνη, 2004) και τα έντονα προβλήματα ανασφάλειας που αυτά δημιουργούν (κυρίως στα μικρά παιδιά), αποκάλυψε το σημαντικότερο ρόλο των ηλικιωμένων για την ψυχολογική στήριξη των μελών της οικογένειας που διαλύθηκε. Βέβαια αρκετές φορές γίνονται και αυτοί αιτία για αυτή τη διάλυση, (Bengston, Robertson , 1985).

Μια άλλη πλευρά της προσφοράς των ηλικιωμένων στην οικογένεια είναι η οικονομική. Πράγματι, έχει παρατηρηθεί ότι τα άτομα συνταξιοδοτούνται και όπως αναφέραμε διατηρούνται υγιείς για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Έτσι οι ηλικιωμένοι αν και η σύνταξή τους είναι χαμηλότερη από το εισόδημά τους από πριν που δούλευαν, όμως και οι ανάγκες τους είναι και αυτές λιγότερες. Έτσι βοηθούν οικονομικά τα παιδιά τους και μάλιστα για μεγάλο χρονικό

διάστημα, με αντάλλαγμα τον έλεγχο της οικογενειακής ζωής του ζευγαριού και την εξασφάλιση μιας μόνιμης συντροφιάς, (Jacson , 1988).

Τέλος η νέα γυναίκα φτάνει στο γάμο συχνά με αρνητική προδιάθεση και με αίσθημα αγωνίας. Πρώτον γιατί θα βρεθεί μέσα σε μια πολύ στενή σχέση μάνας-γιου και δεύτερον γιατί θα βρει απέναντί της μια πολύ δυνατό αντίπαλο, την πεθερά της υπάρχει εδώ από την αρχή και από τις δύο πλευρές αντιζηλία και ανταγωνιστική διάθεση. Στόχος και των δυο είναι η κατάκτηση και διατήρηση της επιρροής στο γιο ή σύζυγο καλύτερα, (Χουρδάκη κ.α., 1989).

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο θεσμός της οικογένειας δέχτηκε πολλές μεταβολές τους τελευταίους τρεις αιώνες. Στις αρχές του 19ου αιώνα άρχισε να γίνεται εντονότερη η διερεύνηση για την οικογένεια και τον ρόλο των συζύγων.

Οι θεσμός της οικογένειας κατά το πέρασμα των χρόνων πέρασε από διάφορα στάδια και μορφές, ανάλογα με τις ανάγκες της κοινωνίας. Οι θέσεις των συζύγων σύμφωνα με τις αντιλήψεις και τις ανάγκες κάθε κοινωνίας άλλαζε. Παλιά ο άντρας είχε τον εκτελεστικό ρόλο μέσα στην κοινωνία και ήταν ο προμηθευτής υλικών για την οικογένειά του, ενώ η γυναίκα είχε εκφραστικό ρόλο στην οικογένεια.

Στη σημερινή κοινωνία, ένα μεγάλο ποσοστό του γυναικείου πληθυσμού έχει βγει στην αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα να αλλάξουν τα δεδομένα της μορφής της οικογένειας. Οι στόχοι της συγκεκριμένης έρευνας ήταν:

- να διαπιστωθεί πόσο έχουν μεταβληθεί οι ρόλοι του άντρα στη σημερινή οικογενειακή κοινωνία
- τι συντέλεσε στην αλλαγή των αντρικών ρόλων
- και στην περίπτωση που παρέμειναν ως είχαν, γιατί συνέβη αυτό

4.1 Ερευνητική μεθοδολογία

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε προκειμένου να παρατηρήσουμε τις αλλαγές ή όχι που έχει επιφέρει ο σύγχρονος τρόπος ζωής στις απόψεις για το διαχωρισμό των ανδρικών και γυναικείων ρόλων μέσα στο νοικοκυριό.

Η εμπειρική προσέγγιση περιλαμβάνει δύο στάδια ερευνητικής μεθοδολογίας: α) την καταγραφή των διαφόρων εκφάνσεων της κατάστασης και τον εντοπισμό των γενικών τάσεων και πιθανών σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών του ερευνητικού προβλήματος, και β) τη διερεύνηση της συσχέτισης μεταξύ των διαφορετικών μεταβλητών. Η παρουσίαση των στατιστικών στοιχείων (σε πίνακες ή σε διαγράμματα), αποβλέπει είτε στη διευκόλυνση του έργου της αναλύσεως ή στην απλή ενημέρωση κάθε ενδιαφερομένου, με τρόπο σαφή και παραστατικό.

Για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης επιχειρείται η στατιστική περιγραφή του δείγματος και η εξαγωγή συμπερασμάτων μέσα από την ανάλυση στοιχείων, όπως αυτά προκύπτουν από πίνακες συχνοτήτων και διπλής εισόδου που συνδυάζουν κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα. Μέσα από την παρουσίαση των συχνοτήτων και των περιγραφικών μέτρων μπορεί κανείς να αντλήσει πληροφόρηση για βασικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού και της περιοχής.

Αρχικά με αυτό τον τρόπο περιγράφεται η σύνθεση του δείγματος και τα χαρακτηριστικά του, όπως η ηλικία των ερωτώμενων, η οικογενειακή κατάσταση αυτών, το μορφωτικό επίπεδο των ατόμων και το ετήσιο οικογενειακό τους εισόδημα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το δείγμα των ερωτώμενων αποτελείται από άντρες και γυναίκες και κατά το πλείστον είναι ζευγάρια, οι οποίοι συγκατοικούν και αν έχουν παιδιά, με το μικρότερο παιδί τους να είναι φοιτητής.

Στη συνέχεια συλλέχτηκαν στοιχεία για το κατά πόσο ο άντρας πλέον είναι πρόθυμος να αναλάβει ευθύνες του νοικοκυριού ή να τις μοιραστεί με τη γυναίκα. Επίσης απόψεις που αφορούν στον τρόπο σκέψης για τις διαφορές άντρα-γυναίκα, όπως «το διάβασμα των παιδιών είναι κυρίως ευθύνη της γυναίκας». Όλα αυτά διαβαθμίστηκαν και έδωσαν συμπεράσματα για

το κατά πόσο είναι πιο ενεργός ο ρόλος του άντρα, αλλά και της γυναίκας(σε σημεία που παλαιότερα δεν ήταν) στην οικογενειακή ζωή.

4.2 Μέθοδος επεξεργασίας των στοιχείων

Για την απεικόνιση των σχετικών συχνοτήτων χρησιμοποιούνται κυκλικά διαγράμματα(ή κυκλογράμματα),ή γραφήματα.

Για τη διερεύνηση της συσχέτισης μεταξύ των διαφορετικών μεταβλητών, υπολογίζονται οι συντελεστές συσχέτισης χ^2 . Ο συντελεστής χ^2 προσδιορίζει αποκλειστικά το μέτρο της γραμμικής συσχέτισης των δύο μεταβλητών χωρίς όμως να προσδιορίζει την κλίση της και το σταθερό όρο της ευθείας. Οι συντελεστές που προκύπτουν εκφράζουν τον βαθμό συμμεταβολής μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών, μέσω της οποίας προσδιορίζεται η μεταξύ τους σχέση αλλά δεν προσδιορίζουν την αιτιώδη σχέση, δηλαδή δεν προσδιορίζουν ποιο το αίτιο και ποιο είναι το αποτέλεσμα. (Σιάρδος, 2005) Η εκτίμηση των συχνοτήτων, καθώς και η διαδικασία διερεύνησης συσχετίσεων πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS.

4.3 Συμμετέχοντες

Σε μια εμπειρική έρευνα το σημαντικότερο τμήμα αποτελεί ο καθορισμός και η επιλογή του δείγματος. Το δείγμα θα πρέπει να είναι σε ικανοποιητικό βαθμό αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού. Οι βασικοί παράγοντες που προσδιορίζουν το βαθμό αντιπροσωπευτικότητας ενός δείγματος είναι το μέγεθος του δείγματος και ο τρόπος επιλογής των μονάδων του.

Ως προς το μέγεθος του δείγματος, είναι φανερό όσο μεγαλύτερο είναι το τόσο αυξάνει και η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, αφού το μέγιστο μέγεθος συμπίπτει με τον πληθυσμό. Επειδή όμως, το μέγεθος του δείγματος πρέπει να είναι και σχετικά μικρό, επιλέχθηκε τελικά ο αριθμός 142. Ο καθορισμός του δείγματος θα πρέπει να γίνεται με βάση την αρχή ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός διασποράς των τιμών της ιδιότητας ή των ιδιοτήτων που εξετάζουμε μεταξύ των μονάδων του πληθυσμού τόσο μεγαλύτερο πρέπει να είναι και το μέγεθος του δείγματος που θα λάβουμε, προκειμένου να εξασφαλίσουμε στα στοιχεία που θα προκύψουν από την έρευνα ορισμένο βαθμό αξιοπιστίας.

Μεγαλύτερη σημασία για το βαθμό αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος έχει ο τρόπος επιλογής των μονάδων του. Ο τρόπος με τον οποίο εξασφαλίζεται η μεγιστοποίηση της πιθανότητας να είναι το δείγμα αντιπροσωπευτικό, είναι η «τυχαία δειγματοληψία», η οποία χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα περίπτωση.

Η λήψη των διαφόρων πληροφοριών από τις μονάδες του δείγματος, έγινε με βάση ορισμένο ερωτηματολόγιο, στο οποίο για τις επιμέρους κατηγορίες στοιχείων υπάρχουν ανάλογες ερωτήσεις. Η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν όσο το δυνατό σαφέστερη, ώστε να μη δημιουργηθούν, ως προς την ακριβή έννοιά τους, αμφιβολίες, οι οποίες φυσικό είναι να μείωναν την ακρίβεια των αντίστοιχων απαντήσεων. Μάλιστα, για να αποφευχθούν τέτοιου είδους δυσκολίες δόθηκαν, πολλές φορές, οδηγίες για τον τρόπο συμπλήρωσεως του ερωτηματολογίου, καθώς και διευκρινήσεις για κάποιους όρους που δυσκόλεψαν στην πλήρη κατανόηση κάποιων ερωτήσεων.

Επομένως, στη συγκεκριμένη εμπειρική μελέτη το στατιστικό δείγμα λήφθηκε από το νομό Λάρισας. Επισημαίνεται στο σημείο αυτό πως, το προς εξέταση θέμα, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, είναι ο ρόλος του άντρα μέσα στην οικογένεια σε σύγκριση με τη γυναίκα.. Συνεπώς, το δείγμα αποτελείται από ανδρικό αλλά και γυναικείο πληθυσμό του νομού τα οποία είναι ζευγάρια.

Για τη διασφάλιση της εγκυρότητας των αποτελεσμάτων καταβλήθηκε προσπάθεια το δείγμα να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο και από πολλές περιοχές του νομού. Για το λόγο αυτό, ο αριθμός των ερωτηματολογίων ανέρχεται στο 142. Η ηλικία των παιδιών των ερωτηθέντων ατόμων και το γεγονός ότι τα ερωτηματολόγια ήταν καλό να συμπληρωθούν και από τους δύο συντρόφους ήταν αυτό που περιόρισε το μέγεθος του δείγματος.

Η επιλογή των κατοίκων που θα συμμετείχαν στην εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκε με τυχαία δειγματοληψία και η έρευνα ολοκληρώθηκε στο διάστημα από 22/12/2008 έως 5/02/2009.

4.4 Περιγραφή ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελείται από 17 ερωτήσεις, κάποιες από τις οποίες έχουν και υποερωτήματα. Η πλειοψηφία των ερωτήσεων αποτελούνται από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και κάποιες ερωτήσεις σύντομης ανάπτυξης.

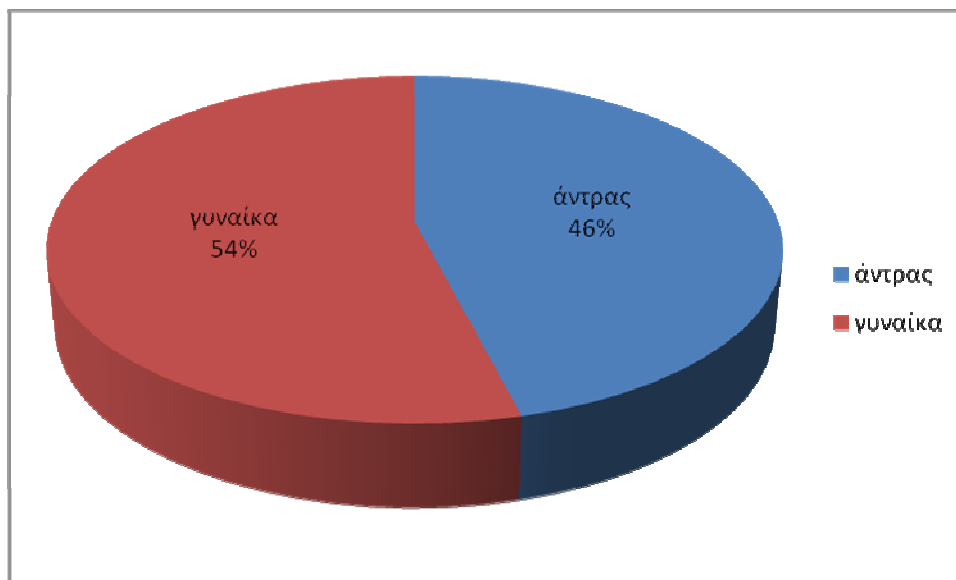
Στην αρχή του ερωτηματολογίου έγιναν ερωτήσεις που έχουν σχέση με τα δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία των ερωτώμενων και απαρτίζεται από εννέα ερωτήσεις. Κάποιες από τις πληροφορίες που παρέχονταν ήταν η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό τους επίπεδο, η ύπαρξη παιδιών και η ηλικία αυτών εάν υπάρχουν. Μια άλλη ερώτηση ήταν αν υπάρχει ηλικιωμένο άτομο στο σπίτι.

Στη συνέχεια έγιναν ερωτήσεις που έχουν σχέση με το εισόδημα, όπως και για τις οικιακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις.

Τέλος υπήρχαν τρεις ερωτήσεις που η κάθε μια έχει έναν αριθμό υποερωτημάτων. Στην πρώτη αναφέρονταν κάποια χαρακτηριστικά, στην προτελευταία αναφέρονταν κάποιες δουλειές εντός και εκτός οικίας και στην τελευταία ερώτηση αναφέρονταν κάποιες προτάσεις.

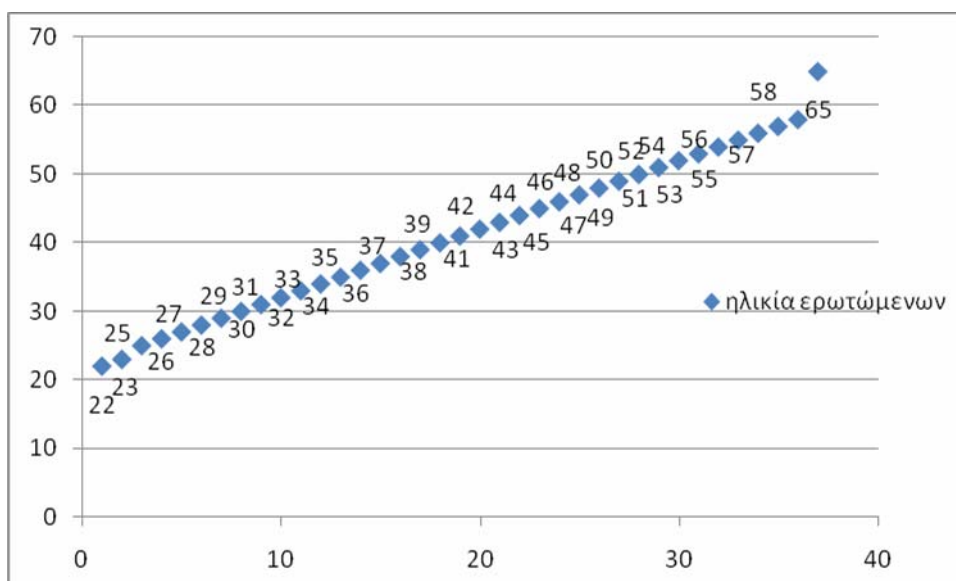
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στη συγκεκριμένη ενότητα λαμβάνει χώρα η παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την εμπειρική έρευνα.

Διάγραμμα 1: Ποσοστό φύλου ερωτηθέντων

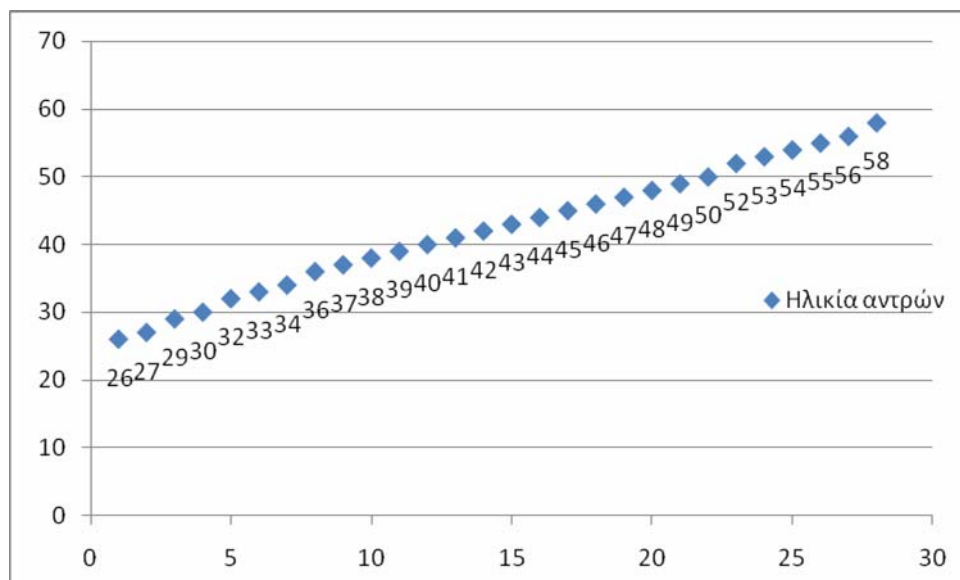
Από τα 142 άτομα που ερωτήθηκαν το 45,8% (65 άτομα) ήταν άντρες και το 54,2% (77 άτομα) ήταν γυναίκες.

Διάγραμμα 2: Ποσοστό ηλικιακής διακύμανσης ερωτηθέντων

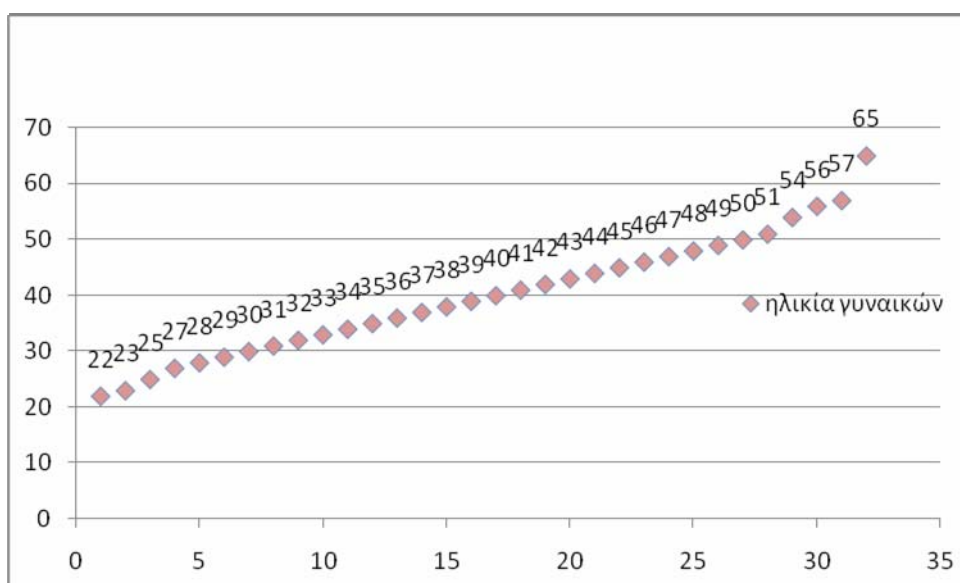
Η ηλικία των 142 ερωτηθέντων ατόμων κυμαίνεται από 22 έως 65 ετών, ενώ ο μέσος όρος της ηλικίας τους είναι 41,46 ετών.

Πιο συγκεκριμένα, η ηλικία των αντρών (65 άτομα) κυμαίνεται από 26 έως 58 ετών, ενώ ο μέσος όρος της ηλικίας τους είναι 43,91 ετών.

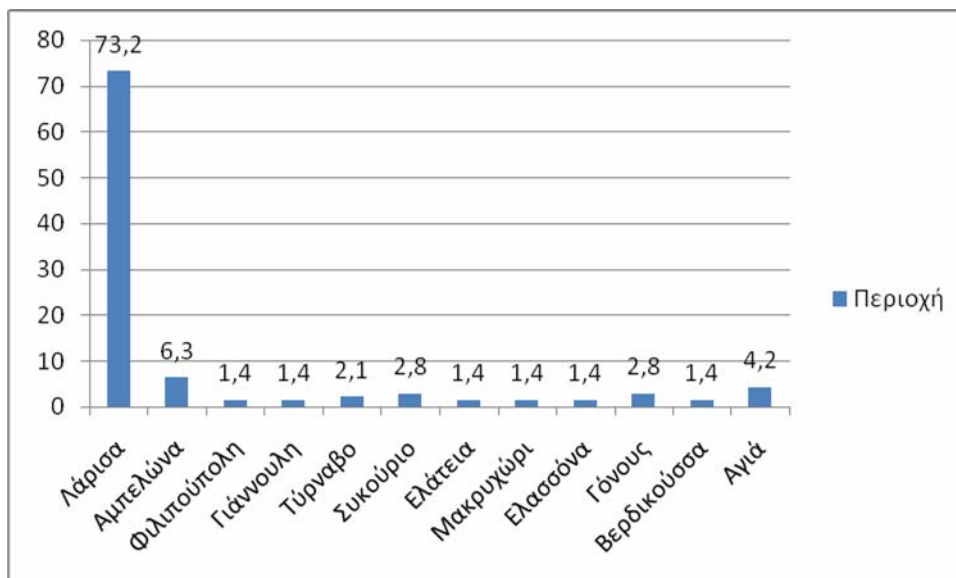

Διάγραμμα 2α: Ηλικιακή διακύμανση αντρών

Η ηλικία των γυναικών (77 άτομα) κυμαίνεται από 22 έως 65 ετών, ενώ ο μέσος όρος της ηλικίας τους είναι 39,4 ετών.

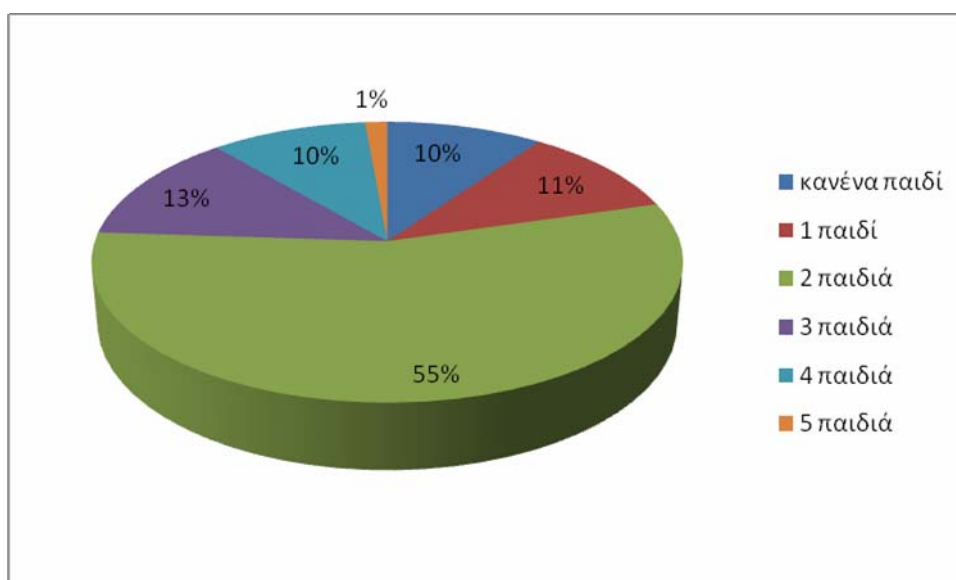

Διάγραμμα 2β: Ηλικιακή διακύμανση γυναικών

Διάγραμμα 3: Περιοχή καταγωγής

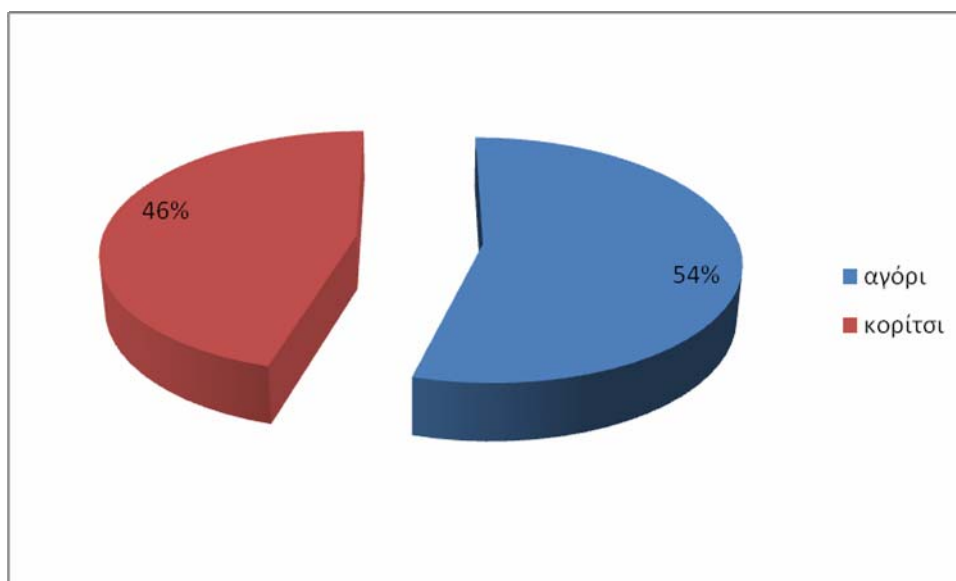
Από το σύνολο των ερωτηθέντων το 73,2% (104 άτομα) ήταν από τη Λάρισα, το 6,3% (9 άτομα) από τον Αμπελώνα, το 1,4% (2 άτομα) από τη Φιλιππούπολη, το 1,4% (2 άτομα) από τη Γιάννουλη, το 2,1% (3 άτομα) από τον Τύρναβο, το 2,8% (4 άτομα) από το Συκούριο, το 1,4% (2 άτομα) από την Ελάτεια, το 1,4% (2 άτομα) από το Μακρυχώρι, το 1,4% (2 άτομα) από την Ελασσόνα, το 2,8% (4 άτομα) από τους Γόνους, το 1,4% (2 άτομα) από τη Βερδικούσσα και το υπόλοιπο 4,2% (6 άτομα) από την περιοχή της Αγιάς.

Διάγραμμα 4: Ύπαρξη παιδιών

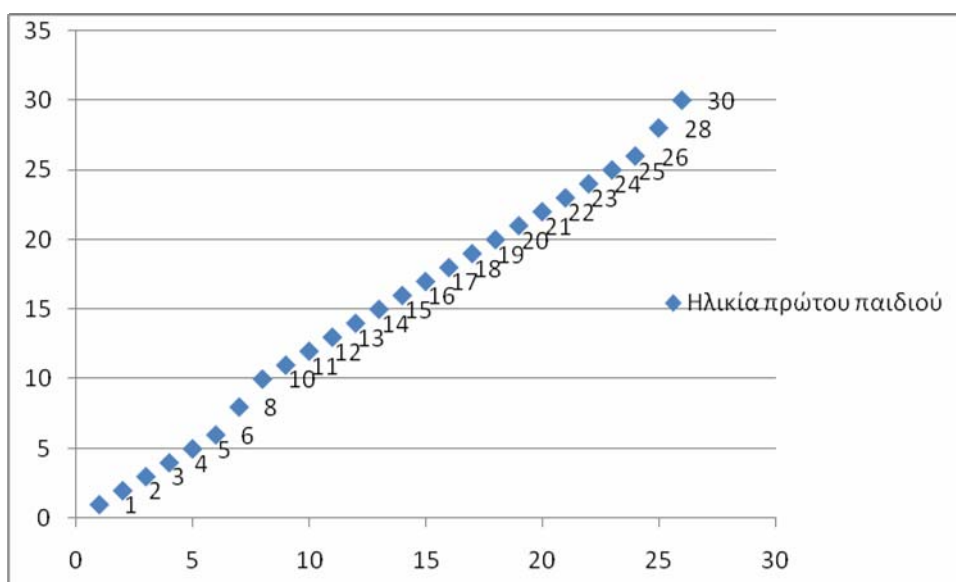
Από τους ερωτηθέντες το 9,9% (14 άτομα) δεν είχε παιδιά. Το 10,6% (15 άτομα) είχε ένα παιδί, το 55,6% (79 άτομα), όπου είναι και το μεγαλύτερο ποσοστό, είχαν δύο παιδιά, το 12,7%

(18 άτομα) είχε τρία παιδιά, το 9,9% (14 άτομα) είχε τέσσερα παιδιά και από όλα τα άτομα που ερωτήθηκαν το 1,4% (2 άτομα που ήταν ζευγάρι) είχε πέντε παιδιά

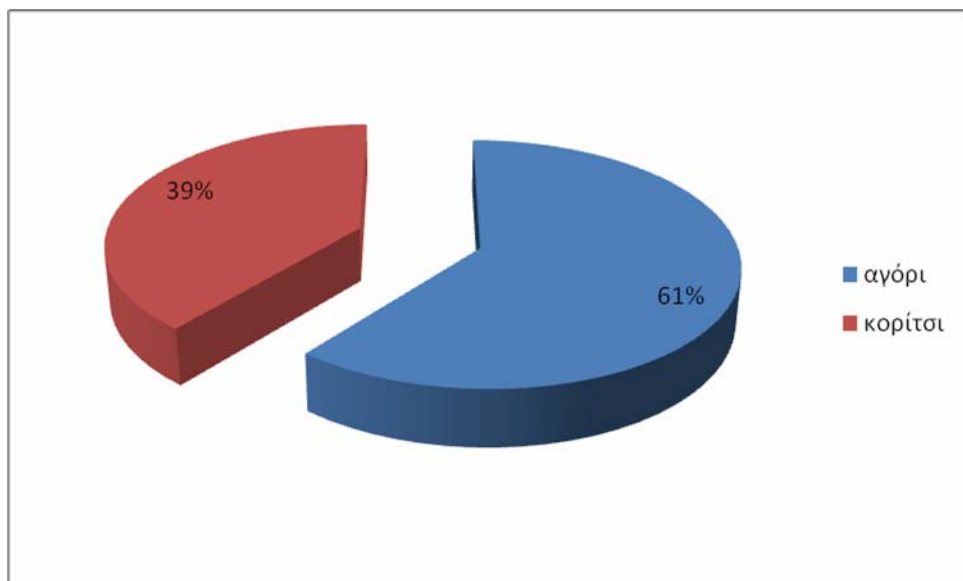
Διάγραμμα 5.α.1: Φύλο 1^{ου} παιδιού

Το 54,4% (68 άτομα) των ατόμων που ερωτήθηκε και είχε τουλάχιστον ένα παιδί το φύλο του πρώτου τους παιδιού ήταν αγόρι, ενώ το 45,6% (57 άτομα) είχε ως πρώτο παιδί κορίτσι.

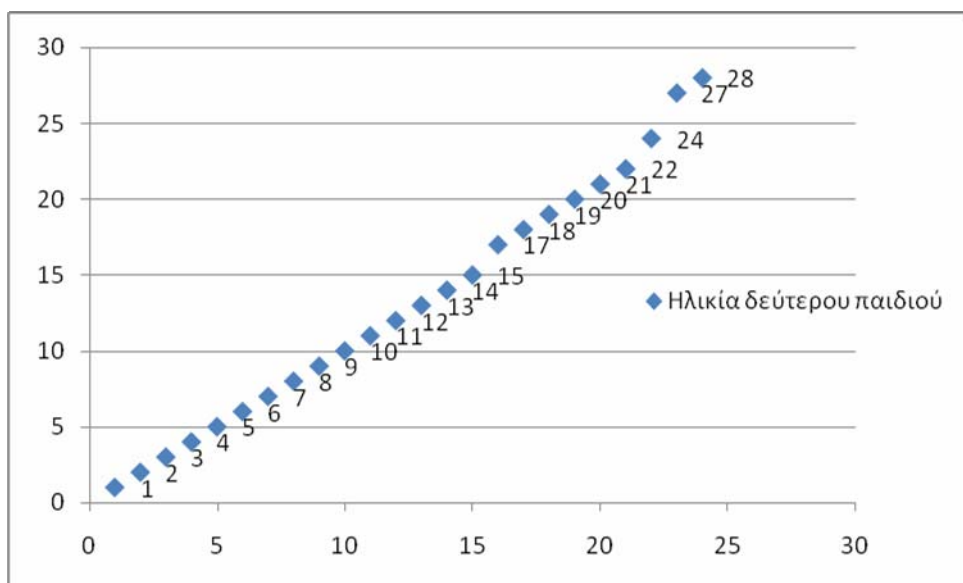
Διάγραμμα 5.β.1: Ηλικιακή διακύμανση 1^{ου} παιδιού

Η ηλικία του 1^{ου} παιδιού των ερωτηθέντων κυμαινόταν από 1 έως 30 ετών, ενώ ο μέσος όρος της ηλικίας τους ήταν 14,85 ετών.

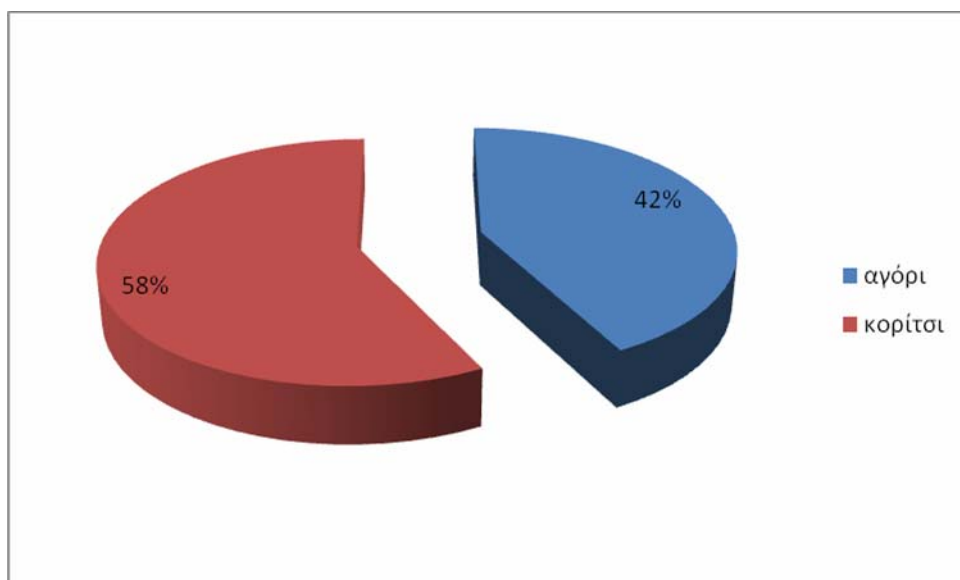
Διάγραμμα 5.α.2: Φύλο 2^{ου} παιδιού

Το 60,9% (67 άτομα) των ατόμων που ερωτήθηκαν και είχαν τουλάχιστον δυο παιδιά το φύλο του δεύτερου παιδιού τους ήταν αγόρι, ενώ το 39,1% (43 άτομα) είχε ως πρώτο παιδί κορίτσι.

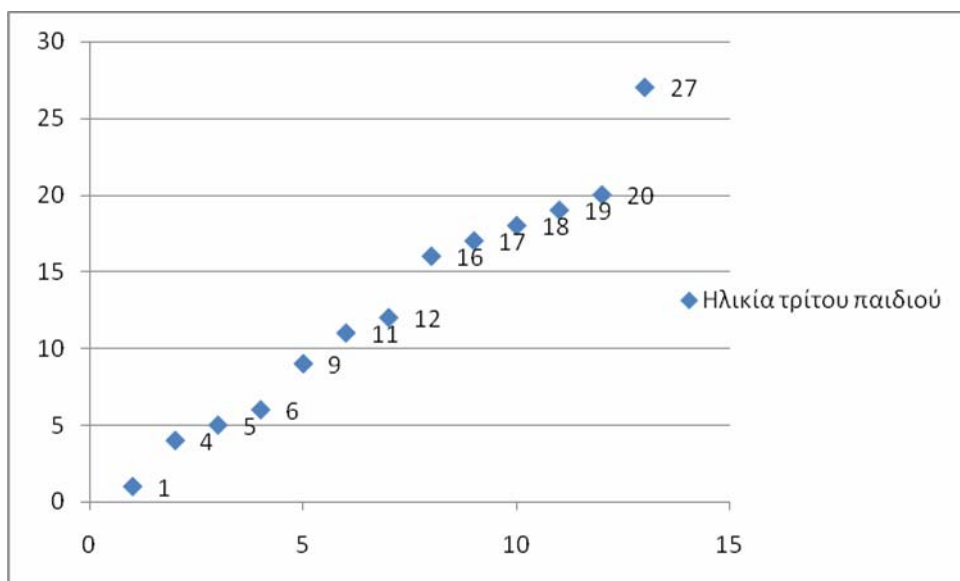
Διάγραμμα 5.β.2: Ηλικιακή διακύμανση 2^{ου} παιδιού

Η ηλικία του 2^{ου} παιδιού των ερωτώμενων κυμαινόταν από 1 έως 28 ετών, ενώ ο μέσος όρος της ηλικίας τους ήταν 13,12 ετών.

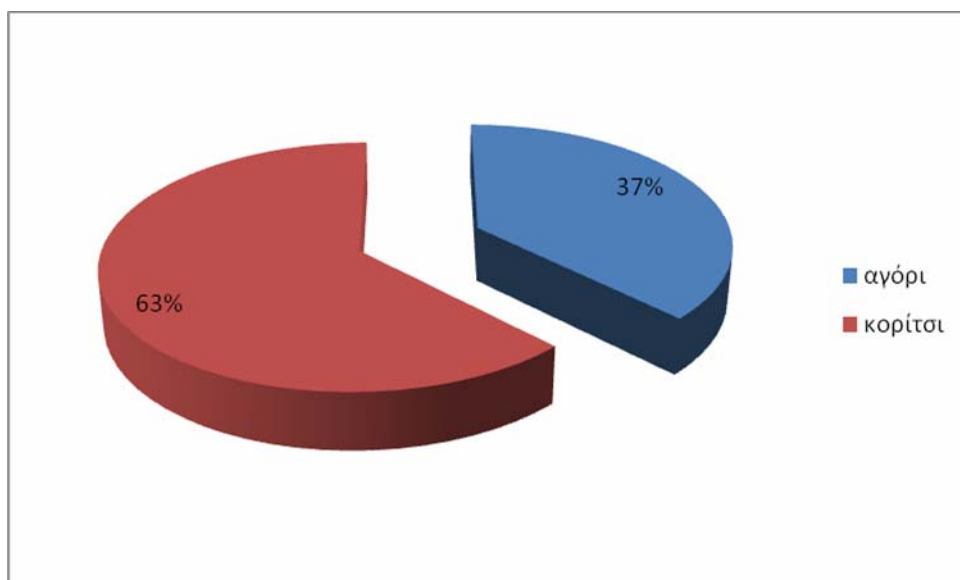
Διάγραμμα 5.α.3: Φύλο 3^{ου} παιδιού

Το 42,4% (14 άτομα) των ατόμων που ερωτήθηκαν και είχαν τουλάχιστον δυο παιδιά το φύλο του δεύτερου παιδιού τους ήταν αγόρι, ενώ το 57,6% (19 άτομα) είχε ως πρώτο παιδί κορίτσι.

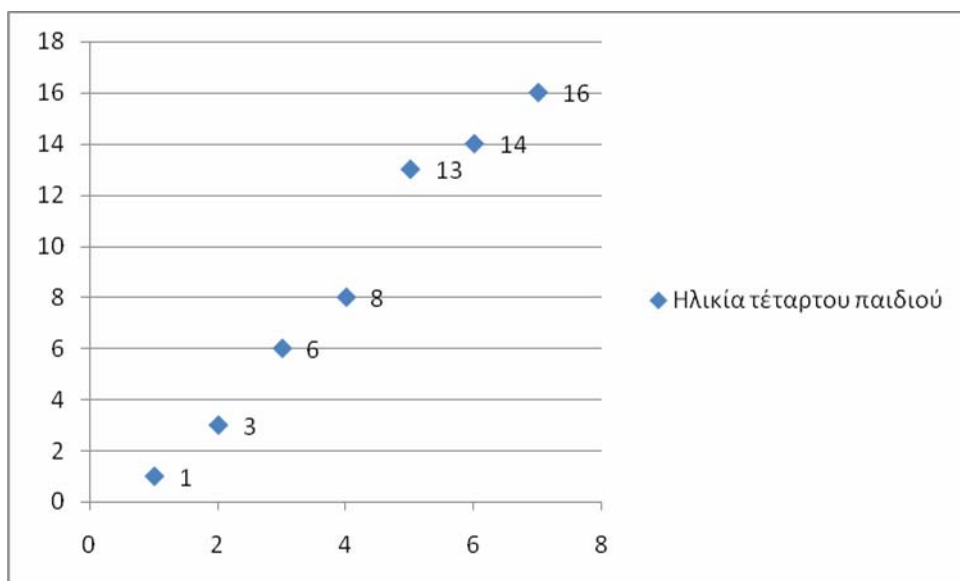
Διάγραμμα 5.β.3: Ηλικιακή διακύμανση 3^{ου} παιδιού

Η ηλικία του 3^{ου} παιδιού των ερωτώμενων κυμαίνεται από 1 έως 27 ετών, ενώ ο μέσος όρος της ηλικίας τους είναι 11,97 ετών.

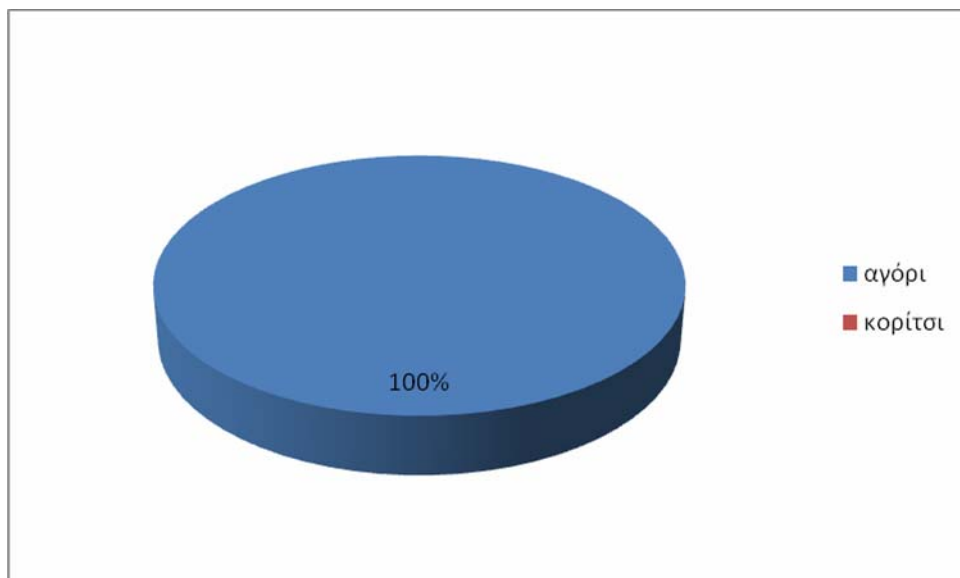
Διάγραμμα 5.α.4: Φύλο 4^{ου} παιδιού

Το 37,5% (6 άτομα) των ατόμων που ερωτήθηκαν και έχουν τουλάχιστον δυο παιδιά το φύλο του δεύτερου παιδιού τους είναι αγόρι, ενώ το 62,5% (10 άτομα) έχει ως πρώτο παιδί κορίτσι.

Διάγραμμα 5.β.4: Ηλικιακή διακύμανση 4^{ου} παιδιού

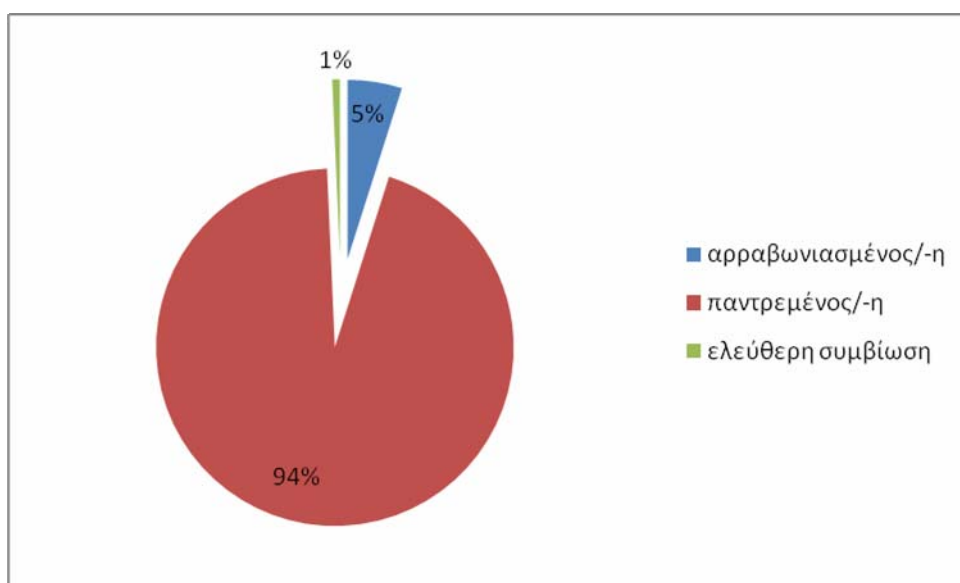
Η ηλικία του 4^{ου} παιδιού των ερωτώμενων κυμαινόταν από 1 έως 16 ετών, ενώ ο μέσος όρος της ηλικίας τους ήταν 8,38 ετών.

Διάγραμμα 5.α.5: Φύλο 5^{ου} παιδιού

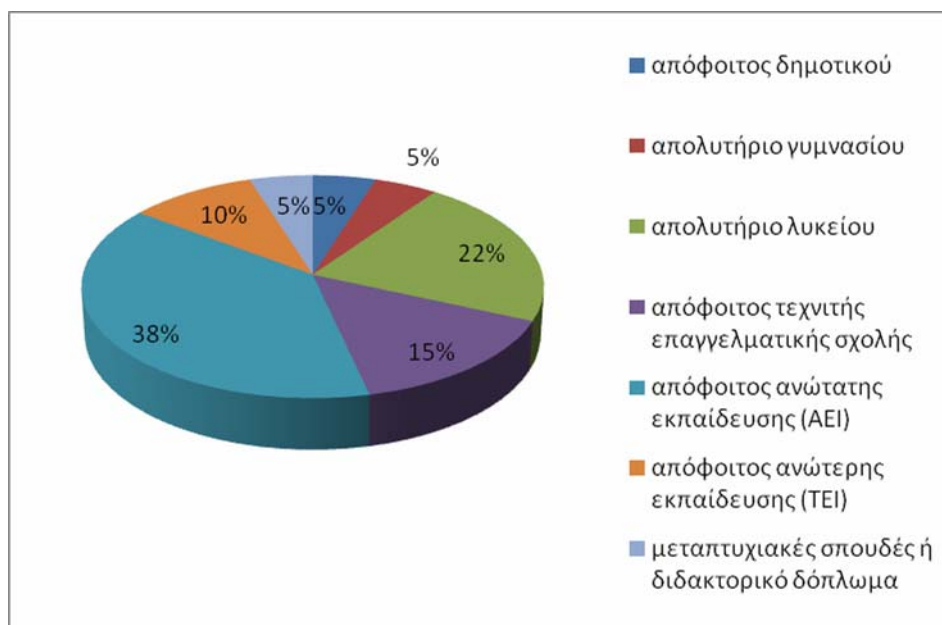
Το πέμπτο παιδί του ζευγαριού που ερωτήθηκε ήταν αγόρι.

Η ηλικία του 5^{ου} παιδιού των ερωτώμενων ήταν 6 ετών.

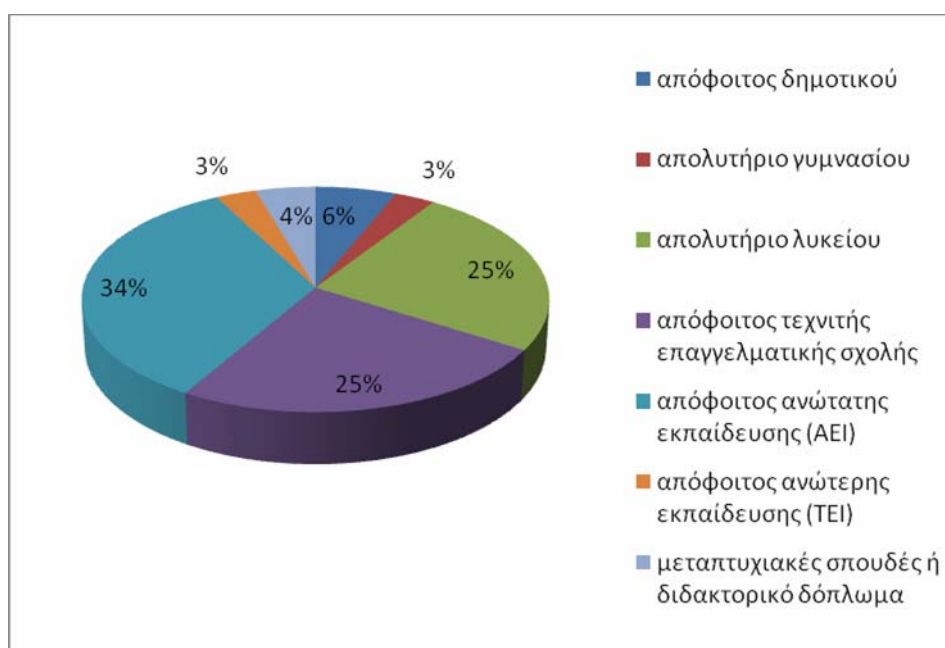
Διάγραμμα 6: Ποσοστό οικογενειακής κατάστασης

Το 94,4% (134 άτομα) των ερωτηθέντων του δείγματος δήλωσαν παντρεμένοι, το 4,9% (7 άτομα) αρραβωνιασμένοι, ενώ το 0,7% (1 άτομο) δήλωσε ότι συμβιώνει.

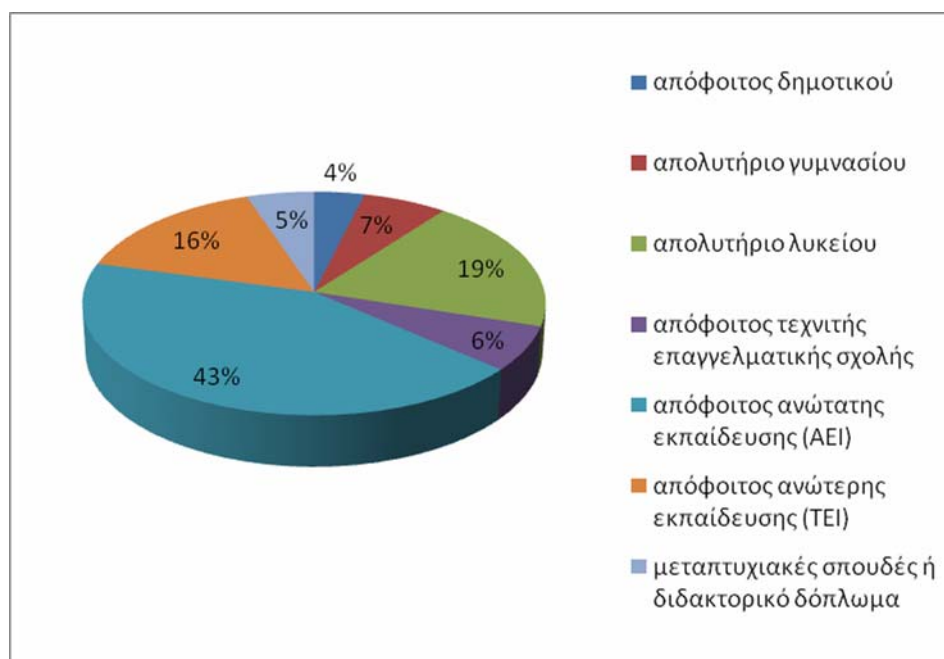
Διάγραμμα 7: Ποσοστό σπουδών ερωτώμενων

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, 38,7% (55 ερωτώμενοι), είχε ως ανώτερο τίτλο σπουδών το AEI. Ακολουθούν με ποσοστό 21,8% (31 ερωτώμενοι) με ανώτερο τίτλο σπουδών το λύκειο. Το 14,8% (21 ερωτώμενοι) είχε ως ανώτερο τίτλο σπουδών το ΤΕΕ. Στη συνέχεια το 9,9% (14 ερωτώμενοι) είχε τίτλο σπουδών από ΤΕΙ. Με ποσοστό ισοψηφίας, 4,9% (7 ερωτώμενοι το καθένα) ακολουθούν τα άτομα που είχαν απολυτήριο δημοτικού, απολυτήριο γυμνασίου και άτομα που είχαν πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές.

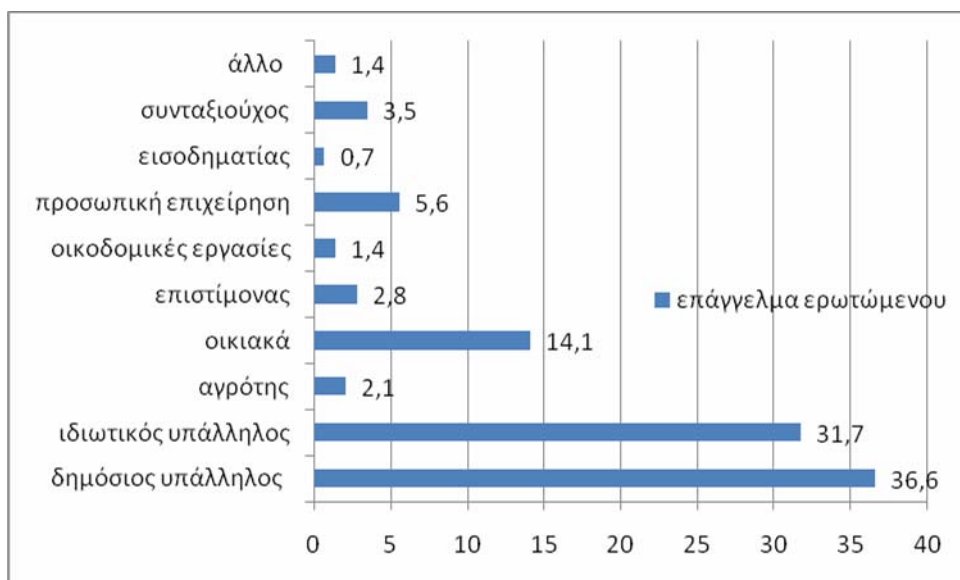
Διάγραμμα 7.α: Ποσοστό σπουδών άντρα

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών, 33,8% (22 άντρες), είχε ως ανώτερο τίτλο σπουδών το ΑΕΙ. Με ποσοστό ισοψηφίας, 24,6% (16 άντρες το καθένα), οι άντρες με ανώτερο τίτλο σπουδών το λύκειο και το ΤΕΕ. Στη συνέχεια το 6,2% (4 άντρες) είχε δημοτικού, το 4,6% (3 άντρες) είχε πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές, το 3,1% (2 άντρες) είχε γυμνασίου και το επίσης 3,1% (2 άντρες) είχε τίτλο σπουδών από ΤΕΙ.

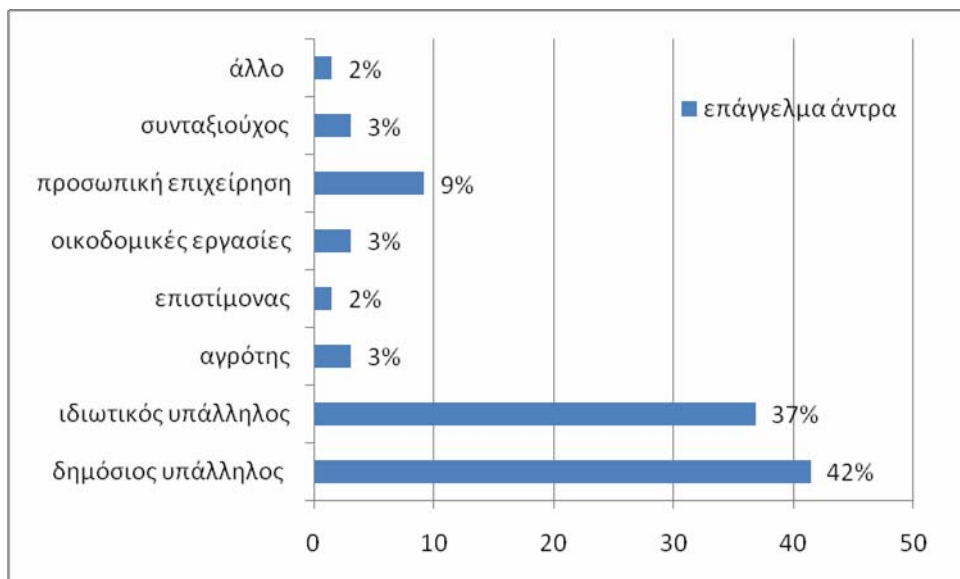
Διάγραμμα 7.β: Ποσοστό σπουδών γυναίκας

Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών, 42,9% (33 γυναίκες), είχε ως ανώτερο τίτλο σπουδών το ΑΕΙ. Με ποσοστό 19,5% (15 γυναίκες) οι γυναίκες με ανώτερο τίτλο σπουδών το λύκειο. Στη συνέχεια το 15,6% (12 γυναίκες) είχε ανώτερο τίτλο σπουδών ΤΕΙ. Ακολουθεί το 6,5% (5 γυναίκες) με ΤΕΕ. Το 6,5% (5 γυναίκες) είχε απολυτήριο γυμνασίου, το 5,2% (4 γυναίκες) είχε πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές και το 3,9% (3 γυναίκες) είχε απολυτήριο δημοτικού.

Διάγραμμα 8: Ποσοστό επαγγέλματος ερωτώμενου

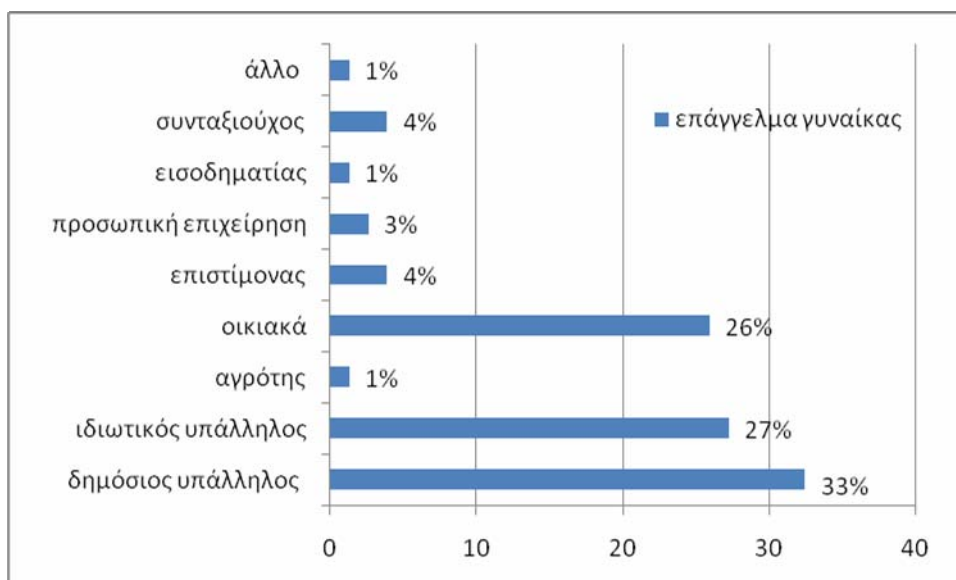
Από τους 142 ερωτώμενους το 36,6% (52 άτομα) ήταν δημόσιοι υπάλληλοι, το 31,7% (45 άτομα) εργαζόταν στον ιδιωτικό τομέα, το 2,1% (3 άτομα) ήταν αγρότες, το 14,1% (20 άτομα) απάντησαν οικιακά, το 2,8% (4 άτομα) ασκούσε επιστημονικό επάγγελμα, το 1,4% (2 άτομα) εργαζόταν ως οικοδόμος, το 5,6% (8 άτομα) είχε προσωπική επιχείρηση, το 0,7% (1 άτομο) ήταν εισοδηματίας, το 3,5% (5 άτομα) ήταν συνταξιούχοι και το υπόλοιπο 1,4% (2 άτομα) απάντησαν άλλο.

Διάγραμμα 8.α: Ποσοστό επαγγέλματος άντρα

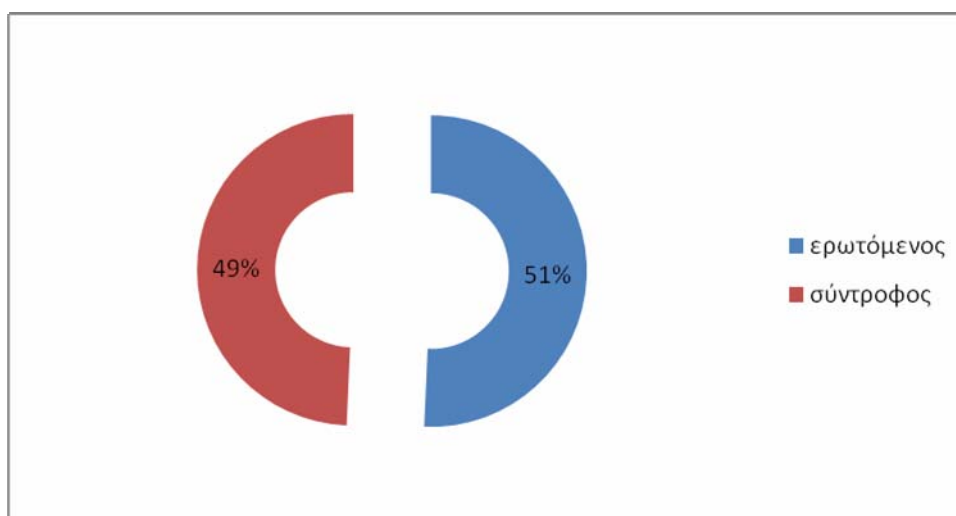
Από τους 65 άντρες το 41,5% (27 άντρες) ήταν δημόσιοι υπάλληλοι, το 36,9% (24 άντρες) εργαζόταν στον ιδιωτικό τομέα, το 3,1% (2 άντρες) ήταν αγρότες, το 1,5% (1 άντρας) ασκούσε

επιστημονικό επάγγελμα, το 3,1% (2 άντρες) εργαζόταν ως οικοδόμος, το 9,2% (6 άντρες) είχε προσωπική επιχείρηση, το 3,1% (2 άντρες) ήταν συνταξιούχοι και το υπόλοιπο 1,5% (1 άντρας) απάντησε άλλο.

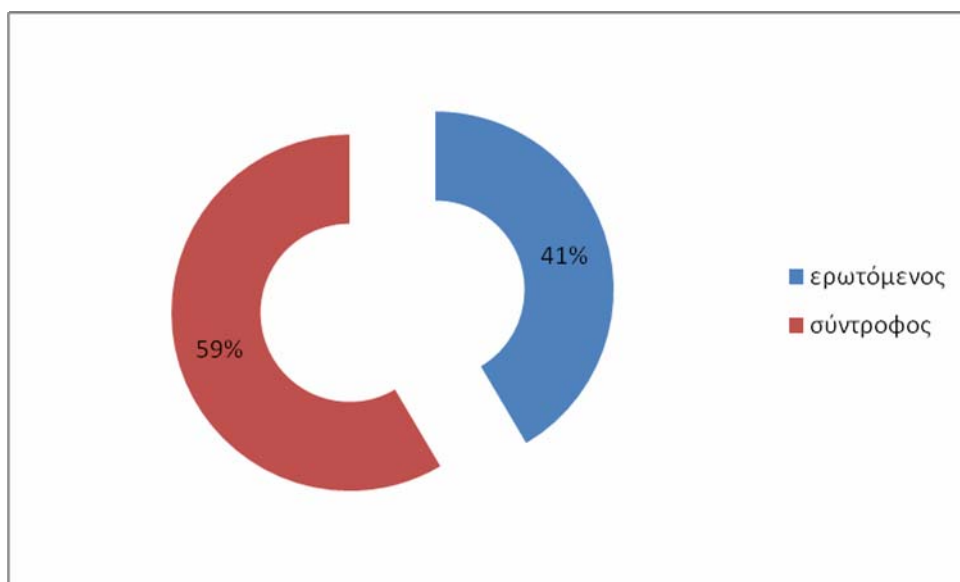
Διάγραμμα 8.β: Ποσοστό επαγγέλματος γυναίκας

Από τις 76 γυναίκες το 32,5% (25 γυναίκες) ήταν δημόσιος υπάλληλος, το 27,3% (21 γυναίκες) εργαζόταν στον ιδιωτικό τομέα, το 1,3% (1 γυναίκα) ήταν αγρότισσα, το 26% (20 γυναίκες) απάντησαν οικιακά, το 3,9% (3 γυναίκες) ασκούσε επιστημονικό επάγγελμα, το 2,6% (2 γυναίκες) είχε προσωπική επιχείρηση, το 1,3% (1 γυναίκα) ήταν εισοδηματίας, το 3,9% (3 γυναίκες) είχαν βγει σε σύνταξη και το υπόλοιπο 1,3% (1 γυναίκα) απάντησε άλλο.

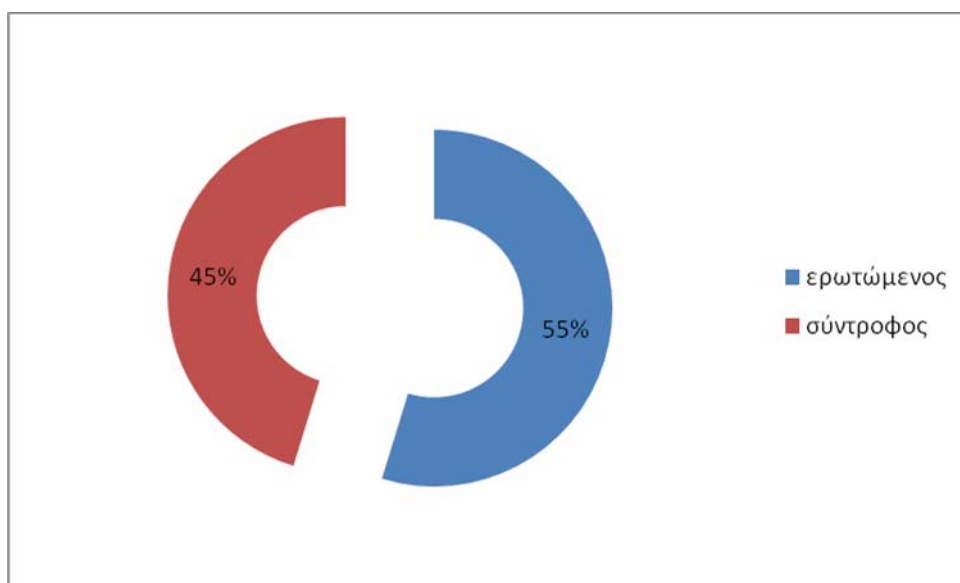
Διάγραμμα 9: Ποσοστό ελεύθερης ώρας

Το 50,7% (72 άτομα) των ερωτηθέντων ατόμων θεωρούσε ότι είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο από ότι ο σύντροφός τους, ενώ το 49,3% (70 άτομα) θεωρούσε ότι ο σύντροφός τους είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο.

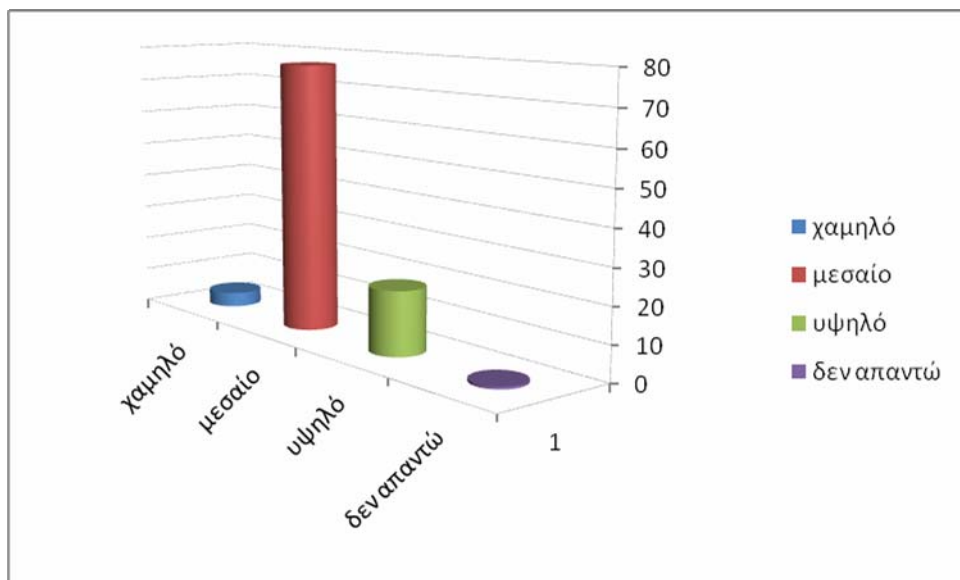
Διάγραμμα 9.α: Ποσοστό ελεύθερης ώρας (απαντήσεις αντρών)

Το 41,5% (27 άντρες) των αντρών θεωρούσε ότι είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο από ότι η σύντροφός τους ενώ το 58,5% (38 άντρες) θεωρούσε ότι η σύντροφός τους είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο.

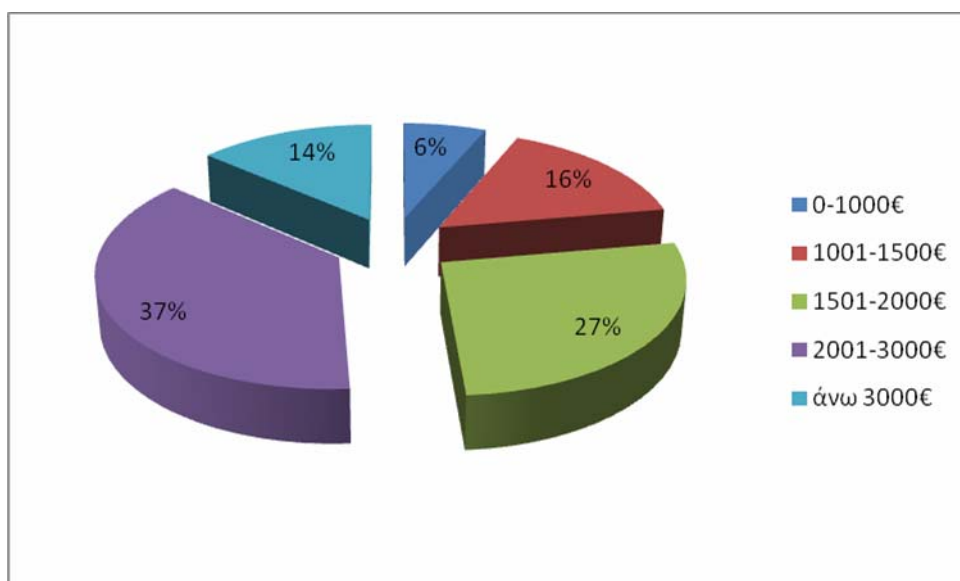
Διάγραμμα 9.β: Ποσοστό ελεύθερης ώρας (απαντήσεις γυναίκας)

Το 57,1% (44 γυναίκες) των γυναικών θεωρούσε ότι είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο από ότι ο σύντροφός τους ενώ το 42,9% (33 γυναίκες) θεωρούσε ότι ο σύντροφός τους είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο.

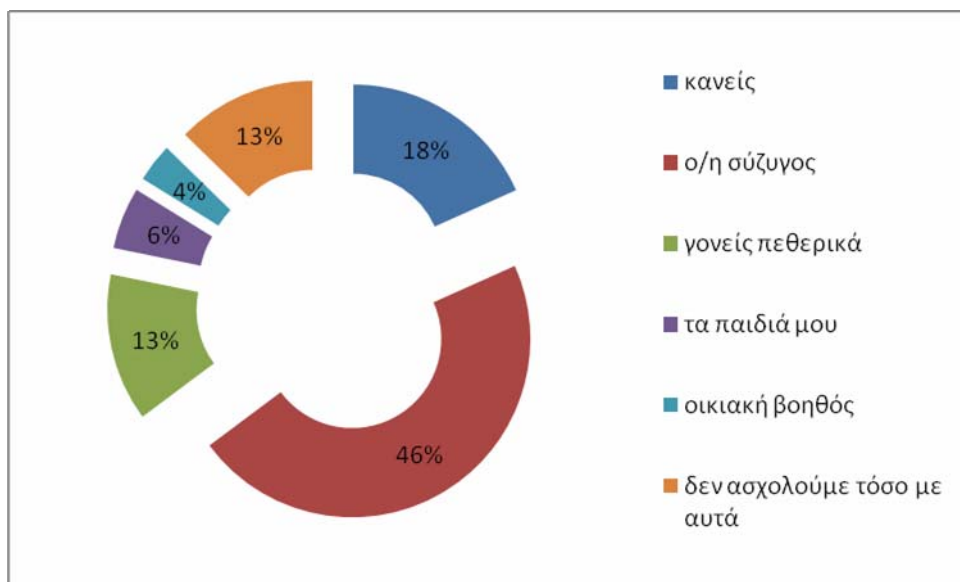
Διάγραμμα 10: Ποσοστό οικονομικού επιπέδου

Το 4,2% (6 άτομα) θεωρούσε ότι το οικονομικό επίπεδο της οικογένειάς του ήταν χαμηλό, το 76,8% (109 άτομα) θεωρούσε ότι το οικονομικό επίπεδο ήταν μεσαίο, το 18,3% (26 άτομα) ότι είναι υψηλό και το 0,7% συμπλήρωσε «δεν απαντώ».

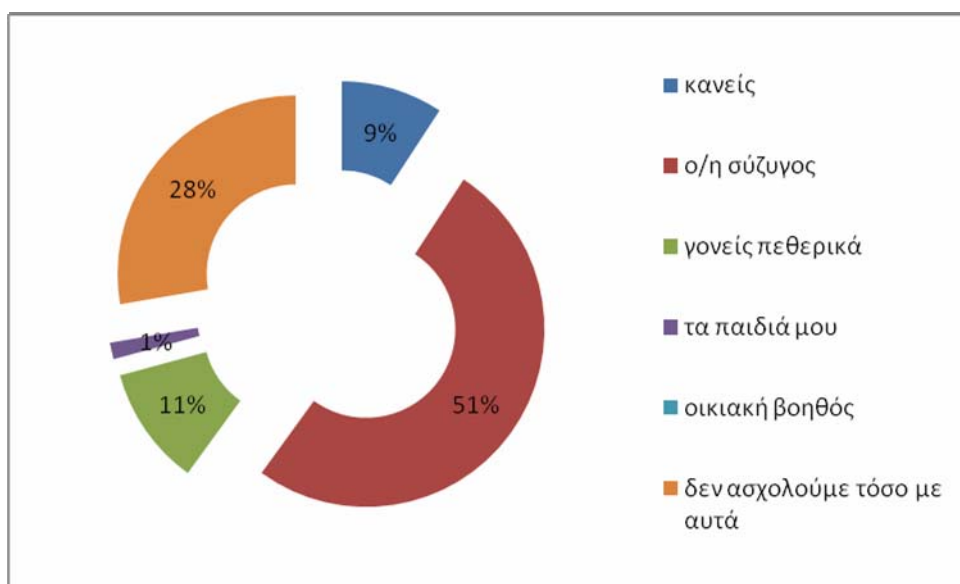
Διάγραμμα 10.α: Ποσοστό οικογενειακού εισοδήματος

Το 6,3% (9 άτομα) των ερωτηθέντων απάντησε ότι το οικογενειακό μηνιαίο τους εισόδημα κυμαινόταν από 0-1000€, το 15,53% (22 άτομα) από 1001-1500€, το 26,1 % (37 άτομα) από 1501-2000€, το 36,6% (52 άτομα) από 2001-3000€, το 13,1 % (19 άτομα) από 3000€ και πάνω, ενώ το 2,1% (3 άτομα) δεν έδωσε καμία απάντηση.

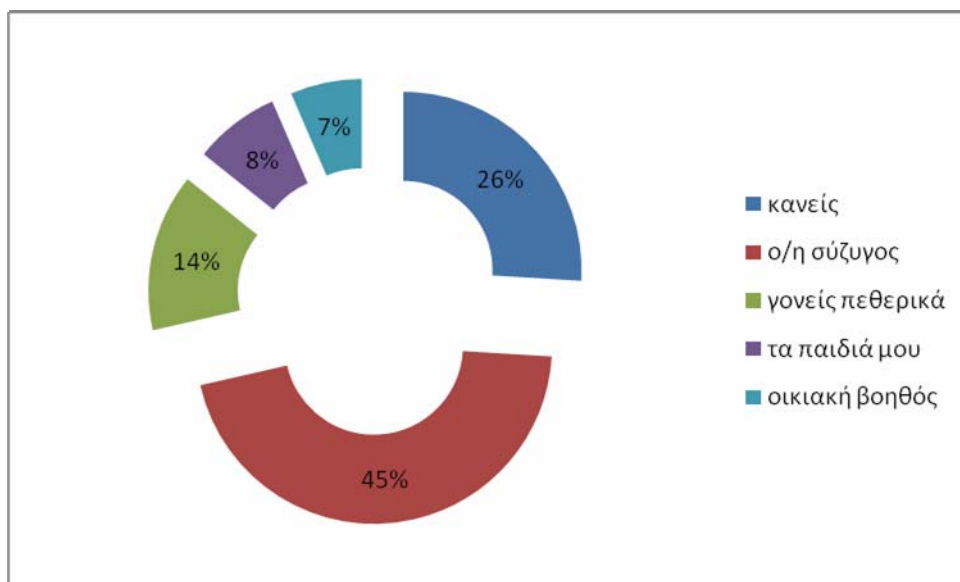
Διάγραμμα 11: Ποσοστό βοήθειας στις οικιακές ασχολίες

Στην ερώτηση «ποιος σας βοηθάει στις οικιακές ασχολίες» το 18,3% (26 άτομα) απάντησε ότι δε τους βοηθάει κανείς, το 46,5% (66 άτομα) ότι τους βοηθάει ο/η σύζυγος, το 13,4% (19 άτομα) οι γονείς, το 5,6% (8 άτομα) τα παιδιά, το 3,5% (5 άτομα) απάντησε ότι έχουν βοήθεια από οικιακή βοηθό και το 12,7% (18 άτομα) απάντησε ότι δεν ασχολούνται τόσο με αυτά.

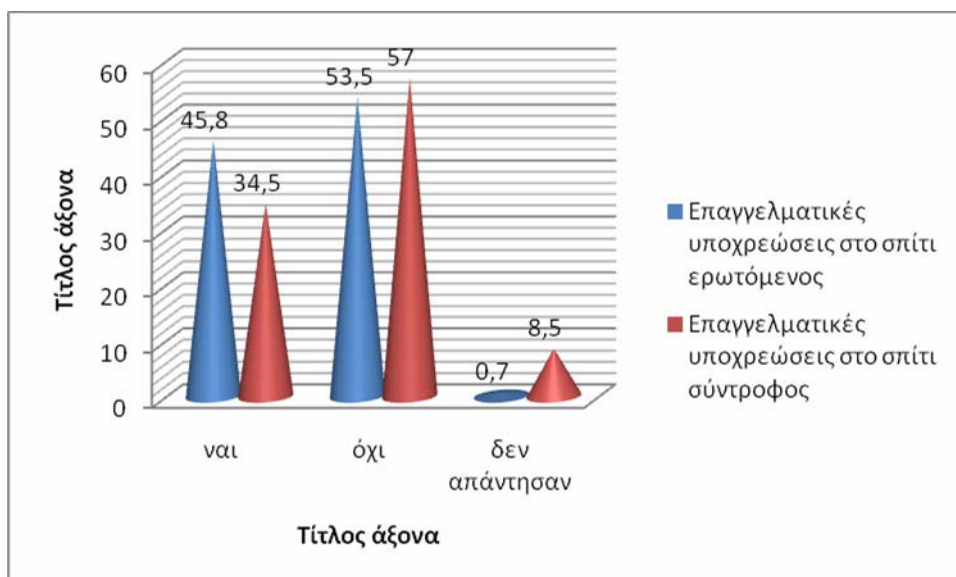
Διάγραμμα 11.α: Ποσοστό βοήθειας στις οικιακές ασχολίες για τον άντρα

Όσον αφορά τη βοήθεια στις οικιακές ασχολίες το 9,2% των αντρών (6 άτομα) απάντησε ότι δε τους βοηθάει κανείς, το 50,8% (33 άτομα) ότι τους βοηθάει η σύζυγος, το 10,8% (7 άτομα) οι γονείς, το 1,5% (1 άτομο) τα παιδιά και το 27,7% (18 άτομα) απάντησε ότι δεν ασχολείται τόσο με αυτά.

Διάγραμμα 11.β: ποσοστό βοήθειας στις οικιακές ασχολίες για τη γυναίκα

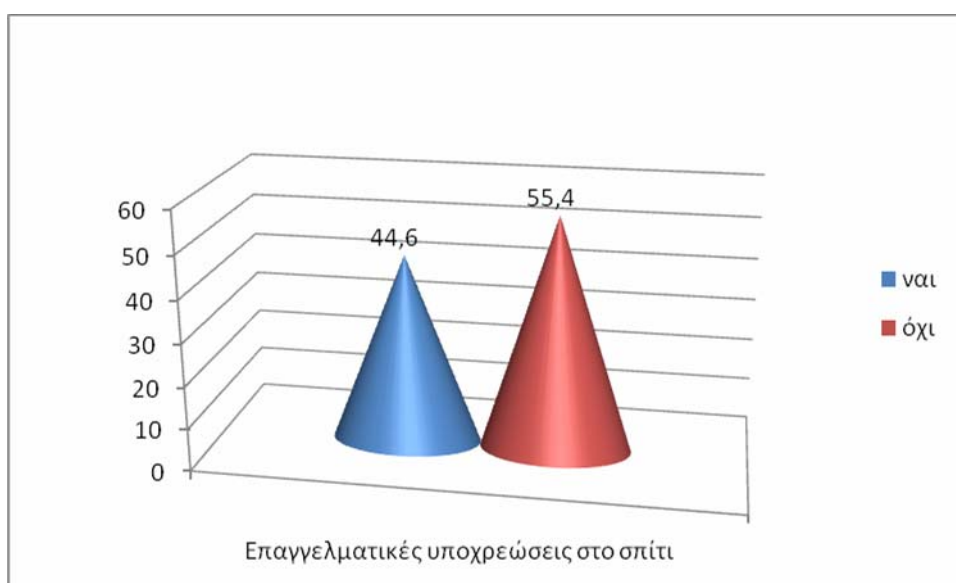
Όσον αφορά τη βοήθεια στις οικιακές ασχολίες το 26% των γυναικών (20 γυναίκες) απάντησε ότι δε τους βοηθάει κανείς, το 45,5% (35 γυναίκες) ότι τους βοηθάει ο σύζυγος, το 14,3% (11 γυναίκες) οι γονείς, το 7,8% (6 γυναίκες) τα παιδιά και το 6,5% (5 γυναίκες) απάντησε ότι τους βοηθάει οικιακή βοηθός.

Διάγραμμα 12: Ποσοστό ασχολίας στο σπίτι με επαγγελματικές υποχρεώσεις

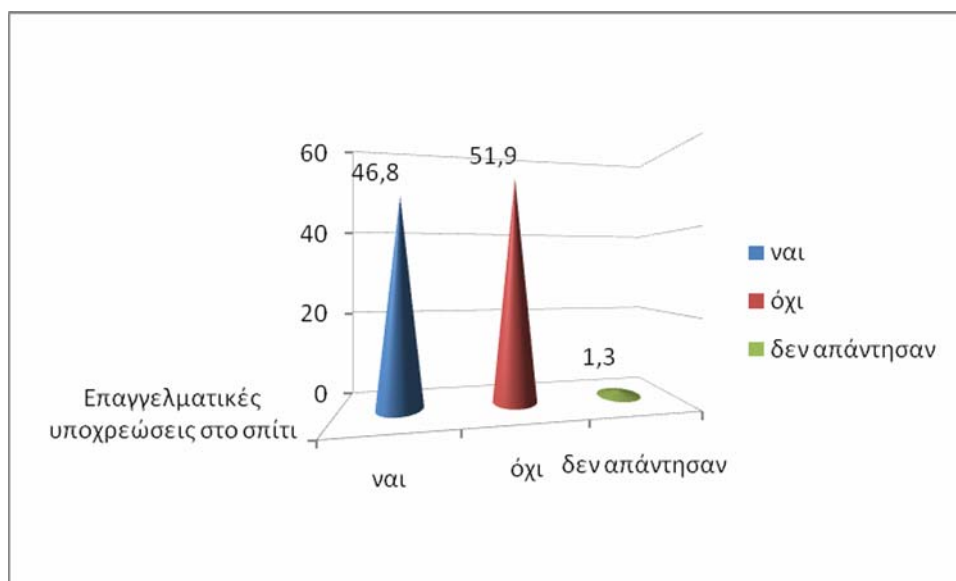
Στην ερώτηση, «ασχολείστε με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι» το 45,8% (65 άτομα) απάντησε ναι και το 53,5% (76 άτομα) απάντησε όχι, ενώ το 0,7% (1 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Στην ίδια ερώτηση τα ερωτηθέντα άτομα απάντησαν και για το/τη σύντροφό τους και βγήκε ότι το 34,5% (49 άτομα) ασχολείται με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, το 57% (81 άτομα) δεν ασχολείται και το υπόλοιπο 8,5% (12 άτομα) δεν απάντησε.

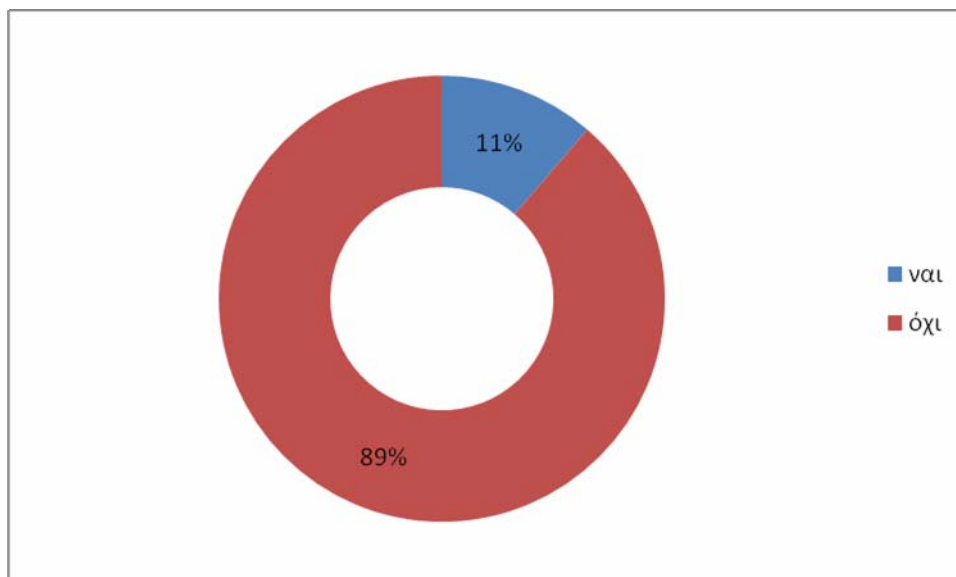
Διάγραμμα 12.α: Ποσοστό επαγγελματικών υποχρεώσεων στο σπίτι (απαντήσεις αντρών)

Σύμφωνα με τις δηλώσεις των αντρών προέκυψε ότι το 44,6% (29 άντρες) ασχολείται με τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις και στο σπίτι, ενώ το 55,4% (36 άντρες) όχι.

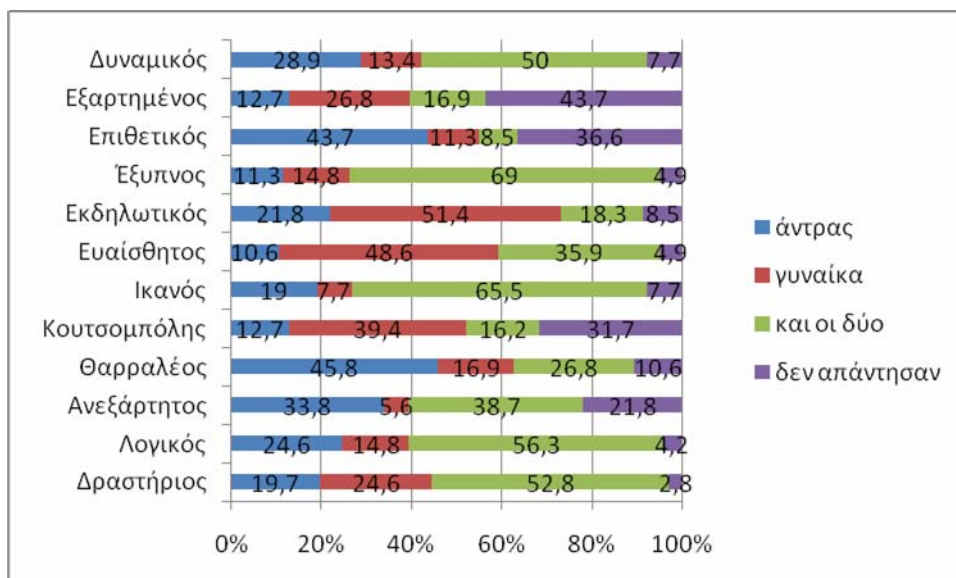
Διάγραμμα 12.β: Ποσοστό επαγγελματικών υποχρεώσεων στο σπίτι (απαντήσεις γυναικών)

Σύμφωνα με τις δηλώσεις των γυναικών προέκυψε ότι το 46,8% (36 γυναίκες) ασχολείται με τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις και στο σπίτι, ενώ το 51,9% (40 γυναίκες) όχι.

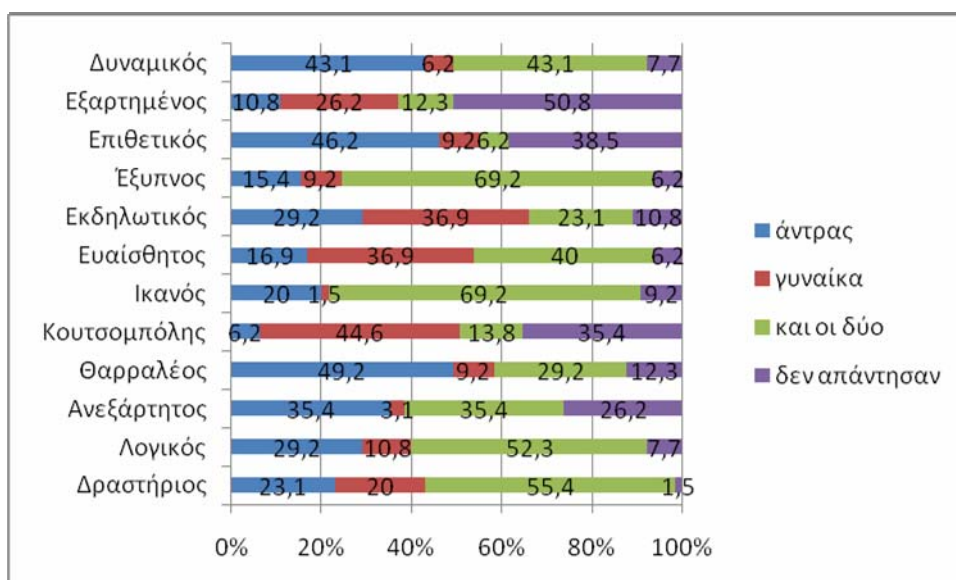

Διάγραμμα 13: Ποσοστό ύπαρξης ηλικιωμένου στο σπίτι

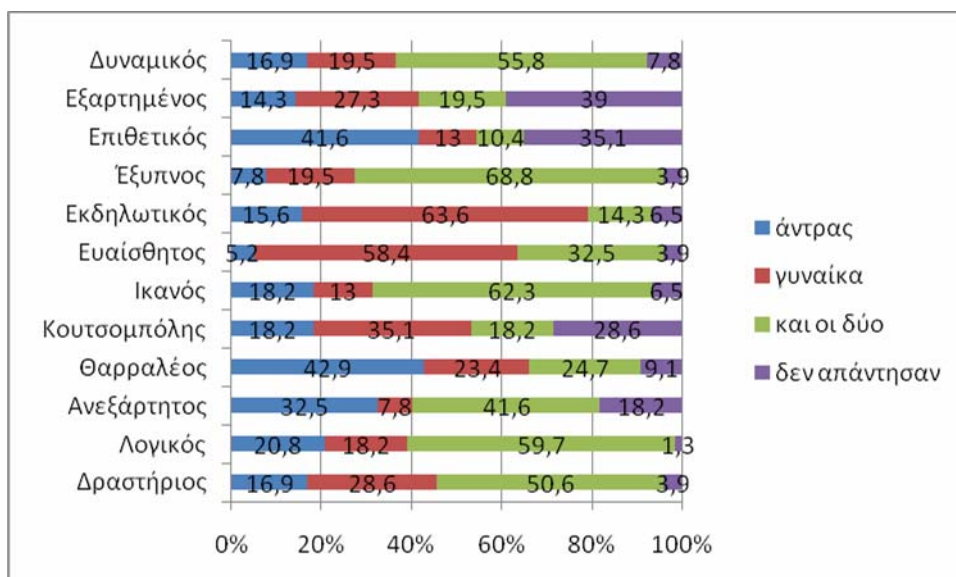
Το 88,7% (126 άτομα) των ερωτηθέντων του δείγματος δήλωσε ότι στο σπίτι του δε μένει με κάποιο ηλικιωμένο άτομο, ενώ το 11,3% (16 άτομα) συγκατοικεί.

Διάγραμμα 14: Ποσοστά επιθέτων που ταιριάζουν σε άντρες ή γυναίκες

Διάγραμμα 14.α: Ποσοστά επιθέτων που ταιριάζουν σε άντρες ή γυναίκες (απαντήσεις ανδρών)

Διάγραμμα 14.β: ποσοστά επιθέτων που ταιριάζουν σε άντρες ή γυναίκες (απαντήσεις γυναικών)

Στη συνέχεια θα αναλυθούν ξεχωριστά οι απαντήσεις των αντρών και των γυναικών. Συγκεκριμένα στην ερώτηση «αντιστοιχίστε τα χαρακτηριστικά στο φύλο του προσώπου που το χαρακτηρίζει περισσότερο»:

Στο *δραστήριος*:

Το 23,1% (15 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 20% (13 άντρες) απάντησε «γυναίκα», το 55,4% (36 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 1,5% (1 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 16,9% (32 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 28,6% (22 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 50,6% (39 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 3,9% (3 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο *λογικός*:

Το 29,2% (19 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 10,8% (7 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 52,3% (34 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 7,7% (5 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 20,8% (16 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 18,2% (14 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 59,7% (46 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 1,3% (1 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο *ανεξάρτητος*:

Το 35,4% (23 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 3,1% (2 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 35,4% (23 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 26,2% (17 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 32,5% (25 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 7,8% (6 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 41,6% (32 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 18,2% (14 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο θαρραλέος:

Το 49,2% (32 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 9,2% (6 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 29,2% (19 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 12,3% (8 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 42,9% (33 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 23,4% (18 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 24,7% (19 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 9,1% (7 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο κουτσομπόλης:

Το 6,2% (4 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 44,6% (29 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 13,8% (9 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 35,4% (23 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 18,2% (14 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 35,1% (27 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 18,2% (14 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 28,6% (22 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο ικανός:

Το 20% (13 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 1,5% (1 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 69,2% (45 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 9,2% (6 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 18,2% (14 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 13% (10 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 62,3% (48 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 6,5% (5 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο ευαίσθητος:

Το 16,9% (11 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 36,9% (24 άτομα) «γυναίκα», το 40% (26 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 6,2% (4 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 5,2% (4 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 58,4% (45 γυναίκες) «γυναίκα», το 32,5% (25 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 3,9% (3 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο εκδηλωτικός:

Το 29,2% (19 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 36,9% (24 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 23,1% (15 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 10,8% (7 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 15,6% (12 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 63,6% (49 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 14,3% (11 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 6,5% (5 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο έξυπνος:

Το 15,4% (10 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 9,2% (6 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 69,2% (45 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 6,2% (4 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 7,8% (6 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 19,5% (15 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 68,8% (53 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 3,9% (3 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο επιθετικός:

Το 46,2% (30 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 9,2% (6 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 6,2% (4 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 38,5% (25 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 41,6% (32 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 13% (10 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 10,4% (8 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 35,1% (27 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Στο εξαρτημένος:

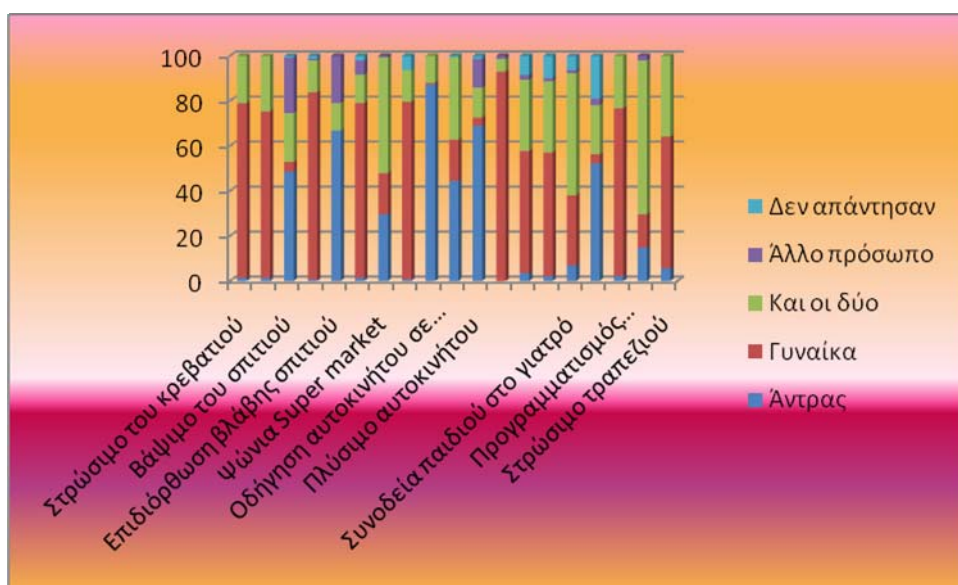
Το 10,8% (7 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 26,2% (17 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 12,3% (8 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 50,8% (33 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

Το 14,3% (11 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 27,3% (21 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 19,5% (15 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 39% (30 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

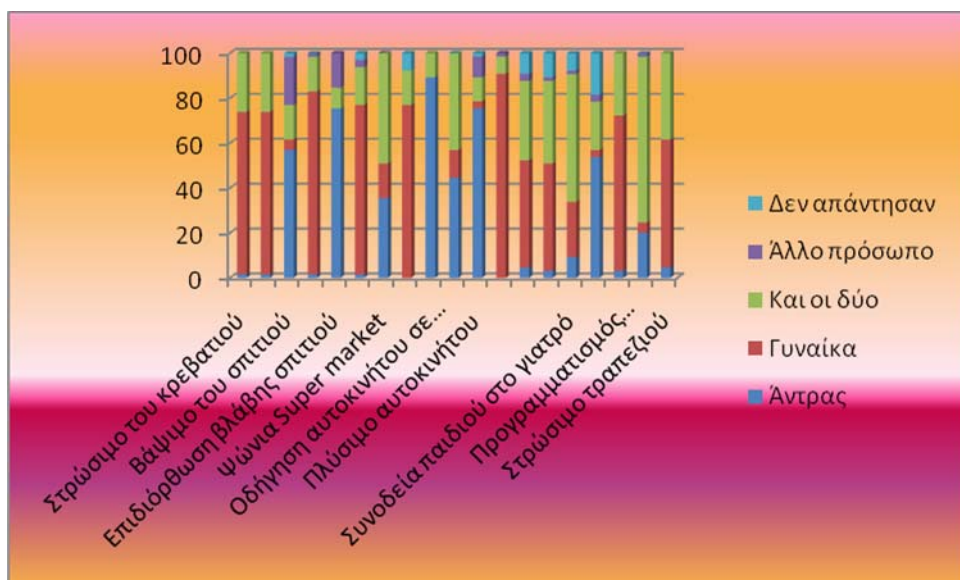
Στο *δυναμικό*:

Το 43,1% (28 άντρες) των αντρών απάντησε «άντρας», το 6,2% (4 άτομα) απάντησε «γυναίκα», το 43,1% (28 άντρες) απάντησε «και οι δύο» και το 7,7% (5 άτομο) δεν έδωσε απάντηση.

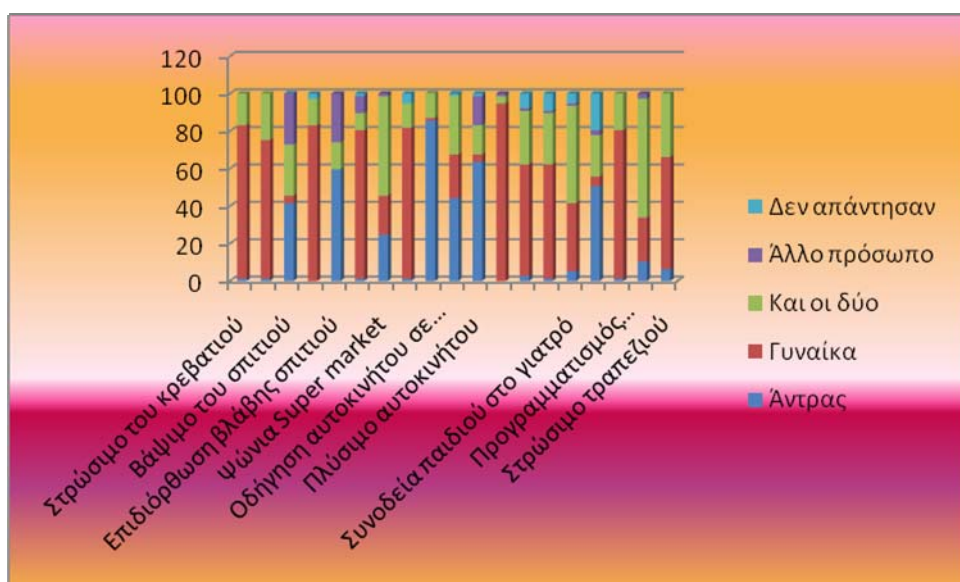
Το 16,9% (13 γυναίκες) των γυναικών απάντησε «άντρας», το 19,5% (15 γυναίκες) απάντησε «γυναίκα», το 55,8% (43 γυναίκες) απάντησε «και οι δύο» και το 7,8% (6 γυναίκες) δεν έδωσε απάντηση.

Διάγραμμα 15: Ποσοστό ανάθεσης οικογενειακών εργασιών

Διάγραμμα 15.α: Ποσοστό ανάθεσης οικογενειακών εργασιών (απαντήσεις αντρών)

Διάγραμμα 15.β: Ποσοστό ανάθεσης οικογενειακών εργασιών (απαντήσεις γυναικών)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων ασχολούνται περισσότερο με:

ι. το στρώσιμο του κρεβατιού: άνδρας 1,4% (2 άτομα), γυναίκα 77,5% (110 άτομα), και οι δύο 21,1% (30 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 1,5% (1 άντρας), γυναίκα το 72,3% (47 άντρες), και οι δύο το 26,2% (17 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 1,3% (1 γυναίκα), γυναίκα το 81,8% (63 γυναίκες), και οι δύο 16,9% (13 γυναίκες).

ii. *το πλύσιμο των πιάτων*: άνδρας 1,4% (2 άτομα), γυναίκα 73,9% (105 άτομα), και οι δύο 25,3% (36 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 1,5% (1 άντρας), γυναίκα το 72,3% (47 άντρες), και οι δύο το 26,2% (17 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 1,3% (1 γυναίκα), γυναίκα το 74% (57 γυναίκες), και οι δύο 24,7% (19 γυναίκες).

iii. *το βάψιμο του σπιτιού*: άνδρας 48,6% (69 άτομα), γυναίκα 4,2% (6 άτομα), και οι δύο 21,8% (31 άτομα), άλλο πρόσωπο 24,6% (35 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 0,7% (1 άτομο).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 56,9% (37 άντρες), γυναίκα το 4,6% (3 άντρες), και οι δύο το 15,4% (10 άντρες), άλλο πρόσωπο το 21,5% (14 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 0,7% (1 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 41,6% (32 γυναίκες), γυναίκα το 3,9% (3 γυναίκες), και οι δύο το 27,3% (21 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 27,3% (21 γυναίκες).

iv. *Ετοιμασία του φαγητού*: άνδρας 0,7% (1 άτομο), γυναίκα 83,1% (118 άτομα), και οι δύο 14,1% (20 άτομα), άλλο πρόσωπο 0,7% (1 άτομο) και δεν έδωσε απάντηση το 1,4% (2 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 1,5% (1 άντρας), γυναίκα το 81,5% (53 άντρες), και οι δύο το 15,4% (10 άντρες), άλλο πρόσωπο το 1,5% (1 άντρας).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: γυναίκα το 83,1% (64 γυναίκες), και οι δύο το 14,3% (11 γυναίκες) και δεν απάντησε το 2,6% (2 γυναίκες).

v. *Επιδιόρθωση βλάβης σπιτιού*: άνδρας 66,9% (95 άτομα), και οι δύο 12% (17 άτομα), άλλο πρόσωπο 24,6% 21,1% (30 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 75,4% (49 άντρες), και οι δύο το 9,2% (6 άντρες), άλλο πρόσωπο το 15,4% (10 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 59,7% (46 γυναίκες), και οι δύο το 14,3% (11 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 26% (20 γυναίκες).

vi. *Καθαριότητα του σπιτιού*: άνδρας 1, 4% (2 άτομα), γυναίκα 77,5% (110 άτομα), και οι δύο 12,7% (18 άτομα), άλλο πρόσωπο 6,3% (9 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 2,1% (2 άτομο).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 1,5% (1 άντρες), γυναίκα το 75,4% (49 άντρες), και οι δύο το 16,9% (11 άντρες), άλλο πρόσωπο το 3,1%(2 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 3,1% (2 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 1,3% (1 γυναίκα), γυναίκα το 79,2% (61 γυναίκες), και οι δύο το 9,1% (7 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 9,1% (7 γυναίκες) και δεν έδωσε απάντηση το 1,3% (1 γυναίκες).

vii. *Ψώνια Super market*: άνδρας 29,6% (42 άτομα), γυναίκα 18,3% (26 άτομα), και οι δύο 51,4% (73 άτομα), άλλο πρόσωπο 0,7% (1 άτομο).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 35,4% (23 άντρες), γυναίκα το 15,4% (10 άντρες), και οι δύο το 49,2% (32 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 24,7% (19 γυναίκες), γυναίκα το 20,8% (16 γυναίκες), και οι δύο το 53,2% (41 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 1,3% (1 γυναίκα).

viii. *Αγορές ρούχων στα παιδιά*: άνδρας 0,7% (1 άτομο), γυναίκα 78,9% (112 άτομα), και οι δύο 14,1% (20 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 6,3% (9 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: γυναίκα το 76,9% (50 άντρες), και οι δύο το 15,4% (10 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 7,7% (5 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 1,3% (1 γυναίκα), γυναίκα το 80,5% (62 γυναίκες), και οι δύο το 13% (10 γυναίκες) και δεν έδωσε απάντηση το 5,2% (4 γυναίκες).

ix. *Οδήγηση αυτοκινήτου σε μακρινό ταξίδι*: άνδρας 87,3% (124 άτομα), γυναίκα 0,7% (1 άτομο), και οι δύο 12% (17 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 89,2% (58 άντρες), και οι δύο το 10,8% (7 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 85,7% (66 γυναίκες), γυναίκα το 1,3% (1 γυναίκα), και οι δύο το 13% (10 γυναίκες).

x. *Κατάθεση χρημάτων σε τράπεζα:* άνδρας 44,4% (63 άτομα), γυναίκα 18,3% (26 άτομα), και οι δύο 36,6% (52 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 0,7% (1 άτομο).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 44,6% (29 άντρες), γυναίκα το 12,3% (8 άντρες), και οι δύο το 43,1% (28 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 44,2% (34 γυναίκες), γυναίκα το 23,4% (18 γυναίκες), και οι δύο το 31,2% (24 γυναίκες) και δεν έδωσε απάντηση το 1,3% (1 γυναίκα).

xi. *Πλύσιμο αυτοκινήτου:* άνδρας 69% (98 άτομα), γυναίκα 3,5% (5 άτομα), και οι δύο 13,4% (19 άτομα), άλλο πρόσωπο 12,7% (18 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 1,4% (2 άτομο).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 75,4% (49 άντρες), γυναίκα το 3,1% (2 άντρες), και οι δύο το 10,8% (7 άντρες), άλλο πρόσωπο το 9,2% (6 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 1,5% (2 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 63,6% (49 γυναίκες), γυναίκα το 3,9% (3 γυναίκες), και οι δύο το 15,6% (12 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 15,6% (12 γυναίκες) και δεν έδωσε απάντηση το 1,3% (1 γυναίκα).

xii. *Πλυντήριο, Απλωμα και Σιδέρωμα ρούχων:* γυναίκα 93% (132 άτομα), και οι δύο 5,6% (8 άτομα), άλλο πρόσωπο 1,4% (2 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: γυναίκα το 90,8% (59 άντρες), και οι δύο το 7,7% (5 άντρες), άλλο πρόσωπο το 1,5% (1 άντρας).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: γυναίκα το 94,8% (73 γυναίκες), και οι δύο το 3,9% (3 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 1,3% (1 γυναίκα).

xiii. *Βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών:* άνδρας 3,5% (5 άτομα), γυναίκα 54,2% (77 άτομα), και οι δύο 31,7% (45 άτομα), άλλο πρόσωπο 2,1% (3 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 8,5% (12 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 4,6% (3 άντρες), γυναίκα το 47,7% (31 άντρες), και οι δύο το 35,4% (23 άντρες), άλλο πρόσωπο το 3,1% (2 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 9,2% (6 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 2,6% (2 γυναίκες), γυναίκα το 59,7% (46 γυναίκες), και οι δύο το 28,6% (22 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 1,3% (1 γυναίκα) και δεν απάντησε το 7,8% (6 γυναίκες).

xiv. *Επίσκεψη σχολείου για ενημέρωση προόδου των παιδιών:* άνδρας 2,1% (3 άτομα), γυναίκα 54,9% (78 άτομα), και οι δύο 31,7% (45 άτομα), άλλο πρόσωπο 1,4% (2 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 9,9% (14 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 3,1% (2 άντρες), γυναίκα το 47,7% (31 άντρες), και οι δύο το 36,9% (24 άντρες), άλλο πρόσωπο το 1,5% (1 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 10,8% (7 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 1,3% (1 γυναίκα), γυναίκα το 61% (47 γυναίκες), και οι δύο το 27,3% (21 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 1,3% (1 γυναίκα) και δεν απάντησε το 9,1% (7 γυναίκες).

xv. *Συνοδεία παιδιού στο γιατρό:* άνδρας 7% (10 άτομα), γυναίκα 31% (44 άτομα), και οι δύο 54,2% (77 άτομα), άλλο πρόσωπο 1,4% (2 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 6,3% (9 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 9,2% (6 άντρες), γυναίκα το 24,6% (16 άντρες), και οι δύο το 56,9% (37 άντρες), άλλο πρόσωπο το 1,5% (1 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 7,7% (5 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 5,2% (4 γυναίκες), γυναίκα το 36,4% (28 γυναίκες), και οι δύο το 51,9% (40 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 1,3% (1 γυναίκα) και δεν απάντησε το 5,2% (4 γυναίκες).

xvi. *Ταξίδι για επαγγελματικούς λόγους :* άνδρας 52,1% (74 άτομα), γυναίκα 4,2% (6 άτομα), και οι δύο 21,8% (31 άτομα), άλλο πρόσωπο 2,8% (4 άτομα) και δεν έδωσε απάντηση το 19% (27 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 53,8% (35 άντρες), γυναίκα το 3,1% (2 άντρες), και οι δύο το 21,5% (14 άντρες), άλλο πρόσωπο το 3,1% (2 άντρες) και δεν έδωσε απάντηση το 18,5% (12 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 50,6% (39 γυναίκες), γυναίκα το 5,2% (4 γυναίκες), και οι δύο το 22,1% (17 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 2,6% (2 γυναίκες) και δεν απάντησε το 19,5% (15 γυναίκες).

xvii. *Προγραμματισμός καθημερινού φαγητού:* άνδρας 2,1% (3 άτομα), γυναίκα 74,6% (106 άτομα), και οι δύο 23,2% (33 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 3,1% (2 άντρες), γυναίκα το 69,2% (45 άντρες), και οι δύο το 27,7% (18 άντρες).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 1,3% (1 γυναίκα), γυναίκα το 79,2% (61 γυναίκες), και οι δύο το 19,5% (15 γυναίκες).

xviii. *Προγραμματισμός εκδρομών*: άνδρας 14,8% (21 άτομα), γυναίκα 14,8% (21 άτομα), και οι δύο 68,3% (97 άτομα), άλλο πρόσωπο 2,1% (3 άτομα).

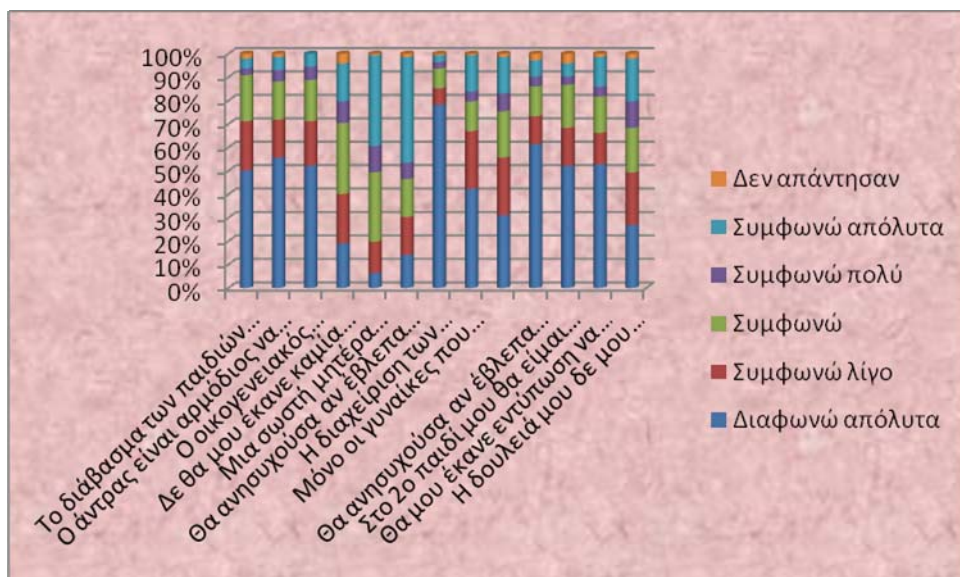
Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 20% (13 άντρες), γυναίκα το 4,6% (3 άντρες), και οι δύο το 73,8% (48 άντρες), άλλο πρόσωπο το 1,5% (1 άντρας).

Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 10,4% (8 γυναίκες), γυναίκα το 23,4% (18 γυναίκες), και οι δύο το 63,6% (49 γυναίκες), άλλο πρόσωπο το 2,6% (2 γυναίκες).

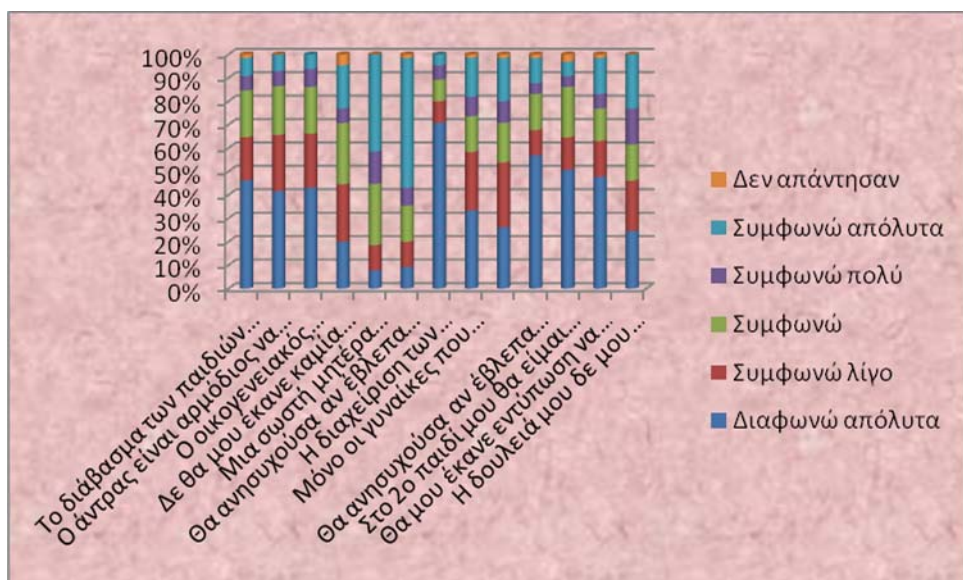
xix. *Στρώσιμο τραπεζιού*: άνδρας 5,6% (8 άτομα), γυναίκα 58,5% (83 άτομα), και οι δύο 35,9% (51 άτομα).

Από το ποσοστό των αντρών σημείωσαν: άνδρας το 4,6% (3 άντρες), γυναίκα το 56,9% (37 άντρες), και οι δύο το 38,5% (25 άντρες).

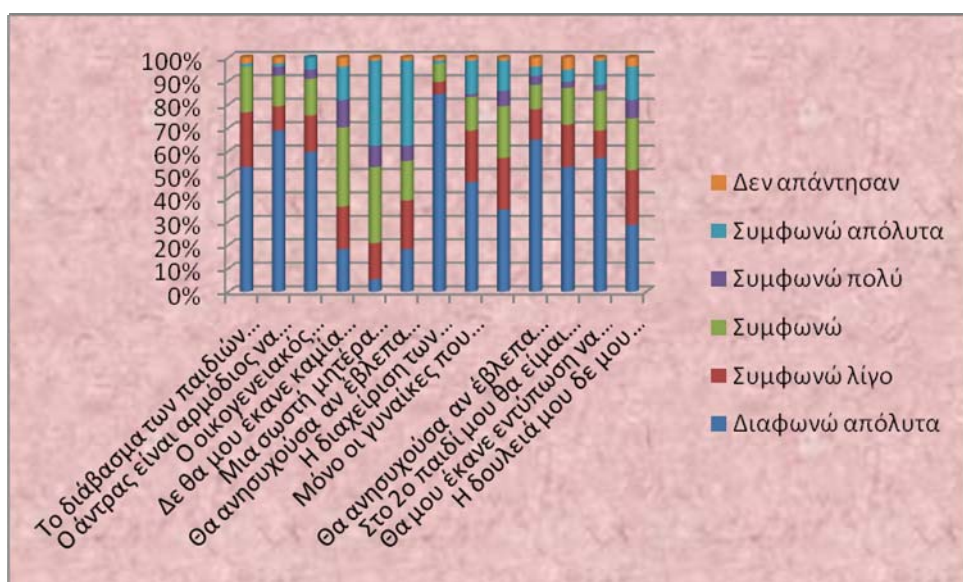
Από το ποσοστό των γυναικών σημείωσαν: άνδρας το 6,5% (5 γυναίκες), γυναίκα το 59,7% (46 γυναίκες), και οι δύο το 33,8% (26 γυναίκες).

Διάγραμμα 16: Ποσοστό ερωτηθέντων

Διάγραμμα 16.α: Ποσοστό ερωτηθέντων (απαντήσεις αντρών)

Διάγραμμα 16.β: Ποσοστό ερωτηθέντων (απαντήσεις γυναικών)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων:

i. Το διάβασμα των παιδιών είναι κυρίως ευθύνη της γυναίκας: διαφωνούν απόλυτα 50% (71 άτομα), συμφωνούν λίγο 21,1% (30 άτομα), συμφωνούν 19,7% (28 άτομα), συμφωνούν πολύ 2,8% (4 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 4,2% (6 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 2,1% (3 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 46,2% (30 άντρες), συμφωνούν λίγο 18,5% (12 άντρες), συμφωνούν 20% (13 άτομα),

συμφωνούν πολύ 6,2% (4 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 7,7% (5 άντρες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,5% (1 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 53,2%(41 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 23,4% (18 γυναίκες), συμφωνούν 19,5% (15 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 1,3% (1 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 2,6% (2 γυναίκες).

ii. *Ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές(π.χ. σπίτι, αυτοκίνητο) :* διαφωνούν απόλυτα 55,6% (79 άτομα), συμφωνούν λίγο 16,2% (23 άτομα), συμφωνούν 16,2% (23 άτομα), συμφωνούν πολύ 4,9% (7 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 5,62% (8 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 1,4% (2 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 40% (26 άντρες), συμφωνούν λίγο 23,1% (15 άντρες), συμφωνούν 20% (13 άτομα), συμφωνούν πολύ 6,2% (4 άντρες) και συμφωνούν απόλυτα 10,8% (7 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 68,8% (53 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 10,4% (8 γυναίκες), συμφωνούν 13% (10 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 3,9% (3 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 1,3% (1 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 2,6% (2 γυναίκες).

iii. *Ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως θέμα του άντρα:* διαφωνούν απόλυτα 52,1% (74 άτομα), συμφωνούν λίγο 19% (27 άτομα), συμφωνούν 17,6% (25 άτομα), συμφωνούν πολύ 5,6% (8 άτομα) και συμφωνούν απόλυτα 5,6% (8 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 43,1% (28 άντρες), συμφωνούν λίγο 23,1% (15 άντρες), συμφωνούν 20% (13 άτομα), συμφωνούν πολύ 7,7% (5 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 6,2% (4 άντρες), .

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 59,7% (46 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 15,6% (12 γυναίκες), συμφωνούν 15,6% (12 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 3,9% (3 γυναίκες) και συμφωνούν απόλυτα 5,2% (4 γυναίκες).

iv. *Δε θα μου έκανε καμία εντύπωση αν έβλεπα την κόρη μου να επιδιορθώνει μια τηλεόραση:* διαφωνούν απόλυτα 19% (27 άτομα), συμφωνούν λίγο 21,1% (30 άτομα), συμφωνούν 30,3% (43 άτομα), συμφωνούν πολύ 9,2% (13 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 16,2% (23 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 4,2% (6 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 20% (13 άντρες), συμφωνούν λίγο 24,6% (16 άντρες), συμφωνούν 26,2% (17 άτομα), συμφωνούν

πολύ 6,2% (4 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 18,5% (12 άντρες) και δεν έδωσαν απάντηση 4,6% (3 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 18,2% (14 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 18,2% (14 γυναίκες), συμφωνούν 33,8% (26 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 11,7% (9 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 14,3% (11 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 3,9% (3 γυναίκες).

v. *Μια σωστή μητέρα αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της στην ανατροφή του παιδιού:* διαφωνούν απόλυτα 6,3% (9 άτομα), συμφωνούν λίγο 13,4% (19 άτομα), συμφωνούν 29,6% (42 άτομα), συμφωνούν πολύ 11,3% (16 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 38,7% (55 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 0,7% (1 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 7,7% (5 άντρες), συμφωνούν λίγο 10,8% (7 άντρες), συμφωνούν 26,2% (17 άντρες), συμφωνούν πολύ 13,8% (9 άντρες) και συμφωνούν απόλυτα 41,5% (27 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 5,2% (4 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 15,6% (12 γυναίκες), συμφωνούν 32,5% (25 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 9,1% (7 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 36,4% (28 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,3% (1 γυναίκες).

vi. *Θα ανησυχούσα αν έβλεπα το γιο μου να παίζει με κούκλες:* διαφωνούν απόλυτα 14.1% (20 άτομα), συμφωνούν λίγο 16,2% (23 άτομα), συμφωνούν 16,2% (23 άτομα), συμφωνούν πολύ 7% (10 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 45,1% (64 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 1,4% (2 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 9,2% (6 άντρες), συμφωνούν λίγο 10,8% (7 άντρες), συμφωνούν 15,4% (10 άντρες), συμφωνούν πολύ 7,7% (5 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 55,4% (36 άντρες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,5% (1 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 18,2% (14 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 20,8% (16 γυναίκες), συμφωνούν 16,9% (13 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 6,5% (5 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 36,4% (28 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,3% (1 γυναίκες).

vii. *Η διαχείριση των οικονομικών πρέπει να είναι ευθύνη του συζύγου με το μεγαλύτερο εισόδημα:* διαφωνούν απόλυτα 78,2% (111 άτομα), συμφωνούν λίγο 7% (10 άτομα),

συμφωνούν 8,5% (12 άτομα), συμφωνούν πολύ 2,8% (4 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 2,8% (4 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 0,7% (1 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 70,8% (46 άντρες), συμφωνούν λίγο 9,2% (6 άντρες), συμφωνούν 9,2% (6 άντρες), συμφωνούν πολύ 6,2% (4 άντρες) και συμφωνούν απόλυτα 4,6% (3 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 84,4% (65 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 5,2% (4 γυναίκες), συμφωνούν 7,8% (6 γυναίκες) και συμφωνούν απόλυτα 1,3% (1 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,3% (1 γυναίκες).

viii. *Μόνο οι γυναίκες που εργάζονται είναι σωστό να χρησιμοποιούν οικιακή βοηθό για τις δουλείες του σπιτιού:* διαφωνούν απόλυτα 42,3% (60 άτομα), συμφωνούν λίγο 24,6% (35 άτομα), συμφωνούν 12,7% (18 άτομα), συμφωνούν πολύ 4,2% (6 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 15,5% (22 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 0,7% (1 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 36,9% (24 άντρες), συμφωνούν λίγο 27,7% (18 άντρες), συμφωνούν 10,8% (7 άντρες), συμφωνούν πολύ 7,7% (5 άντρες) και συμφωνούν απόλυτα 16,9% (11 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 46,8% (36 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 22,1% (17 γυναίκες), συμφωνούν 14,3% (11 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 1,3% (1 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 14,3% (11 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,3% (1 γυναίκες).

ix. *Μια εργαζόμενη μητέρα/Ένας αργαζόμενος πατέρας είναι δύσκολο να ασχοληθεί επαρκώς με την ανατροφή των παιδιών:* διαφωνούν απόλυτα 31% (44 άτομα), συμφωνούν λίγο 24,6% (35 άτομα), συμφωνούν 19,7% (28 άτομα), συμφωνούν πολύ 7,7% (11 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 15,5% (22 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 1,4% (2 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 26,2% (17 άντρες), συμφωνούν λίγο 27,7% (18 άντρες), συμφωνούν 16,9% (11 άντρες), συμφωνούν πολύ 9,2% (6 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 18,5% (12 άντρες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,5% (1 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 35,1% (27 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 22,1% (17 γυναίκες), συμφωνούν 22,1% (17 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 6,5% (5 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 13% (10 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,3% (1 γυναίκες).

x. *Θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια:* διαφωνούν απόλυτα 61,3% (87 άτομα), συμφωνούν λίγο 12% (17 άτομα), συμφωνούν 12,7% (17 άτομα), συμφωνούν πολύ 4,2% (6 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 7% (10 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 2,8% (4 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 56,9% (37 άντρες), συμφωνούν λίγο 10,8% (7 άντρες), συμφωνούν 15,4% (10 άντρες), συμφωνούν πολύ 4,6% (3 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 10,8% (7 άντρες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,5% (1 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 64,9% (50 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 13% (10 γυναίκες), συμφωνούν 10,4% (8 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 3,9% (3 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 3,9% (3 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 3,9% (3 γυναίκες).

xi. *Στο 2ο παιδί μου θα είμαι πιο ελαστική στην έξοδο του από ότι ήμουν στο 1ο:* διαφωνούν απόλυτα 52,1% (74 άτομα), συμφωνούν λίγο 16,2% (23 άτομα), συμφωνούν 18,3% (26 άτομα), συμφωνούν πολύ 3,5% (5 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 5,6% (8 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 4,2% (6 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 50,8% (33 άντρες), συμφωνούν λίγο 13,8% (9 άντρες), συμφωνούν 21,5% (14 άντρες), συμφωνούν πολύ 4,6% (3 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 6,2% (4 άντρες) και δεν έδωσαν απάντηση 3,1% (2 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 53,2% (41 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 18,2% (14 γυναίκες), συμφωνούν 15,6% (12 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 2,6% (2 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 5,2% (4 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 5,2% (4 γυναίκες).

xii. *Θα μου έκανε εντύπωση να έβλεπα το γιο μου να πλένει ρούχα στο χέρι:* διαφωνούν απόλυτα 52,8% (75 άτομα), συμφωνούν λίγο 13,4% (190 άτομα), συμφωνούν 15,5% (22 άτομα), συμφωνούν πολύ 4,2% (6 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 12,7% (18 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 1,4% (2 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 47,7% (31 άντρες), συμφωνούν λίγο 15,4% (10 άντρες), συμφωνούν 13,8% (9 άντρες),

συμφωνούν πολύ 6,2% (4 άντρες), συμφωνούν απόλυτα 15,4% (10 άντρες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,5% (1 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 57,1% (44 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 11,7% (9 γυναίκες), συμφωνούν 16,9% (13 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 2,6% (2 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 10,4% (8 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 1,3% (1 γυναίκες).

xiii. *Η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου:*
διαφωνούν απόλυτα 26,8% (38 άτομα), συμφωνούν λίγο 22,5% (32 άτομα), συμφωνούν 19% (27 άτομα), συμφωνούν πολύ 11,3% (16 άτομα), συμφωνούν απόλυτα 18,3% (26 άτομα) και δεν έδωσαν απάντηση 2,1% (3 άτομα).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των αντρών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 24,6% 16 άντρες), συμφωνούν λίγο 21,5% (14 άντρες), συμφωνούν 15,4% (10 άντρες), συμφωνούν πολύ 15,4% (10 άντρες) και συμφωνούν απόλυτα 23,1% (15 άντρες).

Αν πάρουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις των γυναικών θα δούμε ότι διαφωνούν απόλυτα 28,6% (22 γυναίκες), συμφωνούν λίγο 23,4% (18 γυναίκες), συμφωνούν 22,1% (17 γυναίκες), συμφωνούν πολύ 7,8% (6 γυναίκες), συμφωνούν απόλυτα 14,3%(11 γυναίκες) και δεν έδωσαν απάντηση 3,9% (3 γυναίκες).

6.1 Θεωρητικό μοντέλο

Συχνά, στις έρευνες οι οποίες αναφέρονται σε ποιοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία ταξινομούνται σε δύο ή περισσότερες κατηγορίες, προκύπτει ανάγκη για τη διεξαγωγή κάποιων ελέγχων υποθέσεων. Στο κεφάλαιο αυτό, θα γίνει εξέταση μερικών ελέγχων υποθέσεων σε ποιοτικές μεταβλητές, που σχετίζονται με το ρόλο των δύο συζύγων στο εσωτερικό της οικογένειας. Χρησιμοποιείται ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2

Συγκεκριμένα, οι ποσοτικές μετρήσεις ταξινομούνται σε έναν πίνακα διπλής εισόδου με κριτήρια τις κατηγορίες δυο ανεξάρτητων ποιοτικών μεταβλητών. Πίνακας διπλής εισόδου είναι ένας πίνακας σύνθετης μορφής, στον οποίο ταξινομούνται περισσότερες από μια μεταβλητές (Κίντης, 2002). Ένας πίνακας διπλής εισόδου δίνει τις τιμές που αντιστοιχούν σε ένα οποιοδήποτε συνδυασμό κατηγοριών ή τάξεων των δυο κριτηρίων (Σταυρινός, 1998). Έτσι, παρατηρείται πως σε κάθε έναν πίνακα διπλής εισόδου τα σύνολα κατά στήλες και τα σύνολα κατά γραμμές δίνουν την ταξινόμηση του δείγματος ως προς το καθένα κριτήριο χωριστά. Σύνθετοι πίνακες με δυο ταξινομήσεις μπορεί να προκύψουν από τη χρησιμοποίηση οπουδήποτε συνδυασμού των τριών βασικών τρόπων ταξινόμησης. Έτσι, έχουμε πίνακες διπλής εισόδου που στηρίζονται σε δυο ποσοτικές, δυο ποιοτικές, σε δυο χρονολογικές και σε μια ποιοτική και μια χρονολογική ταξινόμηση (Δρακάτος, 1993).

Πολλές φορές ποσοτικές μετρήσεις ταξινομούνται σε έναν πίνακα διπλής εισόδου με κριτήρια τις κατηγορίες δυο ανεξάρτητων ποιοτικών μεταβλητών. Στην περίπτωση ενός πίνακα($r \times c$). Ο έλεγχος στηρίζεται στη σύγκριση των παρατηρούμενων συχνοτήτων Q_{ij} , $i=1,2,3,\dots,r$, $j=1,2,\dots,c$ με τις αντίστοιχες αναμενόμενες συχνότητες E_{ij} κάτω από την υπόθεση της ανεξαρτησίας. Οι αναμενόμενες συχνότητες προσδιορίζονται από την $E_N = R_i C_j / n$, $i,j=1,2$ όπου R_i είναι το άθροισμα όλων των ενδείξεων της γραμμής i του Πίνακα($r \times c$)., C_g είναι το άθροισμα όλων των ενδείξεων της στήλης j του Πίνακα($r \times c$) και n είναι το μέγεθος του δείγματος.

Στην περίπτωση που για μια ή περισσότερες συχνότητες ισχύει $E_{ij} < 5$, τότε προβαίνουμε σε μείωση του αριθμού των γραμμών ή των στηλών (ή και των δύο), μέχρι να ικανοποιηθεί το κριτήριο αυτό.

Για να μπορέσει να διαπιστωθεί αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ δυο μεταβλητών X και Y , χρησιμοποιήθηκε όπως είπαμε και παραπάνω, ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 . Στη διατύπωση του κάθε ελέγχου υποθέσεων περιλαμβάνεται μια μηδενική (H_0) και μια εναλλακτική υπόθεση (H_1), που έχουν την παρακάτω μορφή:

H_0 : οι μεταβλητές X και Y του δείγματος είναι ανεξάρτητα κατανεμημένες στον πληθυσμό, δηλαδή οι μεταβλητές είναι μεταξύ του ανεξάρτητες και

H_1 : οι μεταβλητές X και Y του δείγματος δεν είναι ανεξάρτητα κατανεμημένες στον πληθυσμό, δηλαδή οι μεταβλητές είναι μεταξύ του εξαρτημένες.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειώσουμε πως ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 πραγματοποιείται σε επίπεδο σημαντικότητας (ε.σ.). α, το οποίο μπορεί να λάβει μια από τις ακόλουθες τιμές $\alpha=0,05$ ή $\alpha=0,10$. Στην παρούσα έρευνα κρίθηκε ως το καταλληλότερο επίπεδο σημαντικότητας το $\alpha=0,05$. επίσης, η τιμή του στατιστικού όρου χ^2 συγκρίνεται με την πιθανότητα παρατήρησης p -value και τα ενδεχόμενα συμπεράσματα είναι τα ακόλουθα:

Εάν **$p\text{-value} > \alpha=0,05$** τότε αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση H_0 , δηλαδή οι μεταβλητές είναι μεταξύ τους ανεξάρτητες και

Εάν **$p\text{-value} < \alpha=0,05$** τότε αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση H_1 , δηλαδή οι μεταβλητές είναι μεταξύ τους εξαρτημένες, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5% (Σταυρινός, 1998)

6.2 Ανάλυση συσχετίσεων κυριοτέρων μεταβλητών

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων έγιναν οι ακόλουθες συσχετίσεις

6.2.α Συσχετίσεις για τον άντρα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων των αντρών έγιναν οι ακόλουθες συσχετίσεις

1. ΗΛΙΚΙΑ ΑΝΤΡΑ – ΣΤΡΩΣΙΜΟ ΤΟΥ ΚΡΕΒΑΤΙΟΥ

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας των ερωτώμενων αντρών και το ποιος αναλαμβάνει το στρώσιμο του κρεβατιού. Οι ηλικίες των αντρών κυμαίνονται μεταξύ, 18 – 45 ετών και 46+ ετών. Η μεταβλητή που αφορά το στρώσιμο του κρεβατιού μπορεί να έχει ως απάντηση «άντρας», «γυναίκα» ή «και οι δυο». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 4,415 και η τιμή p-value=0,036<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 1: Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας αντρών και ποιος αναλαμβάνει το στρώσιμο του κρεβατιού.

			Στρώσιμο του κρεβατιού		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δυο	Γυναίκα	
Ηλικία	18-45	Αριθμός αντρών	14	23	37
		Ποσοστό %	77,8%	48,9%	56,9%
	46-65	Αριθμός αντρών	4	24	28
		Ποσοστό %	22,2%	51,1%	43,1%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	18	47	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Συγκεκριμένα, από τους 18 άντρες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι το κρεβάτι το στρώνει κυρίως ο άντρας ή και οι δυο, το 77,8%, ήταν ηλικίας 18-45, ενώ το υπόλοιπο 22,2% ηλικίας από 46 ετών και πάνω. Από τους 47 άντρες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι το κρεβάτι το στρώνει κυρίως η γυναίκα, το 48,9%, ήταν ηλικίας 18-45, ενώ το υπόλοιπο 51,1% υπόλοιπο

Σύμφωνα με αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το στρώσιμο του κρεβατιού το αναλάμβανε συνήθως η γυναίκα. Ειδικότερα, όταν ο άντρας ήταν ηλικίας άνω των 45 ετών το κρεβάτι το έστρωνε, κυρίως, η γυναίκα. Οι άντρες όμως που ήταν ηλικίας κάτω των 45 ετών, βοηθούσαν και αυτοί να στρωθεί το κρεβάτι, αλλά και σε αυτήν την περίπτωση το ποσοστό των αντρών που έδωσε ως απάντηση ότι η «γυναίκα στρώνει το κρεβάτι», ήταν αρκετά μεγαλύτερο από την απάντηση «ο άντρας ή και οι δυο στρώνουν το κρεβάτι».

Το αποτέλεσμα, ότι η γυναίκα έστρωνε συνήθως το κρεβάτι στο σπίτι, συμφώνησε με το αποτέλεσμα της ίδιας ερώτησης στην πτυχιακή εργασία της Λιγνού (2008).

Αυτό ήταν αναμενόμενο αποτέλεσμα αφού η γυναίκα εξακολουθεί να είναι αυτή που κυρίως κάνει δουλειές του σπιτιού. Το αποτέλεσμα ότι σε νεώτερη ηλικία των αντρών θα υπήρχε μεγαλύτερη βοήθεια στο στρώσιμο του κρεβατιού, από ότι σε μεγαλύτερη ηλικία, ήταν επίσης αναμενόμενο αφού πλέον στα νέα ζευγάρια εργάζονται συνήθως και οι δύο και έτσι ισομοιράζονται τις οικιακές δουλειές.

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ-ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Άλλη μια συσχέτιση που έλαβε χώρα ήταν μεταξύ του αριθμού των παιδιών που είχαν οι άντρες και της άποψης ότι «Μια σωστή μητέρα αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της στην ανατροφή του παιδιού». Η επιλογή που αφορά την άποψη για τη σωστή μητέρα και για το πόσο συμφωνούσαν με αυτό ή όχι, μπορούσε να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «συμφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «συμφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «Άλλο». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 8,404 και η τιμή p-value=0,004<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 2: Συσχέτιση μεταξύ αριθμού παιδιών αντρών και άποψης για μια σωστή μητέρα.

			Μια σωστή μητέρα αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της στην ανατροφή του παιδιού		Σύνολο
			Άλλο	Συμφωνώ	
Αριθμός	0 - 2	Αριθμός αντρών	23	25	48

παιδιών					
		Ποσοστό %	60,5%	92,6%	73,8%
	3 - 5	Αριθμός αντρών	15	2	17
		Ποσοστό %	39,5%	7,4%	26,2%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	38	27	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Συγκεκριμενοποιώντας, από τους 38 άντρες, όπου οι απαντήσεις τους ήταν άλλο, το 60,5% είχε αριθμό παιδιών 0-2, ενώ το 39,5% είχε από 3-5. Οι υπόλοιποι 27 άντρες που είχαν συμφωνήσει, το 92,6% είχε 0-2 παιδιά και το 7,4% είχε 3-5 παιδιά.

Προέκυψε, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, το συμπέρασμα ότι οι περισσότεροι άντρες συμφωνούσαν με την άποψη ότι μια σωστή μητέρα πρέπει να αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της στην ανατροφή του παιδιού. Ειδικότερα, όταν ο αριθμός παιδιών του άντρα ήταν 0-2 το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι συμφωνούσε με την άποψη, ενώ σε μικρότερο ποσοστό και με μικρή διαφορά, απάντησε άλλο. Από την άλλη, όταν ο αριθμός παιδιών του άντρα ήταν 3-5 το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε άλλο.

3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ-ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΓΙΟ

Στη συνέχεια έγινε έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στον αριθμό παιδιών των αντρών και στο αν θα ανησυχούσαν αν έβλεπαν το γιο τους να παίζει με κούκλες. Η επιλογή που αφορά την άποψη για την ύπαρξη ανησυχίας και για το πόσο συμφωνούσαν με αυτό ή όχι, μπορούσε να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «συμφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «συμφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «Άλλο». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 4,131 και η τιμή $p\text{-value}=0,042<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 3: Συσχέτιση μεταξύ αριθμού παιδιών αντρών και αν θα υπήρχε ανησυχία βλέποντας το γιο να παίζει με κούκλες.

			Θα ανησυχούσα αν έβλεπα το γιο μου να παίζει με κούκλες		
			Άλλο	Συμφωνώ	Σύνολο
Αριθμός παιδιών	0 - 2	Αριθμός αντρών	17	30	47

		Ποσοστό %	60,7%	83,3%	73,4%
	3 - 5	Αριθμός αντρών	11	6	17
		Ποσοστό %	39,3%	16,7%	26,6%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	28	36	64
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Ειδικότερα, από τους 28 άντρες που οι απαντήσεις τους κυμαίνονται μεταξύ της απάντησης άλλο, το 60,7% είχε αριθμό παιδιών 0-2, ενώ το 39,3% είχε από 3-5. Οι 36 άντρες που είχαν συμφωνήσει, το 83,3% είχε 0-2 παιδιά και το 16,7% είχε 3-5 παιδιά.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των αντρών και από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προκύπτει το συμπέρασμα ότι συμφώνησαν με το ότι θα υπήρχε μια ανησυχία αν έβλεπαν το γιο τους να παίζει με κούκλες. Ειδικότερα, όταν ο αριθμός παιδιών του άντρα ήταν 0-2 το μεγαλύτερο ποσοστό είχε απαντήσει ότι συμφωνεί με την άποψη, ενώ, όταν ο αριθμός παιδιών του άντρα ήταν 3-5 το μεγαλύτερο ποσοστό είχε απαντήσει άλλο.

Οι κούκλες θεωρούνται από τους περισσότερους, παιχνίδι για κορίτσια. Ακόμα αρκετοί είναι αυτοί που φοβούνται ότι μπορεί να αποκτήσει θηλυπρεπή συμπεριφορά το παιδί. Έτσι το αποτέλεσμα του δείγματος είναι λογικό να συμφωνεί απόλυτα με την άποψη. Ακόμα όταν ο αριθμός των παιδιών των ερωτώμενων ήταν μεγαλύτερος από 2 παιδιά η ανησυχία ήταν λιγότερη από τους ερωτώμενους που είχαν μέχρι 2 παιδιά. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι όταν υπάρχουν περισσότερα παιδιά, η πιθανότητα να είναι διαφορετικού φύλου είναι μεγαλύτερη και άρα, σαν αδερφάκια θα παίζουν μεταξύ τους και με κούκλες. Άρα η εικόνα του παιδιού να παίζει με κούκλες είναι πιο οικία, όταν ο αριθμός παιδιών είναι μεγαλύτερος από 2.

Το αποτέλεσμα, ότι θα υπήρχε ανησυχία βλέποντας το γιο να παίζει με κούκλες, συμφώνησε και με το αποτέλεσμα της ίδιας ερώτησης στην πτυχιακή εργασία της Λιγνού (2008).

4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΑΝΤΡΑ-ΣΤΡΩΣΙΜΟ ΤΡΑΠΕΖΙΟΥ

Επιπρόσθετα, ακόμα ένας έλεγχος συσχέτισης έλαβε χώρα μεταξύ το επάγγελμα του άντρα και το ποιος πίστευε, ο ερωτώμενος, ότι ασχολούνταν περισσότερο με το στρώσιμο του τραπεζιού. Επισημαίνεται πως σε αυτή την περίπτωση έλαβε χώρα επανακωδικοποίηση των

δεδομένων. Συγκεκριμένα, οι επιλογές «δημόσιος υπάλληλος» και «ιδιωτικός υπάλληλος» συγχωνεύτηκαν στην επιλογή «μισθωτοί», ενώ σε άλλη κατηγορία συγχωνεύτηκαν οι απαντήσεις «τεχνίτης», «αγρότης», «επιστήμονας», «βιομηχανικός εργάτης», «οικοδομικές εργασίες», «οδηγός», «προσωπική επιχείρηση», «εισοδηματίας», «συνταξιούχος» και «άλλο», συγκεκριμένα συγχωνεύτηκαν στην επιλογή «άλλο» του υπομνήματος. Η επιλογή για το ποιος πιστεύει ότι έχει περισσότερη ελεύθερη ώρα μπορεί να έχει ως απάντηση μεταξύ του ερωτώμενου και της συντρόφου του. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν =6,032 και η τιμή $p\text{-value}=0,014 < 0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 4: Συσχέτιση μεταξύ επαγγέλματος άντρα και ποιος πιστεύεται από τον άντρα ότι αναλαμβάνει το στρώσιμο του τραπεζιού.

			Στρώσιμο τραπεζιού		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Επάγγελμα	Μισθωτός	Αριθμός αντρών	26	25	51
		Ποσοστό %	92,9%	67,6%	78,5%
	Άλλο	Αριθμός αντρών	2	12	14
		Ποσοστό %	7,1%	32,4%	21,5%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	28	37	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Πιο συγκεκριμένα, από τους 28 άντρες που απάντησαν ότι οι ίδιοι οι και οι δύο έστρωναν το τραπέζι το 92,9% ήταν μισθωτός, ενώ το 7,1% ήταν άλλο. Από τους 37 άντρες που απάντησαν ότι η σύντροφός τους έστρωνε πιο συχνά το τραπέζι, το 67,6% ήταν μισθωτοί, ενώ το 32,4% ήταν άλλο.

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι η γυναίκα τους ήταν αυτή που έστρωνε πιο συχνά το τραπέζι. Ειδικότερα, όταν το επάγγελμα του άντρα ήταν «άλλο», το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι η γυναίκα έστρωνε πιο συχνά το τραπέζι, ενώ το ποσοστό που απάντησε «άντρας» ή «και οι δύο» ήταν πολύ μικρό. Από την άλλη, όταν το επάγγελμα του άντρα ήταν «μισθωτός» το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι ο ίδιος ή και οι δύο έστρωναν πιο συχνά το τραπέζι, ενώ σε ελάχιστα μικρότερο ποσοστό, διαφορά μιας απάντησης, έδωσε ως απάντηση «γυναίκα».

Για άλλη μια φορά διαπιστώνεται ότι οι οικιακές δουλειές πιο συχνά γίνονται από τη μεριά της γυναίκας από ότι του άντρα.

5. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΑΝΤΡΑ – ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΚΟΡΗ

Προβαίνοντας σε μια ακόμα διαδικασία εύρεσης συσχέτισης μεταξύ του επαγγέλματος του άντρα και στο αν θα ανησυχούσε βλέποντας την κόρη της να παίζει με αυτοκινητάκια. Η επιλογή που αφορά την ανησυχία για την κόρη και για το πόσο συμφωνεί με αυτό ή όχι, μπορεί να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «συμφωνώ». Στη συγκεκριμένη περίπτωση η τιμή χ^2 έλαβε την τιμή 6,282 και $p\text{-value}=0,012<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 5: Συσχέτιση μεταξύ επαγγέλματος άντρα και αν θα υπήρχε ανησυχία βλέποντας την κόρη να παίζει με αυτοκινητάκια.

			Θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Επάγγελμα	Μισθωτός	Αριθμός αντρών	33	17	50
		Ποσοστό %	89,2%	63%	78,1%
	Άλλο	Αριθμός αντρών	4	10	14
		Ποσοστό %	10,8%	37%	21,9%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	37	27	64
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Από τους 37 άντρες που απάντησαν «διαφωνώ» στην πρόταση «θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια», το 89,2% απάντησε ως επάγγελμα από την κατηγορία «μισθωτός», ενώ το 10,8% απάντησε «άλλο». Από τους 27 άντρες που απάντησαν «συμφωνώ» με την πρόταση, το 63% είχε ως επάγγελμά από την κατηγορία μισθωτός, ενώ το 37% είχε άλλο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι στην άποψη «θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια» το μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε πως θα ανησυχούσε. Ειδικότερα, το ποσοστό των αντρών που απάντησε ότι η εργασία του ήταν μισθωτή, το μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε με την άποψη. Από την άλλη τα άτομα που έδωσαν ως απάντηση στο επάγγελμα άλλο, το μεγαλύτερο ποσοστό συμφώνησε με την άποψη.

Σε αντίθεση με τη συσχέτιση, όπου θα υπήρχε ανησυχία βλέποντας τον γιο να παίζει με κοριτσιίστικα παιχνίδια, για την κόρη δε θα υπήρχε ανησυχία βλέποντάς την να παίζει με αντρικά παιχνίδια. Ένας λόγος που συμβαίνει αυτό, είναι γιατί αρκετοί θεωρούν πως έτσι το κορίτσι αποκτά την αίσθηση της δυναμικότητας.

Με την παραπάνω άποψη συμφώνησαν και τα αποτελέσματα της ίδιας ερώτησης στην πτυχιακή εργασία της Λιγνού (2008).

6. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΑΝΤΡΑ - ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ 2^Ο ΠΑΙΔΙ

Με ακόμα έναν έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στο επάγγελμα του άντρα και στην πρόταση «Η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου». Η επιλογή που αφορά για το αν η δουλειά επιτρέπει ή όχι στους ερωτώμενους να αφιερώσουν το χρόνο που θα ήθελαν στα παιδιά τους, μπορεί να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα μαζί ως «συμφωνώ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 5,639 και η τιμή p-value=0,018<0,05, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 6: Συσχέτιση μεταξύ επαγγέλματος άντρα και άποψης για μεγαλύτερη ελαστικότητα στο 2^ο από ότι στο 1^ο.

			Στο 2 ^ο παιδί μου θα είμαι πιο ελαστική στην έξοδο του από ότι ήμουν στο 1 ^ο		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Επάγγελμα	Μισθωτός	Αριθμός αντρών	30	20	50
		Ποσοστό %	90,9%	66,7%	79,4%
	Άλλο	Αριθμός	3	10	13

		αντρών			
		Ποσοστό %	9,1%	33,3%	20,6%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	33	30	63
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Διεξοδικότερα, διαφώνησαν με ποσοστό 90,9% οι άντρες που ήταν μισθωτοί, ενώ με ποσοστό 9,1% αυτοί που ήταν κάποιο άλλο επάγγελμα. Συμφώνησαν με ποσοστό 66,7%, οι άντρες που ήταν μισθωτοί, ενώ με ποσοστό 33,3% αυτοί που ήταν κάποιο άλλο επάγγελμα.

Άρα από τον πίνακα προέκυψε ότι η πλειοψηφία δε θα ήταν πιο ελαστικοί στο 2^ο παιδί τους από ότι στο πρώτο, για την έξοδό του. Ειδικότερα όταν το επάγγελμα του άντρα ήταν μισθωτός το μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε, ενώ όταν ήταν άλλο συμφώνησε.

7. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ – ΚΟΥΤΣΟΜΠΟΛΗΣ

Ακόμη ένας έλεγχος συσχέτισης έγινε ανάμεσα στο ποιος από τους δύο συντρόφους, σύμφωνα με το τι πίστευαν οι ερωτώμενοι άντρες, είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο και ποιον από τους δύο τον χαρακτήριζε περισσότερο η λέξη κουτσομπόλης. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,461 και η τιμή $p\text{-value}=0,011<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 7: Συσχέτιση μεταξύ ποιος πιστεύεται από τον άντρα ότι είχε περισσότερη ελεύθερη ώρα και άποψης για ποιος είναι περισσότερο κουτσομπόλης.

			Κουτσομπόλης		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Περισσότερη ελεύθερη ώρα	Άντρας	Αριθμός αντρών	9	8	17
		Ποσοστό %	69,2%	27,6%	40,5%
	Γυναίκα	Αριθμός αντρών	4	21	25
		Ποσοστό %	30,8%	72,4%	59,5%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	13	29	42
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Στον πίνακα αυτό φαίνεται ότι από τους 13 άντρες που απάντησαν ότι κουτσομπόλης ήταν περισσότερο ο άντρας ή και οι δύο, το 62,9% θεωρούσε ότι περισσότερο χρόνο είχε ο ίδιος, ενώ το 30,8%, η σύντροφός του. Από τους 29 ερωτώμενους που ως απάντηση έδωσε ότι η γυναίκα ήταν περισσότερο κουτσομπόλης, το 27,6% θεωρούσε ότι περισσότερο χρόνο είχε ο ίδιος, ενώ το 72,4%, η σύντροφός του.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι άτομο που κουτσομπόλευε περισσότερο ήταν η γυναίκα. Όταν ο άντρας ήταν αυτός που είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο, τότε ή αυτός κουτσομπόλευε περισσότερο ή και οι δύο κουτσομπόλευαν το ίδιο. Όταν όμως η γυναίκα είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο, ήταν και αυτή που κουτσομπόλευε.

Το συμπέρασμα της συσχέτισης ήταν ότι, όσο περισσότερο χρόνο είχε ή ο άντρας ή η γυναίκα, τόσο περισσότερο κουτσομπόλης ήταν. Αυτό είναι λογικό αφού όταν κάποιο άτομο δεν έχει αρκετό ελεύθερο χρόνο δεν έχει και αρκετό χρόνο να ασχοληθεί με το τι κάνουν οι άλλοι, ενώ όταν κάποιος δεν έχει με κάτι δικό του να ασχοληθεί ασχολείται με τη ζωή των άλλων. Άρα οι γυναίκες που είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο από τους άντρες προέκυψε ότι ήταν πιο κουτσομπόλες.

Πιο κουτσομπόλα βρέθηκε πως ήταν η γυναίκα και σύμφωνα με τη γνώμη των ερωτηθέντων ατόμων της εργασίας της Λιγνού (2008).

8. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ – ΠΛΥΣΙΜΟ ΤΩΝ ΠΙΑΤΩΝ

Άλλος ένας έλεγχος συσχέτισης που πραγματοποιήθηκε αφορά στο ποιος από τους δύο συντρόφους, σύμφωνα με το τι πιστεύουν οι άντρες, έχει περισσότερο ελεύθερο χρόνο και ποιος από τους δύο αναλαμβάνει το πλύσιμο των πιάτων. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 3,927 και η τιμή $p\text{-value}=0,048 < 0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 8: Συσχέτιση μεταξύ ποιος πιστεύεται από τον άντρα ότι είχε περισσότερη ελεύθερη ώρα και ποιος πλένει συνήθως τα πιάτα μετά το φαγητό.

			Πλύσιμο των πιάτων		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	

Περισσότερη ελεύθερη ώρα	Άντρας	Αριθμός αντρών	11	16	27
		Ποσοστό %	61,1%	34%	41,5%
	Γυναίκα	Αριθμός αντρών	7	31	38
		Ποσοστό %	38,9%	66%	58,5%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	18	47	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Διεξοδικότερα, από τους 18 άντρες που απάντησαν ότι το πλύσιμο των πιάτων το κάνει συνήθως ο άντρας ή και οι δύο, το 61,1% θεωρούσε ότι περισσότερο χρόνο είχε ο ίδιος, ενώ το 38,9%, η σύντροφός του. Από τους 31 ερωτώμενους που ως απάντηση έδωσαν ότι η γυναίκα πλένει συνήθως τα πιάτα, το 44,4% θεωρούσε ότι περισσότερο χρόνο είχε ο ίδιος, ενώ το 55,6%, η σύντροφός του.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το άτομο που αναλάμβανε το πλύσιμο των πιάτων ήταν κυρίως η γυναίκα. Αυτό ισχύει και όταν οι άντρες είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο από τις συντρόφους τους. Βέβαια όταν ο άντρας είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο από τη σύντρόφό του τότε βοηθούσε περισσότερο στο πλύσιμο των πιάτων, συγκριτικά με τους ερωτώμενους όπου η σύντροφός τους είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο.

Αυτό το αποτέλεσμα συσχετίσες έρχεται να επιβεβαιώσει το γεγονός ότι οι γυναίκες κάνουν κυρίως της δουλειές του σπιτιού, όπως επίσης και το ότι σιγά-σιγά οι άντρες παίρνουν θέση στο νοικοκυριό.

Το πλύσιμο των πιάτων βρέθηκε πως κυρίως το κάνει η γυναίκα και σύμφωνα με τη γνώμη των ερωτηθέντων ατόμων της εργασίας της Λιγνού (2008) αλλά και των ερωτηθέντων της εργασίας της Μαράτου (1995).

9. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ – ΧΡΟΝΟΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Με ακόμα έναν έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στο ποιος από τους δύο συντρόφους είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο και στην πρόταση «Η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου». Η επιλογή που αφορούσε για το αν η δουλειά επέτρεπε ή όχι στους ερωτώμενους να αφιερώσουν το χρόνο που θα ήθελαν στα παιδιά τους, μπορούσε να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα ως «συμφωνώ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 9,786 και η τιμή $p\text{-value}=0,002<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 9: Συσχέτιση μεταξύ ποιος πιστεύεται από τον άντρα ότι είχε περισσότερη ελεύθερη ώρα και ποια ήταν η άποψή τους για τον χρόνο που έχουν μετά τη δουλειά.

			Η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Περισσότερη ελεύθερη ώρα	Άντρας	Αριθμός αντρών	12	15	27
		Ποσοστό %	75%	30,6%	41,5%
	Γυναίκα	Αριθμός αντρών	4	34	38
		Ποσοστό %	25,9%	69,4%	58,5%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	16	49	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Όπως διαφαίνεται στον παραπάνω πίνακα, από τους 16 άντρες που διαφώνησαν, το 75% θεωρούσε ότι περισσότερο χρόνο είχε ο ίδιος, ενώ το 25%, η σύντροφός του. Από τους 49 άντρες που συμφώνησαν, το 30,6%% θεωρούσε ότι περισσότερο χρόνο είχε ο ίδιος, ενώ το 69,4%, η σύντροφός του.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι συμφώνησαν με την άποψη ότι η δουλειά δεν τους επέτρεπε να αφιερώσουν το χρόνο που θα ήθελαν στα παιδιά τους. Την ίδια άποψη είχαν και οι άντρες που είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο από τις συντρόφους τους, αλλά και αυτοί που περισσότερο ελεύθερο χρόνο είχε η σύντροφός τους. Βέβαια το ποσοστό των αντρών, που είχε περισσότερο ελεύθερο χρόνο από τις συντρόφους τους και απάντησαν διαφωνώ, ήταν αρκετά κοντά με αυτό που απάντησαν συμφωνώ.

Το αποτέλεσμα ήταν λογικό, αφού η έλλειψη αρκετού ελεύθερου χρόνου, συνεπάγεται με μείωση χρόνου που μπορεί κάποιος να αφιερώσει στην οικογένειά του και σε άλλες ασχολίες.

10. ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ -ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

Άλλη μια συσχέτιση, ήταν αυτή με το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα και το ποιος αναλάμβανε να καταθέσει τα χρήματα στην τράπεζα. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 8,947 και η τιμή $p\text{-value}=0,003<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 10: Συσχέτιση μεταξύ πόσο είναι το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα και ποιος είναι πιο λογικός.

			Κατάθεση χρημάτων σε τράπεζα		Σύνολο
			Άντρας	Γυναίκα ή και οι δύο	
Οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα	0 - 2000€	Αριθμός αντρών	9	24	33
		Ποσοστό %	31%	68,6%	51,6%
	2001€ και άνω	Αριθμός αντρών	20	11	31
		Ποσοστό %	69%	31,4%	48,4%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	29	35	64
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Συγκεκριμένα, από τους 29 ερωτώμενους που απάντησαν ότι τα χρήματα τα κατέθετε ο άντρας στην τράπεζα, το 31% είχε οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα κάτω από 2000€, ενώ το 69% πάνω από 2000€. Από τους 35 άντρες που απάντησαν ότι τα χρήματα τα κατέθετε η γυναίκα ή και οι δύο, το 68,6% έχει οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα κάτω από 2000€, ενώ το 31,4% πάνω από 2000€.

Άρα, σύμφωνα με τις απαντήσεις των αντρών και από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι την κατάθεση των χρημάτων στην τράπεζα το αναλάμβαναν συνήθως και οι δύο ή η γυναίκα. Ειδικότερα, όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα είναι 0-2000€ τότε η γυναίκα ή και οι δύο είναι αυτού που καταθέτουν τα χρήματα στην τράπεζα. Όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα είναι μεγαλύτερο από 2000€ τότε ο άντρας είναι αυτός, κυρίως, που καταθέτει τα χρήματα στην τράπεζα. Βέβαια πριν τη

συγχώνευση των απαντήσεων «γυναίκα» και «και οι δύο», το ποσοστό που είχε ως απάντηση άντρας ήταν μεγαλύτερο και πολύ κοντά ακολουθούσε το ποσοστό με απάντηση «και οι δύο».

11. ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ - ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Προβαίνοντας σε μια ακόμα διαδικασία εύρεσης συσχέτισης μεταξύ του οικογενειακού μηνιαίου εισοδήματος και το ποιος από το ζευγάρι πήγαινε επίσκεψη στο σχολείου για να ενημερωθεί για την πρόοδο των παιδιών, συμπεραίνεται ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται με το χ^2 να παίρνει την τιμή 7,663 και $p\text{-value}=0,006<0,05$.

Πίνακας 11: Συσχέτιση μεταξύ πόσο είναι το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα και ποιος πηγαίνει επίσκεψη στο σχολείου για ενημέρωση προόδου παιδιών.

Οχλείου για ενημέρωση προόδου παιδιών.					
			Επίσκεψη σχολείου για ενημέρωση προόδου των παιδιών		
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	Σύνολο
Οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα	0 - 2000€	Αριθμός αντρών	9	21	30
		Ποσοστό %	33,3%	21%	52,6%
	2001€ και άνω	Αριθμός αντρών	18	9	27
		Ποσοστό %	66,7%	79%	47,4%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	27	30	57
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Πιο αναλυτικά, από τους 27 ερωτώμενους επίσκεψη στο σχολείο για ενημέρωση προόδου των παιδιών έκανε ο άντρας ή και οι δύο, με ποσοστό 33,3% για τους άντρες που είχαν οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα κάτω από 2000€, ενώ με ποσοστό 66,7% για αυτούς που είχαν πάνω από 2000€. Από τους 30 ερωτώμενους που έδωσαν ως απάντηση γυναίκα, το 21% είχε οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα κάτω από 2000€, ενώ το 79% είχε πάνω από 2000€.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι την επίσκεψη στο σχολείο για ενημέρωση προόδου των παιδιών, την έκανε συνήθως η γυναίκα. Ειδικότερα, όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν 0-2000€ τότε η γυναίκα ήταν αυτή που πραγματοποιούσε επίσκεψη στο σχολείο. Όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν μεγαλύτερο από 2000€ τότε ο άντρας ή και οι δύο πραγματοποιούσαν επίσκεψη στο σχολείο.

12. ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΓΙΑΤΡΟ

Μια ακόμα συσχέτιση που έλαβε χώρα ήταν ανάμεσα στο οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα και στο ποιος από το ζευγάρι συνόδευε το παιδί στο γιατρό. Οι μεταβλητές συσχετίζονται, αφού η τιμή $\chi^2=3,892$ και $p\text{-value}=0,049<0,05$.

Πίνακας 12: Συσχέτιση μεταξύ πόσο είναι το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα και ποιος πηγαίνει το παιδί στο γιατρό.

			Συνοδεία παιδιού στο γιατρό		Σύνολο
			Άντρας ή γυναίκα	Και οι δύο	
Οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα	0 - 2000€	Αριθμός αντρών	8	22	30
		Ποσοστό %	34,8%	61,1%	50,8%
	2001€ και άνω	Αριθμός αντρών	15	14	29
		Ποσοστό %	65,2%	38,9%	49,2%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	23	36	59
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Πιο αναλυτικά, από τους ερωτώμενους οι 23 απάντησαν άντρας ή γυναίκα και από αυτούς το 34,8% είχε οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα έως 2000€, ενώ το 65,2% πάνω από 2000€. Από τους 36 που απάντησαν ότι και οι δύο συνόδευαν το παιδί στο γιατρό το 61,1% είχε οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα έως 2000€, ενώ το 38,9% πάνω από 2000€.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το παιδί στο γιατρό το συνόδευαν με μεγαλύτερο ποσοστό και οι δύο γονείς. Ειδικότερα, όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν 0-2000€ τότε και οι δύο συνόδευαν το παιδί στο γιατρό. Όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν μεγαλύτερο από 2000€ τότε μεγαλύτερο ήταν το ποσοστό όπου ή ο άντρας ή η γυναίκα συνόδευε το παιδί στο γιατρό, αν και το ποσοστό αυτό ήταν μεγαλύτερο από το ποσοστό της απάντησης «και οι δύο» για ένα άτομο.

13. ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ – ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΚΟΡΗ

Με την οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα πραγματοποιείτε συσχέτιση μεταξύ το αν οι ερωτώμενοι θα ανησυχούσα αν έβλεπαν την κόρη τους να παίζει με αυτοκινητάκια. Η επιλογή που αφορά για το αν «θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια», μπορούσε να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα μαζί ως «συμφωνώ». Οι μεταβλητές συσχετίζονται, αφού η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 4,636 και $p\text{-value}=0,031<0,05$.

Πίνακας 13: Συσχέτιση μεταξύ πόσο είναι το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα και αν θα υπήρχε ανησυχία βλέποντας την κόρη να παίζει με αυτοκινητάκια.

			Θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα	0 - 2000€	Αριθμός αντρών	23	9	32
		Ποσοστό %	62,2%	34,6%	50,8%
	2001€ και άνω	Αριθμός αντρών	14	17	31
		Ποσοστό %	37,8%	65,4%	49,2%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	37	26	63
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Συγκεκριμένα οι άντρες που διαφώνησαν με το γεγονός ότι θα ανησυχούσαν αν έβλεπαν την κόρη τους να παίζει με αυτοκινητάκια είναι σε αριθμό 37, του δείγματος και από αυτούς το 62,2% είχε οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα έως 2000€, ενώ το 37,8% πάνω από 2000€. Οι απαντήσεις από 26 ερωτώμενους του δείγματος είναι μεταξύ συμφωνώ λίγο – συμφωνώ, από τις οποίες το 34,6% είχε οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα έως 2000€, ενώ το 65,4% πάνω από 2000€.

Άρα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε με το ότι θα υπήρχε μια ανησυχία αν έβλεπαν την κόρη τους να παίζει με αυτοκινητάκια. Ειδικότερα, όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν 0-2000€ τότε το μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε με την άποψη. Από την άλλη, όμως, όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν άνω των 2000€, το μεγαλύτερο ποσοστό συμφώνησε ότι θα υπήρχε μια ανησυχία, αν και η διαφορά με το ποσοστό που απάντησε διαφωνώ ήταν μικρή.

14. ΑΣΧΟΛΙΑ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ – ΣΤΡΩΣΙΜΟ ΤΡΑΠΕΖΙΟΥ

Έλεγχος συσχέτισης έγινε ανάμεσα στο αν οι ερωτώμενοι ασχολούνταν με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι και αν το στρώσιμο του τραπεζιού το αναλάμβαναν οι ίδιοι, η σύζυγός τους ή και οι δύο. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 5,124 και $p\text{-value}=0,024<0,05$.

Πίνακας 14: Συσχέτιση μεταξύ ασχολίας επαγγελματικών υποχρεώσεων στο σπίτι ή όχι και ποιος αναλαμβάνει το στρώσιμο του τραπεζιού.

			Στρώσιμο τραπεζιού		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Ασχολία με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι	Ναι	Αριθμός αντρών	8	21	29
		Ποσοστό %	28,6%	56,8%	44,6%
	Όχι	Αριθμός αντρών	20	16	36
		Ποσοστό %	71,4%	43,2%	55,4%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	28	37	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Ουσιαστικά, φαίνεται ότι από τους 28 άντρες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι το στρώσιμο του τραπεζιού το έκανε ο άντρας ή και οι δύο, το 28,6% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 71,4% όχι. Από τους 37 άντρες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι το στρώσιμο του τραπεζιού το αναλάμβανε η γυναίκα, το 56,8% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 43,2% όχι.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το στρώσιμο του τραπεζιού το αναλάμβανε συνήθως η γυναίκα. Ειδικότερα, όταν ο άντρας ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, τότε το στρώσιμο του τραπεζιού το έκανε, κυρίως, η γυναίκα. Το ποσοστό των αντρών όμως που δεν ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι έδωσε ως απάντηση ότι και οι δύο σύντροφοι ή κυρίως ο άντρας έστρωναν το τραπέζι.

Το παραπάνω αποτέλεσμα είναι λογικό, αφού τα άτομα που ασχολούνται με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, λογικά έχουν λιγότερο ελεύθερο χρόνο από αυτά που

δεν ασχολούνται. Έτσι οι άντρες που δε δούλευαν στο σπίτι είχαν χρόνο να κάνουν κάποιες παραπάνω δουλειές όταν βρίσκονταν στο σπίτι.

15. ΑΣΧΟΛΙΑ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ – ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Με ακόμα έναν έλεγχο συσχέτισης στο αν οι ερωτώμενοι ασχολούνται με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι και στο κατά πόσο συμφωνούν με την άποψη ότι «ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές». Η επιλογή που αφορά τις αποφάσεις για σημαντικές αγορές, μπορεί να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «συμφωνώ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 5,489 και p-value=0,019< 0,05.

Πίνακας 15: Συσχέτιση μεταξύ ασχολίας επαγγελματικών υποχρεώσεων στο σπίτι ή όχι και άποψη για ότι ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές.

			Ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Ασχολία με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι	Ναι	Αριθμός αντρών	7	22	29
		Ποσοστό %	26,9%	56,4%	44,6%
	Όχι	Αριθμός αντρών	19	17	36
		Ποσοστό %	73,1%	43,6%	55,4%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	26	39	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Από τους 26 άντρες που είχαν διαφωνήσει με την άποψη ότι ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές, το 26,9% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 73,1% όχι. Από τους 37 άντρες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι συμφωνούν με αυτή την άποψη, το 56,4% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 43,6% όχι.

Άρα, σύμφωνα με τις απαντήσεις των αντρών και από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι η περισσότεροι συμφώνησαν με την άποψη ότι «ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές. Ειδικότερα, το ποσοστό των αντρών που ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι συμφώνησε με αυτή την άποψη, και με μεγάλη διαφορά από τα άτομα που διαφώνησαν. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών, όμως που δεν ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, διαφώνησε με την άποψη, αν και η διαφορά με το ποσοστό που συμφώνησε ήταν μικρή.

16. ΑΣΧΟΛΙΑ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ – ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ

Στη συνέχεια γίνεται έλεγχος συσχέτισης στο αν οι ερωτώμενοι ασχολούνται με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι και στο κατά πόσο συμφωνούν με την άποψη ότι «ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως ευθύνη του άντρα». Η επιλογή που αφορά των οικογενειακό προϋπολογισμό, μπορεί να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «συμφωνώ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 7,659 και p-value=0,006<0,05.

Πίνακας 16: Συσχέτιση μεταξύ ασχολίας επαγγελματικών υποχρεώσεων στο σπίτι ή όχι και άποψη για ότι ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως ευθύνη του άντρα.

			Ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως ευθύνη του άντρα		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Ασχολία με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι	Ναι	Αριθμός αντρών	7	22	29
		Ποσοστό %	25%	59,5%	44,6%
	Όχι	Αριθμός αντρών	21	15	36
		Ποσοστό %	75%	40,5%	55,4%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	28	37	65
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Από τους 28 άντρες που είχαν διαφωνήσει με την άποψη ότι ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως ευθύνη του άντρα, το 25% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 75% όχι. Από τους 37 άντρες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι συμφωνούν με αυτή την άποψη, το 56,4% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 43,6% όχι.

Άρα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι οι περισσότεροι συμφώνησαν με την άποψη ότι «ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως ευθύνη του άντρα». Ειδικότερα, το ποσοστό των αντρών που ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι συμφώνησε με αυτή την άποψη, μάλιστα με μεγάλη διαφορά από τα άτομα που διαφώνησαν. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών όμως, που δεν ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, διαφώνησε με την άποψη, αν και η διαφορά με το ποσοστό που συμφώνησε ήταν μικρή.

6.2.α Συσχετίσεις για τη γυναίκα:

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων των γυναικών έγιναν οι ακόλουθες συσχετίσεις

1. ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ – ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ 2^Ο ΠΑΙΔΙ

Πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας των ερωτώμενων γυναικών και της άποψης ότι «στο 2^ο παιδί μου θα είμαι πιο ελαστική στην έξοδο του από ότι ήμουν στο 1^ο». Οι ηλικίες των γυναικών κυμαίνονταν μεταξύ, 18 – 45 ετών και 46+ ετών. Η επιλογή που αφορά την άποψη, μπορούσε να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνο τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «συμφωνώ». Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 8,489 και p-value=0,004<0,05, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 1: Συσχέτιση μεταξύ ηλικίας γυναικών και άποψης για μεγαλύτερη ελαστικότητα στο 2^ο από ότι στο 1^ο.

			Στο 2 ^ο παιδί μου θα είμαι πιο	
--	--	--	---	--

			ελαστική στην έξοδο του από ότι ήμουν στο 1 ^ο		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Ηλικία	18-45	Αριθμός γυναικών	38	21	59
		Ποσοστό %	92,9%	65,6%	80,8%
	46-65	Αριθμός γυναικών	3	11	14
		Ποσοστό %	7,3%	34,4%	19,2%
Σύνολο		Αριθμός αντρών	41	32	73
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Συγκεκριμένα, από τις 41 γυναίκες που είχαν διαφωνήσει με την άποψη ότι στο 2^ο παιδί τους θα ήταν πιο ελαστικές στην έξοδο του από ότι στο 1^ο, το 92,9% ήταν ηλικίας 18-45, ενώ το 7,3% ηλικίας 46 ετών και πάνω. Από τις 32 που συμφωνήσαν το 65,6% ήταν ηλικίας 18-45, ενώ το 34,4% ηλικίας 46 ετών και πάνω.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι οι περισσότερες διαφώνησαν με την άποψη ότι «Στο 2^ο παιδί μου θα είμαι πιο ελαστική στην έξοδο του από ότι ήμουν στο 1^ο». Ειδικότερα, το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών που ήταν ηλικίας κάτω των 45 ετών διαφώνησε με την άποψη, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό, άνω των 45 ετών, συμφώνησε .

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Μια ακόμα συσχέτιση που έλαβε χώρα είναι μεταξύ του αριθμού των παιδιών που είχαν οι γυναίκες και το ποιος πίστευαν ότι ασχολείται περισσότερο με τον προγραμματισμό των οικογενειακών τους εκδρομών. Ο αριθμός των παιδιών κυμαίνεται από 0-2 και από 3-5. Η μεταβλητή που αφορά τον προγραμματισμό εκδρομών μπορεί να έχει ως απάντηση άντρας, γυναίκα ή και οι δύο. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 7,573 και $p\text{-value}=0,006<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 2: Συσχέτιση μεταξύ αριθμού παιδιών γυναικών και ποιος από τους συντρόφους προγραμματίζει τις εκδρομές.

			Προγραμματισμός εκδρομών		Σύνολο
			Άντρας ή γυναίκα	Και οι δύο	
Αριθμός παιδιών	0 - 2	Αριθμός γυναικών	17	43	60
		Ποσοστό %	60,7%	87,8%	77,9%

	3 - 5	Αριθμός γυναικών	11	6	17
		Ποσοστό %	39,3%	12,2%	22,1%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	28	49	77
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Ο αριθμός των γυναικών που απάντησε ότι ο προγραμματισμός των εκδρομών της οικογένειάς τους γίνεται κυρίως από ένα πρόσωπο, δηλαδή ή από αυτές ή από τον άντρα τους είναι 28. Ειδικότερα, το ποσοστό των γυναικών που είχε 0-2 παιδιά ήταν 60,7% ενώ το ποσοστό που είχε 3-5 παιδιά ήταν 39,3%. Από την άλλη ο αριθμός των γυναικών που απάντησε ότι ο προγραμματισμός των εκδρομών γίνεται μαζί με το σύντροφό τους, ήταν 49. Ειδικότερα, το ποσοστό των γυναικών που είχε 0-2 παιδιά ήταν 87,8% ενώ το ποσοστό που είχε 3-5 παιδιά ήταν 12,2%.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το ζευγάρι, μαζί, προγραμματίζουν τις εκδρομές τους. Ειδικότερα, όταν αριθμός παιδιών της γυναίκας ήταν 0-2 το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι και οι δύο προγραμματίζουν την εκδρομή τους. Από την άλλη, όταν ο αριθμός παιδιών της γυναίκας ήταν 3-5 το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι ο άντρας ή η γυναίκα προγραμματίζει την εκδρομή.

3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ – ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ

Σε επόμενο στάδιο πραγματοποιείται συσχέτιση μεταξύ του αριθμού των παιδιών των γυναικών και της άποψης ότι «η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου». Ο αριθμός των παιδιών κυμαίνεται από 0-2 και από 3-5. Η επιλογή που αφορά την άποψη του χρόνου που υπάρχει, μετά τη δουλειά, για τα παιδιά, μπορεί να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «συμφωνώ». Η τιμή $\chi^2=6,008$ και $p\text{-value}=0,014<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 3: Συσχέτιση μεταξύ αριθμού παιδιών γυναικών και άποψης για ύπαρξη επαρκούς χρόνου, σε συνδυασμό με την εργασία, για δραστηριότητες με παιδιά.

			Η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου	
--	--	--	---	--

			Διαφωνώ	Συμφωνώ	Σύνολο
Αριθμός παιδιών	0 - 2	Αριθμός γυναικών	21	36	57
		Ποσοστό %	95,5%	69,2%	77%
	3 - 5	Αριθμός γυναικών	1	16	17
		Ποσοστό %	4,5%	30,8%	23%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	22	52	74
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Συγκεκριμενοποιώντας, από τις 22 γυναίκες που οι απαντήσεις τους ήταν «διαφωνώ απόλυτα» με την άποψη, το 95,5% είχε αριθμό παιδιών 0-2, ενώ το 4,5% είχε από 3-5. Οι υπόλοιπες 52 γυναίκες που είχαν συμφωνήσει, το 69,2% είχε 0-2 παιδιά και το 30,8% είχε 3-5 παιδιά.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι οι περισσότερες συμφώνησαν με την άποψη ότι «Η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου». Ο αριθμός παιδιών δεν επηρέασε τόσο το αποτέλεσμα των γυναικών που συμφώνησαν με αυτόν που δε συμφώνησαν. Και στις δύο περιπτώσεις το ποσοστό που συμφώνησε ήταν μεγαλύτερο από αυτό που διαφώνησε, με μεγαλύτερη διαφορά σε αυτό των γυναικών που αριθμός παιδιών 3-5.

Είναι λογικό το ποσοστό που συμφώνησε να είναι μεγαλύτερο από αυτό που διαφώνησε, αφού η δουλειά στερεί στα άτομα χρόνο τον οποίο θα μπορούσε να τον αφιερώσει μέσα στην οικογένειά του. Αν ληφθεί υπ' όψιν, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας ότι το ποσοστό των γυναικών που αναλαμβάνουν κάποιες οικιακές εργασίες, είναι κατανοητό πως ο χρόνος για ασχολία με τα παιδιά μειώνεται ακόμα περισσότερο. Ακόμα το ποσοστό που συμφώνησε, και είχε αριθμό παιδιών 3-5, ήταν μεγαλύτερο από αυτό που είχε αριθμό παιδιών 0-2. Αυτό είναι λογικό αφού οι γυναίκες με περισσότερα παιδιά πρέπει να ισομοιράσουν το χρόνο τους για περισσότερα άτομα.

4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ – ΒΑΨΙΜΟ ΣΠΙΤΙΟΥ

Συσχέτισης έγινε μεταξύ του επαγγέλματος της γυναίκας και το ποιος ότι ασχολείται με το βάψιμο του σπιτιού. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,166 και $p\text{-value}=0,013<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 4: Συσχέτιση μεταξύ επαγγέλματος γυναίκας και ποιος ασχολείται με το βάψιμο του σπιτιού.

			Βάψιμο του σπιτιού		Σύνολο
			Άντρας	Γυναίκα ή και οι δύο	
Επάγγελμα	Οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος	Αριθμός γυναικών	27	26	53
		Ποσοστό %	84,4%	57,8%	68,8%
	Άλλο	Αριθμός γυναικών	5	19	24
		Ποσοστό %	15,6%	42,2%	31,2%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	32	45	77
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Πιο συγκεκριμένα, από τις 32 γυναίκες που απάντησαν ότι πιο με το βάψιμο του σπιτιού ασχολείται ο άντρας τους, το 84,4% δήλωσε ως επάγγελμα οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος, ενώ το 15,6% δήλωσε άλλο. Από τις 45 γυναίκες που απάντησε ότι με το βάψιμο του σπιτιού ασχολείται η ίδια ή και οι δύο, το 57,8% δήλωσε ως επάγγελμα οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος, ενώ το 42,2% δήλωσε άλλο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα το ποσοστό όπου ότι το βάψιμο του σπιτιού το κάνει το ζευγάρι μαζί ή η γυναίκα, ήταν μεγαλύτερο από αυτό όπου ο άντρας κυρίως βάφει το σπίτι. Ειδικότερα, όταν το επάγγελμα της γυναίκας ήταν οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος το βάψιμο του σπιτιού το έκανε ο άντρας, βέβαια η διαφορά με την άλλη επιλογή, ήταν για ένα άτομο. Από την άλλη, όταν το επάγγελμα της γυναίκας ήταν άλλο τότε το μεγαλύτερο ποσοστό είχε ως απάντηση γυναίκα ή και οι δύο.

Οι γυναίκες, που δήλωσαν ως επάγγελμα άλλο, ασχολούνται και αυτές με το βάψιμο του σπιτιού, σε σύγκριση με τις γυναίκες που απάντησαν ως επάγγελμα οικιακά ή συνταξιούχος ή εισοδηματίας, που δεν πολύ ασχολούνται. Το αποτέλεσμα αυτό προβληματίζει αλλά μπορεί να δικαιολογηθεί, με το γεγονός ότι μια εργαζόμενη γυναίκα νιώθει ίση με τον άντρα και δεν υπάρχουν γι' αυτήν αντρικές και γυναικείες δουλειές.

Το βάψιμο του σπιτιού φάνηκε πως το κάνει κυρίως ο άντρας και στα αποτελέσματα της έρευνας της Λιγνού (2008) αλλά και Μαράτου (1995).

5. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ – ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Συσχέτισης έγινε μεταξύ του επαγγέλματος της γυναίκας και το ποιος βοήθούσε στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών για το σχολείο. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 4,052 και $p\text{-value}=0,044<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 5: Συσχέτιση μεταξύ επαγγέλματος γυναίκας και ποιος βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών για το σχολείο.

			Βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών.		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Επάγγελμα	Οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος	Αριθμός γυναικών	21	28	49
		Ποσοστό %	84%	60,9%	69%
	Άλλο	Αριθμός γυναικών	4	18	22
		Ποσοστό %	16%	39,1%	31%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	25	46	71
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Πιο συγκεκριμένα, από τις 25 γυναίκες που απάντησαν ότι βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών για το σχολείο παρείχε περισσότερο ο άντρας ή και οι δύο, το 84% δήλωσε ως επάγγελμα οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος, ενώ το 16% δήλωσε άλλο. Από τις 46 γυναίκες που απάντησαν ότι οι αυτές ήταν που βοηθούσανε περισσότερο τα παιδιά τους για την προετοιμασία των μαθημάτων, το 60,9% δήλωσε ως επάγγελμα οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος, ενώ το 39,1% δήλωσε άλλο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών παρείχε, κυρίως, η γυναίκα. Πιο συγκεκριμένα το ποσοστό των γυναικών που βοηθούσε τα παιδιά με τα μαθήματα, ήταν

ικανοποιητικά μεγαλύτερο από αυτό όπου που είχε ως απάντηση άντρας ή και οι δύο, ανεξάρητος του επαγγέλματος της γυναίκας.

6. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ – ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Προβαίνοντας σε μια ακόμα διαδικασία εύρεσης συσχέτισης μεταξύ του επαγγέλματος της γυναίκας και το ποιος από το ζευγάρι πηγαίνει επίσκεψη στο σχολείο για να ενημερωθεί για την πρόοδο των παιδιών συμπεραίνεται ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται με την χ^2 να παίρνει την τιμή 5,373 και $p\text{-value}=0,02<0,05$.

Πίνακας 6: Συσχέτιση μεταξύ επαγγέλματος γυναίκας και ποιος πηγαίνει επίσκεψη στο σχολείο για ενημέρωση προόδου παιδιών.

			Επίσκεψη σχολείου για ενημέρωση προόδου των παιδιών		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Επάγγελμα	Οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος	Αριθμός γυναικών	20	28	48
		Ποσοστό %	87%	59,6%	68,6%
	Άλλο	Αριθμός γυναικών	3	19	22
		Ποσοστό %	13%	40,4%	31,4%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	23	47	70
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Στον εν λόγω πίνακα οι απαντήσεις των γυναικών, που δήλωσαν ως επάγγελμα οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος, σημείωσαν ότι επίσκεψη στο σχολείο για ενημέρωση προόδου των παιδιών έκανε ο άντρας ή και οι δύο, με ποσοστό 87% και 13% για αυτές που ως επάγγελμα δήλωσαν άλλο. Για τις 47 γυναίκες που απάντησαν ότι οι ίδιες είναι αυτές που επισκέπτονται το σχολείο για να ενημερωθούν για την πρόοδο των παιδιών τους, το 59,6% δήλωσε ως επάγγελμα οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος, ενώ το 40,4% δήλωσε άλλο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι επίσκεψη του σχολείου για ενημέρωση της προόδου των παιδιών έκανε, κυρίως, η γυναίκα. Πιο

συγκεκριμένα το ποσοστό των γυναικών που πήγαινε στο σχολείο για να ενημερωθεί για την πρόοδο των παιδιών, ήταν ικανοποιητικά μεγαλύτερο από αυτό όπου που είχε ως απάντηση άντρας ή και οι δύο, ανεξάρητος του επαγγέλματος της γυναίκας.

Επίσκεψη σχολείου για ενημέρωση προόδου των παιδιών βρέθηκε πως κυρίως έκανε η γυναίκα έκανε σύμφωνα με τη γνώμη των ερωτηθέντων ατόμων της εργασίας της Λιγνού (2008).

7. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ – ΠΛΥΣΙΜΟ ΠΙΑΤΩΝ

Συσχέτιση πραγματοποιήθηκε μεταξύ το ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλείες του σπιτιού και ποιος πλένει συνήθως τα πιάτα μετά το φαγητό. Η επιλογή που αφορά τη βοήθεια στις οικιακές ασχολίες μπορεί να πάρει ως απάντηση «κανείς», «ο σύντροφός μου», «τα παιδιά μου», «γονείς- πεθερικά», «άλλοι συγγενείς» «οικιακή βοηθός». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «κανείς» παρουσιάζονται μόνα τους, ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «άλλο πρόσωπο». Η μεταβλητή που αφορά το πλύσιμο των πιάτων μπορεί να έχει ως απάντηση άντρας, γυναίκα ή και οι δυο. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,181 και $p\text{-value}=0,013<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 7: Συσχέτιση μεταξύ ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλείες του σπιτιού και ποιος πλένει συνήθως τα πιάτα μετά το φαγητό.

			Πλύσιμο των πιάτων		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Βοήθεια στις οικιακές ασχολίες	Κανείς	Αριθμός γυναικών	1	19	20
		Ποσοστό %	5%	33,3%	26%
	Άλλο πρόσωπο	Αριθμός γυναικών	19	38	57
		Ποσοστό %	95%	66,7%	74%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	20	57	77
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Από τις 20 γυναίκες που απάντησαν ότι το πλύσιμο των πιάτων το κάνει κυρίως ο άντρας ή και οι δύο περίπου τις ίδιες, το 5% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 95% απάντησε άλλο πρόσωπο. Από τις 57 που απάντησαν ότι αυτές πλένουν κυρίως τα

πιάτα, το 33,3% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες,, ενώ το 66,7% απάντησε άλλο πρόσωπο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το πλύσιμο των πιάτων το αναλάμβανε συνήθως η γυναίκα. Ειδικότερα, το ποσοστό των γυναικών που απάντησε ότι στις οικιακές ασχολίες δεν τη βοηθούσε κανένας, το πλύσιμο των πιάτων το αναλάμβαναν οι ίδιες, εκτός από μια ερωτώμενη που απάντησε ότι και οι δύο έπλεναν τα πιάτα. Από την άλλη το μεγαλύτερο ποσοστό που έδωσε ως απάντηση ότι έχει βοήθεια στις οικιακές ασχολίες, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι οι ίδιες πλένουν, κυρίως, τα πιάτα, ενώ σε μικρότερο ποσοστό απάντησαν ο άντρας ή και οι δύο.

8. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ – ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Στη συνέχεια γίνεται έλεγχος συσχέτισης μεταξύ το ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλειές του σπιτιού και το ποιος βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών για το σχολείο. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,139 και $p\text{-value}=0,013<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 8: Συσχέτιση μεταξύ ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλειές του σπιτιού και ποιος βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών για το σχολείο.

			Βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Βοήθεια στις οικιακές ασχολίες	Κανείς	Αριθμός γυναικών	2	16	18
		Ποσοστό %	8%	34,8%	25,4%
	Άλλο πρόσωπο	Αριθμός γυναικών	23	30	53
		Ποσοστό %	92%	65,2%	74,6%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	25	46	71
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Πιο συγκεκριμένα, από τις 25 γυναίκες που απάντησαν ότι βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών για το σχολείο παρέχει περισσότερο ο άντρας ή και οι δύο,

το 8% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 92% απάντησε άλλο πρόσωπο. Από τις 46 γυναίκες που απάντησαν ότι οι αυτές είναι που βοηθάνε περισσότερο τα παιδιά τους για την προετοιμασία των μαθημάτων, το 34,8% δήλωσε ως επάγγελμα οικιακά ή εισοδηματίας ή συνταξιούχος, ενώ το 39,1% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 65,2% απάντησε άλλο πρόσωπο.

Σύμφωνα με του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών παρείχε συνήθως η γυναίκα. Ειδικότερα, το ποσοστό των γυναικών που απάντησε ότι στις οικιακές ασχολίες δεν τη βοηθούσε κανένας, τη βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών το αναλάμβαναν οι ίδιες, εκτός από δυο ερωτώμενες που απάντησαν ότι και οι δύο βοηθούσαν. Από την άλλη το μεγαλύτερο ποσοστό που έδωσε ως απάντηση ότι έχει βοήθεια στις οικιακές ασχολίες, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι οι ίδιες πλένουν, κυρίως, τα πιάτα, ενώ σε μικρότερο ποσοστό απάντησαν ο άντρας ή και οι δύο.

Σύμφωνα με τη γνώμη των ερωτηθέντων ατόμων της εργασίας της Λιγνού (2008) αλλά και των ερωτηθέντων της εργασίας της Μαράτου (1995), το πλύσιμο των πιάτων βρέθηκε πως κυρίως το κάνει και εκεί η γυναίκα.

9. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ – ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ

Συσχέτιση πραγματοποιήθηκε μεταξύ το ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλείες του σπιτιού και ποιος από το ζευγάρι φεύγει συνήθως επαγγελματικό ταξίδι. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,441 και $p\text{-value}=0,011<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 9: Συσχέτιση μεταξύ στο ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλείες του σπιτιού και ποιος από το ζευγάρι φεύγει συνήθως επαγγελματικό ταξίδι.

			Ταξίδι για επαγγελματικούς λόγους		Σύνολο
			Άντρας	Γυναίκα ή και οι δύο	
Βοήθεια στις οικιακές ασχολίες	Κανείς	Αριθμός γυναικών	15	2	17
		Ποσοστό %	38,5%	8,7%	27,4%

	Άλλο πρόσωπο	Αριθμός γυναικών	24	21	45
		Ποσοστό %	61,5%	91,3%	72,6%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	39	23	62
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Πιο συγκεκριμένα, από τις 39 γυναίκες που απάντησαν ότι επαγγελματικό ταξίδι πάει συνήθως ο άντρας, το 38,5% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 61,5% απάντησε άλλο πρόσωπο. από τις 23 γυναίκες που απάντησαν ότι επαγγελματικό ταξίδι πάνε συνήθως αυτές ή και οι δύο, το 8,7% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 91,3% απάντησε άλλο πρόσωπο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι ταξίδι για επαγγελματικούς λόγους πραγματοποιούσε συνήθως ο άντρας. Γενικά το ποσοστό των αντρών που έκανε ταξίδια για επαγγελματικούς λόγους ήταν μεγαλύτερο σε σχέση με το ποσοστό των γυναικών, και για τις γυναίκες που δεν είχαν βοήθεια στις οικιακές ασχολίες από κανέναν αλλά και σε αυτές που είχαν. Βέβαια το ποσοστό των αντρών που έκανε επαγγελματικά ταξίδια ήταν κοντά με αυτό όπου είχε ως απάντηση γυναίκα ή και οι δύο, στην περίπτωση όπου η γυναίκα είχε κάποια βοήθεια στις οικιακές ασχολίες.

Άρα, από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει, ότι, όταν ταξίδι για επαγγελματικούς λόγους έκανε κυρίως ο άντρας τότε η γυναίκα, συνήθως, δεν είχε βοήθεια στις οικιακές ασχολίες, ενώ όταν ταξίδι για επαγγελματικούς λόγους έκανε η γυναίκα ή και οι δύο τότε είχε βοήθεια για της οικιακές ασχολίες.

10. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ – ΣΤΡΩΣΙΜΟ ΤΡΑΠΕΖΙΟΥ

Επιπρόσθετα, ακόμα ένας έλεγχος συσχέτισης έλαβε χώρα μεταξύ το ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλείες του σπιτιού και ποιος στρώνει συνήθως το τραπέζι. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 7,167 και $p\text{-value}=0,007<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 10: Συσχέτιση μεταξύ στο ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλείες του σπιτιού και ποιος αναλαμβάνει το στρώσιμο του τραπεζιού.

			Στρώσιμο τραπέζιου		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Βοήθεια στις οικιακές ασχολίες	Κανείς	Αριθμός γυναικών	3	17	20
		Ποσοστό %	9,7%	37%	26%
	Άλλο πρόσωπο	Αριθμός γυναικών	28	29	57
		Ποσοστό %	90,3%	63%	74%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	31	46	77
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Ειδικότερα, από τις 31 γυναίκες που απάντησαν ότι το στρώσιμο του τραπεζιού το κάνει κυρίως ο άντρας ή και οι δύο, το 9,7% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 90,3% απάντησε άλλο πρόσωπο. Από τις 46 που απάντησαν ότι αυτές πλένουν κυρίως τα πιάτα, το 37% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 63% απάντησε άλλο πρόσωπο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το στρώσιμο του τραπεζιού το αναλάμβανε συνήθως η γυναίκα. Ειδικότερα, το ποσοστό των γυναικών που απάντησε ότι στις οικιακές ασχολίες δεν τη βοηθούσε κανένας, το στρώσιμο του τραπεζιού το αναλάμβανε η ίδια, εκτός από τρεις ερωτώμενες που απάντησαν ότι και οι δύο στρώνανε το τραπέζι. Από την άλλη το μεγαλύτερο ποσοστό που έδωσε ως απάντηση ότι έχει βοήθεια στις οικιακές ασχολίες, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι οι ίδιες έστρωναν το τραπέζι, ενώ με μικρότερο ποσοστό, για μια απάντηση μικρότερο, απάντησε ο άντρας ή και οι δύο.

11. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ – ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΓΙΟ

Στη συνέχεια γίνεται έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στο ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλειές του σπιτιού και στο αν θα ανησυχούσε, η ερωτώμενη γυναίκα, βλέποντας το γιο της να παίζει με κούκλες. Η επιλογή που αφορά την ανησυχία για το γιο και για το πόσο συμφωνούν με αυτό ή όχι, μπορεί να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «συμφωνώ» παρουσιάζονται μόνα τους, ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «άλλο». Στη

συγκεκριμένη περίπτωση η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 9,249 και $p\text{-value}=0,002<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 11: Συσχέτιση μεταξύ στο ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλειές του σπιτιού και αν θα υπήρχε ανησυχία βλέποντας το γιο να παίζει με κούκλες.

			Θα ανησυχούσα αν έβλεπα το γιο μου να παίζει με κούκλες		Σύνολο
			Άλλο	Συμφωνώ	
Βοήθεια στις οικιακές ασχολίες	Κανείς	Αριθμός γυναικών	7	13	20
		Ποσοστό %	14,6%	46,4%	26,3%
	Άλλο πρόσωπο	Αριθμός γυναικών	41	15	56
		Ποσοστό %	85,4%	53,6%	73,7%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	48	28	76
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Από τις 48 γυναίκες που απάντησαν «άλλο» στην πρόταση «θα ανησυχούσα αν έβλεπα το γιο μου να παίζει με κούκλες», το 14,6% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 85,4% απάντησε άλλο πρόσωπο. Από τις 28 γυναίκες που απάντησαν «συμφωνώ» με την πρόταση, το 37% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 63% απάντησε άλλο πρόσωπο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι στην άποψη «θα ανησυχούσα αν έβλεπα το γιο μου να παίζει με κούκλες» το μεγαλύτερο ποσοστό θα ανησυχούσε. Ειδικότερα, το ποσοστό των γυναικών που απάντησε ότι στις οικιακές ασχολίες δεν τη βοηθούσε κανένας, το μεγαλύτερο ποσοστό συμφώνησε με την άποψη σε μεγαλύτερο βαθμό. Από την άλλη τα άτομα που έδωσαν ως απάντηση ότι είχε βοήθεια στις οικιακές ασχολίες, το αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε άλλο για την άποψη.

12. ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΙΣ ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ – ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΓΙΑ ΚΟΡΗ

Στη συνέχεια γίνεται έλεγχος συσχέτισης ανάμεσα στο ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλειές του σπιτιού και στο αν θα ανησυχούσε βλέποντας την κόρη της να παίζει με αυτοκινητάκια. Η επιλογή που αφορά την ανησυχία για την κόρη και για το πόσο συμφωνεί με

αυτό ή όχι, μπορεί να πάρει ως απάντηση «διαφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ λίγο», «συμφωνώ», «συμφωνώ πολύ» ή «συμφωνώ απόλυτα». Τα αποτελέσματα των απαντήσεων «διαφωνώ απόλυτα» παρουσιάζονται μόνα τους ως «διαφωνώ», ενώ τα υπόλοιπα παρουσιάζονται μαζί ως «συμφωνώ». Στη συγκεκριμένη περίπτωση η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,37 και $p\text{-value}=0,012<0,05$, δηλαδή υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 12: Συσχέτιση μεταξύ στο ποιος βοηθάει τη γυναίκα στις δουλειές του σπιτιού και αν θα υπήρχε ανησυχία βλέποντας την κόρη να παίζει με αυτοκινητάκια.

			Θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια		Σύνολο
			Διαφωνώ	Συμφωνώ	
Βοήθεια στις οικιακές ασχολίες	Κανείς	Αριθμός γυναικών	9	11	20
		Ποσοστό %	18%	45,8%	27%
	Άλλο πρόσωπο	Αριθμός γυναικών	41	13	54
		Ποσοστό %	82%	54,2%	73%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	50	24	74
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Από τις 50 γυναίκες που απάντησαν «διαφωνώ» στην πρόταση «θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια», το 18% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, ενώ το 82% απάντησε άλλο πρόσωπο. Από τις 24 γυναίκες που απάντησαν «συμφωνώ» με την πρόταση, το 45,8% απάντησε ότι κανένας δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες,, ενώ το 54,2% απάντησε άλλο πρόσωπο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι στην άποψη «θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια» το ελαφρά μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε πως θα ανησυχούσε. Ειδικότερα, το ποσοστό των γυναικών που απάντησε ότι στις οικιακές ασχολίες δεν τη βοηθούσε κανένας, το ελαφρά μεγαλύτερο ποσοστό συμφώνησε με την άποψη. Από την άλλη τα άτομα που έδωσαν ως απάντηση ότι είχε βοήθεια στις οικιακές ασχολίες, το αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε με ην άποψη.

13. ΑΣΧΟΛΙΑ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ – ΣΤΡΩΣΙΜΟ ΚΡΕΒΑΤΙΟΥ

Έλεγχος συσχέτισης έγινε ανάμεσα στο αν οι ερωτώμενοι ασχολούνται με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι και αν το στρώσιμο του κρεβατιού το αναλαμβάνουν οι ίδιοι, η σύζυγός τους ή και οι δύο. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 6,702 και $p\text{-value}=0,010<0,05$.

Πίνακας 13: Συσχέτιση μεταξύ ασχολίας επαγγελματικών υποχρεώσεων στο σπίτι ή όχι και ποιος αναλαμβάνει το στρώσιμο του κρεβατιού.

			Στρώσιμο του κρεβατιού		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Ασχολία με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι	Ναι	Αριθμός γυναικών	11	25	36
		Ποσοστό %	78,6%	40,3%	47,4%
	Όχι	Αριθμός γυναικών	3	37	40
		Ποσοστό %	21,4%	59,7%	52,6%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	14	62	76
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Ουσιαστικά, φαίνεται ότι από τις 14 γυναίκες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι το στρώσιμο του κρεβατιού το κάνει ο άντρας ή και οι δύο, το 78,6% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 21,4% όχι. Από τις 62 γυναίκες που είχαν δώσει ως απάντηση ότι το στρώσιμο του κρεβατιού το αναλαμβάνουν οι ίδιες, το 40,3% ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 59,7% όχι.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το στρώσιμο του κρεβατιού το αναλάμβανε συνήθως η γυναίκα. Γενικά το ποσοστό των γυναικών που αναλάμβανε συνήθως το στρώσιμο του κρεβατιού, ανεξαρτήτως από το εάν ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι ή όχι, ήταν μεγαλύτερο από αυτό όπου ο άντρας ή και οι δύο αναλάμβαναν το στρώσιμο. Στην περίπτωση, βέβαια που η γυναίκα ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι ο άντρας βοηθούσε περισσότερο στο στρώσιμο του κρεβατιού.

14. ΑΣΧΟΛΙΑ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ – ΠΛΥΣΙΜΟ ΤΩΝ ΠΙΑΤΩΝ

Με ακόμα έναν έλεγχο συσχέτισης στο αν οι ερωτώμενες ασχολούνται με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι και ποιος πλένει συνήθως τα πιάτα μετά το φαγητό. Η μεταβλητή που αφορά το πλύσιμο των πιάτων μπορεί να έχει ως απάντηση άντρας, γυναίκα ή και οι δυο. Η τιμή που έλαβε το χ^2 ήταν 8,313 και $p\text{-value}=0,004<0,05$, άρα υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο υπό εξέταση μεταβλητών.

Πίνακας 14: Συσχέτιση μεταξύ ασχολίας επαγγελματικών υποχρεώσεων στο σπίτι ή όχι και ποιος αναλαμβάνει το πλύσιμο των πιάτων.

			Πλύσιμο των πιάτων		Σύνολο
			Άντρας ή και οι δύο	Γυναίκα	
Ασχολία με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι	Ναι	Αριθμός γυναικών	15	21	36
		Ποσοστό %	75%	37,5%	47,4%
	Όχι	Αριθμός γυναικών	5	35	40
		Ποσοστό %	25%	62,5%	52,6%
Σύνολο		Αριθμός γυναικών	20	56	76
		Ποσοστό %	100%	100%	100%

Από τις 20 γυναίκες που απάντησαν ότι το πλύσιμο των πιάτων το κάνει κυρίως ο άντρας ή και οι δύο, το 75% απάντησε ότι ασχολούνται με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 25% όχι. Από τις 56 γυναίκες που απάντησαν ότι αυτές πλένουν κυρίως τα πιάτα, το 37,5% απάντησε ότι ασχολούνται με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, ενώ το 62,5% όχι.

Σύμφωνα τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα, προέκυψε το συμπέρασμα ότι το πλύσιμο των πιάτων το αναλάμβανε συνήθως η γυναίκα. Γενικά το ποσοστό των γυναικών που αναλάμβανε συνήθως το πλύσιμο των πιάτων, ανεξαρτήτως από το εάν ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι ή όχι, ήταν μεγαλύτερο από αυτό όπου ο άντρας ή και οι δύο αναλάμβαναν το πλύσιμο. Στην περίπτωση, βέβαια που η γυναίκα ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι ο άντρας βοηθούσε περισσότερο στο στρώσιμο του πλύσιμο των πιάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο στόχος της συγκεκριμένης εργασίας ήταν να διαπιστωθεί πόσο έχουν μεταβληθεί οι ρόλοι του άντρα στη σημερινή οικογενειακή κοινωνία, τι συντέλεσε στην αλλαγή των αντρικών ρόλων και στην περίπτωση που παρέμειναν ως είχαν, γιατί συνέβη αυτό, σε σχέση βέβαια με το γεγονός ότι η γυναίκα έχει βγει δυναμικά στην αγορά εργασίας.

Από τα όσα διαφάνηκαν στη βιβλιογραφία και αφορούσαν το ρόλο των δύο φύλων στο εσωτερικό της οικογένειας επισήμαναν πράγματι, σημαντικές αλλαγές των ρόλων στην οικογένεια, στη σημερινή κοινωνία.

Τα παραδοσιακά στερεότυπα, όπου οι γυναίκες παραμένουν στο σπίτι για οικιακές εργασίες και την ανατροφή των παιδιών, ενώ οι άντρες είναι αυτοί που είναι υπεύθυνοι για την οικονομική ενίσχυση της οικογένειας, ανατρέπονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ένας ορισμένος αριθμός γυναικών να εισβάλει, στο μέχρι πρόσφατα, ανδρικό κάστρο της επιχειρηματικότητας και οι άντρες, με τη σειρά τους να εξοικειωθούν και να βοηθήσουν σε εργασίες του σπιτιού.

Καταρχήν, κατά την προβιομηχανική περίοδο, οι αντρικές εργασίες ήταν διαφορετικές σε σχέση με αυτές των γυναικών, όμως αν και διαφορετικές ήταν συνδεδεμένες με την οικία και αρκετές φορές υπήρχε αλληλεξάρτηση μεταξύ τους. Άρα διαπιστώνεται ότι η γυναικεία εργασία, αν και εξαρτάται από τις εκάστοτε ανάγκες της οικογένειας δε θεωρείται μη παραγωγική.

Με την εκβιομηχάνιση, η ισορροπία που υπήρχε στην παραδοσιακή οικογένεια διαταράσσεται με το φυσικό και χωρικό διαχωρισμό της κατοικίας της οικογένειας και των μέσων επιβίωσης του νοικοκυριού. Την περίοδο αυτή, η προσωπική εργασία των γυναικών στο σπίτι χάνει την αξία της και το μοντέλο οικογένειας με «συμπληρωματικούς ρόλους» υπερτερεί.

Οι διάφοροι παράγοντες που συντέλεσαν στις αλλαγές ως προς τις οικογενειακές δομές και τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών, μέσα και έξω από το σπίτι συνδέονται άμεσα με τις διαδικασίες εκβιομηχάνισης καθώς και με την επικράτηση σύγχρονων καταναλωτικών προτύπων που επιβάλλουν πλέον ύπαρξη δύο μισθών σε κάθε νοικοκυριό.

Ωστόσο, η μαζική είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας, κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, οδήγησε στον επαναπροσδιορισμό των γυναικείων και ανδρικών ρόλων και στην επικράτηση των οικογενειών με «αδιαφοροποίητους συζυγικούς ρόλους μέσα και έξω από το σπίτι».

Η συνεχής αύξηση που παρατηρείται στον αριθμό των γυναικών που θέλουν να εργαστούν δεν οφείλεται στο γεγονός ότι οι γυναίκες απελευθερώθηκαν από τις οικιακές εργασίες, αλλά, απλά, ότι το παραδοσιακό μοντέλο της γυναίκας – νοικοκυράς φθίνει.

Σχετικά με τη συμμετοχή των αντρών στις οικιακές εργασίες, στη σημερινή κοινωνία, εξαρτάται, πλέον, από το επίπεδο της εκπαίδευσης τους, από το εισόδημά τους, από το επάγγελμά τους, από την επαγγελματική απασχόληση της συντρόφου τους, καθώς και από τις φιλελεύθερες απόψεις τους.

Παρ' όλα αυτά, το κόστος της ταυτόχρονης εξωοικογενειακής απασχόλησης και της απασχόλησης της γυναίκας με τις δουλειές του νοικοκυριού και την ανατροφή των παιδιών, αποτέλεσε την «κοινωνική ποινή» της γυναίκας.

Τα στοιχεία, δείχνουν πως η γυναίκα πλέον αποδέχεται το διπλό ρόλο της, μέσα στην κοινωνία και αυτό γιατί θέλει να αποδείξει ότι είναι ικανή να ανταπεξέλθει σε δύσκολες καταστάσεις και πως είναι ανεξάρτητη. Από την άλλη ο άντρας πλέον έχει ένα μικρότερο βάρος ευθύνης για το οικογενειακό εισόδημα αλλά οι υποχρεώσεις απέναντι στην οικογένειά του και στις υποχρεώσεις αυτής είναι πλέον μεγαλύτερες.

Βέβαια, όταν η γυναίκα απασχολείται στην αγορά εργασίας, ο σύζυγος βοηθά σε ικανοποιητικό βαθμό τη γυναίκα – σύζυγό του, ιδιαίτερα στις εργασίες στο σπίτι, όπου η συμμετοχή τους θα πρέπει να αυξηθεί. Με αυτό τον τρόπο οι άνδρες - σύζυγοι συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των μητέρων που εργάζονται και αυτό θα έχει θετικές επιδράσεις στη δική τους ζωή, στην ζωή των παιδιών και στην οικογένεια γενικότερα. Από την άλλη πλευρά όταν η γυναίκα δεν κατέχει θέση στην αγορά εργασίας αναλαμβάνει σχεδόν κατά αποκλειστικότητα τις υποχρεώσεις του νοικοκυριού, ενώ ο σύζυγος συμμετέχει ελάχιστα σε αυτό.

Όσο αφορά τα συμπεράσματα που λήφθηκαν από την ανάλυση των ερωτηματολογίων ήταν ότι, οι περισσότεροι άντρες ήταν ηλικίας 30-50, καθώς και οι γυναίκες. Η οικογενειακή κατάσταση των περισσότερων ζευγαριών ήταν παντρεμένοι, είχαν παιδιά και πάνω από τους μισούς είχαν δύο παιδιά. Ο ανώτερος τίτλος σπουδών για τους περισσότερους άντρες ήταν το ΑΕΙ και με μικρότερη διαφορά το απολυτήριο λυκείου ή ΤΕΕ, ενώ για τις γυναίκες με μεγαλύτερη διαφορά το ΑΕΙ. Η πλειοψηφία των αντρών εργάζονταν ως δημόσιος ή ιδιωτικός υπάλληλος, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό των γυναικών εργάζονταν επίσης ως δημόσιος ή ιδιωτικός υπάλληλος, αλλά και ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό δήλωσε οικιακά. Κανένας άντρας δεν είχε δηλώσει οικιακά, όπως και καμία γυναίκα δεν απάντησε ότι εργάζονταν σε οικοδομικές εργασίες.

Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων σημειώθηκε ότι οι γυναίκες είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο από τους συντρόφους τους. Το οικονομικό τους επίπεδο οι ερωτηθέντες θεωρούσαν ότι ήταν μεσαίο. Την περισσότερη βοήθεια για τις οικιακές εργασίες δέχονται από το/τη σύντροφό τους, βάβαια οι γυναίκες ήταν αυτές που είχαν, σε μεγαλύτερο βαθμό, δώσει απάντηση ότι κανένας δε τις βοηθούσε στις οικιακές ασχολίες, ενώ μόνο οι άνδρες έδωσαν και ως απάντηση ότι δεν ασχολούνταν τόσο με αυτά. Ακόμα σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες απάντησαν ότι ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις και στο σπίτι. Τέλος το ποσοστό των ερωτηθέντων που είχε ηλικιωμένο στο σπίτι ήταν αρκετά μικρό.

Ακόμα, φαίνεται ότι επίθετα που εμπεριείχαν περισσότερο την έννοια του κουτσομπολιού, του συναισθήματος, της εκδηλωτικότητας και της εξάρτησης φαίνεται ότι ταίριαζαν περισσότερο στις γυναίκες, ενώ επίθετα που εμπεριέχουν την έννοια του θάρρους, του δυναμισμού και της επιθετικότητας ταίριαζαν καλύτερα στους άντρες. Αυτό ίσχυε παλιότερα και συνεχίζει να ισχύει και τώρα, και δε φαίνεται να το έχει αλλάξει το γεγονός ότι οι περισσότερες γυναίκες εργάζονται και αρκετοί άνδρες βοηθούν στις εργασίες του νοικοκυριού.

Όσο αφορά την ανάληψη των ευθυνών του νοικοκυριού φαίνεται ότι θεωρείται ότι κάποιες δουλειές ταιριάζουν στους άντρες, κάποιες στις γυναίκες και κάποιες και στους δύο. Γενικά φαίνεται ότι είναι διαχωρισμένες οι ευθύνες και αρκετά ξεκάθαρο το τι ταιριάζει, σε κάθε φύλο. Αυτό φαίνεται και στις απαντήσεις των ερωτηθέντων, όπου πιο γυναικείες δουλειές θεωρούνταν: το στρώσιμο του κρεβατιού, το πλύσιμο των πιάτων, η ετοιμασία του φαγητού, η καθαριότητα του σπιτιού, οι αγορές ρούχων στα παιδιά, το πλυντήριο - άπλωμα και σιδέρωμα των ρούχων, η βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών, η επίσκεψη σχολείου για ενημέρωση

προόδου των παιδιών, ο προγραμματισμός καθημερινού φαγητού, το στρώσιμο του τραπέζιου. Από την άλλη, πιο αντρικές δουλειές θεωρούνταν το βάνσιμο του σπιτιού, η επιδιόρθωση βλάβης σπιτιού, η οδήγηση αυτοκινήτου σε μακρινό ταξίδι, η κατάθεση χρημάτων σε τράπεζα, το πλύσιμο του αυτοκινήτου. Ενώ τα ψώνια από το Super market, η επίσκεψη στο σχολείου για ενημέρωση της προόδου των παιδιών, η συνοδεία του παιδιού στο γιατρό και ο προγραμματισμός εκδρομών γινόντουσαν και από τους δύο. Ουσιαστικά φαίνεται ότι ο διαχωρισμός των γυναικείων και των αντρικών ρόλων στο νοικοκυριό δεν έχει αλλάξει πολύ σε σχέση με παλιότερα.

Στη συνέχεια της εργασίας εξάγονται συμπεράσματα για το κατά πόσο συμφωνούσαν ή όχι τα ερωτηθέντα άτομα με κάποιες προτάσεις και κατά πόσο έχουν αλλάξει οι απόψεις με της τωρινής κοινωνίας με αυτές της παλαιότερης. Πιο συγκεκριμένα εξάγονται συμπεράσματα για το αν τα ερωτηθέντα άτομα πίστευαν ότι το διάβασμα των παιδιών ήταν κυρίως ευθύνη της γυναίκας και διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία διαφώνησε. Στην πρόταση ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές όπως το αυτοκίνητο ή το σπίτι πάλι η πλειοψηφία διαφώνησε. Στο ότι ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως θέμα του άντρα βρέθηκε ότι πάνω από τους μισούς διαφωνούσαν. Στις παραπάνω προτάσεις το γυναικείο ποσοστό που διαφώνησε ήταν μεγαλύτερο από το αντρικό. Αυτό δείχνει ότι οι άντρες, αν και υπάρχει ισότητα θα ήθελαν να ασχολούνται αυτοί κυρίως με τα οικονομικά της οικογένειάς τους.

Στην πρόταση δε θα μου έκανε καμία εντύπωση αν έβλεπα την κόρη μου να επιδιορθώνει μια τηλεόραση, το ποσοστό απαντήσεων κυμαινόταν σε όλες τις βαθμίδες περίπου το ίδιο, με μεγαλύτερο όμως αυτό του συμφωνώ. Ακόμα στην πρόταση θα μου έκανε εντύπωση αν έβλεπα το γιο μου να πλένει ρούχα στο χέρι, οι περισσότεροι διαφώνησαν απόλυτα. Αυτές οι δύο προτάσεις έδειξαν ότι οι ερωτηθέντες ήταν εξοικειωμένοι με την εικόνα του να βλέπουν τις γυναίκας να κάνουν κάποιες δουλειές που παλιά θεωρούνταν ως αντρικές και τους άντρες να κάνουν κάποιες που θεωρούνταν γυναικείες. Δηλαδή, πλέον είναι φανερό ότι η ισότητα μεταξύ των δύο φύλων αρχίζει να ισχύει και στις οικιακές εργασίες. Στο ότι μια σωστή μητέρα αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της στην ανατροφή του παιδιού, μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων συμφώνησε απόλυτα με αυτό και ελάχιστοι ήταν αυτοί που διαφώνησαν, πράγμα που σημαίνει ότι εξακολουθείτε να πιστεύεται ότι οι γυναίκες είναι αυτές που έχουν μεγάλο μέρος ευθύνης για την ανατροφή του παιδιού.

Στην πρόταση θα ανησυχούσα αν έβλεπα το γιο μου να παίζει με κούκλες, συμφώνησαν απόλυτα σχεδόν οι μισοί, με αρκετά μεγαλύτερο το ποσοστό των αντρών. Σε αντίθεση με την πρόταση θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια, όπου πάνω από τους μισούς απάντησε διαφωνώ απόλυτα, με μεγαλύτερο το ποσοστό των γυναικών. Αυτό δείχνει ότι στα ερωτηθέντα άτομα τους φαινόταν, πιο οικία η εικόνα των κοριτσιών να παίζουν με παιχνίδια, που παλιά θεωρούνταν «αντρικά», ενώ το να δουν το αγοράκι να παίζει με «κοριτσίστικα» παιχνίδια θα τους ανησυχούσε.

Στην άποψη ότι η διαχείριση των οικονομικών πρέπει να είναι ευθύνη του συζύγου με το μεγαλύτερο εισόδημα έκανε τα περισσότερα ερωτηθέντα άτομα να διαφωνήσουν και ιδιαίτερα τις γυναίκες και αυτό γιατί πιστεύεται ότι μέσα σε μια οικογένεια πρέπει να υπάρχει κοινή διαχείριση, αφού η αποφάσεις του σπιτιού είναι ισάξιες. Διαφώνησαν απόλυτα στην πρόταση που αναφέρεται ότι μόνο οι γυναίκες που εργάζονται είναι σωστό να χρησιμοποιούν οικιακή βοηθό για τις δουλειές του σπιτιού, με μεγαλύτερο ποσοστό αυτό των γυναικών. Εδώ πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό του δείγματος των γυναικών ασχολούνταν με τα οικιακά.

Η άποψη πως μια εργαζόμενη μητέρα/ένας αργαζόμενος πατέρας είναι δύσκολο να ασχοληθεί επαρκώς με την ανατροφή των παιδιών δεν έκανε όλους να συμφωνήσουν. Το μεγαλύτερο ποσοστό διαφώνησε απόλυτα, αν και σε σύνολο οι απαντήσεις των ερωτηθέντων κυμαίνονταν μεταξύ του συμφωνώ λίγο και συμφωνώ απόλυτα. Αυτό φανέρωσε ότι η εργασία των ερωτηθέντων δεν τους επέτρεπε να ασχοληθούν, όσο θα ήθελαν, με τα παιδιά τους. Αυτό έρχεται να συμφωνήσει και με τα αποτελέσματα της πρότασης που αναφέρονταν στο ότι η δουλειά δεν επιτρέπει στους ερωτώμενους να αφιερώσουν το χρόνο που θα ήθελαν στα παιδιά τους. Εδώ, αν και το μεγαλύτερο ποσοστό το συγκέντρωσε η απάντηση διαφωνώ απόλυτα, το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων, ως σύνολο, κυμαίνονταν μεταξύ του συμφωνώ λίγο και συμφωνώ απόλυτα. Στις δύο παραπάνω προτάσεις οι απαντήσεις των ερωτηθέντων είχαν απόλυτη σχέση με το είδος της δουλειάς των ερωτηθέντων.

Στο αν στο 2ο παιδί τα ερωτηθέντα άτομα θα ήταν πιο ελαστικοί στην έξοδο του από ότι ήταν στο 1^ο, δεν βρήκε σύμφωνους πάνω από τους μισούς. Αυτό φανέρωσε ότι αντιμετώπιζαν τα παιδιά τους το ίδιο και προσπαθούσαν να τα αναθρέψουν με τις ίδιες αρχές και αξίες, χωρίς διακρίσεις.

Περνώντας στο δεύτερο επίπεδο της ανάλυσής και προκειμένου να επιτευχθεί μια σφαιρικότερη ανάλυση της σχέσης άντρα και γυναίκας, μέσα στην οικογένεια, πραγματοποιήθηκε συσχέτιση μεταξύ των αποτελεσμάτων.

Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι στο στρώσιμο του κρεβατιού υπήρχε μεγαλύτερη βοήθεια από τη μεριά του άντρα, όταν ήταν νεότερης ηλικίας. Αυτό φανερώνει την αλλαγή των συνηθειών προς τις οικιακές δουλειές, από τη μεριά του άντρα, και τη μεγαλύτερη δραστηριοποίηση του σε αυτές.

Όσον αφορά τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια, όσο πιο μικρός ήταν τόσο μεγαλύτερη ανησυχία θα υπήρχε, από τη πλευρά των αντρών, αν έβλεπαν το γιο τους να παίζει με κούκλες.

Σχετικά με τη συσχέτιση που πραγματοποιήθηκε με το επάγγελμα του άντρα, διαπιστώθηκε ότι: όταν η εργασία του άντρα ήταν δημόσιος ή ιδιωτικός υπάλληλος, το μεγαλύτερο ποσοστό βοηθούσε περισσότερο με το στρώσιμο του τραπεζιού και το επίσης μεγαλύτερο ποσοστό, διαφώνησε με τις απόψεις ότι θα ανησυχούσε βλέποντας την κόρη του να παίζει με αυτοκινητάκια και ότι θα υπήρχε μεγαλύτερη ελαστικότητα στην έξοδο του δεύτερου παιδιού από ότι στο πρώτο. Το αντίθετο αποτέλεσμα προέκυψε, όταν το επάγγελμα του άντρα ήταν κάποιο άλλο, εκτός των προαναφερθέντων, δηλαδή, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι το στρώσιμο του τραπεζιού το αναλάμβανε κυρίως η γυναίκα, και το επίσης μεγαλύτερο ποσοστό, συμφώνησε με τις απόψεις ότι θα ανησυχούσε βλέποντας την κόρη του να παίζει με αυτοκινητάκια και ότι θα υπήρχε μεγαλύτερη ελαστικότητα στην έξοδο του δεύτερου παιδιού από ότι στο πρώτο. Άρα για το αν παρέχουν βοήθεια στις οικιακές ασχολίες ή όχι και για τις απόψεις που έχουν οι άντρες φαίνονται πως επηρεάζονται από το είδος της δουλειάς τους.

Μέσα από τις συσχετίσεις, διαγράφηκε επίσης ότι όσο περισσότερο ελεύθερο χρόνο είχε ο άντρας τόσο πιο συχνά βοηθούσε στο πλύσιμο των πιάτων. Ακόμα είχε περισσότερο χρόνο να ασχοληθεί με τα παιδιά του.

Αναφορικά με το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα, όταν ήταν μεγαλύτερο των 2000€, και σύμφωνα με τις απαντήσεις των αντρών, η κατάθεση των χρημάτων στην τράπεζα γινόταν κυρίως από τον άντρα, η επίσκεψη στο σχολείο για ενημέρωση προόδου των παιδιών γινόταν ή

από τον άντρα ή και από τους δύο του συντρόφους και θα υπήρχε μια μερική ανησυχία, από τους περισσότερους, αν έβλεπαν την κόρη τους να παίζει με αυτοκινητάκια. Τα ποσοστά ήταν μεγαλύτερα στις αντίθετες επιλογές, όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν μικρότερο ή ίσο με 2000€. Άρα το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα επηρέασε τις απαντήσεις των αντρών. Το γεγονός ότι επίσκεψη στο σχολείο για ενημέρωση προόδου των παιδιών, όταν το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημα ήταν κάτω των 2000€, γινόταν κυρίως από τη γυναίκα μπορεί να εξηγηθεί με το ότι οι γυναίκες τις οικογενείας, σε αυτή την περίπτωση μπορεί να μην εργαζόντουσαν και έτσι να είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο, κυρίως τις πρωινές ώρες που είναι ανοιχτά τα σχολεία.

Όταν ο άντρας ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, διαπιστώθηκε από τις συσχετίσεις ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών δεν έστρωνε το τραπέζι, αλλά η γυναίκα τους. Ακόμα το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των αντρών συμφώνησε με τις απόψεις ότι ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές και ότι ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως ευθύνη του άντρα. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα αποτελέσματα, το μεγαλύτερο ποσοστό των αντρών που δεν ασχολούνταν στο σπίτι με επαγγελματικές υποχρεώσεις, βοηθούσε περισσότερο στο στρώσιμο του τραπεζιού. Ακόμα το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των αντρών διαφώνησε με τις απόψεις ότι ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές και ότι ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως ευθύνη του άντρα. Δηλαδή βρέθηκαν τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα. Μια εξήγηση αυτού του αποτελέσματος θα μπορούσε να θεωρηθεί πως είναι ότι, όταν ο άντρας δεν ασχολούνταν με επαγγελματικές δουλειές στο σπίτι λογικά είχε περισσότερο χρόνο που θα μπορούσε να αφιερώσει με τη σύντροφό του και να ανταλλάξει γνώμες μαζί της οι οποίες να του άλλαξαν τις απόψεις για τα παραπάνω ζητήματα.

Αναφορικά με την ηλικία των γυναικών και της άποψης ότι στο 2ο παιδί θα υπάρχει μεγαλύτερη ελαστικότητα στην έξοδο του από ότι στο 1ο, έκανε το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών ηλικίας μικρότερης των 45 να διαφωνήσουν, ενώ ηλικίας μεγαλύτερης των 45 ετών να συμφωνήσουν. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί με το γεγονός πως τα παιδιά των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας, είχαν αρχίσει να βγαίνουν και διαπίστωσαν ότι όντως στο 2ο ήταν πιο ελαστικές.

Σχετικά με τον αριθμό παιδιών των γυναικών προέκυψε συσχέτιση με το ποιος κυρίως προγραμματίζει τις εκδρομές και άποψης για μειωμένο χρόνο με παιδιά εξαιτίας της δουλειάς.

Συγκεκριμένα το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών που είχε έως δύο παιδιά, προγραμματίζει τις εκδρομές μαζί με το σύντροφο, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό που είχε πάνω από δύο, προγραμματίζει κυρίως τις εκδρομές ή ο άντρας ή η γυναίκα. Σχετικά με την άποψη το μεγαλύτερο ποσοστό συμφώνησε, ότι δηλαδή, η δουλειά τους δεν τους δίνει τη δυνατότητα να αφιερώσουν το χρόνο που θα ήθελαν στα παιδιά τους. Αυτό είναι λογικό αφού η εργασία, εκτός από το χρόνο δουλειάς που απαιτείται για αυτήν, απορροφά και ένα μέρος της ενέργειας του ατόμου, το οποίο θα μπορούσε να το χρησιμοποιήσει για τα παιδιά.

Η γυναίκα, με την ένταξή της στην αγορά εργασίας δεν αδρανοποιήθηκε από την ασχολία της με το παιδί, αυτό φάνηκε και από τα αποτελέσματα των συσχετίσεως. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες ήταν αυτές που κυρίως βοηθούσαν στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών, όπως επίσης ήταν αυτές που κυρίως πραγματοποιούσαν επίσκεψη στο σχολείο για ενημέρωση της προόδου των παιδιών. Ιδιαίτερα, για τις εργαζόμενες γυναίκες, το ποσοστό των γυναικών που έκανε τις παραπάνω ενέργειες για το παιδί ήταν πολύ μεγαλύτερο από αυτό των αντρών.

Πλέον οι γυναίκες έχουν περισσότερη βοήθεια στις οικιακές ασχολίες, από ότι παλαιότερα, και κύριος βοηθός τους είναι και ο σύντροφός τους. Αυτό αποδείχθηκε και στα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου, όπου πάνω από τις μισές είχαν βοήθεια. Σχετικά με τη βοήθεια στις οικιακές ασχολίες προέκυψε συσχέτιση με το ποιος πλένει συνήθως τα πιάτα, ποιος στρώνει κυρίως το τραπέζι και ποιος βοηθάει κυρίως το παιδί με τα μαθήματα. Προέκυψε, με αυτή τη συσχέτιση το συμπέρασμα ότι η γυναίκα ήταν αυτή που έπλενε συνήθως τα πιάτα, έστρωνε το κρεβάτι και βοηθούσε με τα μαθήματα το παιδί, αν και υπάρχει ένα ικανοποιητικό ποσοστό που απάντησε και οι δύο. Ειδικότερα το ποσοστό των γυναικών που απάντησε ότι κανείς δε τη βοηθάει στις οικιακές ασχολίες, αποδείχθηκε ότι όντως δεν είχε βοήθεια στις παραπάνω δραστηριότητες. Στο ποσοστό που είπε ότι είχε βοήθεια, το ποσοστό που απάντησε ότι και οι δύο ασχολούνταν με τις παραπάνω δραστηριότητες ήταν ικανοποιητικό, αλλά και πάλι χαμηλότερο από το ποσοστό που απάντησαν ότι κυρίως οι γυναίκα κάνει τις παραπάνω δραστηριότητες.

Όταν ο άντρας κάνει επαγγελματικά ταξίδια είναι δύσκολο να βοηθήσει τη γυναίκα στις οικιακές δουλειές. Έτσι τα αποτελέσματα της συσχέτισης μεταξύ βοήθειας στις οικιακές δουλειές και ταξίδι για επαγγελματικούς λόγους, συμφώνησαν με το προαναφερόμενο.

Επίσης όταν η γυναίκα ασχολείται με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, η βοήθεια που δέχεται από τον σύντροφό της είναι μεγαλύτερη. Η συσχέτισεις μεταξύ ασχολίας με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, στρώσιμο του κρεβατιού και πλύσιμο των πιάτων το αποδεικνύουν. Συγκεκριμένα, όταν η γυναίκα ασχολούνταν με επαγγελματικές υποχρεώσεις στο σπίτι, το ποσοστό των αντρών που τη βοηθούσε σχετικά με το πλύσιμο των πιάτων και το στρώσιμο του κρεβατιού, ήταν πολύ μεγαλύτερο με την περίπτωση που δεν ασχολούνταν. Ωστόσο το ποσοστό των γυναικών που κυρίως έκανε αυτές τις δουλειές ήταν μεγαλύτερο από των αντρών, σε κάθε περίπτωση.

Ακόμα το επάγγελμα της γυναίκας επηρεάζει το πόσο δραστήρια είναι στις οικογενειακές της υποχρεώσεις. Αυτό φάνηκε και από τα αποτελέσματα της συσχέτισης.

Όπως αναφέρθηκε ξανά, σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας, ήταν η διερεύνηση του ρόλου του άντρα μέσα στην οικογένεια, στη σημερινή κοινωνία, σε σχέση με το ρόλο του σε παλιότερες κοινωνίες και πως επηρέασε σε αυτό η είσοδος της γυναίκας στην αγορά εργασίας.

Η είσοδος της γυναίκας στη μισθωτή εργασία, ταυτίζεται με τη βιομηχανική επανάσταση, δηλαδή με τους κοινωνικούς μετασχηματισμούς που επέφερε στον κόσμο της εργασίας η εμφάνιση της μηχανής. Η εργατική νομοθεσία και ιδιαίτερα αυτή που αφορά τη γυναικεία εργασία συστηματοποιήθηκε και αναπτύχθηκε στον προγενέστερο αιώνα. Έτσι, σήμερα, στο διεθνές, ευρωπαϊκό και ελληνικό χώρο, η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας παρουσιάζεται ποσοτικά και ποιοτικά βελτιωμένη.

Γενικά, σήμερα γίνονται όλο και μεγαλύτερες κατακτήσεις της γυναίκας για ισότητα κοινωνική, εκπαιδευτική, επαγγελματική και ισότητα ως προς τη συμπεριφορά. Έτσι συντελούνται αλλαγές στην κοινωνική θέση και τον κοινωνικό ρόλο των γυναικών. Επομένως, αφού η θέση της γυναίκας στην οικογένεια και στην κοινωνία είναι αλληλένδετες, οι αλλαγές του ενός πεδίου επιφέρουν αλλαγές και στο άλλο.

Κάτι άλλο που έχει επίδραση στη θέση των γυναικών είναι η μόρφωση. Λόγω των ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης που υπάρχουν σήμερα ανάμεσα στα δύο φύλα, το ποσοστό των κοτετσιών που φτάνει στην ανωτάτη εκπαίδευση και αποκτά πτυχίο ολοένα και αυξάνεται.

Η μαζική αυτή είσοδος των γυναικών στην εργασία σήμαινε ουσιαστικά την αφετηρία στους αγώνες για τη χειραφέτηση της και οδήγησε σε διαθρωτικές αλλαγές στο χώρο της οικονομίας και της οικογένειας. Συνεπώς είναι φανερό πως η εργασία επηρέασε σημαντικά τον καθημερινό τρόπο ζωής της γυναίκας και άλλαξε τον κοινωνικό ρόλο τόσο στο εργασιακό, όσο και στο οικογενειακό περιβάλλον. Οι εξελίξεις στο κοινωνικό επίπεδο, που προκάλεσαν βαθιές αλλαγές στους σκοπούς και στη λειτουργία της οικογένειας, επενέργησαν δραστικά κυρίως σε ότι αφορά τον ρόλο της γυναίκας. Συγχρόνως, οι αλλαγές στο ρόλο της γυναίκας προκαλούν τροποποιήσεις και το ρόλο του άντρα, μέσα και έξω από την οικογένεια.

Ο άντρας είχε μάθει να είναι αυτός ο «αρχηγός» και ο κύριος «τροφέας» της οικογένειάς του. Όμως με την ένταξη της γυναίκας στην αγορά αυτό παύει να υπάρχει πλέον και ο άντρας χάνει κάποιους τίτλους «ανωτερότητας». Έτσι τώρα πλέον, αφού η γυναίκα κάνει εργασίες που παλιά έκαναν κυρίως ο άντρας και αφού φέρνει εισόδημα στο σπίτι, τώρα ήρθε και η σειρά του άντρα να κάνει εργασίες που παλιά ήταν καθαρά γυναικείες, «οικιακές».

Αρα, με την εξωοικιακή, πλέον, αύξηση της απασχόληση της γυναίκας, παρατηρείτε και η ενδοοικιακή αύξηση της απασχόλησης από τη μεριά του άντρα. Βέβαια κάποιες δουλειές σπιτιού, όπως το στρώσιμο του κρεβατιού ή η ετοιμασία του φαγητού, παραμένουν δουλειές που τις διεκπεραιώνουν κυρίως οι γυναίκες. Επομένως είναι λογικό να ασχολούνται και οι άντρες, πλέον, με τις οικιακές εργασίες αφού ο χρόνος εντός σπιτιού μειώθηκε για τις γυναίκες.

Όμως παρ' όλο που η γυναίκα απουσιάζει σχεδόν ίσες ώρες με αυτές του άντρα, λόγω εργασίας, η γυναίκα παραμένει να ασχολείται περισσότερο με τις οικιακές εργασίες. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, της παρούσας πτυχιακής εργασίας, όταν η γυναίκα δεν εργάζεται είναι αυτή που κατά κύριο λόγο κάνει τις δουλειές του σπιτιού, ενώ ο άντρας συμμετέχει σε ελάχιστο βαθμό στις υποχρεώσεις και ασχολίες του σπιτιού. Όταν όμως εργάζεται, ο άντρας βοηθάει πολύ περισσότερο στις δουλειές της οικίας, αλλά όχι πάντα όσο θα έπρεπε. Παρατηρείτε επίσης ότι τα νέα ζευγάρια έχουν μεταξύ τους μεγαλύτερη αλληλοβοήθεια και κάνουν πιο ισάριθμη κατανομή των οικιακών υποχρεώσεων, σε σύγκριση με ζευγάρια μεγαλύτερης ηλικίας. Αυτό δείχνει ότι η οικογένεια και τα μέλη, της με το πέρασμα των χρόνων προσαρμόζονται ομαλά στις νέες απαιτήσεις της κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Ackerman, N. (1958), «Η ψυχοδυναμική της οικογενειακής ζωής», Basic Books, Νέα Υόρκη.
- Ακτύπης Δ., Καΐλα Μ. κ.α, (1998) «Στα Νεότερα χρόνια», Ιστορία ΣΤ΄ δημοτικού, Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
- Αποστολόπουλος Κ., Γεωργιτσογιάννη Ε., Κανέλλου Α., Σαΐτι Α., Σδράλλη Δ., Τριάδη Δ., (2007), «Οικιακή οικονομία» Α΄ Γυμνασίου, Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Ασυμούτης Β., Καΐλα Μ. κ.α, (1993) «Στα Βυζαντινά χρόνια», Ιστορία Ε΄ δημοτικού, Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
- Βενεδίκτου Ιερομονάχου Αγιορείτου, (2007), «Ο γάμος, η οικογένεια και τα προβλήματά τους», Εκδόσεις: Συνοδία Σπυρίδονος Ιερομονάχου, Θεσσαλονίκη.
- Borneman E., (1988), «Η πατριαρχία», Εκδόσεις: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Αθήνα.
- Canitz H., (1980), «Πατέρας: Ο νέος ρόλος του άνδρα στην οικογένεια», Εκδόσεις Νότος, Αθήνα.
- Γεωργάς Δ., (1986), «Κοινωνική Ψυχολογία», Τόμος Α και Β, Έκδοση: Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα.
- Γιαννακούρης Ν., (2008), «Φυσιολογία του ανθρώπου», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Δραγώνα Θ., (1987), «Η γέννηση, η γυναίκα μπροστά σε μια καινούρια ζωή», Εκδόσεις: Δωδώνη, Αθήνα.
- Δαμάσκου Π., Ροδάκης Π., (1987) «Η Γυναίκα στην Αρχαιότητα: Προϊστορία – Ανατολικοί πολιτισμοί – Ελλάδα – Ρώμη», εκδόσεις Φιλιππότη, Αθήνα.
- Δερβίση, Σ., (1988), «Ψυχολογία και οδηγτική της προσωπικότητας του αναπτυσσόμενου ανθρώπου», Έκδοση του συγγραφέα, Αθήνα.
- Δημητριάδη Γ, Τσαούση Α, Τσιολάκη Κ., (2006), «Οικογένεια & Μονογονεϊκότητα-ρόλος & εξέλιξη της οικογένειας στην Τοπική Κοινωνία», Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Δρακάτος Κ., (1993), «Περιγραφική Οικονομική Στατιστική», Εκδόσεις: Παπαζήσης, Αθήνα.

- Δρόσου Ζ., (1972), «Παιδαγωγικά προβλήματα και γονείς», Εκδόσεις: Εταιρεία Ελληνικών Εκδόσεων, Αθήνα.
- Εγκυκλοπαίδεια, (1996), «Πάπυρους Λαρούς Μπριτάννικα», Εκδόσεις Πάπυρος, τόμος τεσσαρακοστός έκτος, Αθήνα.
- Έμκε-Πουλοπούλου Η., (1987), «Η δημογραφική κατάσταση στην Ελλάδα», Εκδόσεις: Ινστιτούτο Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, Αθήνα.
- Ένγκελς Φ., (1884), «Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους», Εκδόσεις: Αναγνωστάκη, Αθήνα.
- Ε.Σ.Υ.Ε., Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, (2001), στοιχεία διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή
- Ευδόκη Τ., (1968), «Τα δύσκολα προβλήματα και τα πρώτα ερωτήματα του παιδιού σας», Εκδόσεις: Α. Καραβία, Αθήνα.
- Ζωγράφου Π., (2002), «Μυστικά για την οικογενειακή ευτυχία», Θεσσαλονίκη.
- Horney K., (1978), «Η ψυχολογία της γυναίκας», Εκδόσεις: Γλάρος, Αθήνα.
- Θεοδοροπούλου Ε., Αποστολόπουλος Κ., (2005), «Κοινωνιολογία της οικογένειας», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Κακαβούλη, Α. (1999). «Παιδικός αλτρουισμός», Έκδοση του συγγραφέα, Αθήνα.
- Καραμπάγια Μ., Καραμπάγια Ν., (2000), «Αρχαία Ελλάδα, ο τόπος και οι άνθρωποι», Β΄ Γυμνασίου, Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
- Κίντης Α, (2002), «Σύγχρονη Στατιστική Ανάλυση: Συμβολή στην Επιστημονική Έρευνα και στη Λήψη των Αποφάσεων», Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Κολιτσαρά Ιωάννη Θ., (2000), «Η Καινή Διαθήκη», Εκδόσεις: Ζωή, Αθήνα.
- Κολιτσαρά Ιωάννη Θ., (1997), «Παλαιά Διαθήκη», Τόμος Α΄: Γένεσης-Έξοδος-Λευιτικών-Αριθμοί-Δευτερονόμιον, Εκδόσεις: Ζωή, Αθήνα.
- Κομίλη Α., (1980), «Σύγχρονη ψυχολογία, η έρευνα της συμπεριφοράς», Εκδόσεις: Γρηγόρη, Αθήνα.
- Κόφφα, Α. και Μετοχιανάκη, Η., (1997), «Η επίδραση της οικογένειας στην προσαρμογή του παιδιού στο νηπιαγωγείο», Έκδοση των συγγραφέων, Ρέθυμνο.
- Κορώση Κ., (1990), «Κριτική αναθεώρηση του πατρικού ρόλου» στο "Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών",
- Κουσίδου Κ., (1989), «Ανάδοχη οικογένεια», Παιδική και ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια, Λεξικό ελληνικών γραμμάτων, Αθήνα.
- Κρασανάκης Γ., (1991), «Ο πατρικός ρόλος», Εκδόσεις: Σκαρβαΐος, Ηράκλειο.

- Λεοντίδου Ε., Ammer R., (1992), «Η Ελλάδα των Γυναικών - Διαδρομές στο χώρο και στο χρόνο», Εναλλακτικές Εκδόσεις/Γαία 1. (* Τίτλος πρωτοτύπου: Griechenland der Frauen, Frauenoffensive – 1989)
- Λιγνού Θ., (2008), «Η εργαζόμενη γυναίκα και οι ρόλοι του άντρα στη σύγχρονη οικογένεια. Στατιστική μελέτη στο δήμο Αμφιλοχίας», Πτυχιακή εργασία, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου Μ., Σιδηροπούλου-Δαμακάκου Δ., Κλεφτάρας Γ., (2006), «Η συμβουλευτική ψυχολογία της γυναίκας», Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Μαράτου Αλιπράντη Λ., (1995) «Η οικογένεια στην Αθήνα: Οικογενειακά πρότυπα και συζυγικές πρακτικές», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα.
- Μαρκαντώνη Ι., Ρήγα Α., (1991), «Οικογένεια, μητρότητα, αναδοχή», Εκδόσεις: Δ.Μαυρομάτη, Αθήνα.
- Μαστράπα Α., (2002), «Ιστορία του αρχαίου κόσμου, από τους προϊστορικούς πολιτισμούς της Ανατολής έως την εποχή του Ιουστινιανού», Α΄ τάξη ενιαίου λυκείου(γενικής παιδείας), Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
- Μισέλ Α., (1987), «Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου», Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Μουδατσάκη Δ., (1995), «Οικογένεια και παιδί», Ηράκλειο.
- Μουσούρου Λ., (1989), «Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας», Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Μουσούρου Λ.Μ., (1984), «Η ελληνική οικογένεια», Εκδόσεις: Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, Αθήνα.
- Μπέρναρντ Ρ., «Ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών», Εκδόσεις: Αρσενίδης, Αθήνα.
- Μπέρτ Ρ., (2004), «Η κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού», Εκδόσεις: Καστανιώτη, Αθήνα.
- Νόβα-Καλτσούνη Χ., (2004), «Κείμενα κοινωνιολογίας του γάμου και της οικογένειας», εκδόσεις: Γιώργος Δαρδάνος, Αθήνα.
- Ντράικωρ Ρ., (1976), «Η πρόκληση να είμαστε γονείς», Εκδόσεις: Γλάρος, Αθήνα.
- Παπανδρέου Α., Σαρτζετάκης Ε., (2002), «Βιώσιμη Ανάπτυξη: Οικονομική Επιστήμη και Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο», Αθήνα.
- Parke R., (1987), «Ο πατέρας. Η συμβολή του στη διαμόρφωση του παιδιού», Εκδόσεις: Κουτσούμπος, Αθήνα.
- Perrot M., (1988), «Η εργασία των γυναικών στην Ευρώπη, 19^{ος}-20^{ος} αιώνας», Εκδόσεις: Επιστημονικό και μορφωτικό ίδρυμα Κυκλάδων, Ερμούπολη

- Πυργιωτάκη Ι., (1984) , «Κοινωνιολογία της οικογένειας», Αθήνα.
- Σιάρδος Γ., (2005), «μέθοδοι Πολυμεταβλητής Στατιστικής Ανάλυσης», Εκδόσεις: Σταμούλη, Αθήνα.
- Σκουλάτου Β., Δημακοπούλου Ν., κ.α., (2004), «Ιστορία νεότερη και σύγχρονη (1789-1909)», Γ' τάξη ενιαίου λυκείου, Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
- Σταυρινός Β., (1998), «Στατιστική για τις Επιστήμες της Υγείας», Τόμος Α, Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Σφυρόερα Β., (2000), «Ιστορία νεότερη και σύγχρονη», Γ' τάξη γυμνασίου, Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα..
- Triseliotis J., (1998), «Εκβάσεις της αναδοχής. Βασική Παιδοψυχιατρική», Α' τόμος. Εκδόσεις: Καστανιώτη, Αθήνα.
- Τσακτσίρα Λ., Τιβέριου Μ., (1998), «Ιστορία των αρχαίων χρόνων ως το 30 π.Χ.», Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα.
- Τσαούση Δ.Γ., (2000), «Η κοινωνία του ανθρώπου-εισαγωγή στην Κοινωνιολογία», Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Τσαούση Δ.Γ., (1983), «Η κοινωνία του ανθρώπου», Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Τσαούση Δ.Γ., (1984), «Χρηστικό λεξικό κοινωνιολογίας», Εκδόσεις: Gutenberg, Αθήνα.
- Τσαρδάκη Δ., (1984), «Διαδικασίες κοινωνικοποίησης», Εκδόσεις: Σκαρβαβίος, Αθήνα
- Φάρου Φ. και Κοφινά Σ., (1993), «Γονείς και παιδιά», Εκδόσεις: Ακρίτας, Αθήνα.
- Χελμουτ Φ.,(1989), «Κοινωνική ένταξη κι εκπαίδευση», Εκδόσεις: Καστανιώτη, Αθήνα.
- Χουρδάκη Μ., (1982), «Οικογενειακή ψυχολογία», Εκδόσεις: Γρηγόρη, Αθήνα.
- Χουρδάκη Μ, κ.α., (1989), «Θέματα προετοιμασίας για γάμο-συμβίωση και σχέσεις στην οικογένεια», Αθήνα.
- Χριστοδουλίδη Α. (1980), «Εμείς και τα παιδιά μας», Λευκωσία.
- Χουρδάκη Μ., (1982), «Οικογενειακή Ψυχολογία», Εκδόσεις: Γρηγόρη, Αθήνα.
- Ψυχογιός Δ., (1987), «Προίκες, Φόροι, Σταφίδα και Ψωμί», Εκδόσεις: ΕΚΚΕ, Αθήνα.

Ξένη Βιβλιογραφία:

- Bengston V.L., Robertson J., (1985), «Grandparenthood», Εκδόσεις: Sage, London.
- Boulding K., (1978), «Les femmes dans la societe marchante», Εκδόσεις: PUF, Paris.

- Bronfenbrenner U., (1974), «Two Worlds of Childhood:US and USSR», Εκδόσεις: Penguin,
- Dakley A., (1974), «Housewife», Εκδόσεις: Penguin Book, London.
- David M., (1989), «Le placement familial. De la pratique à la théorie» ESF Editeur, Paris.
- Davidson C., (1986), «A woman's work is never done», Εκδόσεις: Chatto & Windus, London.
- Fagin L., Little M., (1984), «The forsaken families», Εκδόσεις: Penguin
- Festy P. et Prioux F., (1975), «Le divorce en Europe depuis 1950», Popoulation, Paris.
- Flandrin J., (1976), «Familles, parente, maison, sexualite dans l'ancienne société», Εκδόσεις: Hachette, Paris.
- Goldthorpe J.E., (1987), «Family Life in Western Societies», Cambridge University Press.
- Jacson A., (1988), «growing older, getting richer», Εκδόσεις: The times, London.
- Laslett P., (1978), «Le fait féminin», Εκδόσεις: Fayard, Paris.
- Lipman-Blumen J., (1975), «Women and their health», Education and Welfare, Washington
- Parson T. & Bales R., (1955), «Family socialization and interaction process», Εκδόσεις: Free press , Glencoe.
- Πιτσίου Ε. (1986), «Life Styles of Older Athenians», 1^{ος} τόμος, Εκδόσεις: Ε.Κ.Κ.Ε, Αθήνα.
- Pouchol M. και Severs M., (1983), «Travail domestique et pouvoir masculine», Εκδόσεις: CERF, Paris.
- Rapoport R.N., (1982), «Families in Britain», Εκδόσεις: Routledge, London.
- Roussel L., (1971), «Popoulation», Εκδόσεις: No special, Paris
- Sagalen M., (1980), «Mari et femme dans la societe paysanne», Εκδόσεις: Flammarion, Paris .
- Segelen M., (1981), «Sociologie de la famille», Εκδόσεις: Armand Colin, Paris.
- Shorter E., (1977), «Naissance de la famille moderne», Εκδόσεις: Seuil,Paris
- Stephenson M., (1973), «Women in Canada», Εκδόσεις: New Press, Toronto.
- Stone L., (1979) «The family, Sex and Marriage in England 1500-1800», Εκδόσεις: Harper Torchbooks, England.
- Sullerot E., (1968), «Histoire et sociologie du travail feminine», Εκδόσεις: Gonthier, Paris .

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Λάρισα

Πίνακας 1: Η θέση της Λάρισας στο Ελληνικό σύστημα αστικών κέντρων

	1961	1971	1981	1991	2001
Π.Σ Πρωτεύουσας	1852709	2540241	3027331	3072922	3206280
Π.Σ. Θεσσαλονίκης	380654	557360	706180	749048	786550
Π.Σ Πατρών	103941	120847	154596	170462	191508*
Π.Σ Ηρακλείου	69983	84710	110958	126907	137766*
Π.Σ. Βόλου	80846	88096	107407	115744	119435*
Λάρισα	55858	72760	102426	114334	124376
Αστικός Πληθυσμός (στο σύνολο των παραπάνω αστικών περιοχών)	2543991	3464014	4208898	4349417	4565915
<u>Αστικός Πληθυσμός Ελλάδας</u>	3628105	4675313	5670442	6041870	6434591**
Πληθυσμός Λάρισας / Αστικός πληθυσμός Ελλάδας	1,53%	1,55%	1,80%	1,89%	1,93%
Πληθυσμός Λάρισας / ΠΣΠ	3,01%	2,86%	3,38%	3,72%	3,87%
Πληθυσμός Λάρισας / ΠΣΘ	14,67%	13,05%	14,50%	15,26%	15,81%
Πληθυσμός Λάρισας / (ΠΣΠ + ΠΣΘ)	4,52%	2,34%	2,74%	2,99%	3,11%
Πληθυσμός Λάρισας / Σύνολο πληθυσμού των 4 μεσαίων πόλεων)	17,98%	19,85%	21,54%	21,67%	21,70%

Πηγή: ΕΣΥΕ (Προσωρινά αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού έτους 2001), www.economics.gr (2002)

Επεξεργασία: Ομάδα μελέτης (Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων, 2002)

* Οι πληθυσμοί αυτών των πόλεων παρουσιάζουν μια μικρή απόκλιση δεδομένου του Προγράμματος 'ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ'

** Ο υπολογισμός του Αστικού πληθυσμού στο σύνολο της χώρας είναι κατόπιν εκτίμησης, με βάση την τελευταία ποσοστιαία μεταβολή της περιόδου 1981-1991 (6,5%). Επίσης την ίδια περίοδο οι αναφερόμενες στον πίνακα αστικές περιοχές παρουσίασαν ποσοστιαία μεταβολή της τάξης του 4,9%.

Πίνακας 2: Η Δημογραφική εξέλιξη στην Λάρισα

	1961	1971	1981	1991	2001
Πληθυσμός Λάρισας	55858	72760	102426	114334	124376
Πληθυσμός ν. Λάρισας	237776	232226	254295	270612	277973
Πληθυσμός Θεσσαλίας	695385	659913	695654	734846	753888
Πληθυσμός Ελλάδας	8398050	8768372	9379589	10252580	10939605
Πληθυσμός Λάρισας / Πληθυσμός ν. Λάρισας	23,5	31,3	40,2	42,2	44,8
Πληθυσμός Λάρισας / Πληθυσμό Θεσσαλίας	8,0	11,0	14,7	15,5	16,5
Πληθυσμός Λάρισας / Πληθυσμό Ελλάδας	0,6	0,8	1,1	1,1	1,1
Πληθυσμός ν. Λάρισας / Πληθυσμό Θεσσαλίας	34,2	35,2	36,5	36,8	36,9
Πληθυσμός ν. Λάρισας / Πληθυσμό Ελλάδας	2,8	2,6	2,7	2,6	2,5
Πληθυσμός Θεσσαλίας / Πληθυσμό Ελλάδας	8,3	7,5	7,4	7,1	6,9

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001), www.statistics.gr , www.economics.gr

Επεξεργασία: Ομάδα μελέτης, Εργαστήριο Περιφερειακών Οικονομικών Αναλύσεων και Προβλέψεων, 2002

Πίνακας 3: Η Δημογραφική εξέλιξη στο Ν. Λάρισα

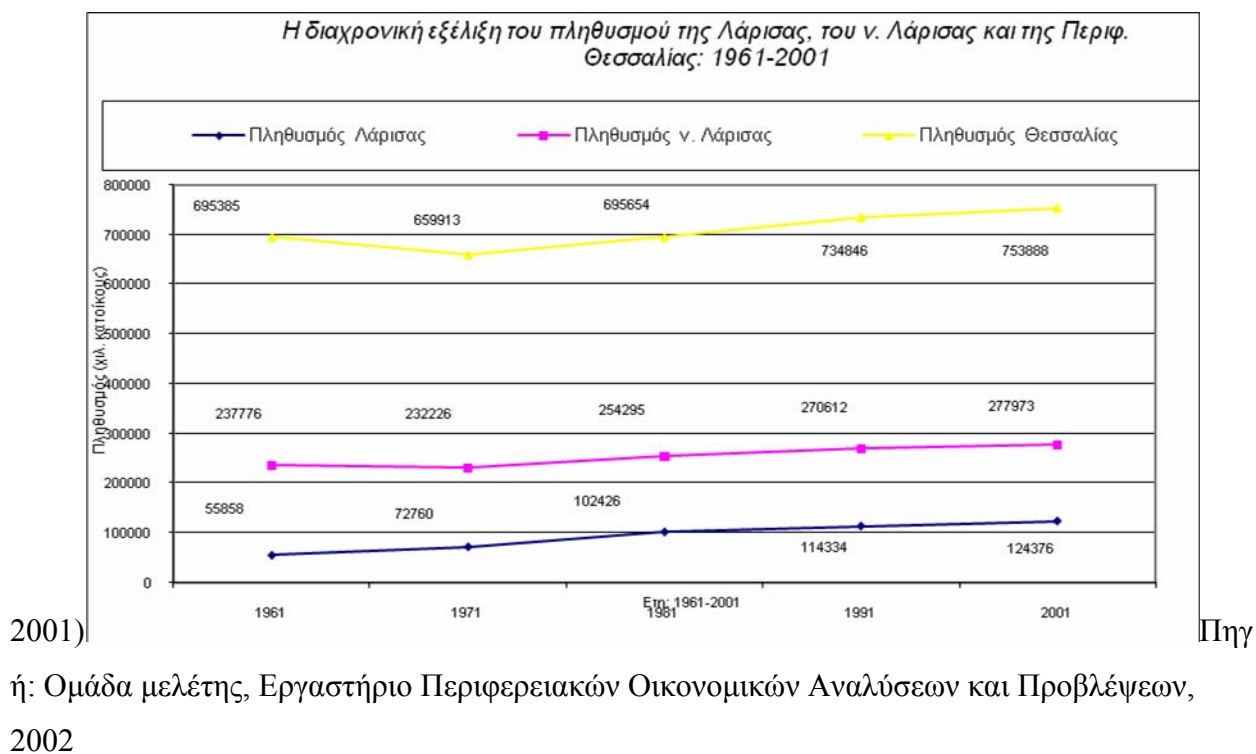
Δήμος ή Κοινότητα**	2001*			1991			Μεταβολή %		
	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	5.424.089	5.515.516	10.939.605	5.051.553	5.201.027	10.252.580	7,4	6,0	6,7
ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ	140.066	137.907	277.973	134.396	136.216	270.612	4,2	1,2	2,7
<u>Δ. ΛΑΡΙΣΑΣ</u>	62.073	62.303	124.376	56.109	58.225	114.334	10,6	7,0	8,8
Δ. ΑΓΙΑΣ	3.253	3.196	6.449	3.637	3.774	7.411	-10,6	-15,3	-13,0
Δ. ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ	4.297	4.144	8.441	4.285	4.260	8.545	0,3	-2,7	-1,2
Δ. ΑΝΤΙΧΑΣΙΩΝ	2.090	1.858	3.948	2.196	2.139	4.335	-4,8	-13,1	-8,9
Δ. ΑΡΜΕΝΙΟΥ	1.176	1.183	2.359	1.318	1.308	2.626	-10,8	-9,6	-10,2
Δ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ	5.013	5.035	10.048	3.144	3.183	6.327	59,4	58,2	58,8
Δ. ΓΟΝΝΩΝ	1.603	1.545	3.148	1.818	1.804	3.622	-11,8	-14,4	-13,1
Δ. ΕΛΑΣΣΟΝΟΣ	7.208	7.377	14.585	7.804	7.833	15.637	-7,6	-5,8	-6,7
Δ. ΕΝΙΠΠΕΑ	2.342	2.200	4.542	2.427	2.411	4.838	-3,5	-8,8	-6,1
Δ. ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ	1.230	1.205	2.435	1.243	1.279	2.522	-1,0	-5,8	-3,4
Δ. ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΥ	2.250	2.175	4.425	2.400	2.353	4.753	-6,3	-7,6	-6,9
Δ. ΚΙΛΕΛΕΡ	1.444	1.384	2.828	1.552	1.544	3.096	-7,0	-10,4	-8,7
Δ. ΚΟΙΛΑΔΑΣ	1.679	1.655	3.334	1.745	1.769	3.514	-3,8	-6,4	-5,1
Δ. ΚΡΑΝΝΩΝΟΣ	1.775	1.605	3.380	1.637	1.638	3.275	8,4	-2,0	3,2
Δ. ΛΑΚΕΡΕΙΑΣ	893	868	1.761	1.064	1.045	2.109	-16,1	-16,9	-16,5
Δ. ΛΙΒΑΔΙΟΥ	1.633	1.547	3.180	1.689	1.689	3.378	-3,3	-8,4	-5,9
Δ. ΜΑΚΡΥΧΩΡΙΟΥ	1.568	1.430	2.998	1.539	1.465	3.004	1,9	-2,4	-0,2
<u>Δ. ΜΕΛΙΒΟΙΑΣ</u>	1.809	1.667	3.476	1.614	1.664	3.278	12,1	0,2	6,0
Δ. ΝΑΡΘΑΚΙΟΥ	976	825	1.801	947	864	1.811	3,1	-4,5	-0,6
Δ. ΝΕΣΣΩΝΟΣ	2.823	2.664	5.487	2.809	2.779	5.588	0,5	-4,1	-1,8
Δ. ΝΙΚΑΙΑΣ	3.321	3.260	6.581	3.452	3.411	6.863	-3,8	-4,4	-4,1
Δ. ΟΛΥΜΠΟΥ	1.839	1.750	3.589	2.312	2.098	4.410	-20,5	-16,6	-18,6
Δ. ΠΛΑΤΥΚΑΜΠΟΥ	4.190	4.115	8.305	4.071	4.132	8.203	2,9	-0,4	1,2
Δ. ΠΟΛΥΔΑΜΑΝΤΑ	3.531	3.001	6.532	3.320	3.150	6.470	6,4	-4,7	1,0
<u>Δ. ΠΟΤΑΜΙΑΣ</u>	2.539	2.525	5.064	2.733	2.718	5.451	-7,1	-7,1	-7,1
Δ. ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ	1.883	1.745	3.628	1.993	1.953	3.946	-5,5	-10,7	-8,1
Δ. ΤΥΡΝΑΒΟΥ	8.267	8.294	16.561	8.322	8.601	16.923	-0,7	-3,6	-2,1
Δ. ΦΑΡΣΑΛΩΝ	5.371	5.503	10.874	4.709	4.755	9.464	14,1	15,7	14,9
ΚΟΙΝ. ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ	270	241	511	280	274	554	-3,6	-12,0	-7,8
ΚΟΙΝ. ΒΕΡΔΙΚΟΥΣΣΗΣ	1.170	1.076	2.246	1.539	1.435	2.974	-24,0	-25,0	-24,5
ΚΟΙΝ. ΚΑΡΥΑΣ	550	531	1.081	688	663	1.351	-20,1	-19,9	-20,0

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε., απογραφή 1991 & 2001

*Προσωρινά στοιχεία

**Τα όρια των δήμων & κοινοτήτων δεν είναι πάντα συγκρίσιμα μεταξύ 1991 & 2001

Διάγραμμα 1: Ο πληθυσμός της Λάρισας διαχρονικά (περίοδος 1961-

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΙΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ: ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα στοιχεία του θα χρησιμοποιηθούν για ερευνητικούς καθαρά λόγους. Η έρευνα γίνεται στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με τίτλο: **«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΡΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗ ΣΥΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ»**. Παρακαλώ βεβαιωθείτε ότι έχετε απαντήσει σε όλες τις ερωτήσεις.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας

Η φοιτήτρια Ακριβούση Χριστίνα

Αθήνα 2008-2009

Στις ακόλουθες ερωτήσεις σημειώστε με «ν» στο κατάλληλο κουτάκι.

1. Φύλο ερωτώμενου

Αντρας

Γυναίκα

2. Αναφέρεται την ηλικία σας: _____

3. Αναφέρατε την πόλη ή την κοινότητα που κατοικείται:

--

4. Πόσα παιδιά έχετε;

--

5. Παρακαλώ σημειώστε την ηλικία και το φύλο των παιδιών σας

	1 ^ο παιδί	2 ^ο παιδί	3 ^ο παιδί	4 ^ο παιδί
ηλικία				
φύλο				

6. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Αρραβωνιασμένος/-η

Παντρεμένος/-η

Ελεύθερη συμβίωση

Άλλο

7. Ποιο είναι το επίπεδο σπουδών σας;

	Δικό σας	Συζύγου/Συντρόφου
Απόφοιτος/-η δημοτικού		
Απολυτήριο γυμνασίου		
Απολυτήριο λυκείου		
Απόφοιτος/-η Τεχνικής/ Επαγγελματικής εκπαίδευσης		
Απόφοιτος/-η Ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ)		
Απόφοιτος/-η Ανώτερης εκπαίδευσης (ΤΕΙ)		
Μεταπτυχιακές Σπουδές ή Διδακτορικό Δίπλωμα		

8. Ποιο είναι το επάγγελμά σας;

	Δικό σας	Συντρόφου/Συζύγου
Δημόσιος υπάλληλος		
Ιδιωτικός υπάλληλος		
Τεχνίτης		
Αγρότης		
Οικιακά		
Επιστήμονας		
Βιομηχανικός εργάτης		
Οικοδομικές εργασίες		
Οδηγός		
Προσωπική επιχείρηση		
Εισοδηματίας		
Συνταξιούχος		
Άλλο		

9. Ποιος κατά τη γνώμη σας έχει περισσότερο ελεύθερο χρόνο;

Εγώ	
Ο/η σύντροφος/σύζυγος	

10. Ποιο πιστεύετε ότι είναι το οικονομικό επίπεδο της οικογένειάς σας;

Χαμηλό	
Μεσαίο	
Υψηλό	
Δεν απαντώ	

10. α) Το οικογενειακό μηνιαίο εισόδημά σας κυμαίνεται από:

0-1000€	
1001€-1500€	
1501€-2000€	
2001€-3000€	
Άνω 3000€	

11. Ποιός κυρίως σας βοηθάει στις οικιακές σας ασχολίες/υποχρεώσεις; (σημειώστε μόνο μια απάντηση)

Κανείς	
ο/η σύζυγος	
γονείς/πεθερικά	
τα παιδιά μου	
άλλοι συγγενείς	
οικιακή βοηθός	
δεν ασχολούμαι τόσο με αυτά	

12. *Ασχολείστε με επαγγελματικές υποχρεώσεις όταν βρίσκεστε στο σπίτι;*

	Εγώ	Ο/η σύντροφος/σύζυγος
Ναι		
Όχι		

13. *Υπάρχει ηλικιωμένος στο σπίτι;*

Ναι	
Όχι	

14. *Βάλτε «ν» στο φύλο του προσώπου που νομίζετε ότι το κάθε χαρακτηριστικό τον εκφράζει περισσότερο.*

<i>Χαρακτηριστικό</i>	<i>Άνδρας</i>	<i>Γυναίκα</i>	<i>Και οι 2</i>
i. Δραστήριο			
ii. Λογικός			
iii. Ανεξάρτητος			
iv. Θαρραλέος			
v. Κουτσομπόλης			
vi. Ικανός			
vii. Ευαίσθητος			
viii. Εκδηλωτικός			
ix. Έξυπνος			
x. Επιθετικός			
xi. Εξαρτημένος			
xii. Δυναμικός			

15. Βάλτε «ν» στο φύλο του προσώπου που νομίζετε ότι ασχολείται περισσότερο, μέσα στην οικογένειά σας με το:

<i>Δραστηριότητα</i>	<i>Ανδρας</i>	<i>Γυναίκα</i>	<i>Και οι δύο</i>	<i>Άλλο πρόσωπο</i>
i. Στρώσιμο του κρεβατιού				
ii. Πλύσιμο των πιάτων				
iii. Βάψιμο του σπιτιού				
iv. Ετοιμασία του φαγητού				
v. Επιδιόρθωση βλάβης σπιτιού				
vi. Καθαριότητα του σπιτιού				
vii. Ψώνια Super market				
viii. Αγορές ρούχων στα παιδιά				
ix. Οδήγηση αυτοκινήτου σε μακρινό ταξίδι				
x. Κατάθεση χρημάτων σε τράπεζα				
xi. Πλύσιμο αυτοκινήτου				
xii. Πλυντήριο, Άπλωμα και Σιδέρωμα ρούχων				
xiii. Βοήθεια στην προετοιμασία των μαθημάτων των παιδιών.				
xiv. Επίσκεψη σχολείου για ενημέρωση προόδου των παιδιών				
xv. Συνοδεία παιδιού στο γιατρό				
xvi. Ταξίδι για επαγγελματικούς λόγους.				
xvii. Προγραμματισμός καθημερινού φαγητού				
xviii. Προγραμματισμός εκδρομών				
xix. Στρώσιμο τραπεζιού				

16. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τα παρακάτω; (Παρακαλώ κυκλώστε τον κατάλληλο αριθμό για καθένα από τα παρακάτω π.χ. 1) αν διαφωνείται απόλυτα, 2) αν συμφωνείται λίγο...):

	Διαφωνώ απόλυτα	Συμφω- νώ λίγο	Συμφω- νώ	Συμφω- νώ πολύ	Συμφωνώ απόλυτα
i. Το διάβασμα των παιδιών είναι κυρίως ευθύνη της γυναίκας	1	2	3	4	5
ii. Ο άντρας είναι αρμόδιος να παίρνει αποφάσεις για σημαντικές αγορές(π.χ. σπίτι, αυτοκίνητο)	1	2	3	4	5
iii. Ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι κυρίως θέμα του άντρα	1	2	3	4	5
iv. Δε θα μου έκανε καμία εντύπωση αν έβλεπα την κόρη μου να επιδιορθώνει μια τηλεόραση	1	2	3	4	5
v. Μια σωστή μητέρα αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου της στην ανατροφή του παιδιού	1	2	3	4	5
vi. Θα ανησυχούσα αν έβλεπα το γιο μου να παίζει με κούκλες	1	2	3	4	5
vii. Η διαχείριση των οικονομικών πρέπει να είναι ευθύνη του συζύγου με το μεγαλύτερο εισόδημα	1	2	3	4	5
viii. Μόνο οι γυναίκες που εργάζονται είναι σωστό να χρησιμοποιούν οικιακή βοηθό για τις δουλειές του σπιτιού	1	2	3	4	5
ix. Μια εργαζόμενη μητέρα/Ένας αργαζόμενος πατέρας είναι δύσκολο να ασχοληθεί επαρκώς με την ανατροφή των παιδιών	1	2	3	4	5
x. Θα ανησυχούσα αν έβλεπα την κόρη μου να παίζει με αυτοκινητάκια	1	2	3	4	5
xi. Στο 2 ^ο παιδί μου θα είμαι πιο ελαστική στην έξοδο του από ότι ήμουν στο 1 ^ο	1	2	3	4	5
xii. Θα μου έκανε εντύπωση να έβλεπα το γιο μου να πλένει ρούχα στο χέρι	1	2	3	4	5
xiii. Η δουλειά μου δε μου επιτρέπει να αφιερώσω το χρόνο που θα ήθελα στα παιδιά μου	1	2	3	4	5

Ευχαριστώ για τη συνεργασία σας!!!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Πίνακες ηλικία;

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται αναλυτικά οι ηλικίες των ερωτηθέντων ατόμων:

Ηλικία	Άτομα	Ποσοστό
--------	-------	---------

		ατόμων %
22	1	0,7
23	1	0,7
25	2	1,4
26	1	0,7
27	2	1,4
28	1	0,7
29	6	4,2
30	5	3,5
31	1	0,7
32	3	2,1
33	2	1,4
34	4	2,8
35	3	2,1
36	6	4,2
37	3	2,1
38	3	2,1
39	8	5,6
40	13	9,2
41	4	2,8
42	7	4,9
43	13	9,2
44	5	3,5
45	6	4,2
46	4	2,8
47	5	3,5
48	6	4,2
49	3	2,1
50	5	3,5
51	1	0,7
52	3	2,1
53	2	1,4
54	4	2,8
55	2	1,4
56	4	2,8
57	1	0,7
58	1	0,7
65	1	0,7
Σύνολο	142	100,0

Πίνακας 1: ηλικιακή κατανομή των ερωτηθέντων

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται αναλυτικά οι ηλικίες των αντρών - συζύγων των νοικοκυριών του δείγματος:

Ηλικία	Άτομα	Ποσοστό ατόμων %
26	1	1,5

27	1	1,5
29	2	3,1
30	2	3,1
32	1	1,5
33	1	1,5
34	2	3,1
36	2	3,1
37	1	1,5
38	1	1,5
39	2	3,1
40	5	7,7
41	1	1,5
42	3	4,6
43	6	9,2
44	4	6,2
45	2	3,1
46	2	3,1
47	4	6,2
48	2	3,1
49	2	3,1
50	4	6,2
52	3	4,6
53	2	3,1
54	3	4,6
55	2	3,1
56	3	4,6
58	1	1,5
Σύνολο	65	100,0

Πίνακας 2: ηλικιακή κατανομή των αντρών

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται αναλυτικά οι ηλικίες των γυναικών – συζύγων των νοικοκυριών του δείγματος:

Ηλικία	Άτομα	Ποσοστό ατόμων %
22	1	1,3
23	1	1,3

25	2	2,6
27	1	1,3
28	1	1,3
29	4	5,2
30	3	3,9
31	1	1,3
32	2	2,6
33	1	1,3
34	2	2,6
35	3	3,9
36	4	5,2
37	2	2,6
38	2	2,6
39	6	7,8
40	8	10,4
41	3	3,9
42	4	5,2
43	7	9,1
44	1	1,3
45	4	5,2
46	2	2,6
47	1	1,3
48	4	5,2
49	1	1,3
50	1	1,3
51	1	1,3
54	1	1,3
56	1	1,3
57	1	1,3
65	1	1,3
Σύνολο	77	100,0

Πίνακας 3: ηλικιακή κατανομή των γυναικών

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται αναλυτικά οι ηλικίες του 1^{ου} παιδιού των ερωτηθέντων ατόμων:

Ηλικία	Παιδιά	Ποσοστό παιδιών %
1	3	2,3
2	4	3,1
3	7	5,5
4	3	2,3

5	2	1,6
6	4	3,1
8	5	3,9
10	6	4,7
11	8	6,3
12	15	11,7
13	6	4,7
14	5	3,9
15	6	4,7
16	2	1,6
17	4	3,1
18	1	,8
19	4	3,1
20	4	3,1
21	6	4,7
22	3	2,3
23	5	3,9
24	11	8,6
25	4	3,1
26	6	4,7
28	2	1,6
30	2	1,6
Σύνολο	128	100,0

Πίνακας 4: ηλικιακή κατανομή 1^{ου} παιδιού

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται αναλυτικά οι ηλικίες του 2ου παιδιού των ερωτηθέντων ατόμων:

Ηλικία	Παιδιά	Ποσοστό παιδιών %
1	4	3,5
	2	1,8
3	2	1,8
4	4	3,5
5	6	5,3

6	4	3,5
7	2	1,8
8	9	8,0
9	7	6,2
10	11	9,7
11	5	4,4
12	3	2,7
13	6	5,3
14	1	,9
15	2	1,8
17	8	7,1
18	5	4,4
19	4	3,5
20	4	3,5
21	9	8,0
22	9	8,0
24	2	1,8
27	2	1,8
28	2	1,8
Σύνολο	113	100,0

Πίνακας 5: Ηλικιακή κατανομή 2^{ου} παιδιού

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται αναλυτικά οι ηλικίες του 3^{ου} παιδιού των ερωτηθέντων ατόμων:

Ηλικία	Παιδιά	Ποσοστό παιδιών %
1	2	5,9
4	2	5,9
5	3	8,8
6	4	11,8

9	4	11,8
11	2	5,9
12	4	11,8
16	2	5,9
17	2	5,9
18	3	8,8
19	2	5,9
20	2	5,9
27	2	5,9
Σύνολο	34	100,0

Πίνακας 6: Ηλικιακή κατανομή 3^{ου} παιδιού

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται αναλυτικά οι ηλικίες του 4^{ου} παιδιού των ερωτηθέντων ατόμων:

Ηλικία	Παιδιά	Ποσοστό παιδιών %
1	2	12,5
3	2	12,5
6	4	25,0
8	2	12,5
13	2	12,5
14	2	12,5
16	2	12,5
Σύνολο	16	100,0

Πίνακας 7: Ηλικιακή κατανομή 4^{ου} παιδιού